Pecyn Cyhoeddus

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Neuadd Cyngor Ceredigion, Penmorfa,
Aberaeron, Ceredigion SA46 0PA
ceredigion.gov.uk

Dydd Iau, 18 Tachwedd 2021

SYLWCH: Fe fydd y cyfarfod hwn gael ei ddarlledu'n fyw ar safle Facebook y Cyngor. Hefyd gallai'r lluniau a'r sain a recordir gael eu defnyddio at ddibenion hyfforddi yn y Cyngor.

Ar ddechrau'r cyfarfod, bydd y Cadeirydd yn cadarnhau a fydd y cyfan neu ran o'r cyfarfod yn cael ei ddarlledu ai peidio.

Annwyl Syr / Fadam

Ysgrifennaf i'ch hysbysu y cynhelir Cyfarfod o'r Cyngor o bell trwy fideo-gynhedledda, ar Dydd Iau, 25 Tachwedd 2021 am 2.00 pm i drafod y materion canlynol:

1. **Ymddiheuriadau**

2. **Datgelu buddianau personol / buddiannau sy'n rhagfarnu**

3. **Materion Personol**

4. **Diweddariad ar lafar gan Arweinydd y Cyngor parthed COVID-19**

5. **Cadarnhau Cofnodion Cyfarfodydd y Cyngor a gynhaliwyd ar 21 Hydref 2021 (Tudalennau 3 - 6)**

6. **Cadarnhau Cofnodion Cyfarfod Arbennig y Cyngor a gynhaliwyd 21 Hydref 2021 (Tudalennau 7 - 8)**

7. **Ystyried diweddariad y Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2020/21 (Tudalennau 9 - 42)**

8 (a) **Derbyn Adroddiad ISA260 Archwilio Cymru ar Ddatganiad Cyfrifon 2020/21 (Tudalennau 43 - 60)**

8 (b) **Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio i gyflwyno'n ffurfiol sylwadau'r Pwyllgor hwnnw ar yr adroddiad**

8 (c) **Cymeradwyo Datganiad Cyfrifon 2020/21 (Tudalennau 61 - 200)**

Darperir Gwasanaeth Cyfieithu ar y Pryd yn y cyfarfod hwn ac mae croeso i'r sawl a fydd yn bresennol ddefnyddio'r Gymraeg neu'r Saesneg yn y cyfarfod.

Yn gywir

Miss Lowri Edwards
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democrataidd

At: **Gadeirydd ac Aelodau Cyngor**
Weddill Aelodau'r Cyngor er gwybodaeth yn unig.

Cofnodion Cyfarfod o CYNGOR
A gynhaliwyd yn Siambr y Cyngor - Penmorfa
Dydd Iau, 21ain Hydref, 2021

YN BRESENNOL: Cynghorydd Paul Hinge (Cadeirydd), Y Cynghorwyr Ellen ap Gwynn, Gareth Davies, John Adams-Lewis, Bryan Davies, Ceredig Davies, Clive Davies, Euros Davies, Gethin Davies, Ifan Davies (Is-Gadeirydd), Marc Davies, Meirion Davies, Odwyn Davies, Peter Davies, Rhodri Davies, Dafydd Edwards, Endaf Edwards, Lloyd Edwards, Elaine Evans, Elizabeth Evans, Keith Evans, Rhodri Evans, Hag Harris, Catherine Hughes, Gwyn James, Alun Lloyd Jones, Gareth Lloyd, Lyndon Lloyd MBE, Dai Mason, Catrin Miles, Dan Potter, Ray Quant MBE, Rowland Rees-Evans, John Roberts, Lynford Thomas, Wyn Thomas, Cynghorydd Alun Williams ac Ivor Williams

(10.00 am - 12.30 pm)

Gweithdrefn
Croesawodd Cadeirdd y Cyngor, y Cynghorydd Paul Hinge, bawb I'r cyfarfod a chadarnhaodd fod y cyfarfod yn cael ei weddarlledu.

1 Ymddiheuriadau
Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorwyr Steve Davies, Matthew Woolfall Jones, Maldwyn Lewis a Mark Strong am nad oeddent yn gallu mynychu'r cyfarfod.

2 Datgelu buddianau personol / buddiannau sy'n rhagfarnu
Ni ddatganwyd unrhyw fuddiant personol na buddiant sy'n rhagfarnu

3 Materion Personol

a) Estynnodd y Cynghorydd Rhodri Evans longyfarchiadau i Caryl Haf ar gael ei hethol yn Gadeirydd Clybiau Ffermwyr Ifanc Cymru;
b) Estynnodd y Cynghorydd Rhodri Evans longyfarchiadau i Lisa Bulman ar ennill y gystadleuaeth saethu colomennod clai ar lefel ryngsirol. Yn sgil ei llwyddiant yn y gystadleuaeth hon, bydd yn mynd yn ei blaen i gynrychioli Cymru;
c) Estynnodd y Cynghorydd Rowland Rees-Evans longyfarchiadau i Mrs Margaret Jones a fydd yn dathlu ei phen-blwydd yn gant oed yfory;
d) Estynnodd y Cynghorydd Euros Davies longyfarchiadau i Sion Jenkins ar gael ei ethol yn Llywydd Clybiau Ffermwyr Ifanc Ceredigion.

4 Diweddariad ar lafar gan Arweinydd y Cyngor parthed COVID-19
Rhoddodd y Cynghorydd Ellen ap Gwynn ddiweddariad ar lafar ynghylch sefyllfa COVID-19 yng Ngheredigion. Nododd fod nifer yr heintiadau yng Ngheredigion yn codi a bod cyfanswm o 4,993 achos wedi eu cofnodi yn y sir er dechrau'r pandemig. Mae'r gyfradd heintio yn 353.3 i bob can mil ar hyn o bryd, er hynny Ceredigion yw'r ardal â'r gyfradd isaf yng Nghymru. Mae'r ardal sydd â'r gyfradd uchaf yng Nghymru â chyfradd heintio o dros fil i bob can mil. Y gyfradd heintio gyfartalog yng Nghymru yw 651.9 i bob can mil. Mae nifer yr heintiadau mewn siroedd cyfagos i Geredigion yn uchel iawn. Roedd 192 achos newydd yng Ngheredigion yn ystod y ddau ddiwrnod diwethaf ac nid yw'r rheiny wedi eu cynnwys hyd yma yn adroddiadau dyddiol Iechyd Cyhoeddus Cymru. Atgoffwyd pawb bod angen i ni barhau i

fod yn ofalus. O'r achosion newydd a gafwyd yng Ngheredigion, roedd 71 ohonynt mewn ysgolion ac mae o leiaf un dosbarth mewn un ysgol yn awr yn cael ei addysgu o bell. Mae'r achosion yn uchel hefyd mewn dwy ysgol uwchradd ac un ysgol gynradd.

Mae 86 achos o COVID-19 mewn ysbytMae COVID-19 wedi effeithio ar wasanaethau'r Cyngor, gydag 28 aelod o staff â'r haint COVID-19 ar hyn o bryd. Mae nifer hefyd yn hunanynysu oherwydd achosion yn eu teuluoedd ac mae'r Grŵp Arweiniol wedi gorfod adleoli staff er mwyn sicrhau cydnerthedd y gwasanaethau allweddol.

Mae'r canolfannau brechu wedi'u lleoli ar gampws Llanbadarn ac yng Nghwmcou. Yn ogystal, mae uned beribatetig yn cyflenwi holl ardal Hywel Dda a gallai hon gael ei lleoli yn yr ardal hon. Mae canolfannau profi ar gael hefyd yng Nghanolfan Rheidol, Aberystwyth ac ym Mhenmorfa, Aberaeron.
ai ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda ac mae 5 o'r achosion hynny yn Ysbyty Bronglais. Mae 298,000 o bobl Cymru wedi derbyn dos cyntaf y brechlyn a 276,000 wedi derbyn yr ail ddos. Yn ogystal â hynny, mae llawer bellach wedi derbyn y brechlyn atgyfnerthu ac mae 2,0000 o bobl a chanddynt system imiwnedd wannach wedi derbyn eu trydydd brechlyn. Nodwyd mai Ceredigion sydd â'r ganran uchaf yng Nghymru o bobl 12-15 oed sydd wedi derbyn y brechlyn.

5 **Cadarnhau Cofnodion Cyfarfod y Cyngor a gynhaliwyd 23 Medi 2021**

PENDERFYNWYD cadarnhau bod cofnodion cyfarfod y Cyngor a gynhaliwyd ar 23 Medi 2021 yn rhai cywir.

6 **Cadarnhau Cofnodion Cyfarfod Arbennig o'r Cyngor a gynhaliwyd ar 27 Medi 2021**

PENDERFYNWYD cadarnhau bod cofnodion cyfarfod arbennig y Cyngor a gynhaliwyd ar 27 Medi 2021 yn rhai cywir.

7 **Ystyried Adroddiad y Cyfarwyddwr Corfforaethol ar Strategaeth Gydol Oes a Lles 2021 - 2027 a Chynllun Gweithredu**

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cynghorydd Catherine Hughes, Aelod Cabinet ar gyfer Porth Gofal, a nododd y cytunwyd ar adolygiad systematig o'r holl strwythurau a'r meysydd gwasanaeth yn 2017, er mwyn sicrhau bod gan bob un o'r gwasanaethau y capasiti a'r gallu i ddiwallu blaenoriaethau'r cynlluniau a'r amcanion corfforaethol. Roedd y newid mawr, terfynol yn ymwneud ag integreiddio gofal cymdeithasol a dysgu gydol oes yn dri gwasanaeth, Porth Cymorth Cynnar, Porth Gofal a Phorth Cynnal a'r tri gwasanaeth hwn ynghyd â Chyswllt Cwsmeriaid yn ffurfio'r pedwar prif faes sy'n rhan o'r Rhaglen Newid Gydol Oes a Llesiant.

Amlinellodd y Cynghorydd Alun Williams, Aelod Cabinet ar gyfer Porth Cynnal beth oedd yr amcanion a'r strategaeth sy'n sail i'r adolygiad, gyda phwyslais ar ymagwedd ataliol, gadarnhaol a fyddai'n adeiladu ar gryfderau defnyddwyr ein gwasanaethau, ein staff a'n sir. Rhoddodd Caroline Lewis, Cyfarwyddwr Corfforaethol, gyflwyniad a rhannodd fideo a oedd yn rhoi amlinelliad o'r cynnydd o safbwynt y rhaglen a'r cynllun gweithredu.

Gofynnodd aelodau gwestiynau am oblygiadau cyllidol, recriwtio ac ymwneud y gwasanaethau iechyd. Nodwyd y byddai buddsoddi mwy ar atal yn golygu y byddai llai o bobl yn dod yn ddibynnol ar y cymorth drutaf, dwysaf. Cydnabuwyd bod recriwtio yn broblem genedlaethol ac mai nod yr ymagwedd arloesol hon oedd denu pobl i gydnabod pa mor werthfawr oedd gwaith yn y maes hwn a'i fod yn broffesiwn lle mae pwyslais hefyd ar ddatblygiad y gweithlu. Nodwyd bod yr awdurdodau lleol, byrddau iechyd a'r trydydd sector yn gweithio gyda'i gilydd ac yn derbyn arian ar gyfer y gwaith drwy fyrddau partneriaeth rhanbarthol.

Yn dilyn pleidlais, cafwyd **PENDERFYNIAD** unfrydol i gymeradwyo'r Strategaeth Gydol Oes a Llesiant 2021-2027 a'r Cynllun Gweithredu

8 **Ystyried Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol ar gyfer Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd ar Adroddiad Blynyddol Drafft ar yr Amcanion Llesiant a Gwella 2020-21**

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cynghorydd Ellen ap Gwynn, Arweinydd y Cyngor ac Aelod Cabinet dros Bolisi, Perfformiad a Phartneriaethau. Nododd y cynhaliwyd adolygiad blynyddol o'r Amcanion Llesiant ym mis Mehefin 2021, gan roi ystyriaeth i effaith barhaus pandemig COVID-19 ar ddarparu'r gwasanaeth. Nododd y Cynghorydd Ellen ap Gwynn y perfformiad gwych yn erbyn yr amcanion hyn, gan ddweud bod y set o Amcanion sy'n bodoli ar hyn o bryd yn parhau yn addas i'r diben ac yn cynnig ymateb mwy penodol i'r pandemig COVID-19, er mwyn diogelu a gwella llesiant pawb yn awr ac yn y tymor hwy.

Gofynnodd yr Aelodau beth oedd yr amserlen ar gyfer ailagor y cyfleusterau hamdden a nofio a nodwyd bod peth oedi oherwydd problemau cael gafael ar ddeunyddiau i gyflawni gwaith angenrheidiol.

Yn dilyn pleidlais, **PENDERFYNWYD** cytuno ar yr Adroddiad Blynyddol Drafft ar Amcanion Llesiant a Gwella 2020-2021 a chymeradwyo'r Amcanion Llesiant ar gyfer 2022/23.

9 **Ystyried Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Economi ac Adfywio ar goblygiadau lefelau ffosffadau yn nalgylch ardal cadwraeth arbennig Afon Teifi ar gyflwyno'r Cynllun Datblygu Lleol newydd.**

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cynghorydd Rhodri Evans, Aelod Cabinet dros Economi ac Adfywio ac amlinellodd y sefyllfa o ran ffosffadau yn Ardal Cadwraeth Arbennig Afon Teifi a'r goblygiadau i'r Cynllun Datblygu Lleol (CDLl). Nodwyd bod y sefyllfa gyda'r ffosffadau wedi cael effaith ar y Cynllun Datblygu Lleol sydd wedi ei gynllunio yn lle'r un presennol a rhoddodd werthusiad o'r opsiynau sy'n agored i'r Cyngor, gan gynnwys cynllun chwe thref; ymagwedd oddefol ac ymagwedd a oedd yn cynnwys alinio gofodol.

Nododd Aelodau eu bod yn anhapus gyda chamau gweithredu Dŵr Cymru a Llywodraeth Cymru, gan ddatgan eu pryder y gallai fod cyfyngiadau cynllunio pellach ar ardaloedd arfordirol. Nodwyd bod y sefyllfa yn rhwystredig iawn, fodd bynnag byddai angen i'r Cyngor fabwysiadu ymagwedd bragmataidd o ran yr amserlen ar gyfer cynhyrchu'r Cynllun Datblygu Lleol.

Yn dilyn pleidlais, **PENDERFYNWYD** cytuno ar saib dros dro, am gyfnod amhenodol ar hyn o bryd, ar gyfer y Cynllun Datblygu Lleol newydd, yn amodol ar gadarnhad Llywodraeth Cymru.

10 Ystyried Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd 2020-21

Cyflwynwyd yr adroddiad i'r Cyngor gan y Cynghorydd Ceredig Davies, Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd. Nododd fod Adroddiad Blynyddol y Gwasanaethau Democrataidd yn cael ei ddefnyddio i amlygu'r gwaith y mae Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd yn ei wneud, dangos sut mae'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd wedi gwneud gwahaniaeth a chefnogi gwelliannau parhaus i Gynghorwyr.

Diolchodd i'r Gwasanaethau Democrataidd a Swyddogion TGCh am eu cymorth a'u holl waith caled er mwyn sicrhau bod y cyfarfodydd yn gallu cael eu cynnal o bell a gofynnodd i'r Aelodau ystyried eu gofynion TGCh o fis Mai 2022 ymlaen.

Nodwyd cynnwys yr adroddiad gan y Cyngor.

11 Ystyried Adroddiad y Prif Weithredwr ar Orchymun Sir Ceredigion (Trefniadau Etholiadol) 2021

Cyflwynwyd yr adroddiad i'r Cyngor gan Eifion Evans, y Prif Weithredwr, a nododd fod y Gweinidog dros Gyllid a Llywodraeth Leol wedi gwneud Gorchymyn ar 11 Hydref 2021 a oedd yn gosod argymhellion Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru mewn deddf. Bydd y Gorchymyn hwn yn dod i rym ar y diwrnod sydd wedi ei bennu ar gyfer ethol cynghorwyr sef 5 Mai 2022.

Rhoddodd grynodeb o'r newidiadau, gan gynnwys cwtogi ar nifer y Cynghorwyr o 42 i 38, lleihau nifer y wardiau etholiadol o 40 i 34, cyfanswm o 18 newid i wardiau etholiadol a 4 ward etholiadol aml-aelodaeth.

Nodwyd cynnwys yr adroddiad gan y Cyngor.

Cadarnhawyd yng Nghyfarfod y Cyngor a gynhaliwyd ar Dydd Iau, 7 Rhagfyr 2021

CADEIRYDD: ______________

Cofnodion Cyfarfod o GYNGOR SIR CEREDIGION
a gynhaliwyd o bell drwy fideogynadledda
Ddydd Iau, 21ain Hydref, 2021 AC A AILALWYD DDYDD Gwener, 22 Hydref 2021

YN BRESENNOL: Y Cynghorydd Ifan Davies (Cadeirydd), Y Cynghorwyr Ellen ap Gwynn, John Adams-Lewis, Gareth Davies, Bryan Davies, Ceredig Davies, Clive Davies, Euros Davies, Marc Davies, Meirion Davies, Odwyn Davies, Steve Davies, Lloyd Edwards, Elizabeth Evans, Keith Evans, Rhodri Evans, Catherine Hughes, Gwyn James, Gareth Lloyd, Dai Mason, Catrin Miles, Dan Potter, Ray Quant MBE, Wyn Thomas, Alun Williams ac Ivor Williams

(2.00 - 4.35 pm)
(ar achlysur ailalw'r cyfarfod 12.30pm – 12.50pm)

Gweithdrefn
Yn absenoldeb Cadeirydd y Cyngor, y Cynghorydd Paul Hinge, cadeiriwyd y cyfarfod gan Is-gadeirydd y Cyngor, y Cynghorydd Ifan Davies.

Croesawyd pawb i'r cyfarfod gan Is-gadeirydd y Cyngor, y Cynghorydd Ifan Davies a chadarnhawyd nad oedd y cyfarfod yn cael ei ddarlledu.

1 **Ymddiheuriadau**
Y Cynghorwyr Rhodri Davies, Dafydd Edwards, Endaf Edwards, Elaine Evans, Paul Hinge, Maldwyn Lewis, Hag Harris, Alun Lloyd Jones, Lyndon Lloyd MBE, Rowland Rees-Evans, John Roberts, Mark Strong, Lynford Thomas a Matthew Woolfall Jones

2 **Datgelu buddianau personol / buddiannau sy'n rhagfarnu**
Ni ddatgelwyd unrhw fuddiannau

3 **Materion Personol**
Nid oedd unrhyw faterion personol

4 **EITEM EITHRIEDIG**
Nid yw'r adroddiad sy'n ymwneud ag eitem 5 ar yr agenda (Papur B) i'w gyhoeddi gan ei fod yn cynnwys gwybodaeth eithriedig fel y'i diffinnir ym mharagraffau 12 a 13 Rhan 4 o Atodlen 12A i Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 fel y'i diwygiwyd gan Orchymyn Llywodraeth Leol (Mynediad at wybodaeth) (Amrywio) (Cymru) 2007. Os bydd y Cyngor, ar ôl cymhwyso'r Prawf Budd Cyhoeddus, yn penderfynu ystyried yr eitem hon yn breifat, bydd y cyhoedd a'r wasg yn cael eu heithrio o'r cyfarfod yn ystod ystyriaeth o'r fath, yn unol ag Adran 100B(2) o'r Ddeddf.

Gofynnwyd i aelodau ystyried a oedd y cyhoedd a'r wasg i'w heithrio o'r cyfarfod, wrth i'r eitem hon gael ei thrafod.

PENDERFYNWYD eithrio'r cyhoedd a'r wasg o'r cyfarfod wrth ystyried eitem 5 isod, yn seiliedig ar y ffaith fod y cais yn cynnwys gwybodaeth bersonol na ddylid, at ei gilydd, ei datgelu i'r cyhoedd a'r wasg.

Cadarnhaodd y Cadeirydd na fyddai'r cyfarfod yn cael ei ddarlledu yn ystod eitem 5 isod.

5 Swydd Cyfarwyddwr Corfforaethol

Gwrandawodd y Cyngor ar gyflwyniadau gan yr ymgeiswyr hynny a roddwyd ar y rhestr fer i lenwi swydd wag y Cyfarwyddwr Corfforaethol a gwrandawyd arnynt hefyd yn ymateb i gwestiynau penodol. Darparwyd adborth hefyd gan Gadeirydd y Pwyllgor Rhestr Fer a'r Prif Weithredwr.

Rhoddwyd ystyriaeth i'r cyflog a fyddai'n cael ei gynnig. Nodwyd bod y canllaw yn nogfen Llywodraeth Cymru "Atebolrwydd Cyflog o fewn Llywodraeth Leol" yn argymell rhoi cyfle i'r Cyngor bleidleisio ar becynnau cyflog £100,000 neu drosodd.

Yn dilyn pleidlais, **PENDERFYNWYD** cynnig y swydd ar gyflog o £97,294, sef y pwynt cynyddrannol cyntaf ar raddfa gyflog y Cyfarwyddwr Corfforaethol.

PENDERFYNODD y Cyngor fyfyrio ar y cyfweliadau dros nos ac ailymgynnull am 12.30pm, ddydd Gwener, 22 Hydref 2021.

Ailalwyd y cyfarfod ddydd Gwener, 22 Hydref 2021 drwy fideogynadledda.

Gweithdrefn

Atgoffodd y Cadeirydd bawb a oedd yn bresennol fod y cyhoedd a'r wasg i gael eu heithrio tra oedd yr eitem isod yn cael ei thrafod, yn seiliedig ar y ffaith bod y cais yn cynnwys gwybodaeth bersonol na ddylid, at ei gilydd, ei datgelu i'r cyhoedd a'r wasg.

Yn dilyn pleidlais gudd, yn unol â'r Rheolau Sefydlog, **PENDERFYNWYD** cynnig y swydd i Mr James Starbuck.

Yna ailymunodd yr ymgeisydd llwyddiannus â'r cyfarfod ac yn dilyn y cynnig a wnaed iddo, derbyniodd Mr James Starbuck y swydd ar gyflog o £97,294, sef y pwynt cynyddrannol cyntaf ar raddfa gyflog y Cyfarwyddwr Corfforaethol, gan ddechrau ar 1 Ionawr 2022 neu cyn gynted â phosibl wedi hynny ac yn amodol ar y camau angenrheidiol cyn cyflogi.

Yna, gwahoddwyd y cyhoedd a'r wasg i ymuno â'r cyfarfod. Cadarnhaodd y Cadeirydd fod hawl bellach gan y cyhoedd a'r wasg i ymuno â'r cyfarfod.

Cadarnhaodd y Cadeirydd i Mr. James Starbuck gael cynnig y swydd ac iddo ei derbyn, gan ddechrau ar bwynt cynyddrannol cyntaf graddfa gyflog y Cyfarwyddwr Corfforaethol, sef £97,294, gan ddechrau ar 1 Ionawr 2022 neu cyn gynted â phosibl wedi hynny.

Cadarnhawyd yng Nghyfarfod y Cyngor a gynhaliwyd ar Dydd Iau, 25 Tachwedd 2021

CADEIRYDD: ______________

Eitem Agenda 7

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

ADRODDIAD I'R :	**Cyngor**
Dyddiad y cyfarfod:	**25 Tachwedd 2021**
LLEOLIAD:	**O bell drwy gynhadledd fideo**
TEITL:	**Datganiad Llywodraethu Blynyddol - Diweddariad**
PWRPAS YR ADRODDIAD	**Cymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol**
Er:	**Penderfyniad**
Portffolio Cabinet ac Aelod Cabinet:	**Y Cynghorydd Ray Quant MBE, Dirprwy Arweinydd y Cyngor ac Aelod Cabinet ar gyfer Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu, Pobl a Threfniadaeth a Gwasanaethau Democrataidd**

Cefndir

Cymeradwywyd Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft gan y Cyngor ar 18 Mawrth 2021.

Y SEFYLLFA GYFREDOL

Gwnaed dau mân newidiadau i Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol 2020/21 ar dudalennau 3 a 13 er mwyn cywiro'r cyfeiriad i Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 (nid oedd 'Cymru' wedi ei gynnwys yn yr un blaenorol / cyfeiriad i 2020)

Nid yw Archwilio Cymru wedi argymell newidiadau i Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol 2020/21. Ta waeth, gwnaethpwyd newidiadau i adlewyrchu'r camau oedd i'w cymryd, pan cyflwynwyd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol i'r Cyngor ym mis Mawrth 2021, sydd hytrach wedi'u cwblhau.

Mae copi o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol ynghlwm (**gweler Atodiad 1**)

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol	**Oes Asesiad Effaith Integredig wedi ei gwblhau?** Na **Os nad oes, esboniwch pam** ***Crynodeb:*** Nid yw'r adroddiad yma'n achosi unrhyw newid i bolisi na strategaeth.

Hirdymor: Amherthnasol

Integreiddio: Amherthnasol

Cydweithio: Amherthnasol

Cynnwys: Amherthnasol

Atal: Amherthnasol

Argymhelliad: Bod y Cyngor, yn unol ag argymhelliad Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, yn gymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol diwygiedig 2020-2021.

Rheswm dros y penderfyniad: Er mwyn cyhoeddi Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2020/21 yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014

Trosolwg a Chraffu: Adolygwyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio 25/11/2021

Fframwaith Polisi: Dim

Blaenoriaethau Corfforaethol: Bydd llywodraethu corfforaethol effeithiol yn sicrhau bod y Cyngor yn medru cyflawni ei holl Flaenoriaethau Corfforaethol:

1. Hybu'r Economi
2. Buddsoddi yn Nyfodol Pobl
3. Galluogi Cydnerthedd Unigolion a Theuluoedd
4. Hyrwyddo Cydnerthedd Amgylcheddol a Chymunedol

Goblygiadau Cyllid a Chaffael
Cydymffurfio'n llawn â'r gofynion

Goblygiadau Cyfreithiol: Cydymffurfio â deddfwriaeth / rheoliadau

Goblygiadau Staffio: Dim

Goblygiadau eiddo / asedau
Dim

Risg (au): Dim

Pwerau Statudol: Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014

Papurau Cefndir : Dim

Atodiadau: **Atodiad 1** Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2020/21

Enw Cyswllt: Elin Prysor

Swydd: Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyfreithiol a Llywodraethu (& Swyddog Monitro)

Dyddiad yr Adroddiad: 2/11/2021

Atodiad 1

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

2020-21

Cymeradwywyd gan y Cyngor [x]

Cynnwys

1 Crynodeb gweithredol 3
2 Asesiad o effeithiolrwydd prif elfennau'r Fframwaith Llywodraethu 5
3 Cyflawniadau ym maes Llywodraethu Corfforaethol yn ystod 2020-21 7
4 Barn am lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei rhoi 16
5 Y materion a nodwyd ar gyfer y llynedd (2020-2021) 21
6 Cynllun gweithredu y cytunwyd arno ar gyfer materion i'w hystyried yn ystod 2021-2022 23
7 Casgliad 31
8 Ardystio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol 31

1 CRYNODEB GWEITHREDOL

Mae Cyngor Sir Ceredigion (‘y Cyngor’) yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gyflawni yn unol â’r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu, bod cyfrif priodol amdano a’i fod yn cael ei ddefnyddio’n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol.

Mae’r Cyngor hefyd wedi ymrwymo i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol ei ddinasyddion. Caiff yr ymrwymiad hwnnw ei egluro yn Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022 y Cyngor ac mae’n disgrifio sut y bydd y Cyngor yn mynd i’r afael â’r heriau sydd o’i flaen ac yn manteisio i’r eithaf ar gyfleoedd. Gweledigaeth y Cyngor ar gyfer y cyfnod hwn yw bod y Cyngor *‘yn darparu gwasanaethau cyhoeddus dwyieithog cynaliadwy sy’n rhoi gwerth am arian er mwyn cynnal economi gryf, amgylchedd iach a hyrwyddo lles ein pobl a’n cymunedau’* a bwriedir gwireddu’r weledigaeth drwy gyflawni’r Blaenoriaethau Corfforaethol, sef:

1. Hybu’r Economi;
2. Buddsoddi yn Nyfodol y Bobl;
3. Galluogi Cydnerthedd Unigolion a Theuluoedd; a
4. Hyrwyddo Cydnerthedd Amgylcheddol a Chymunedol.

I fod yn llwyddiannus, rhaid bod gan y Cyngor sylfaen gref o drefniadau llywodraethu da a rheolaeth ariannol gadarn. Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol y Cyngor yn sicrhau ein bod yn gwneud y pethau iawn, yn y ffordd iawn, yn unol â’n gwerthoedd. Caiff y Cod Lleol ei ategu gan Fframwaith Sicrwydd Llywodraethu sy’n egluro’r sicrwydd y bydd y Cyngor yn ceisio ei gael, a’r modd y gwneir hynny.

Mae copi o God Llywodraethu Corfforaethol Lleol a Datganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor ar gael ar wefan y Cyngor yn https://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/cynghorwyr-a-phwyllgorau/datganiad-llywodraethu-blynyddol/

Dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009, mae dyletswydd ar y Cyngor hefyd i drefnu ei fod yn sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y caiff ei swyddogaethau eu cyflawni, gan ystyried cyfuniad o ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd. Wrth gyflawni’r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, rhaid i’r Cyngor sicrhau bod trefniadau priodol ar waith ar gyfer llywodraethu ei fusnes a hwyluso camau i gyflawni ei swyddogaethau’n effeithiol, sy’n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risgiau. Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 hefyd wedi cael Cydsyniad Brenhinol ac mae rhai o’i hadrannau eisoes mewn grym. Mae’r Cyngor wedi dechrau cydymffurfio â’r adrannau hynny o’r Ddeddf yn barod.

Cafodd Fframwaith Llywodraethu ei ddatblygu yn 2010 ac mae wedi’i ddiwygio yn unol â fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government*

2016. Caiff y fframwaith ei ddefnyddio i adolygu'r trefniadau llywodraethu bob blwyddyn.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 hefyd yn cyflwyno trefniadau llywodraethu newydd ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Mae'n ofynnol i gyrff cyhoeddus ymgymryd â datblygu cynaliadwy. Mae'r Ddeddf yn rhoi dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus i bennu a chyhoeddi amcanion llesiant y bwriedir iddynt gyfrannu cymaint ag sy'n bosibl at y saith nod llesiant cenedlaethol. Mae disgwyl hefyd iddynt gymryd pob cam rhesymol tuag at gyflawni eu hamcanion.

Yn dilyn yr adolygiad ac yn unol â gofynion y Fframwaith, cafodd Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol ei gymeradwyo'n wreiddiol gan y Cyngor ar 29 Mehefin 2017 a chafodd fersiwn wedi'i ddiweddaru ei gymeradwyo gan y Cyngor ar 19 Mawrth 2020.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yn dod â holl drefniadau'r Cyngor ar gyfer llywodraethu ac atebolrwydd ynghyd mewn un ddogfen. Mae'r Cod yn seiliedig ar y canllawiau arfer gorau a nodir yn fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government*.

Disgwylir y bydd Cod 2021/22 yn cael ei adolygu ymhellach er mwyn ystyried newidiadau parhaus i drefniadau llywodraethu oherwydd y pandemig coronafeirws.

Mae Fframwaith Llywodraethu'r Cyngor yn seiliedig ar y fframwaith rhyngwladol *International Framework: Good Governance in the Public Sector* (CIPFA/IFAC, 2014) a'r saith egwyddor a ganlyn:

A: Ymddwyn gydag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith

B: Sicrhau ei fod yn agored a'i fod yn ymgysylltu mewn modd cynhwysfawr â rhanddeiliaid

C: Diffinio canlyniadau yn nhermau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

D: Penderfynu ar yr ymyriadau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau arfaethedig gystal ag y bo modd

E: Datblygu capasiti'r sefydliad, gan gynnwys gallu ei arweinwyr a'r unigolion oddi mewn iddo

F: Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a thrwy reoli arian cyhoeddus yn gadarn

G: Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol

Bob blwyddyn, mae'n ofynnol i'r Cyngor lunio Datganiad Llywodraethu Blynyddol (y ddogfen hon) sy'n esbonio sut y mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'r saith egwyddor graidd a'r is-egwyddorion sydd yn ei Fframwaith Llywodraethu a'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol, a sut y mae'n bodloni gofyniad Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio

(Cymru) 2014. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn yn rhoi sicrwydd ynghylch cydymffurfio ar gyfer y flwyddyn sy'n dod i ben ar 31 Mawrth 2021 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Mae Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr yn cydnabod pwysigrwydd cael sylfaen gref o drefniadau llywodraethu da a rheolaeth ariannol gadarn. Maent yn addo ymrwymo i fynd i'r afael â'r materion a gaiff eu hamlygu yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn, a gwella trefniadau llywodraethu'r Cyngor ymhellach.

Mae'r Arweinydd a'r Prif Weithredwr yn cadarnhau eu bod wedi cael eu hysbysu ynghylch goblygiadau'r adolygiad gan yr uwch-reolwyr a'r Pwyllgor Archwilio, ac maent yn fodlon y bydd y camau a amlinellir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn yn mynd i'r afael â'r meysydd ar gyfer gwella.

Llofnodwyd ar ran **Cyngor Sir Ceredigion**

Arweinydd y Cyngor	**Prif Weithredwr**
Dyddiad: xx/xx/2021	Dyddiad: xx/xx/2021

2 Asesiad o effeithiolrwydd prif elfennau'r Fframwaith Llywodraethu

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddangos bod ganddo'r trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i berfformio'n effeithiol.

Mae Arweinydd y Cyngor yn darparu cyfeiriad strategol clir ac mae'r Cyfansoddiad yn diffinio rolau'r Cynghorwyr a'r Swyddogion yn glir. Mae Timau Archwilio Mewnol ac Allanol, y Pwyllgor Moeseg a Safonau a'r Pwyllgor Archwilio wedi ymrwymo i sicrhau bod y trefniadau llywodraethu yn effeithiol ac yn gadarn.

Mae'r Cyngor wedi cynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei drefniadau llywodraethu yn erbyn fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government (2016)*. Roedd yr adolygiad yn cynnwys gweithdy ar gyfer Aelodau/Swyddogion, lle cafodd dogfen Fframwaith Llywodraethu'r Cyngor ei dadansoddi a'i hadolygu, ac roedd yr Aelodau canlynol yn bresennol ynddo: Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio, Aelod Lleyg y Pwyllgor Archwilio a Chadeirydd y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu. Yn ogystal, cymerodd y Swyddog Monitro; y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol; y Swyddog Llywodraethu; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Gwasanaethau Democrataidd; y Swyddog Perfformiad a Gwelliant Corfforaethol a'r Rheolwr

Corfforaethol – Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd ran hefyd. Yn dilyn y gweithdy, cafodd y sawl a oedd yn bresennol gyfle pellach i ystyried dogfen Fframwaith Llywodraethu'r Cyngor a chafodd y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Pobl a Threfniadaeth; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Economi ac Adfywio; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael; a'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyswllt Cwsmeriaid gyfle i ystyried y ddogfen Fframwaith Llywodraethu.

Yn ystod y gweithdy, cafodd pob ymddygiad ei gyflwyno a'i sgorio ar sail system sgorio, fel a ganlyn:

1/2	Annerbyniol – angen gweithredu'n syth
3/4	Yn llai na boddhaol – angen gweithredu ar frys (cyn pen 3-6 mis)
5/6	Boddhaol – angen gweithredu (cyn diwedd y flwyddyn, 9-12 mis)
7/8	Derbyniol – gallai fod angen mân addasiadau
9/10	Da – ystyrir bod y Llywodraethu, yn gyffredinol, yn dda a'i fod yn bodloni arfer gorau – nid oes angen unrhyw gamau gweithredu pellach

Cafodd y Fframwaith Llywodraethu ei ddosbarthu hefyd i swyddogion eraill sydd â chyfrifoldebau llywodraethu/rheoli yn y Cyngor. Cyflwynwyd y fframwaith i'r Pwyllgor Archwilio ym mis Chwefror 2021.

Mae effeithiolrwydd y Fframwaith Llywodraethu yn seiliedig ar dystiolaeth a sicrwydd sy'n deillio o:

- Archwiliadau ac arolygiadau mewnol ac allanol;
- Rheolaeth ariannol;
- Rheoli risgiau a pherfformiad;
- Safonau moesegol a chyfreithiol;
- Y Cyfarwyddwyr Corfforaethol ac uwch-reolwyr eraill, gan gynnwys y Swyddog Adran 151 a'r Swyddog Monitro;
- Y Pwyllgor Archwilio; a'r
- Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu.

Yn ogystal, mae'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol yn cynnal adolygiad annibynnol o'r Fframwaith Llywodraethu ac o'r dull sgorio a'r dystiolaeth yn flynyddol. Ni chafodd yr adolygiad o Fframwaith 2019/20 ei gynnal yn brydlon oherwydd y pandemig ond cafodd ei gwblhau ym mis Rhagfyr 2020. Rhoddodd lefel 'uchel' o sicrwydd bod system gryf ar waith ar gyfer craffu a sicrhau cadernid. Adroddwyd ynghylch hynny yn Adroddiad Cynnydd Chwarter 3 i'r Pwyllgor Archwilio ym mis Chwefror 2021. Rhoddwyd lefel uchel o sicrwydd hefyd yn yr adolygiad o Fframwaith 2020/21 ac adroddwyd hynny i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Mehefin 2021.

Mae'r Cyngor wedi llunio Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n amlinellu'r systemau a'r prosesau, y diwylliannau a'r gwerthoedd a ddefnyddir i gyfarwyddo a rheoli'r awdurdod, ac sy'n amlinellu'r gweithgareddau a ddefnyddir ganddo i fod yn atebol i'r gymuned, ymgysylltu â hi a'i harwain. Mae'r Cod yn galluogi'r awdurdod i fonitro'r modd y caiff ei amcanion strategol eu cyflawni, ac ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol costeffeithiol.

Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan bwysig o'r Cod hwnnw, a bwriedir iddi reoli risg at lefel resymol. Ni all ddileu pob risg y bydd yr awdurdod yn methu â chyflawni ei bolisïau, ei nodau a'i amcanion, ac felly dim ond sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd y gall ei roi. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaus y bwriedir iddi adnabod a blaenoriaethu'r risgiau sy'n ymwneud â chyflawni polisïau, nodau ac amcanion y Cyngor; gwerthuso'r tebygolrwydd y bydd y risgiau hynny'n digwydd a'u heffaith os byddant yn digwydd; a rheoli'r risgiau mewn ffordd effeithlon, effeithiol a darbodus.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol ar gael ar wefan y Cyngor yn https://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/cynghorwyr-a-phwyllgorau/datganiad-llywodraethu-blynyddol/.

3 Cyflawniadau ym maes Llywodraethu Corfforaethol yn ystod 2020-21

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yn amlinellu ymrwymiad yr awdurdod lleol i egwyddorion llywodraethu da. Yn y paragraffau canlynol, amlinellir y cyflawniadau ym maes Llywodraethu Corfforaethol yn ystod 2020-21.

A. Ymddwyn gydag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith:

- Parhaodd y Cyfansoddiad i fod yn destun rhagor o waith monitro ac adolygu yn ystod 2020-21 a chyhoeddwyd fersiwn diwygiedig ar wefan y Cyngor ym mis Mawrth 2020. Mae Gweithgor Trawsbleidiol ar y Cyfansoddiad, sy'n gytbwys o safbwynt gwleidyddol, wedi'i sefydlu i ysgogi newidiadau pellach er mwyn adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol fel y bo angen;
- Cafodd copi drafft o Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2019-20 ei gyflwyno i'r Cyngor ar 16 Hydref 2020 ac roedd yn cynnwys adolygiad o'r Amcanion Llesiant. Rhaid i bob aelod o staff gwblhau modiwl hyfforddiant e-ddysgu gorfodol ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 er mwyn sicrhau eu bod yn ymwybodol o'r gofynion;
- Rhoddodd y Swyddog Monitro wybod i'r Prif Swyddogion am yr angen i ddatgan cysylltiadau personol agos â Swyddogion neu Aelodau eraill, ac

roedd hynny'n cynnwys cynghori'r Prif Swyddogion mewn cyfarfodydd o'r Grŵp Arwain;

- Mae'r Swyddog Monitro yn diweddaru'r Cod Ymddygiad ar gyfer Swyddogion;
- Cafodd yr Aelodau a'r aelodau annibynnol cyfetholedig eu hatgoffa gan y Swyddog Monitro am y rheidrwydd sydd arnynt i ddatgan buddiant yng nghyswllt grantiau estynedig i fusnesau oherwydd cyfnodau clo Covid-19;
- Mae'r ffurflenni gollyngiadau ar gyfer Aelodau wedi'u diweddaru er mwyn sicrhau eu bod yn parhau'n berthnasol;
- Cafodd y Swyddogion eu hatgoffa gan y Swyddog Monitro am y gofynion ynghylch datgan lletygarwch a buddiannau;
- Cwblhaodd yr Aelodau fodiwl hyfforddiant ynghylch adnoddau dynol, a chaiff hyfforddiant ynghylch safonau ac ymddygiad ei ddarparu i reolwyr ar gyfer staff;
- Mae'r Amcanion Llesiant ar gyfer 2020-2021 wedi cael eu hadolygu i sicrhau eu bod yn bodloni gofynion Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022;
- Mae datganiadau blynyddol o fuddiannau gan y Prif Swyddogion yn parhau'n ofynnol a cheir rheidrwydd parhaus i ddatgan buddiannau, sy'n cynnwys rheidrwydd ar yr Aelodau (gan gynnwys yr aelodau annibynnol/lleyg o'r Pwyllgor Moeseg a Safonau a'r Pwyllgor Archwilio);
- Ceir trafodaethau rheolaidd parhaus ag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a rheoleiddwyr eraill sy'n cynnwys Estyn, Arolygiaeth Gofal Cymru, Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth a Swyddfa'r Comisiynydd Pwerau Ymchwilio;
- Cafodd Adroddiad Blynyddol gan y Pwyllgor Archwilio ei gyflwyno i'r Cyngor ar 10 Rhagfyr 2020 a'i gymeradwyo;
- Cafodd Strwythur Llywodraethu ar gyfer Covid-19 ei gyflwyno, a oedd yn cynnwys pwerau dirprwyedig dros dro ar gyfer Prif Weithredwr a Grŵp Arwain y Cyngor drwy ddefnyddio Penderfyniadau Brys, ac ar gyfer penderfyniadau'n ymwneud ag ymateb y Cyngor i COVID-19), yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor. Mae Cofnodion o Benderfyniadau Brys, ar gyfer penderfyniadau brys a wnaed gan y Grŵp Arwain ar gyfer Covid-19 ('y Grŵp Rheoli Aur'), wedi'u cyhoeddi ar wefan y Cyngor. Caiff Penderfyniad Brys yr Arweinydd ei adolygu bob tri mis;
- Mae'r Cyngor yn paratoi i gydymffurfio â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 o safbwynt y Pwyllgor Archwilio (bydd ei gylch gorchwyl, ei faes gwaith a'i gyfansoddiad yn cael eu hadolygu).
  Mae'r newidiadau yn cynnwys:
  - newid yr enw i 'Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio';
  - sicrhau bod 2/3 o'r aelodau yn Gynghorwyr a bod 1/3 o'r aelodau yn lleygwyr (fel y diffinnir yn y Ddeddf);

- dyletswydd y Pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a'i Is-gadeirydd ei hun;
- rhaid bod y Cadeirydd yn lleygwr;
- rhaid nad yw'r Is-gadeirydd yn aelod o weithrediaeth yr awdurdod lleol; ac
- yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd, dim ond aelodau anweithredol all gadeirio cyfarfodydd;

- Cymeradwywyd diweddariad o'r Siarter Archwilio Mewnol gan y Pwyllgor Archwilio ym mis Chwefror 2021;
- Mae'r Fenter Twyll Genedlaethol ar waith, sef ymarfer cenedlaethol paru data er mwyn canfod twyll;
- Cafodd adroddiad blynyddol y Tîm Archwilio Mewnol ar atal twyll ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar ddiwedd y flwyddyn er mwyn codi ymwybyddiaeth o'r gweithdrefnau sydd ar waith;
- Mae'r Llawlyfr i Weithwyr yn cael ei adolygu, mae ar gael i staff ac mae'n cynnwys y Cod Ymddygiad ar gyfer Gweithwyr Llywodraeth Leol;
- Mae hyfforddiant ynghylch caffael yn cael ei gyflwyno i staff;
- Mae'r Cyngor wedi datblygu Polisi Caethwasiaeth Fodern (a anfonir at gontractwyr y Cyngor), Datganiad Blynyddol Atal Caethwasiaeth 2019-2020 a Chod Ymarfer ar Gyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi;
- Mae 'cynllun y ffordd ymlaen' wedi'i lunio sy'n amlinellu'r gwasanaethau a ddarperir ac na ddarperir gan y Cyngor, a chynlluniau'r Cyngor, ac sy'n cael ei adolygu'n rheolaidd ar gyfer Ceredigion. Mae'n rhoi trosolwg o'r gwasanaethau a ddarperir yn sgil y pandemig Covid-19, canllawiau cyfredol a nifer yr achosion yng Ngheredigion;
- Bydd Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn effeithio ar gyrff corfforaethol, gan gynnwys y Cyngor, ac mae paratoadau ar y gweill i gydymffurfio â hi.

B. Sicrhau ei fod yn agored a'i fod yn ymgysylltu mewn modd cynhwysfawr â rhanddeiliaid:

- Mae'r holl adroddiadau blynyddol statudol ar gael ar wefan y Cyngor, ac mae llu o feysydd gwasanaeth i'w gweld ar-lein i ddangos ymrwymiad i fod yn agored;
- Caiff cyfarfodydd y Cyngor eu gweddarlledu ar hyn o bryd oherwydd y pandemig ond maent i gyd yn agored i'r cyhoedd ac mae'r papurau yn cael eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor (ac eithrio adroddiadau esempt);
- Adroddir ynghylch casgliadau Asesiadau Effaith Integredig i'r Cyngor, y Cabinet a'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu, ac aeth naw o Asesiadau Effaith Integredig gerbron y Cabinet yn ystod 2020-2021 (hyd at fis Chwefror 2021).
- Mae'r Amcanion Llesiant ar gyfer 2020-2021 wedi'u pennu er mwyn cyflawni Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022;

- Mae'r Polisi a'r Weithdrefn Gwyno ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol wedi'u hadolygu;
- Cafodd ymgyngoriadau eu cwblhau yn 2020-2021 i sicrhau bod y Cyngor yn cael mewnbwn gan ddefnyddwyr gwasanaeth, ac maent ar gael ar wefan y Cyngor, e.e. ymgynghoriad ar y Cyfnod Prawf Gwerthu Bwyd a Diod ar Bromenâd Aberystwyth – Holiadur Adborth gan y Cyhoedd / Masnachwyr, ac ymgynghoriad ar ddatblygu Strategaeth Economaidd newydd Ceredigion 2020-2035;
- Oherwydd y coronafeirws, mae'r Cyngor wedi ymgynghori o bell drwy gynadleddau fideo ac arolygon electronig;
- Mae Polisi Ymgysylltu Drafft newydd wedi'i baratoi er mwyn ystyried y fethodoleg ymgysylltu ddiweddaraf, gan gynnwys dulliau ymgysylltu digidol;
- Mae Protocol Ymgysylltu â'r Cyhoedd – Trosolwg a Chraffu (2018) wedi'i ddefnyddio o hyd ar sawl achlysur;
- Mae'r Cyngor wedi gweithio mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol a gwasanaethau cyhoeddus ledled y canolbarth a'r gorllewin, ac mae'r adolygiad ffurfiol o bartneriaethau sy'n perthyn i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi'i gwblhau. Mae'r strwythur newydd ar gyfer partneriaethau wedi bod ar waith ers mis Mehefin 2018 a chaiff ei adolygu'n rheolaidd;
- Cafodd canllawiau ynghylch brandio corfforaethol eu cyhoeddi (ym mis Mai 2019).

C. Diffinio canlyniadau yn nhermau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy:

- Cafodd copi drafft o Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2019-20 ei gyflwyno i'r Cyngor ar 16 Hydref 2020 ac roedd yn cynnwys adolygiad o'r Amcanion Llesiant. Rhaid i bob aelod o staff gwblhau modiwl hyfforddiant e-ddysgu gorfodol ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 er mwyn sicrhau eu bod yn ymwybodol ohoni;
- Cafodd yr Adroddiad Gwella Blynyddol yn dilyn yr archwiliad diweddaraf o Gynllun Gwella'r Cyngor (2019-2020) ei gyhoeddi ym mis Tachwedd 2020. Roedd yr adroddiad yn cynnwys casgliadau cadarnhaol ynghylch perfformiad y Cyngor, ei drefniadau ariannol a'i drefniadau llywodraethu, a nododd fod y Cyngor wedi cyflawni ei ddyletswyddau ac wedi gweithredu'n unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru yn ddigonol i gyflawni ei ddyletswyddau;
- Roedd pecyn e-ddysgu ar reoli risgiau wedi'i ddatblygu ar gyfer pob aelod o staff. Cafodd yr hyfforddiant ei gynnal yn 2019 a threfnwyd bod yr uwch-reolwyr yn mynychu gweithdy gydag yswirwyr;
- Cafodd Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024 ei gyhoeddi;

- Mae adroddiad monitro blynyddol 2019-2020 ynghylch y Cynllun Cydraddoldeb Strategol wrthi’n cael ei gyflwyno i’w gymeradwyo. Pan fydd wedi’i gymeradwyo, bydd yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor;
- Rhaid i bob aelod o staff gwblhau modiwl hyfforddiant e-ddysgu gorfodol ynghylch ymwybyddiaeth o’r Gymraeg;
- Cafodd Adroddiad Blynyddol Cwynion a Chanmoliaeth 2019/20 ei gymeradwyo gan y Cyngor ar 10 Rhagfyr 2020;
- Mae’r Archwilydd Penodedig yn ystyried trefniadau’r Cyngor i sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd;
- Mae Offeryn Asesiad Effaith Integredig a Chanllawiau ar gael, a chânt eu defnyddio i gynorthwyo prosesau gwneud penderfyniadau.

D. Penderfynu ar yr ymyriadau sy’n angenrheidiol i gyflawni’r canlyniadau arfaethedig gystal ag y bo modd:

- Mae trefniadau Rheoli Perfformiad corfforaethol ar waith i sicrhau bod y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni;
- Mae Offeryn Asesiad Effaith Integredig a Chanllawiau ar gael a chaiff templedi adrodd safonol eu defnyddio yn ystod prosesau gwneud penderfyniadau;
- Mae Panel Rheoli Prosiectau Corfforaethol wedi’i sefydlu er mwyn ffurfioli’r gwaith o ddatblygu a rheoli prosiectau, ac mae’n cwrdd bob pythefnos;
- Cafodd adroddiad ei ddarparu i’r Cabinet ar 24 Medi 2019 ynghylch Adolygiad o’r Fframwaith Rheoli Risgiau Corfforaethol (gan gynnwys y Polisi Rheoli Risgiau). Cafodd y Polisi a’r Fframwaith eu cymeradwyo a chafodd rhaglen o hyfforddiant i Aelodau, uwch-reolwyr a rheolwyr ei chyflwyno. Sicrhawyd bod y Strategaeth a’r Polisi Rheoli Risgiau newydd, a ategir gan y Fframwaith Rheoli Risgiau, ar gael i bob aelod o staff. Mae’r dogfennau wedi’u diwygio i adlewyrchu risgiau ychwanegol a chynnwys gwybodaeth gefndir er mwyn gwneud penderfyniadau gwybodus;
- Mae adolygiad o brosiectau cydweithredol ar y gweill. Mae’r adolygiad yn cynnwys adran ar asesu risgiau ar draws prosiectau cydweithredol, a bydd newidiadau deddfwriaethol yn cael eu hystyried, e.e. Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021;
- Mae Strategaeth Cyfathrebu Corfforaethol 2019-22 yn hybu gwaith ymgysylltu â rhanddeiliaid;
- Cafodd Strategaeth a Chynllun Archwilio Mewnol 2020/2021 eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020 er mwyn cael sicrwydd ynghylch rheolaeth fewnol yn ystod y flwyddyn.

E. Datblygu capasiti'r sefydliad, gan gynnwys gallu ei arweinwyr a'r unigolion oddi mewn iddo:

- Cafodd arolwg ynghylch hunanasesu ei gwblhau gan y swyddogaeth graffu;
- Mae'r gwaith o ad-drefnu strwythur y Grŵp Arwain a'r Uwch-swyddogion yn barhaus dros nifer o flynyddoedd wedi diffinio'r rolau hyn a'r modd y maent yn integreiddio â'i gilydd;
- Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn egluro'r swyddogaethau a'r cyfrifoldebau:
- Mae Cynllun Dirprwyo yn bodoli ac mae'n nodi cyfrifoldebau Aelodau a Swyddogion yn glir;
- Mae disgrifiadau swydd yn diffinio'n glir y rolau a'r cyfrifoldebau y mae'n ofynnol eu cyflawni mewn swyddi;
- Mae adolygiadau perfformiad yn cysylltu ag amcanion corfforaethol a strategol, a chawsant eu cynnal ar gyfer chwarter olaf 2020-21;
- Mae Cerinet (mewnrwyd y Cyngor) wedi'i adolygu yn barhaus a'i wella o safbwynt effeithiolrwydd;
- Mae amryw bolisïau adnoddau dynol ar gael i staff ac Aelodau, sy'n cynnwys gwybodaeth a chyfleusterau ynglŷn â llesiant;
- Caiff rhaglen sefydlu ei darparu ar gyfer Aelodau newydd. Caiff hyfforddiant parhaus ei drefnu ar gyfer materion penodol er mwyn gwella dealltwriaeth o bynciau;
- Mae Cynllun y Gweithlu 2017-2022 yn cynnwys camau gweithredu i sicrhau datblygiad staff ym maes themâu allweddol;
- Mae nifer o gyrsiau hyfforddiant i staff ar gael drwy fodiwlau e-ddysgu.

F. Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a thrwy reoli arian cyhoeddus yn gadarn:

- Cafodd y Strategaeth a'r Polisi Rheoli Risgiau Corfforaethol a'r Fframwaith Rheoli Risgiau eu cymeradwyo gan y Cyngor ar 24 Medi 2019, ac mae'r Cyngor yn parhau i lunio strategaethau a chynlluniau gan ystyried y risgiau a achosir gan y pandemig Covid-19;
- Caiff y Gofrestr Risgiau Gorfforaethol ei chyflwyno'n rheolaidd i'r Grŵp Arwain at ddibenion monitro, ac mae'n eitem sefydlog ar agenda'r Pwyllgor Archwilio;
- Mae'r risgiau corfforaethol cyfredol a thymor hwy a nodwyd, sydd wedi'u hachosi gan y pandemig, wedi'u crynhoi ac wedi'u hychwanegu at y Gofrestr Risgiau Gorfforaethol fel RO18, a byddant yn cael eu monitro'n rheolaidd gan y Grŵp Arwain a'r Pwyllgor Archwilio;
- Cyhoeddodd y Cyngor Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella ym mis Hydref 2019 (cafodd Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2019-2020 ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020);

- Mae'r Amcanion Llesiant ar gyfer 2020-2021 wedi cael eu hadolygu er mwyn sicrhau eu bod yn bodloni Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022;
- Caiff gwaith asesu risgiau ei gyflawni yng nghyswllt y Cynllun Archwilio Mewnol blynyddol, ac mae'r Cynllun yn ystyried nodau ac amcanion y Cyngor a'i bolisïau a'i weithdrefnau corfforaethol. Mae'n cynnwys adolygu'r trefniadau corfforaethol ar gyfer rheoli risgiau, a rhoi prawf ar y trefniadau lliniaru sydd ar waith ar gyfer sampl o risgiau a nodwyd yn y Gofrestr Risgiau Gorfforaethol (cafodd Cynllun Archwilio Mewnol 2020-2021 ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020);
- Caiff gwaith monitro ariannol ei gyflawni'n rheolaidd ym mhob rhan o'r Cyngor dan drefniant cyfrifyddol sydd wedi'i ddatganoli, a chaiff adroddiadau ffurfiol eu cyflwyno i'r Cabinet;
- Caiff Adroddiadau Cynnydd Archwilio Mewnol Chwarterol eu cyflwyno'n rheolaidd i'r Pwyllgor Archwilio at ddibenion monitro (e.e. cafodd Adroddiad Cynnydd Archwilio Mewnol ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2020 a 30 Medi 2020 ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020);
- Caiff crynodeb o'r gwaith a gyflawnir ynghyd â barn archwilio am sicrwydd eu darparu bob blwyddyn yn yr Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol ar ddiwedd y flwyddyn;
- Caiff rheolaeth fewnol, risg a phrosesau llywodraethu eu monitro'n unol â'r Siarter Archwilio Mewnol ac yn unol â'r Strategaeth a'r Cynllun Archwilio Mewnol Blynyddol.
- Mae'r Tîm Archwilio Mewnol yn cyflwyno Adroddiad Atal Twyll i'r Pwyllgor Archwilio bob blwyddyn (cafodd Adroddiad Atal Twyll 2019-2020 ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020);
- Cafodd y Tîm Archwilio Mewnol ei ad-drefnu ym mis Tachwedd 2020 ac mae adnoddau dynol y gwasanaeth wedi bod yn gyflawn ers 1 Rhagfyr 2020;
- Mae tri aelod o'r Tîm Archwilio Mewnol wrthi ar hyn o bryd yn astudio ar gyfer cymhwyster hyfforddiant proffesiynol y Sefydliad Archwilwyr Mewnol;
- Bydd cylch gorchwyl, maes gwaith a chyfansoddiad y Pwyllgor Archwilio yn cael eu hadolygu yng ngoleuni Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

  Mae'r newidiadau yn cynnwys:

  - newid yr enw i 'Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio';
  - sicrhau bod 2/3 o'r aelodau yn Gynghorwyr a bod 1/3 o'r aelodau yn lleygwyr (fel y diffinnir yn y Ddeddf);
  - dyletswydd y Pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a'i Is-gadeirydd ei hun;
  - rhaid bod y Cadeirydd yn lleygwr;
  - rhaid nad yw'r Is-gadeirydd yn aelod o weithrediaeth yr awdurdod lleol; ac

- yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd, dim ond aelodau anweithredol all gadeirio cyfarfodydd;

- Bydd aelodau lleyg yn cael eu recriwtio yn ystod 2020/21, gan ystyried gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a'r adeg y bydd cyfnod yr aelod lleyg presennol yn ei swydd yn dod i ben;
- Cafodd y disgrifiad swydd, y fanyleb person a'r meini prawf eu cymeradwyo gan y Cyngor ar 10 Rhagfyr 2020;
- Mae'r Pwyllgor Archwilio yn ystyried adroddiadau'r Cabinet ynghylch rheoli cyfalaf;
- Mae trefniadau craffu ar waith sy'n cael eu cefnogi ac sy'n rhoi cyfleoedd i herio penderfyniadau ac adolygu'r modd y caiff gwasanaethau eu darparu;
- Caiff arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio eu gweithredu i sicrhau atebolrwydd effeithiol;
- Cafodd y Strategaeth TGCh a Gwasanaethau Digidol ar gyfer 2018-22 ei chymeradwyo, ar y cyd â pholisïau eraill, canllawiau a hyfforddiant gorfodol i sicrhau diogelwch data;
- Caiff adroddiadau blynyddol eu cyhoeddi, sy'n cynnwys:
  - Copi drafft o Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2019-20 a gyflwynwyd i'r Cyngor ar 16 Hydref 2020 ac a oedd yn cynnwys adolygiad o'r Amcanion Llesiant; a
  - Datganiad Ariannol Blynyddol sy'n cynnwys y Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

G. Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol:

- Mae cyfarfodydd y Cyngor yn dal i gael eu gweddarlledu;
- Caiff cyrsiau hyfforddiant sector cyhoeddus Modern.Gov a system hyfforddiant newydd eu defnyddio.
- Mae'r Cyngor yn paratoi i weithredu'r newidiadau a gyflwynir gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, sy'n cynnwys yr angen i'r Cyngor ymgynghori ynghylch strategaeth cyfranogiad y cyhoedd a chyhoeddi strategaeth o'r fath er mwyn cynyddu cyfranogiad y cyhoedd mewn democratiaeth leol a gwella tryloywder;
- Mae'r Cyngor yn cydymffurfio â Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020, sy'n darparu ar gyfer mynediad o bell i gyfarfodydd a mynediad gan y cyhoedd/gofynion ynghylch cyhoeddi dogfennau;
- Mae 'cynllun y ffordd ymlaen' y Cyngor yn darparu'r wybodaeth ddiweddaraf ar gyfer dinasyddion ynghylch y gwasanaethau a ddarperir oherwydd y pandemig Covid-19, er mwyn sicrhau eglurder i drigolion y sir;

- Mae Datganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor yn dangos sut y mae'n cydymffurfio â saith egwyddor graidd y Fframwaith Llywodraethu a'r is-egwyddorion sydd yn y Fframwaith ac yn y Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol, gan gynnwys sut y mae'n rhoi trefniadau priodol ar waith ar gyfer llywodraethu ei fusnes, yn hwyluso'r broses o gyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol, ac yn gwneud trefniadau ar gyfer rheoli risgiau (cafodd y Fframwaith Llywodraethu ei ddatblygu yn 2010 ac mae wedi'i adolygu yn unol â fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government 2016*). Cydymffurfir hefyd â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015;
- Cafodd y fframwaith ar gyfer llywodraethu corfforaethol ei asesu er mwyn sicrhau ei fod yn cydymffurfio â'r gofynion, e.e. cafodd ei ddiweddaru er mwyn adlewyrchu'r newidiadau a oedd yn angenrheidiol oherwydd y pandemig Covid-19. Cafwyd penderfyniad gan y Cyngor ynghylch cymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, e.e. cafodd ei ddiweddaru a'i gymeradwyo gan y Cyngor ar 10 Medi 2020 (gyda'r cyfrifon);
- Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol y Cyngor yn dangos sut y mae ganddo'r trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i berfformio'n effeithiol. Mae'r Cod Llywodraethu Lleol yn ddatganiad cyhoeddus sy'n egluro'r modd y bydd y Cyngor yn cyflawni'r ymrwymiad hwnnw;
- Caiff y swyddogaeth Archwilio Mewnol ei harwain gan Reolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol sydd â chymhwyster CIPFA ac sydd â chryn brofiad o weithio ym maes llywodraeth leol. Caiff y rheolwr gymorth gan dîm sydd â'r wybodaeth a'r sgiliau priodol. Mae tri aelod o staff wrthi ar hyn o bryd yn astudio ar gyfer cymhwyster y Sefydliad Archwilwyr Mewnol ac mae dau aelod o staff wrthi'n datblygu sgiliau archwilio ym maes TGCh;
- Gall y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol gysylltu'n rhydd ac yn ddirwystr â Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio ac mae'r ddau yn cwrdd yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn (mae'r cyfarfodydd hynny wedi parhau i ddigwydd o bell yn ystod y pandemig Covid-19);
- Caiff y Siarter Archwilio Mewnol ei hadolygu'n rheolaidd a'i chymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio;
- Ceir perthynas waith dda â rheoleiddwyr allanol, a gweithredir ar sail argymhellion ynghylch camau cywiro;
- Mae'r Cyngor yn cyhoeddi Datganiad Llywodraethu Blynyddol bob blwyddyn.

4 Barn am lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei rhoi

Mae’r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol yn paratoi Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol ar ddiwedd y flwyddyn, a gyflwynir i’r Pwyllgor Archwilio yn ei gyfarfod ym mis Mehefin fel rheol. Fodd bynnag, oherwydd y pandemig, nid oedd hynny’n bosibl ar gyfer 2019/20 a chafodd yr adroddiad ei gyflwyno’n hwyrach na’r disgwyl. Mae’r adroddiad yn amlinellu canlyniadau unigol a chyfunol yr adolygiadau archwilio a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn, ac mae’n rhoi’r farn archwilio gyffredinol am sicrwydd yn seiliedig ar y gwaith archwilio hwnnw. Mae’r sicrwydd a ddarperir hefyd yn rhoi sylw i gynnydd o ran gweithredu gwelliannau, ystyriaeth i’r gofrestr risgiau, a’r sicrwydd a ddarperir mewn adroddiadau a gyhoeddwyd gan reoleiddwyr allanol. Caiff manylion ynghylch cwmpas y gwaith archwilio, a’r angen i ailflaenoriaethu’n gyson er mwyn sicrhau bod gwaith digonol yn cael ei gyflawni ar gyfer rhoi sicrwydd, eu nodi yn yr adroddiad.

Cafodd cyfarfod y Pwyllgor Archwilio ar 1 Ebrill 2020 ei ohirio oherwydd y pandemig, ac arweiniodd hynny at oedi o safbwynt cymeradwyo’r adroddiadau blynyddol Archwilio Mewnol. Cafodd yr adroddiadau hynny eu cyflwyno i’r Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020, ond cafodd Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio eu hysbysu’n rheolaidd gan y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol ynghylch sefyllfa’r gwasanaeth yn ystod y cyfnod hwnnw.

Mae’r Adroddiad Blynyddol ar ddiwedd y flwyddyn yn cynnwys canlyniadau hunanasesiad blynyddol y gwasanaeth archwilio mewnol, sy’n seiliedig ar dempled Nodyn Cymhwyso CIPFA i Lywodraeth Leol. Roedd y templed yn destun adolygiad allanol gan gymheiriaid yn ystod 2016-17, a’r bwriad yw ailadrodd asesiad allanol bob pum mlynedd fel sy’n ofynnol gan Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Mae’r cynlluniau gwella sy’n deillio o’r asesiadau hyn yn cael eu cynnwys yn yr Adroddiadau Cynnydd chwarterol a gyflwynir i’r Pwyllgor Archwilio, a chânt eu hadolygu’n flynyddol yn yr Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol.

Mae’r Cynlluniau Gwella yn nodi’r gwelliannau a wnaed ac y bwriedir eu gwneud yn sgil yr argymhellion sy’n codi o’r asesiadau, ynghyd â chanlyniadau Rhaglen Gwella Sicrwydd Ansawdd y gwasanaeth yn unol â gofynion Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, er mwyn sicrhau bod y Pwyllgor Archwilio yn medru monitro cynnydd y gwasanaeth.

Mae Adroddiad Cynnydd Archwilio Mewnol 1/4/2020-30/9/2020 (a gyflwynwyd i’r Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020) ac Adroddiad Cynnydd Chwarter 3 (a gyflwynwyd i’r Pwyllgor Archwilio ar 24 Chwefror 2021) yn cynnwys y camau gweithredu a gymerwyd hyd yma er mwyn cyflawni’r gwelliannau arfaethedig a nodwyd.

Mae’r Pwyllgor Archwilio wedi bod yn monitro’r camau gweithredu parhaus hynny fel yr argymhellodd Archwilio Cymru yn ei archwiliad yn 2019-20 dan Safon

Archwilio Ryngwladol 260, oherwydd yr absenoldebau tymor hir a byr a brofodd yr Adran yn flaenorol. Fodd bynnag, mae'n braf nodi bod strwythur staffio'r gwasanaeth wedi bod yn gyflawn ers 1 Rhagfyr 2020.

Ar 12 Tachwedd 2020 hefyd, cyflwynodd y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol y Strategaeth a'r Cynllun Archwilio Mewnol ar gyfer 2020/21 i'r Pwyllgor Archwilio. Diben y Strategaeth a'r Cynllun yw sicrhau bod gwaith yn cael ei gyflawni ar lefel ddigon eang i ategu'r farn flynyddol am effeithiolrwydd y systemau llywodraethu, gwaith rheoli risgiau, a rheolaeth fewnol ar draws y Cyngor. Roedd y Strategaeth a'r Cynllun Archwilio Mewnol ar gyfer 2020/21 yn crynhoi'r meysydd gwaith yr oedd yr Adran Archwilio Mewnol yn bwriadu canolbwyntio arnynt yn ystod y flwyddyn, gan ystyried y sefyllfa oherwydd y pandemig.

Mae'r gwasanaeth wedi cael ei ddarparu ar sail fwy adweithiol eleni, oherwydd yr amryw risgiau a gyflwynwyd yn sgil newidiadau angenrheidiol i arferion gweithio'r Cyngor, er enghraifft grantiau untro'n cael eu rhoi, grwpiau'n cael eu sefydlu i dargedu meysydd penodol lle'r oedd newid yn digwydd, mwy o staff yn gweithio gartref, ac ati. Mae gwaith archwilio mewnol wedi'i asesu yn barhaus ac mae anghenion a blaenoriaethau cyfnewidiol y Cyngor wedi cael eu hystyried yn rheolaidd. Mae'r holl gamau gweithredu a gymerwyd wedi bod yn gyson â'r nodyn cyfarwyddyd a gyhoeddwyd gan y Bwrdd Cynghori ar Safonau Archwilio Mewnol. At hynny, mae rhagor o adnoddau wedi'u neilltuo i ddatblygu'r system mapio sicrwydd er mwyn ategu ymhellach y sicrwydd a ddarperir ar ddiwedd y flwyddyn.

Yn ei Adroddiad Blynyddol 2020/21 a gyflwynir i'r pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, daeth y Rheolwr Corfforaethol - Archwilio Mewnol i'r casgliad, yn seiliedig ar:

- y nifer, y cwmpas a'r sicrwydd a gafwyd o'r adolygiadau mewnol ac allanol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2021,
- a'r ffaith bod y rheolwyr (pan ar gael) wedi derbyn y camau a gymerwyd,

fod gan Gyngor Sir Ceredigion fframwaith boddhaol ar waith o ran llywodraethu, rheoli risgiau a rheolaethau mewnol i reoli'r modd y cyflawnir amcanion y sefydliad.

bod gan y Cyngor fframwaith llywodraethu, trefniadau rheoli risg a rheolaeth fewnol foddhaol ar waith i reoli'r modd y caiff amcanion y sefydliad eu cyflawni yn ystod y flwyddyn.

Fodd bynnag, oherwydd effaith barhaus y pandemig, dylid nodi na chafodd unrhyw ysgolion eu hadolygu yn ystod y flwyddyn.

Bydd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn destun adolygiad gan Archwilio Cymru er mwyn sicrhau ei fod yn gyson â'r wybodaeth sydd ganddo ac â deddfwriaeth. Yn ogystal, mae'r Adran Archwilio Mewnol yn cynnal adolygiad annibynnol blynyddol o'r Fframwaith Llywodraethu Blynyddol ac o'r dull sgorio a'r dystiolaeth, fel y nodir ym Mhwynt 2 uchod.

Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyswllt Cwsmeriaid y Cyngor yw Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth yr awdurdod, ac mae'n gyfrifol hefyd am Ddiogelu Data a Diogelwch TGCh.

Yn draddodiadol roedd Fforwm yr Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth yn cynnwys arbenigwyr yn eu meysydd, e.e. arbenigwyr ym maes Cyfleusterau, Diogelu Data, Diogelwch TG, ynghyd â'r Penaethiaid TG, Gwasanaethau Cyfreithiol ac Adnoddau Dynol a rhai cynrychiolwyr adrannau. Mae'r Fforwm yn cwrdd bob chwarter i drafod materion sy'n ymwneud â risg gwybodaeth a rheoli gwybodaeth.

Mae rolau allweddol a threfniadau craffu presennol y Tîm Asedau Gwybodaeth fel a ganlyn:

- Swyddog Diogelwch TG sy'n cynghori ynghylch diogelwch data, a chynghorwyr ac ymgynghorwyr allanol a ddefnyddir o bryd i'w gilydd i roi prawf ar drefniadau diogelwch yr awdurdod a chynghori yn eu cylch.
- Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion sy'n cynghori ynghylch cydymffurfio â'r gyfraith ac sy'n sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau ar waith ac y glynir wrthynt.
- Mae'r Grŵp Corfforaethol Diogelu Data (a elwir yn fewnol yn Grŵp Corfforaethol Diogelu Data / Rhyddid Gwybodaeth / Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol) yn cwrdd bob chwarter, a chaiff ei gadeirio gan y Pennaeth Gwasanaeth – Polisi (yr Is-gadeirydd yw'r Pennaeth Gwasanaeth – TGCh a Gwasanaethau Cwsmeriaid).
- Cyflwynir Adroddiadau Blynyddol yn ôl yr angen i Bwyllgor Archwilio'r Cyngor.

Yn ogystal:

- Y Swyddog Diogelwch TG yw Is-gadeirydd Fforwm Diogelwch Sector Cyhoeddus Cenedlaethol Cymru (Cymru WARP) sy'n cwrdd bob chwarter.
- Y Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion yw Cadeirydd Cymdeithas Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion Cymru ac mae'n trefnu digwyddiadau ar draws Cymru.
- Mae'r Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion yn aelod o Banel Sicrhau Ansawdd Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru ar gyfer Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Yn dilyn yr adolygiad o'r Fframwaith Llywodraethu, bernir bod y trefniadau llywodraethu cyffredinol yn dderbyniol neu'n dda ar y sail bod cyfartaledd y sgorau a roddwyd yn 7/8 – 9/10.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n amlinellu ymrwymiad y Cyngor i egwyddorion craidd fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in*

Local Government, yn rhoi arweiniad i'r holl Aelodau a'r holl Swyddogion ar yr agenda lywodraethu.

Bydd adolygu'r Cod Llywodraethu Lleol yn rheolaidd yn rhoi lefel uchel o sicrwydd bod y trefniadau llywodraethu'n addas i'w diben.

Y pandemig coronfeirws

Oherwydd argyfwng y pandemig coronafeirws, cafodd holl swyddfeydd y Cyngor eu cau i'r cyhoedd ar 23 Mawrth 2020.

Yng ngoleuni'r argyfwng cenedlaethol a'r sefyllfa frys a gododd o ganlyniad i'r pandemig, ac er mwyn diogelu buddiannau'r Cyngor a'r cyhoedd, mewn amgylchiadau lle bernir bod y penderfyniad yn un brys ac y byddai unrhyw oedi'n niweidio buddiannau'r Cyngor neu'r cyhoedd yn ddifrifol, rhoddodd Arweinydd y Cyngor bwerau dirprwyedig dros dro i Brif Weithredwr a Grŵp Arwain y Cyngor wneud penderfyniadau ynghylch ymateb y Cyngor i COVID-19.

Cafodd y penderfyniad ei wneud yn unol â rhan 4 Cyfansoddiad y Cyngor.

Mae'r Hysbysiad ynghylch Cofnod o Benderfyniad Brys ar gael ar wefan y Cyngor, ar dudalen y Cyngor ynglŷn â Strwythur Llywodraethu ar gyfer gwneud penderfyniadau yn ystod COVID-19 (https://www.ceredigion.gov.uk/preswyliwr/coronafeirws-covid-19/llywodraethiant/). Cafodd y penderfyniad ei adolygu, ac ar 2 Hydref 2020 cymeradwyodd yr Arweinydd benderfyniad diwygiedig. Bydd y penderfyniad yn cael ei adolygu eto.

Yn ystod y cyfnod dan sylw, mae cyfarfodydd y Grŵp Rheoli Aur wedi'u cynnal er mwyn trafod y pandemig Covid-19 a dulliau o ymdrin yn effeithiol â'r sefyllfa. Mae'r Grŵp Rheoli Aur yn dal i gwrdd sawl gwaith yr wythnos.

Cafodd fforwm y Grŵp Rheoli Aur ei sefydlu ar unwaith i hwyluso gweithrediadau a darparu proses gadarn ar gyfer gwneud penderfyniadau o'r cychwyn cyntaf, ac roedd yn cynnal cyfarfodydd rhithwir bob dydd.

Mae llythyr Archwilio Cymru i'r Cyngor ynghylch Adfer yn sgil Covid-19 – Sicrwydd Dros Dro, dyddiedig 19 Hydref 2020, yn crynhoi ei gasgliadau dros dro ar sail camau parhaus i fonitro'r broses o addasu i effaith barhaus y pandemig. Yn yr Atodiad, mae Archwilio Cymru yn cyfeirio at y bwriad, yn rhan o drefniadau addasu'r Cyngor ar gyfer gwneud penderfyniadau, i'r Lòg Penderfyniadau gael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor ac i adroddiad gael ei gyflwyno yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu. Nododd y Pwyllgor Archwilio gynnwys y llythyr hwn yn ei gyfarfod ar 12 Tachwedd 2020 a chafodd adroddiad gan y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyfreithiol a Llywodraethu/Swyddog Monitro ei gyflwyno i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu ar 20 Ionawr 2021, a oedd yn nodi cynnwys yr adroddiad a chynnwys Lòg Penderfyniadau cyfarfodydd y Grŵp Arwain Covid-19, sef y Grŵp Rheoli Aur.

Cafodd y Lòg ei gyhoeddi gyntaf ar wefan y Cyngor ar 5 Tachwedd 2020 (ar gyfer penderfyniadau a wnaed hyd at 30 Medi 2020). Mae'r penderfyniadau a wnaed rhwng 1 Hydref 2020 a 30 Tachwedd 2020 wedi'u cyhoeddi erbyn hyn hefyd.

Roedd gan y Cyngor weledigaeth glir y gallai pob unigolyn, busnes a gwasanaeth yn ddieithriad ei deall a chytuno arni er mwyn sicrhau bod Ceredigion yn llwyddo nid yn unig i leihau nifer y marwolaethau a ragwelid yn ystod penllanw cyntaf yr haint ond, yn bwysicach na hynny, nifer y marwolaethau a ragwelid yn ystod unrhyw benllanw yn y dyfodol. Mae'r weledigaeth wedi'i gweithredu mewn tri chyfnod hyd yma:

- Cyfnod 1: Bod yn barod – Cau pob gwasanaeth nad yw'n hanfodol
- Cyfnod 2: Gweithredu – Darparu gwasanaethau dan amodau cyfnod clo
- Cyfnod 3: Addasu a chydnerthedd hirdymor

Mae Cyfnod 3 yn darparu cyfnod addasu rhwng y ddau gyfnod cyntaf a phedwerydd cyfnod, sef y cyfnod adfer. Er mwyn i hynny allu digwydd, rhaid i'r cyfnod addasu ystyried tair prif elfen a fydd yn hollbwysig ar gyfer delio â COVID-19, gan sicrhau ar yr un pryd bod elfennau o'r cyfnod clo yn cael eu llacio'n ddiogel ac mewn dull strwythuredig a reolir. Y tair elfen yw:

Cyfyngu + Ynysu + Dileu

Wrth i gyfyngiadau'r cyfnod clo gael eu llacio'n raddol ac wrth i Lywodraeth Cymru ddiwygio ei chanllawiau, mae'r Cyngor wrthi'n ystyried sut a phryd y gall ailgyflwyno ei wasanaethau neu sut y byddant yn cael eu darparu mewn ffordd wahanol. Nodir hynny mewn 'cynllun y ffordd ymlaen' ar wefan y Cyngor.

Gobeithir y bydd sectorau busnes a grwpiau cymunedol hefyd yn cyfrannu at y cynllun hwn er mwyn sicrhau eglurder i holl drigolion Ceredigion.

Ar ôl rhoi'r gorau yn syth ar y dechrau i gynnal cyfarfodydd cyhoeddus, mae cyfarfodydd y Cyngor wedi'u hailgyflwyno ar lwyfan rhithwir.

Gall aelodau'r cyhoedd fynychu'r cyfarfodydd o bell drwy anfon e-bost i'r Tîm Gwasanaethau Democrataidd er mwyn cael y manylion cofrestru. Mae rhestr lawn o gyfarfodydd o bell ar gael ar wefan y Cyngor. Gellir gwylio'r cyfarfodydd hyn ar dudalen Facebook y Cyngor hefyd.

5 Y materion a nodwyd ar gyfer y llynedd (2020-2021)

Mae'r tabl canlynol yn cofnodi'r camau gweithredu a gymerwyd yn ystod 2020-21 i ddatrys y materion a nodwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2019-2020:

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
A1.1 Sicrhau bod yr Aelodau a'r Swyddogion yn ymddwyn gydag uniondeb ac yn arwain diwylliant lle maent yn gweithredu'n amlwg ac yn gyson er budd y cyhoedd, gan warchod enw da'r sefydliad drwy wneud hynny	Bydd y Swyddog Monitro yn parhau i gynghori'r Aelodau ynglŷn â'r angen i ddatgan lletygarwch/rhoddion. Bydd y Swyddog Monitro yn cynghori'r Prif Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan: • cysylltiadau personol agos â Swyddogion/Aelodau eraill. Bydd y Swyddog Monitro yn cynnal adolygiad o'r Aelodau sy'n dal swyddi cyfarwyddwyr pan gânt eu penodi i gyrff allanol. Bydd y ffurflenni gollyngiadau ar gyfer yr Aelodau yn cael eu diweddaru.	Ymgorffori ymddwyn gydag uniondeb ymhellach. Mae'r Swyddog Monitro yn anfon cyngor a nodiadau atgoffa'n rheolaidd at y staff drwy negeseuon e-bost mewnol sy'n rhoi'r newyddion diweddaraf iddynt. Mae'r Swyddog Monitro yn monitro ac yn adolygu datganiadau'r Prif Swyddogion bob blwyddyn. Mae'r ffurflenni gollyngiadau ar gyfer yr Aelodau wedi'u diweddaru.	EP	Mawrth 2021
A1.4 Arddangos, mynegi ac ymgorffori'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredu safonol drwy bolisïau a phrosesau priodol a	Caiff Cofrestr o Gontractau ei chyhoeddi. Caiff Cofrestr o Benderfyniadau Dirprwyedig ei chyhoeddi. Parhau i fonitro'r nifer sy'n gwneud y modiwl e-ddysgu gorfodol ynghylch	Ymgorfforí'r egwyddorion gweithredu safonol ymhellach. Ar y gweill.	EP	Mawrth 2021

Tudalen 32

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
adolygir yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn gweithredu'n effeithiol	chwythu'r chwiban. Mae'n is na'r gofyn ar hyn o bryd. Caiff hyfforddiant ynghylch moeseg/llywodraethu ei gynnig.		AR	
B1.1 Sicrhau bod diwylliant agored ar waith, drwy ddangos, cofnodi a mynegi ymrwymiad y sefydliad i fod yn agored	Cwblhau'r adolygiad o'r Cynllun Cyhoeddi Rhyddid Gwybodaeth.	Arddangos ymrwymiad i fod yn agored. Ar y gweill.	MNH	Mawrth 2021
B3.1 Sefydlu polisi clir ar y math o faterion y bydd y sefydliad yn ymgynghori'n ystyrlon â dinasyddion unigol, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid eraill yn eu cylch, neu'n eu cynnwys ynddynt, i sicrhau bod gwasanaeth (neu ddarpariaeth arall) yn cyfrannu at gyflawni'r canlyniadau arfaethedig	Cwblhau'r adolygiad o'r Polisi Ymgysylltu â'r Gymuned gan gynnwys darpariaethau ynghylch y modd yr ymgysylltir â rhanddeiliaid yn y dyfodol.	Gwella ymgysylltu â'r gymuned. Wrthi'n cael ei adolygu.	MS	Mawrth 2021
C1.5 Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau'n effeithiol o ran pennu blaenoriaethau a gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael	Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau drwy gyhoeddi gwybodaeth am berfformiad gwasanaethau, gan gynnwys data am gostau a gwerth am arian.	Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau. Ar y gweill.	CAJ	Mawrth 2021

Nodwch: Bydd unrhyw gamau nas cwblheir yn llawn erbyn y dyddiad cwblhau yn cael eu trosglwyddo i Gynllun Gweithredu 2020-2021

6 Cynllun gweithredu y cytunwyd arno ar gyfer materion i'w hystyried yn ystod 2021-2022

Yn sgil gweithredu ac adolygu fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government (2016),* cafodd y materion a ganlyn eu nodi i'w datrys yn ystod 2021-22:

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
A1.1 Sicrhau bod yr Aelodau a'r Swyddogion yn ymddwyn gydag uniondeb ac yn arwain diwylliant lle maent yn gweithredu'n amlwg ac yn gyson er budd y cyhoedd, gan warchod enw da'r sefydliad drwy wneud hynny	• Bydd y Swyddog Monitro yn cynghori'r Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan buddiannau mewn sefydliadau sydd neu a allai fod yn gwrthdaro â buddiannau'r Cyngor, sy'n cynnwys: • Contractwyr; • Llywodraethwyr ysgol; • Clercod cynghorau tref a chymuned; ac • Aelodau cynghorau tref a chymuned. Bydd y Swyddog Monitro a'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Gwasanaethau Democrataidd yn parhau i gynnal adolygiad o'r Aelodau sy'n dal swyddi cyfarwyddwyr, swyddi ymddiriedolwyr neu aelodaeth pan gânt eu penodi i gyrff allanol a phwyllgorau. Bydd y Swyddog Monitro yn ystyried adborth yr Aelodau a gwerth ychwanegol ac yn parhau i	Ymgorffori ymddwyn gydag uniondeb ymhellach.	EP/LE	Mawrth 2022

Tudalen 34

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
	ddiweddaru'r Cod Ymddygiad ar gyfer Swyddogion ac Aelodau. • Bydd y Swyddog Monitro yn cynghori'r Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan: • swyddi cyfarwyddwyr; • cyflogaeth arall; p'un a ydynt yn gwrthdaro â buddiannau'r Cyngor ai peidio. Bydd y Swyddog Monitro yn parhau i gynghori'r Aelodau ynglŷn â'r angen i ddatgan lletygarwch/rhoddion. Bydd y Swyddog Monitro yn cynghori'r Prif Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan: • cysylltiadau personol agos â Swyddogion neu Aelodau eraill.			
A1.3 Arwain drwy esiampl a defnyddio'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredu safonol hyn fel fframwaith ar gyfer gwneud	Bydd y Grŵp Arwain yn cael y wybodaeth ddiweddaraf am e-ddysgu a bydd yr Adran Adnoddau Dynol yn cyflwyno adroddiadau i'r Grŵp Arwain (rhaid i bob aelod o staff gwblhau modiwl hyfforddiant	Ymgorffori'r egwyddorion gweithredu safonol ymhellach ac arwain drwy esiampl er mwyn gwneud penderfyniadau'n effeithiol.	GE	Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
penderfyniadau a chamau gweithredu eraill	e-ddysgu gorfodol ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015). Parhau i adolygu'r Cyfansoddiad yn ôl yr angen ac er mwyn sicrhau ei fod yn adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol.	Cydymffurfio â deddfwriaeth newydd.	EP/HS	Mawrth 2022
A1.4 Arddangos, mynegi ac ymgorffori'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredu safonol drwy bolisïau a phrosesau priodol a adolygir yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn gweithredu'n effeithiol	• Mae'r Cyngor yn paratoi i gydymffurfio â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 o safbwynt y Pwyllgor Archwilio (bydd ei gylch gorchwyl, ei faes gwaith a'i gyfansoddiad yn cael eu hadolygu). Mae'r newidiadau yn cynnwys: - newid yr enw i 'Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'; - sicrhau bod 2/3 o'r aelodau yn Gynghorwyr a bod 1/3 o'r aelodau yn lleygwyr (fel y diffinnir yn y Ddeddf); - dyletswydd y Pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a'i Is-gadeirydd ei hun; - rhaid bod y Cadeirydd yn lleygwr; - rhaid nad yw'r Is-gadeirydd yn aelod o weithrediaeth yr awdurdod lleol; ac	Cydymffurfio â deddfwriaeth newydd.	EP/AW/HS	Mawrth 2022

Tudalen 36

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
	- yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd, dim ond aelodau anweithredol all gadeirio cyfarfodydd. • Caiff Cofrestr o Benderfyniadau Dirprwyedig ei chyhoeddi. • Parheir i fonitro'r nifer sy'n gwneud y modiwl e-ddysgu gorfodol ynghylch chwythu'r chwiban. Mae'n is na'r gofyn ar hyn o bryd. • Caiff y Polisi Cwynion / Canmoliaeth ei adolygu yn ystod 2020-2021. • Caiff hyfforddiant ynghylch moeseg / twyll ei ddarparu.	Ymgorffori'r egwyddorion gweithredu safonol ymhellach a chyfathrebu drwy gyhoeddi dogfennau. Ymgorffori'r egwyddorion gweithredu safonol ymhellach ac arwain drwy esiampl. Ymgorffori'r egwyddorion gweithredu safonol ymhellach. Ymgorffori ymddwyn gydag uniondeb ymhellach.	AR	Mawrth 2022
A3.1 Sicrhau bod Aelodau a staff yn dangos ymrwymiad cadarn i reolaeth y gyfraith a'u bod hefyd	• Bydd Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn effeithio ar gyrff corfforaethol, gan gynnwys y	Cydymffurfio â deddfwriaeth er mwyn dangos ymrwymiad cadarn i reolaeth y gyfraith.	EP	Mawrth 2022

Tudalen 37

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
yn glynu wrth y deddfau a'r rheoliadau perthnasol	Cyngor, ac mae paratoadau ar y gweill i gydymffurfio â hi.			
B1.1 Sicrhau bod diwylliant agored ar waith, drwy ddangos, cofnodi a mynegi ymrwymiad y sefydliad i fod yn agored	Mae'r Polisi Rhyddid Gwybodaeth a'r Polisi Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol wedi'u diweddaru. Mae adolygiad o'r Cynllun Cyhoeddi Rhyddid Gwybodaeth ar y gweill.	Dangos ymrwymiad i fod yn agored.	LE/AW/MNH	Mawrth 2022
B3.1 Sefydlu polisi clir ar y math o faterion y bydd y sefydliad yn ymgynghori'n ystyrlon â dinasyddion unigol, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid eraill yn eu cylch, neu'n eu cynnwys ynddynt, i sicrhau bod gwasanaeth (neu ddarpariaeth arall) yn cyfrannu at gyflawni'r canlyniadau arfaethedig	Oherwydd y pandemig Covid-19, mae angen ar hyn o bryd i benderfyniadau gael eu gwneud gan y Grŵp Rheoli Aur oherwydd bod argyfwng. Felly, nid yw'n bosibl ymgynghori yn y gymuned ar hyn o bryd yn achos llawer o wasanaethau, ac o ganlyniad mae'r sgôr wedi'i diwygio er mwyn adlewyrchu hynny. Mae'r Polisi Ymgysylltu â'r Gymuned yn cael ei adolygu a bydd yn cynnwys darpariaethau ynghylch y modd yr ymgysylltir â rhanddeiliaid yn y dyfodol.	Gwella ymgysylltu â'r gymuned.	AW/MS	Mawrth 2022
B3.4 Gweithredu systemau effeithiol ar gyfer adborth, er mwyn dangos sut y bydd eu barn yn cael ei hystyried	Mae angen gwneud rhagor o waith ar fonitro adborth a bydd y swydd newydd sy'n ymwneud â Chydraddoldebau ac Ymgysylltu yn mynd i'r afael â hynny.	Datblygu gwaith monitro adborth yn rhan o'r swydd newydd sy'n ymwneud â Chydraddoldebau ac	AW/MS	Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
		Ymgysylltu, a gwella ymgysylltu â'r gymuned.		
C1.5 Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau'n effeithiol o ran pennu blaenoriaethau a gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael	Cyhoeddi gwybodaeth am berfformiad gwasanaethau gan gynnwys data am gostau a gwerth am arian.	Bodloni disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau.	AW	Mawrth 2022
D2.3 Ystyried a monitro'r risgiau sy'n wynebu pob partner wrth gydweithio gan gynnwys risgiau a rennir	Caiff newidiadau deddfwriaethol eu hystyried, e.e. Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.	Rheoli risgiau a chydymffurfio â deddfwriaeth er mwyn dangos ymrwymiad i reolaeth y gyfraith.	AW/EP	Mawrth 2022
D2.5 Sefydlu dangosyddion perfformiad lleol priodol (yn ogystal â dangosyddion perfformiad statudol perthnasol neu genedlaethol eraill) yn rhan o'r broses gynllunio er mwyn nodi sut y bydd perfformiad gwasanaethau a phrosiectau'n cael ei fesur	Mae gwaith pellach yn mynd rhagddo er mwyn cysylltu mesurau perfformiad lleol â holl amcanion lefel 1 y Cynllun Busnes.	Datblygu dangosyddion perfformiad er mwyn gwerthuso perfformiad gwasanaethau a phrosiectau'n gywir.	AW	Mawrth 2022
F3.5 Sicrhau bod Pwyllgor Archwilio neu grŵp neu swyddogaeth gyfatebol, sy'n annibynnol ar y weithrediaeth ac	Bydd cylch gorchwyl, maes gwaith a chyfansoddiad y Pwyllgor Archwilio yn cael eu hadolygu yn sgil Deddf	Sicrhau bod y Pwyllgor Archwilio yn parhau i	EP/AR/HS	Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
sy'n atebol i'r corff llywodraethu, yn darparu ffynhonnell arall o sicrwydd effeithiol ynghylch trefniadau ar gyfer rheoli risgiau a chynnal amgylchedd effeithiol o ran rheolaeth – ffynhonnell y gwrandewir ar ei hargymhellion ac y gweithredir ar sail ei hargymhellion	Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae'r newidiadau yn cynnwys: - newid yr enw i 'Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'; - sicrhau bod 2/3 o'r aelodau yn Gynghorwyr a bod 1/3 o'r aelodau yn lleygwyr (fel y diffinnir yn y Ddeddf); - dyletswydd y Pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a'i Is-gadeirydd ei hun; - rhaid bod y Cadeirydd yn lleygwr; - rhaid nad yw'r Is-gadeirydd yn aelod o weithrediaeth yr awdurdod lleol; ac - yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd, dim ond aelodau anweithredol all gadeirio cyfarfodydd. Mae adolygiad o faint y Pwyllgor Archwilio ar y gweill. Bydd aelodau lleyg yn cael eu recriwtio yn ystod 2020/21, gan ystyried gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a'r adeg y bydd cyfnod yr aelod lleyg presennol yn ei swydd yn dod i ben.	gydymffurfio â deddfwriaeth, a chael sicrwydd.		

Tudalen 40

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
G1.1 Ysgrifennu a chyfleu adroddiadau ar gyfer y cyhoedd a rhanddeiliaid eraill mewn arddull ddealladwy sy'n briodol i'r gynulleidfa arfaethedig, a sicrhau ei bod yn hawdd cael gafael ar yr adroddiadau a'u cwestiynu	Mae'r Cyngor yn paratoi i weithredu'r newidiadau a gyflwynir gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, sy'n cynnwys yr angen i'r Cyngor ymgynghori ynghylch strategaeth cyfranogiad y cyhoedd a chyhoeddi strategaeth o'r fath er mwyn cynyddu cyfranogiad y cyhoedd mewn democratiaeth leol a gwella tryloywder.	Gwella ymgysylltu â'r gymuned a bod yn agored.	LE/AM	Mawrth 2022
G3.1 Sicrhau y gweithredir ar sail argymhellion ynghylch camau cywiro, a wneir gan archwilwyr allanol	Monitro cynnydd yng nghyswllt camau gweithredu/argymhellion.	Cael sicrwydd a rheoli risgiau.	EP/AW/SJ	Mawrth 2022

7 Casgliad

Yn ystod yr adolygiad blynyddol o’r fframwaith llywodraethu, cafodd y cynnydd yn erbyn fframwaith newydd CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance Framework (2016),* ei fesur a chanfuwyd bod y trefniadau llywodraethu cyffredinol yn dderbyniol neu’n dda.

Mae’r Cyngor wedi gwneud cynnydd da yn ystod y flwyddyn, gan gofnodi llwyddiant yn erbyn pob un o’r saith egwyddor graidd.

Mae datblygu Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy’n dod â’r holl godau a’r holl ddogfennau lleol ynghyd mewn un ddogfen yn rhoi sicrwydd bod trefniadau llywodraethu clir ar waith. Galluogodd hynny’r Cyngor i ymateb yn gyflym i’r bygythiadau a ddaeth yn sgil y pandemig coronafeirws.

Mae’r Cyngor wedi nodi nifer o fân faterion i’w datrys yn ystod 2021/22 ac mae wedi’u nodi mewn cynllun gweithredu er mwyn eu cwblhau (gweler uchod). Caiff y camau gweithredu a gymerwyd o ganlyniad uniongyrchol i’r pandemig eu cofnodi, fel y bo’n briodol.

8 Ardystio’r Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Dros y flwyddyn nesaf, rydym yn bwriadu cymryd camau i fynd i’r afael â’r materion uchod er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu ymhellach. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i’r afael â’r angen am welliannau a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, drwy gydol 2021/22. Byddwn yn monitro’r modd y caiff y camau eu rhoi ar waith a’r modd y maent yn gweithredu, yn rhan o’n hadolygiad blynyddol nesaf. Cydnabyddir y gallai’r pandemig atal rhai o’r camau hyn, a rhoddir sylw i hynny ac adroddir yn briodol wrth y Cyngor yn ei gylch yn Natganiad Llywodraethu Blynyddol 2021/22.

Eitem Agenda 8a

Archwilio Cymru
Audit Wales

Adroddiad Archwilio Cyfrifon – Cyngor Sir Ceredigion

Blwyddyn archwilio: 2020-21

Dyddiad cyhoeddi: Tachwedd 2021

Cyfeirnod y ddogfen: 2707A2021-22

Paratowyd y ddogfen hon yn rhan o waith a berfformiwyd yn unol â swyddogaethau statudol.

Os derbynnir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn cysylltiad â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

This document is also available in English. Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Cynnwys

Rydym yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio diamod ar eich Datganiad o Gyfrifon 2020-21. Mae rhai materion i'w hadrodd ichi cyn iddynt gael eu cymeradwyo.

Adroddiad archwilio cyfrifon

Cyflwyniad 4

Effaith COVID-19 ar archwiliad eleni 4

Barn archwilio arfaethedig 6

Materion o bwys sy'n codi o'r archwiliad 6

Atodiadau

Atodiad 1 – Llythyr Cynrychiolaeth Terfynol 7

Atodiad 2 – Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer aelodau Cyngor Sir Ceredigion 10

Atodiad 3 – Crynodeb o'r cywiriadau a wnaed 15

Adroddiad archwilio cyfrifon

Cyflwyniad

1 Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi prif ganfyddiadau ein harchwiliad o'ch Datganiad o Gyfrifon 2020-21 (y cyfrifon). Rydym eisoes wedi trafod y materion hyn â'r swyddogion perthnasol.

2 Ni all archwilwyr byth roi sicrwydd llwyr fod cyfrifon wedi eu datgan yn gywir. Yn hytrach, rydym yn gweithio i lefel o 'berthnasedd'. Pennir lefel y perthnasedd i geisio nodi a chywiro camddatganiadau a allai achosi i ddefnyddiwr y cyfrifon gael ei gamarwain fel arall. Rydym wedi pennu'r lefel ar £2.6 miliwn ar gyfer archwiliad eleni.

3 Yn ychwanegol at yr uchod, ceir rhai meysydd o'r cyfrifon yr ydym o'r farn eu bod o bwysicach i'r darllenydd, ac rydym wedi pennu lefel perthnasedd is ar eu cyfer. Eleni, mae ein lefelau perthnasedd is fel a ganlyn:

- £1,000 ar gyfer taliadau cydnabyddiaeth, pensiwn a phecynnau ymadael uwch-swyddogion; a
- £1,000 ar gyfer trafodiadau a balansau partïon cysylltiedig, boed yn fuddiannau ariannol a/neu'n swyddi dylanwadol a ddelir gan uwch-swyddogion ac aelodau, neu, gan eu teulu agos.

4 Rydym bellach wedi cwblhau archwiliad eleni yn sylweddol.

5 Yn ein barn broffesiynol, rydym wedi cydymffurfio â'r safonau moesegol sy'n berthnasol i'n gwaith. Rydym yn parhau i fod yn annibynnol arnoch chi ac nid yw ein gwrthrychedd wedi ei gyfaddawdu mewn unrhyw ffordd. Nid oes unrhyw berthynas hysbys rhyngom ni a chithau y credwn y gallai danseilio ein gwrthrychedd a'n hannibyniaeth.

Effaith COVID-19 ar archwiliad eleni

6 Mae pandemig COVID-19 wedi cael effaith sylweddol ar bob agwedd ar ein cymdeithas ac mae'n parhau i wneud hynny. Mae gofyniad statudol i chi baratoi cyfrifon ac mae'n destament sylweddol i ymrwymiad eich tîm cyllid, a'r staff eraill pan fo hynny'n berthnasol, eich bod wedi llwyddo i wneud hynny eleni yn wyneb yr heriau a ddaw yn sgil y pandemig hwn. Rydym yn hynod ddiolchgar am broffesiynoldeb y tîm a'n cefnogodd i gwblhau ein harchwiliad mewn amgylchiadau mor anodd.

7 Nid yw'n syndod bod y pandemig wedi effeithio ar ein harchwiliad ac rydym yn crynhoi'r prif effeithiau yn **Arddangosyn 1**. Darperir y manylion yn **Arddangosyn 1** at ddibenion gwybodaeth yn unig, i'ch helpu i ddeall effaith pandemig COVID-19 ar broses archwilio eleni.

Arddangosyn 1 – effaith COVID-19 ar archwiliad eleni

Amserlen	• Arhosodd y dyddiad cau statudol ar gyfer llofnodi eich cyfrifon drafft 2020-21 gan y swyddog cyllid cyfrifol ar 31 Mai 2021; ac wedi hynny, 31 Gorffennaf 2021 oedd y dyddiau cau ar gyfer ardystio'r archwiliad gan yr Archwilydd Cyffredinol. • Llofnodwyd y cyfrifon drafft ac fe'u cyflwynwyd i'w harchwilio ar 3 Awst 2021. Fel sy'n ofynnol yn statudol, ar 31 Mai, cyhoeddodd y Cyngor ddatganiad wedi ei lofnodi ar ei wefan yn esbonio'r gohiriad y tu hwnt i 31 Mai oherwydd effaith COVID-19. • Disgwylir i'r Archwilydd Cyffredinol ardystio'r cyfrifon archwiliedig ar 29 Tachwedd 2021. • Dylid nodi bod Adran Gyllid Llywodraeth Cymru wedi ysgrifennu at bob cyngor i'w cynghori, oherwydd effaith COVID-19, y cânt gyflwyno cyfrifon drafft wedi eu llofnodi erbyn 31 Awst 2021, gan eu hardystio erbyn 30 Tachwedd 2021. • Felly, rydych wedi cyflwyno eich cyfrifon yn unol â dyddiadau a ganiateir Llywodraeth Cymru eleni.
Llofnodion electronig	Pan fydd y Cyngor wedi cymeradwyo eich cyfrifon y trefnir i hynny digwydd ar 25 Tachwedd 2021, byddwn yn derbyn llofnodion electronig eleni a throsglwyddir y cyfrifon wedi eu llofnodi inni yn electronig. Mae'r swyddogion wedi cytuno i ddefnyddio'r sail hon eleni. Ardystir archwiliadau hefyd drwy lofnodion electronig.
Tystiolaeth archwilio	Fel y blynyddoedd blaenorol, cawsom y rhan fwyaf o'r dystiolaeth archwilio ar ffurf electronig. Rydym wedi defnyddio technegau eraill amrywiol i sicrhau ei dilysrwydd wrth weithio o bell. Pan nad oeddem yn gallu cael y mathau arferol o dystiolaeth oherwydd cyfyngiadau COVID-19, rydym wedi dyfeisio methodoleg archwilio arall i gael digon o dystiolaeth archwilio ar gyfer ein sicrwydd.

8 Byddwn yn adolygu'r hyn yr ydym wedi ei ddysgu o bandemig COVID-19 ar gyfer ein proses archwilio ac a oes arferion arloesol y gallem eu mabwysiadu yn y dyfodol er mwyn gwella'r broses honno.

Barn archwilio arfaethedig

9 Rydym yn bwriadu cyhoeddi barn archwilio ddiamod ar gyfrifon eleni ar ôl ichi roi Llythyr Cynrychiolaeth inni ar sail yr hyn a nodir yn **Atodiad 1**. Byddwn yn cyhoeddi barn archwilio 'amodol' pan fo gennym bryderon perthnasol am rai agweddau ar eich cyfrifon; fel arall, byddwn yn cyhoeddi barn ddiamod.

10 Mae'r Llythyr Cynrychiolaeth yn cynnwys cadarnhad penodol y mae'n ofynnol inni ei gael gennych o dan y safonau archwilio. Nodir ein hadroddiad archwilio arfaethedig yn **Atodiad 2**.

11 Rydym hefyd wedi cwblhau'r gwaith o archwilio Ffurflenni Blynyddol Awdurdod Harbwr Ceredigion ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021. Ni chododd unrhyw faterion o hyn.

Materion o bwys sy'n codi o'r archwiliad

Camddatganiadau nas cywirwyd

12 Nid oes unrhyw gamddatganiadau ariannol nas cywirwyd yn y cyfrifon archwiliedig.

Camddatganiadau a gywirwyd

13 Roedd camddatganiadau yn y cyfrifon drafft y mae'r rheolwyr wedi eu cywiro. Fodd bynnag, credwn y dylid tynnu eich sylw atynt, ac fe'u nodir gydag esboniadau yn **Atodiad 3**.

Materion eraill o bwys sy'n codi o'r archwiliad

14 Yn ystod yr archwiliad, byddwn yn ystyried nifer o faterion sy'n ymwneud â'r cyfrifon ac yn adrodd unrhyw faterion arwyddocaol sy'n codi ichi. Nid oes unrhyw faterion eraill o bwys sy'n codi o'r archwiliad.

15 Cynhaliwyd ein harchwiliad yn ddidrafferth. Mae hyn yn adlewyrchu'n gadarnhaol ar eich gwelliannau parhaus i'r rheolaeth ariannol a'r dystiolaeth ddogfennol sy'n tanategu'r cyfrifon blynyddol. Yn ystod y blynyddoedd blaenorol, gwnaethom adrodd am anawsterau yn deillio o archwiliad y broses o brisio asedau'r Cyngor. Mae'n braf nodi na wnaethom nodi unrhyw faterion o bwys yn ystod archwiliad eleni yn dilyn cyswllt agos rhwng staff y Cyngor a'n tîm archwilio. Caiff asedau'r Cyngor eu hailbrisio ar raglen dreigl bum mlynedd a bydd gan y rhaglen lwyth gwaith trymach yn y blynyddoedd i ddod. Mae'r Cyngor yn ymwybodol bod gwelliant parhaus yn parhau i fod yn bwysig er mwyn sicrhau nad yw materion y gorffennol yn codi eto yn y dyfodol.

Atodiad 1

Llythyr Cynrychiolaeth Terfynol

[Papur â phennawd y corff archwiliedig]

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

25 Tachwedd 2021

Sylwadau ynghylch datganiadau ariannol 2020-21

Darperir y llythyr hwn mewn cysylltiad â'ch archwiliad o ddatganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion (y Cyngor) ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 at ddibenion mynegi barn ar eu gwirionedd a'u tegwch, ac i ba raddau yr oeddent wedi eu paratoi'n briodol.

Rydym yn cadarnhau, hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, ar ôl gwneud ymholiadau y credwn sy'n ddigonol, y gallwn wneud y sylwadau canlynol ichi.

Sylwadau gan reolwyr

Cyfrifoldebau

Rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau o ran:

- paratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion deddfwriaethol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol; yn benodol, mae'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun cywir a theg yn unol â hynny;
- dylunio, gweithredu, cynnal a chadw ac adolygu rheolaeth fewnol er mwyn atal a chanfod twyll a gwallau.

Yr wybodaeth a ddarparwyd

Rydym wedi darparu'r canlynol ichi:

- mynediad llawn i:
  - yr holl wybodaeth yr ydym yn ymwybodol ohoni sy'n berthnasol i'r broses o baratoi'r datganiadau ariannol, megis llyfrau cyfrifon a dogfennau ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;
  - gwybodaeth ychwanegol yr ydych wedi gofyn inni amdani at ddibenion yr archwiliad; a

   - mynediad anghyfyngedig i'r staff y gwnaethoch benderfynu bod angen cael tystiolaeth archwilio oddi wrthynt;
- canlyniadau ein hasesiad o'r risg y gallai'r datganiadau ariannol gael eu camddatgan yn berthnasol o ganlyniad i dwyll;
- ein gwybodaeth am dwyll neu dwyll tybiedig yr ydym yn ymwybodol ohono ac sy'n effeithio ar y Cyngor ac sy'n cynnwys:
   - y rheolwyr;
   - cyflogeion sydd â swyddogaethau sylweddol mewn rheolaeth fewnol; neu
   - eraill ble gallai'r twyll gael effaith berthnasol ar y datganiadau ariannol;
- ein gwybodaeth am unrhyw honiadau o dwyll, neu dwyll tybiedig, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a fynegwyd gan gyflogeion, cyn-gyflogeion, rheoleiddwyr neu eraill;
- ein gwybodaeth am bob achos hysbys o beidio â chydymffurfio neu amheuaeth o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol;
- hunaniaeth yr holl bartïon cysylltiedig a holl berthnasoedd a thrafodiadau y partïon cysylltiedig yr ydym yn ymwybodol ohonynt.

Sylwadau ynghylch datganiadau ariannol

Mae'r holl drafodiadau, asedau a rhwymedigaethau wedi eu cofnodi yn y cofnodion cyfrifyddu ac fe'u hadlewyrchir yn y datganiadau ariannol.

Mae'r dulliau, y data a'r tybiaethau sylweddol a ddefnyddir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu, a'u datgeliadau cysylltiedig yn briodol i sicrhau cydnabyddiaeth, mesur neu ddatgeliad sy'n rhesymol yng nghyd-destun y fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Rhoddwyd cyfrif yn briodol am berthnasoedd a thrafodiadau â phartïon cysylltiedig, gan eu datgelu nhw.

Mae'r holl ddigwyddiadau sy'n digwydd ar ôl y dyddiad adrodd y mae angen eu haddasu neu eu datgelu wedi eu haddasu neu eu datgelu.

Mae'r holl ymgyfreithio a hawliadau gwirioneddol neu bosibl hysbys y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol wedi eu datgelu i'r archwilydd ac wedi eu cyfrif a'u datgelu yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Mae'r datganiadau ariannol yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, gan gynnwys hepgoriadau. Nid oes unrhyw gamddatganiadau nas cywirwyd yn y cyfrifon ariannol.

Sylwadau gan y Cyngor

Rydym yn cydnabod bod y sylwadau a wnaed gan y rheolwyr uchod wedi eu trafod â ni.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb dros baratoi datganiadau ariannol cywir a theg yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol. Cymeradwywyd y datganiadau ariannol ar 25 Tachwedd 2021.

Rydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd yr holl gamau y dylem fod wedi eu cymryd, er mwyn sicrhau ein bod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol a chadarnhau ei bod wedi ei chyfleu i chi. Rydym yn cadarnhau, hyd y gwyddom, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad ydych yn ymwybodol ohoni.

Llofnodwyd gan:	Llofnodwyd gan:
[Swyddog sy’n llofnodi ar ran y rheolwyr]	[Swyddog neu Aelod sy’n llofnodi ar ran y rhai sy’n gyfrifol am lywodraethu]
Dyddiad: 25 Tachwedd 2021	**Dyddiad: 25 Tachwedd 2021**

Atodiad 2

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer aelodau Cyngor Sir Ceredigion

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion yn cynnwys y Datganiad Symud mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian, a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisïau cyfrifyddu arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan God Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ceredigion ar 31 Mawrth 2021 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- maent wedi eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan God Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Cyrff y Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Disgrifir fy nghyfrifoldebau ymhellach o dan y safonau hynny yn adran cyfrifoldebau'r archwilydd wrth archwilio datganiadau ariannol fy adroddiad. Rwyf yn annibynnol o'r Cyngor yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi ei chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith a wnaed gennyf, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau nac amodau a allai, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu'r Cyngor i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes

gweithredol am gyfnod o 12 mis o leiaf o'r adeg pan awdurdodir cyhoeddiad y datganiadau ariannol.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau y swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â busnes gweithredol yn adrannau perthnasol yr adroddiad hwn.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol heblaw'r datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilydd arnynt. Y Swyddog Ariannol Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, oni nodir fel arall yn glir yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o sicrwydd ynghylch hynny. Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn anghyson yn berthnasol â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu ei bod yn ymddangos fel arall ei bod wedi ei chamddatgan yn berthnasol. Os byddaf yn nodi anghysondebau perthnasol o'r fath neu gamddatganiadau perthnasol amlwg, mae'n ofynnol imi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os byddaf, ar sail y gwaith a wnaed gennyf, yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi ei chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol imi adrodd y ffaith honno.

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd yn hyn o beth.

Adroddiad ynghylch gofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi ei baratoi yn unol â Chod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21;
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu wedi ei baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion y byddaf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni gwybodaeth a dealltwriaeth y Cyngor a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- nad oes cofnodion cyfrifyddu digonol wedi eu cadw, neu na dderbyniwyd ffurflenni cyfrifyddu digonol ar gyfer fy archwiliad oddi wrth y canghennau nad yw fy nhîm wedi ymweld â nhw;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn cytuno â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â'r datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon a nodir ar dudalen 19, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi darlun cywir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiad o gyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad o gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r Cyngor i barhau fel achos gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n briodol, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir bod hynny'n amhriodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Sicrwydd rhesymol yw lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (DU) yn canfod camddatganiad perthnasol bob amser pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi trwy dwyll neu wall a chânt eu hystyried yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Achosion o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau yw afreoleidd-dra, ac mae'n cynnwys twyll. Rwyf yn cynllunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau a amlinellir uchod er mwyn canfod camddatganiadau perthnasol mewn cysylltiad ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- holi'r rheolwyr, a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennau ategol sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau y Cyngor mewn cysylltiad â:

  - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o beidio â chydymffurfio;
  - canfod ac ymateb i risgiau o dwyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig;
  - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau.
- ystyried gan weithredu fel tîm archwilio sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion twyll posibl. Yn rhan o'r drafodaeth hon, nodais y posibilrwydd o dwyll yn y meysydd canlynol: cydnabod refeniw, postio cylchgronau anarferol a rhagfarn mewn amcangyfrifon cyfrifyddu.
- cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod y Cyngor yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoliadol eraill y mae'r Cyngor yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Sir Ceredigion.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau ar gyfer ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu datgeliadau y datganiad ariannol a phrofi dogfennau ategol er mwyn asesu cydymffurfio â'r cyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Archwilio a chynghorwyr cyfreithiol ynghylch cyfreithiad a honiadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu a'r Cyngor;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrth-wneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion mewn cyfnodolion ac addasiadau eraill; asesu a yw'r barnau a wneir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o duedd bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodiadau arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i fusnes arferol.

Rwyf hefyd wedi cyfleu cyfreithiau a rheoliadau perthnasol a nodwyd a risgiau o dwyll posibl i'r tîm archwilio cyfan, gan barhau i fod yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau drwy gydol yr archwiliad.

Mae'r anhawster cynhenid i ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau'r Cyngor, a natur, amseru a graddau'r gweithdrefnau archwilio a gyflawnir yn effeithio ar y graddau y gall fy ngweithdrefnau ganfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o fy adroddiad archwilydd.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Tystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ceredigion yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
29 Tachwedd 2021

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Atodiad 3

Crynodeb o'r cywiriadau a wnaed

Yn ystod ein harchwiliad, gwnaethom nodi'r camddatganiadau canlynol sydd wedi eu cywiro gan y rheolwyr, ond y credwn y dylid tynnu eich sylw atynt oherwydd eu perthnasedd i'ch cyfrifoldebau dros y broses adrodd ariannol.

Arddangosyn 2 – crynodeb o'r cywiriadau a wnaed

Natur y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros gywiro
Amrywiol (Dim effaith gyffredinol ar y prif ddatganiadau)	**Nodyn 1.12 Incwm Grant:** Cynhwyswyd datgeliadau ychwanegol er mwyn adlewyrchu trafodiadau COVID-19 yn ystod y flwyddyn. Gan mai nodyn datgelu yw hwn, nid oedd unrhyw effaith gyffredinol ar y prif ddatganiadau.	Datgelu trafodiadau COVID-19 yn llawn yn ystod y flwyddyn.
£1,066,000 (Dim effaith gyffredinol ar y Fantolen) £612,000 (Dim effaith gyffredinol ar y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant)	**Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Nodyn 1.18 Stocrestrau:** • cynyddwyd balans y stocrestrau £1,066,000 i gynnwys y Cyfarpar Diogelu Personol am ddim a dderbyniwyd oddi wrth Lywodraeth Cymru. Hefyd, mae cyfrif stocrestrau a roddwyd am £1,066,000 wedi ei gynnwys yn Rhwymedigaethau Cyfredol er mwyn adlewyrchu balans y stoc a ddelir ar ddiwedd y flwyddyn. O ganlyniad i hynny, nid oedd unrhyw effaith gyffredinol ar y Fantolen. • er mwyn adlewyrchu'r Cyfarpar Diogelu Personol a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn, bu cynnydd o £612,000 mewn Incwm a Gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant. O ganlyniad i hynny, nid oedd unrhyw effaith gyffredinol ar y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant.	Sicrhau cytundeb â'r dystiolaeth ategol a'r Cod.

Natur y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros gywiro
£380,000	**Nodyn 1.21 Dyledwyr** • Oherwydd gostyngiad yn yr arian grant y gellir ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru, mae dyledwyr y Llywodraeth Ganolog wedi gostwng £380,000. Nododd y Cyngor y diwygiad hwn.	Sicrhau cytundeb â'r dystiolaeth ategol a'r Cod.
£311,000 (Dim effaith ar y prif ddatganiadau)	**Nodyn 1.34 Lesoedd:** • Er mwyn adlewyrchu diwygiadau a wnaed i'r arian sy'n ddyledus i'r Cyngor ar ôl adolygu taliadau rhent, mae'r taliadau lesoedd isaf y gall y Cyngor, sy'n gweithredu fel lesoedd, eu derbyn wedi cynyddu £311,000. Gan mai nodyn datgelu yw hwn, nid oedd unrhyw effaith gyffredinol ar y prif ddatganiadau.	Sicrhau cytundeb â'r dystiolaeth ategol.
Amrywiol (Dim effaith gyffredinol ar y prif ddatganiadau)	**Amrywiol:** • Gwnaed nifer o fân ddiwygiadau i'r datganiadau ariannol, yn ymwneud â chywiriadau i ddatgeliadau gwybodaeth, newidiadau naratif, gwallau castio, cymariaethau â'r flwyddyn flaenorol neu wallau teipio.	Sicrhau cywirdeb y datganiadau ariannol.

Archwilio Cymru
Audit Wales

Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.
We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	**Cyngor**
Dyddiad y cyfarfod:	**25 Tachwedd 2021**
Teitl:	**Adroddiad y Pennaeth Cyllid ynglŷn â Datganiadau Cyfrifon Cyngor Sir Ceredigion ac Awdurdod Harbwr Ceredigion 2020/21.**
Pwrpas yr adroddiad:	**Ystyried Datganiadau Cyfrifon Cyngor Sir Ceredigion ac Awdurdod Harbwr Ceredigion ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021.**
Er:	**Penderfyniad**
Portffolio Cabinet ac Aelod Cabinet:	**Y Cynghorydd Gareth Lloyd Gwasanaethau Cyllid a Chaffael a Gwasanaethau Diogelu'r Cyhoedd**

1. CYFLWYNIAD

Yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, mae'n rhaid i'r Cyngor gymeradwyo Datganiad Cyfrifon Cyngor Sir Ceredigion erbyn 30 Tachwedd 2021

Cafodd Datganiad Cyfrifon Awdurdod Harbwr Ceredigion ei baratoi i fodloni gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.

2. OEDI O RAN Y DATGANIAD O GYFRIFON

Yn sgil Covid-19 cafodd y Swyddogion eu cyfeirio i ddyletswyddau eraill ac o ganlyniad ni chafodd y Datganiad o Gyfrifon ar gyfer y Cyngor ac Awdurdod Harbyrau Ceredigion eu cwblhau erbyn 31 Mai, sef y terfyn statudol. Trafodwyd y sefyllfa gydag Archwilio Cymru ac roedden nhw'n fodlon y byddai'r Cyngor yn cyflawni ei rwymedigaeth os byddai'n cyhoeddi hysbysiad priodol erbyn 31 Mai.

Cyhoeddwyd yr hysbysiad canlynol ar wefan y Cyngor:

Datganiad Cyfrifon Cyngor Sir Ceredigion ar gyfer 2020-21

Mae rheoliad 10(1) o Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'u diwygiwyd) yn ei gwneud yn ofynnol i Swyddog Ariannol Cyfrifol Cyngor Sir Ceredigion lofnodi a dyddio'r datganiad o gyfrifon, ac ardystio ei fod yn cyflwyno darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol y corff ar ddiwedd y flwyddyn y mae'n berthnasol iddi, ac o incwm a gwariant y corff hwnnw am y flwyddyn honno. Roedd y Rheoliadau yn ei gwneud yn ofynnol i hyn gael ei gwblhau erbyn 31 Mai 2021.

Nid yw'r Swyddog Ariannol Cyfrifol wedi llofnodi nac ardystio'r cyfrifon ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021. O ganlyniad i argyfwng COVID-19, mae'r

Cyngor wedi dargyfeirio adnoddau i wasanaethau eraill ac nid yw'r datganiad o gyfrifon wedi'i baratoi eto. Caiff y datganiad o gyfrifon ei baratoi, a bydd y Swyddog Ariannol Cyfrifol yn ei lofnodi a'i ardystio pan fydd pwysau gwaith yn caniatáu.

3. CYFRIFON

Cyflwynwyd y Cyfrifon Drafft i Archwilio Cymru ar 3 Awst. Ar ôl cwblhau'r archwiliad, mae'r alldro yn dangos bod y gyllideb wedi'i mantoli. Ni fu newid yn y Gronfa Gyffredinol (£6.1m) nac yn lefel y Cronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd. Mae'n gadarnhaol mai bwriad yr Archwilydd Cyffredinol yw cyhoeddi adroddiad archwilio diamod parthed y Cyfrifon. O ganlyniad byddwn yn medru cwblhau'r archwiliad yn derfynol erbyn 30 Tachwedd.

Mae nifer o gyfeiriadau at Covid 19 yn y Datganiad Cyfrifon gyda nodiadau a gofynion ychwanegol. Mae Nodyn Datganiad 1.12 yn cynnwys dau dabl defnyddiol sy'n dangos crynodeb o arian Covid 19 a dderbyniwyd gan y Cyngor yn ogystal ag arian ychwanegol tuag at wariant gan Asiantaethau sy'n gyfanswm o oddeutu £60m . Mae hyn hefyd yn cynnwys y Taliadau Grantiau Busnes.

Amgaeir y Datganiadau Cyfrifon Cyngor Sir Ceredigion ac Awdurdod Harbwr Ceredigion ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 i'r Cyngor eu hystyried. Ystyriodd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'r Cyfrifon yn y cyfarfod a gynhaliwyd ar 25 Tachwedd 2021 ac adroddir sylwadau'r Pwyllgor gerbron y Cyngor.

	Oes Asesiad Effaith Integredig wedi ei gwblhau? Os na, esboniwch pam		Nac oes. Mae'r adroddiad yn ofyniad statudol.
Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:	***Crynodeb:***		
	Hirdymor:	Amherthnasol	
	Cydweithio:	Amherthnasol	
	Cynnwys:	Amherthnasol	
	Atal:	Amherthnasol	
	Integreiddio:	Amherthnasol	
Argymhelliad:	**Cymeradwyo Datganiad Cyfrifon y Cyngor a Datganiad Cyfrifon yr Awdurdod Harbwr**		
Rheswm dros y penderfyniad:	**Er mwyn sicrhau bod y Datganiadau Cyfrifon wedi'u cymeradwyo.**		
Trosolwg a Chraffu:	Ystyriwyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio – 25 Tachwedd 2021		
Fframwaith Polisi:	Amherthnasol		

Blaenoriaethau Corfforaethol:	• Hybu'r Economi • Buddsoddi yn Nyfodol y Bobl • Galluogi Cydnerthedd Unigolion a Theuluoedd • Hyrwyddo Cydnerthedd Amgylcheddol a Chymunedol
Goblygiadau Ariannol:	Amherthnasol
Pwerau Statudol:	Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989
Papurau Cefndir:	Dim
Atodiadau:	Datganiadau Cyfrifon
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	Stephen Johnson, Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael
Swyddog Adrodd:	Justin Davies, Rheolwr Corfforaethol Cyllid Craidd
Dyddiad:	17 Tachwedd 2021

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

DATGANIAD O'R CYFRIFON

am y flwyddyn a oedd
yn diweddu ar
31ain Mawrth 2021
Archwiliwyd

CYNNWYS

	Rhif y Dudalen
Adroddiad Naratif	2
Datganiad o'r Cyfrifoldebau o ran y Datganiad Cyfrifon	19
Adroddiad yr Archwilydd i Gyngor Sir Ceredigion	20
DATGANIADAU ARIANNOL	
Dadansoddiad Gwariant a Chyllido	24
Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant	26
Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn	28
Mantolen	29
Datganiad Llif Arian	30
Nodiadau i'r Datganiad Cyfrifon	31
Datganiad Llywodraethu Blynyddol	101

ADRODDIAD NARATIF

Ynglŷn â Chyngor Sir Ceredigion

Mae Sir Ceredigion yn ardal sy'n ymestyn dros fwy nag 690 milltir sgwâr o olygfeydd ysblennydd, arfordir dramatig a chymunedau llawn bwrlwm. Yn ddaearyddol mae'r sir yn un o'r rhai mwyaf yng Nghymru gyda phoblogaeth o dros 72,000 wedi'i gwasgaru ar hyd a lled y sir a'r prif drefi sef Aberystwyth, Aberteifi, Llanbedr Pont Steffan, Llandysul, Aberaeron a Thregaron.

Mae Ceredigion yn darparu ar gyfer nifer o ddiwydiannau, e.e. amaethyddiaeth, twristiaeth, cwmnïau cynhyrchu bwyd, adwerthu, ymchwil gwyddonol a llawer o fusnesau cynhenid eraill sydd wedi'u lleoli ar draws y Sir. Mae addysg yn chwarae rôl fawr yng Ngheredigion gyda dwy Brifysgol, Coleg Addysg Bellach, 4 ysgol uwchradd, 3 ysgol canol a nifer o ysgolion cynradd.

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn awdurdod unedol, a ffurfiwyd ar 1 Ebrill 1996 ac mae'n gyfrifol am ystod eang o wasanaethau a gweithgareddau. Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu system "Gabinet" o weinyddu. Fel rheol bydd y Cabinet yn cwrdd bob tair wythnos ac mae'n cyflawni swyddogaethau Gweithrediaeth ar ran yr Awdurdod. Mae Cyngor Sir Ceredigion yn cyflogi dros 3,500 o aelodau staff sy'n darparu gwasanaethau beunyddiol. Mae prif swyddfeydd y Cyngor yn Aberaeron ac Aberystwyth ac mae swyddfeydd lleol hefyd yn Aberteifi a Llanbedr Pont Steffan.

Trwy gydol 2020/21 bu'n rhaid i'r Cyngor reoli effaith brigiad o achosion COVID-19. Mae gwybodaeth wedi'i chynnwys yn y Datganiad o Gyfrifon drwyddi draw.

Gweledigaeth y Cyngor:

"Mae Cyngor Sir Ceredigion yn darparu gwasanaethau cyhoeddus dwyieithog cynaliadwy sy'n rhoi gwerth am arian er mwyn cynnal economi gryf, amgylchedd iach a hyrwyddo lles ein pobl a'n cymunedau."

Blaenoriaethau ac Amcanion

Roedd y Blaenoriaethau ar gyfer Ceredigion, gan gynnwys yr Amcanion Llesiant a Gwella am 2020/21, fel a ganlyn:

Blaenoriaeth	Amcanion Llesiant a Gwella
1.Hybu'r Economi	•Hyrwyddo a darparu cyfleoedd cyflogaeth i ddinasyddion Ceredigion •Gwella ffyniant trwy gynlluniau partneriaeth cydweithredol ac arloesol •Datblygu Seilweithiau ar gyfer yr 21ain Ganrif ar draws y sir
2.Buddsoddi yn Nyfodol y Bobl	•Gwella'r cyfleoedd ar gyfer dysgu a datblygu sgiliau i bob dinesydd •Diogelu pobl rhag tlodi •Gweithio mewn partneriaeth i hyrwyddo a meithrin ffyrdd o fyw iach ac actif •Hybu a hwyluso diwylliant a hunaniaeth ddwyieithog unigryw a bywiog Ceredigion
3.Galluogi Cydnerthedd Unigolion a Theuluoedd	• Hyrwyddo llesiant unigolion a theuluoedd o fewn cartrefi diogel a hygyrch • Diogelu'r rhai sy'n fwyaf agored i niwed trwy hyrwyddo gwasanaethau ymyrryd yn gynnar ac atal • Galluogi unigolion a theuluoedd i ailafael yn eu hannibyniaeth a pharhau'n annibynnol
4.Hyrwyddo Cydnerthedd Amgylcheddol a Chymunedol	• Cymryd rhan weithgar mewn rhaglenni i gadw cyfraniad Ceredigion at newid hinsawdd a cholli bioamrywiaeth i'r lleiaf posibl â'i effeithiau • Gwella'r seilwaith i hwyluso datblygiad yn y dyfodol er mwyn ateb anghenion cymunedau • Helpu a chynorthwyo cymunedau i fod yn fwy hunangydnerth

Disgwylir i'r Blaenoriaethau ac Amcanion Llesiant a Gwella gyfrannu at gyflawni'r nodau llesiant a ddangosir isod:

	Nod	Sut bydd Blaenoriaethau ac Amcanion Llesiant y Cyngor yn bodloni'r Nodau Llesiant?
1.	**Cymru lewyrchus:**	Mae pob un o'n Blaenoriaethau yn ystyried pwysigrwydd datblygu economi yng Ngheredigion. Bydd cyflogaeth, datblygu sgiliau, tai, yr amgylchedd, cymorth busnes ac adfywio yn cyfrannu at Gymru ffyniannus.
2.	**Cymru gydnerth:**	Mae Hyrwyddo Cydnerthedd Amgylcheddol a Chymunedol yn canolbwyntio ar warchod ein hamgylchedd naturiol ac yn cynnwys mentrau i wella a datblygu gallu cymunedau i ymateb i drychinebau amgylcheddol.
3.	**Cymru iachach:**	Mae Buddsoddi yn Nyfodol y Bobl yn canolbwyntio ar ddiogelu teuluoedd, plant ac oedolion rhag tlodi a hyrwyddo ffyrdd o fyw iachach, mwy actif, ac mae Galluogi Cydnerthedd Unigolion a Theuluoedd yn ceisio gwella tai, galluogi pobl i fyw'n annibynnol a darparu gwasanaethau ymyrryd yn gynnar ac atal ar gyfer y rhai mwyaf agored i niwed.
4.	**Cymru sy'n fwy cyfartal:**	Mae pob un o'n Blaenoriaethau yn ceisio creu Cymru sy'n fwy cyfartal trwy sicrhau cyfle cyfartal ar gyfer cyflogaeth, tai, addysg, ffyrdd o fyw iachach a chymunedau cynaliadwy.
5.	**Cymru o gymunedau cydlynus:**	Mae adeiladu ar gryfder ein cymunedau yn nodwedd allweddol yn nhair o'n blaenoriaethau.
6.	**Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu:**	Mae'r Cyngor wedi cytuno i gydymffurfio â gofynion Safonau'r Gymraeg, ac mae mesurau pellach i hyrwyddo dwyieithrwydd a'r Gymraeg wedi'u cynnwys yn ein hamcanion.
7.	**Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang:**	Wrth ystyried ein Hamcanion Llesiant a Gwella rydym wedi rhoi sylw i'r gwaith asesu llesiant ac ymgysylltu i sicrhau y gallwn wneud cyfraniad cadarnhaol at lesiant byd-eang.

COVID-19

Daeth argyfwng COVID-19 i’r amlwg ar ddiwedd mis Mawrth 2020 ac mae wedi cael effaith bellgyrhaeddol. Dyma grynodeb o ymateb y Cyngor:

- Cyfnod 1- Bod yn barod – Cau pob gwasanaeth nad oedd yn wasanaeth hanfodol
- Cyfnod 2 - Gweithredu – Darparu gwasanaethau dan amodau’r cyfyngiadau symud
- Cyfnod 3 – Addasu – sefydlu strategaethau tymor canolig a hirdymor a fydd yn nodi arferion gweithio newydd a fydd yn gallu parhau tan ddiwedd yr argyfwng COVID-19.

Mae Cyfnod 3 yn darparu cyfnod addasu rhwng y ddau gyfnod cyntaf a phedwerydd cyfnod, sef y cyfnod adfer. Er mwyn i hynny allu digwydd, rhaid i’r cyfnod addasu ystyried tair prif elfen a fydd yn hollbwysig ar gyfer delio â COVID-19, gan sicrhau ar yr un pryd bod elfennau o’r cyfnod clo yn cael eu llacio’n ddiogel ac mewn dull strwythuredig a reolir.

Gwasanaethau'r Cyngor

Dyma Wasanaethau'r Cyngor yn ystod 2020/21:

Grŵp Arweiniol
- Grŵp Arweiniol

Porth Gofal
- Derbyn a Brysbennu Porth Ceredigion
- Gwasanaethau Ymyrraeth wedi'i Thargedu
- Gwasanaethau Maethu
- Gwasanaethau Preswyl a Gofal Dydd
- Tai
- Storfeydd Cyfarpar Cymunedol

Porth Cymorth Cynnar
- Dysgu Gydol Oes a Sgiliau
- Gwasanaethau Cymorth Ymddygiad
- Gwasanarthau Cymorth Cynnar, Cymorth a Ymyrraeth
- Hamdden a Lles
- Gwasanaeth Cymorth Ieuenctid

Porth Cynnal
- Diogelu, Sicrhau Ansawdd ac Adolygu Annibynnol
- Iechyd Meddwl
- Gofal wedi'I Gynllunio
- Camddefnyddio Sylweddau
- Gwasanaethau Cymorth Estynedig

Ysgolion a Diwylliant
- Anghenion Dysgu Ychwanegol a Lles
- Gwella Ysgolion
- Seilwaith ac Adnoddau
- Diwylliant

Cyllid a Chaffael
- Caffael a Thaliadau
- Cyllid a Chyfrifon Craidd
- Cyllid a Chyfrifon Gwasanaethau
- Refeniw, Cymorth Treth, Budd-daliadau ac Asesiadau

Gwasanaethau Democrataidd
- Gwasanaethau Democrataidd
- Safonau'r Gymraeg
- Cyfathrebu
- Gwasanaethau Etholiadol

Pobol a Threfnidaeth
- Adnoddau Dynol - Cynghori a Gweinyddu
- Cyflogau a Buddion
- Dysgu a Datblygu
- Iechyd, Diogelwch a Lles

Polisi a Pherfformiad
- Partneriaethau Strategol, Ymgysylltu ac Ymchwil
- Cwynion, Canmoliaethau a Rhyddid Gwybodaeth
- Diogelu'r Cyhoedd
- Perfformiad a Pholisi Corfforaethol

Priffyrdd a Amgylcheddol
- Cynnal a Chadw Priffyrdd
- Datblygu Priffyrdd
- Gwasanaethau Amgylcheddol Lleol
- Gwasanaethau Trafnidiaeth

Economi ac Adfywio
- Twf a Menter
- Cynllunio
- Eiddo

Cyswllt Cwsmeriaid
- TGCh a Rheoli Gwybodaeth
- Gwasanaethau Cwsmeriaid Corfforaethol
- Gwasanaethau Llyfrgelloedd
- Cofrestru Sifil

Cyfreithiol a Llywodraethu
- Gwasanaethau Cyfreithiol
- Llywodraethu
- Archwilio Mewnol

Yn ystod 2020, mae Gwasanaethau Oedolion, Gwasanaethau Plant a Dysgu Gydol Oes a Diwylliant wedi'u tynnu o'n strwythur corfforaethol a chyflwynwyd Porth Cymorth Cynnar, Porth Gofal a Phorth Cynnal.

Llywodraethu

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol (ar dudalennau 101 i 126) yn amlinellu ymagwedd y Cyngor tuag at sicrhau ei fod yn cynnal system effeithiol o ran llywodraethu corfforaethol a rheolaeth fewnol. Cynhyrchir y datganiad yn dilyn adolygiad o drefniadau llywodraethu'r Cyngor ac mae'n cynnwys cynllun gweithredu i fynd i'r afael ag unrhyw faterion llywodraethu arwyddocaol a nodwyd.

Materion a risgiau sy'n effeithio ar y Cyngor

Mae'n bwysig cydnabod risg yn ystod y cyfnodau hynod heriol hyn. Isod nodir risgiau corfforaethol y Cyngor, sgôr y risgiau a'u statws CMG (coch, melyn, gwyrdd) ar ddechrau a diwedd y flwyddyn:

Risgiau Corfforaethol	Dechrau'r flwyddyn	Diwedd y flwyddyn
Trefniadau Gwella a Rheoli Perfformiad Corfforaethol	9/Melyn	9/Melyn
Parhad Busnes ac Argyfyngau Sifil Posibl	25/Coch	10/Melyn
Cynllun Ariannol Tymor Canolig	15/Coch	15/Coch
Rhaglen Gydol Oed a Llesiant	15/Coch	15/Coch
Rheoli Gwybodaeth - Diogelwch	8/Melyn	8/Melyn
Gallu a Galluogrwydd	6/Melyn	-
Newid Hinsawdd	8/Melyn	16/Coch
Erydu Arfordirol a Llifogydd	25/Coch	25/Coch
Cefnogi Busnesau Bwyd Lleol a'r Effaith ar yr Economi	6/Melyn	16/Coch
Brexit	15/Coch	16/Coch
Diogelu Plant, Pobl Ifanc ac Oedolion sy'n Agored i Niwed	15/Coch	15/Coch
COVID-19	25/Coch	25/Coch

- **Parhad Busnes** – gostyngwyd sgôr gyffredinol y risg i adlewyrchu'r ffaith bod Cynllun Ymateb i Argyfwng y Cyngor wedi'i weithredu, adolygu / diweddaru cynlluniau parhad busnes pob gwasanaeth ychydig cyn y pandemig, strwythur rheoli'r Awdurdod Lleol a'n rôl yn y Fforwm Lleol Cymru Gydnerth (Grŵp Cydlynu Strategol COVID-19).
- **Rhaglen Gydol Oed a Llesiant** – teitl y risg hon o'r blaen oedd "Trawsnewid Gofal Cymdeithasol", ond fe'i hailenwyd i adlewyrchu enw cywir y rhaglen. Mae'r Rhaglen wedi'i sefydlu a'i datblygu i drawsnewid y ffordd y bydd y Cyngor yn darparu gwasanaethau Gofal Cymdeithasol ac yn cyd-fynd â gofynion y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant.
- **Gallu a Galluogrwydd** – wedi cael ei dileu ar ôl cyflawni nifer o fentrau a leihaodd y risg yn sylweddol, gan gynnwys creu'r wefan gyrfaoedd newydd, y cynllun prentisiaeth a gweithredu Rhaglen Hyfforddi Rheolwyr Ceredigion i enwi ond ychydig. Yn dilyn yr adolygiad diwethaf, gostyngwyd sgôr y risg o 6 i 4 ac fe'i symudwyd o statws 'Oren' i 'Gwyrdd'. Felly mae'n briodol ei thynnu oddi ar y gofrestr Risgiau Corfforaethol yn unol â'r Fframwaith Rheoli Risgiau.
- **Newid Hinsawdd** – mae'r teitl wedi'i ddiweddaru i Newid Hinsawdd o Reoli Carbon i adlewyrchu natur y risgiau o ran allyriadau carbon, llifogydd a rheoli ynni yn fwy cywir.
- **Cefnogi Busnesau Bwyd Lleol** – mae sgôr y risg wedi cynyddu o 6 i 16. Mae'r staff yn canolbwyntio ar reoli COVID-19 yn eu gwaith o ddydd i ddydd, a dyma'r flaenoriaeth i'r Tîm Diogelu'r Cyhoedd ar hyn o bryd. Cafodd safonau bwyd ac arolygiadau bwyd eu hatal dros dro yn llwyr am hanner cyntaf eleni, yna eu hailgychwyn am ychydig, ond ers hynny maent wedi stopio eto ar wahân i fangreoedd risg uchel, neu lle mae cwynion neu wybodaeth y gallai safonau fod wedi gostwng.

- **Brexit** – mae sgôr y risg wedi lleihau i adlewyrchu'r sefyllfa ddiweddaraf o ran y risgiau sy'n gysylltiedig â gadael yr UE. Daethpwyd i Gytundeb Masnach a Chydweithrediad y DU/UE ar 24 Rhagfyr a gadarnhawyd gan Senedd y DU cyn trefniadau newydd gyda'r UE. Mae gadael yr UE gyda chytundeb wedi lleihau'r risg i Geredigion, er bod y Cytundeb Masnach a Chydweithrediad yn dal i achosi peth aflonyddwch. Mae'r Cyngor yn monitro effaith Brexit trwy is-grŵp o swyddogion, sy'n adrodd i'r Grŵp Arweiniol.
- Nid oes gan risgiau **Trefniadau Gwella a Rheoli Perfformiad Corfforaethol, Cynllun Ariannol Tymor Canolig, Rheoli Gwybodaeth - Diogelwch, Erydu Arfordirol a Llifogydd, Diogelu** a **COVID-19** ddim newidiadau i sgoriau risg, ond adolygwyd camau lliniaru.

Strategaeth Ariannol a Dyraniad Adnoddau

Bwriedir i'r Strategaeth Ariannol ddarparu fframwaith llywodraethu ariannol y gellir gweithredu tu mewn iddo drwy amlinellu'r materion a gaiff eu hystyried wrth baratoi cynlluniau ariannol ar gyfer y tymor canolig. Drwy ddod â rhagdybiaethau ariannol, safonau cyflenwi gwasanaethau, anghenion demograffig a materion cynllunio'r gweithlu ynghyd yn y ddogfen hon, disgwylir y bydd modd i'r Cyngor fynd ati'n well i ystyried y ffordd y mae'n rheoli ei adnoddau'n gyffredinol er mwyn cyflawni ei amcanion. Amcan ariannol y Cyngor yw defnyddio ei adnoddau mewn ffordd ofalus a chyfrifol a sicrhau bod cydnerthedd ariannol y Cyngor yn cael ei gynnal a'i gryfhau. Roedd Archwilio Cymru wedi cyflwyno Adroddiad ar Gynaliadwyedd Ariannol i'r Cyngor ym mis Chwefror 2020 a daeth yr adroddiad i'r casgliad fod gan y Cyngor "strategaeth ariannol eglur dros y tymor canolig sy'n ei gynorthwyo i barhau i fod yn gynaliadwy o safbwynt ariannol."

Mae nifer o flynyddoedd heriol o'n blaenau ym maes llywodraeth leol gan fod cyllid cyhoeddus yn parhau i fod yn eithriadol o dynn. Mae hyn yn cael effaith uniongyrchol ar gyllidebau'r Cyngor. Felly, mae hwn yn gyfnod anodd o ran y gyllideb ac o ran darparu gwasanaethau, yn enwedig wrth i ganlyniadau pandemig COVID-19 ar gyllid cyhoeddus ddod yn gliriach. Fodd bynnag, o fynd i'r afael â'r agenda, ystyried sut y gellir darparu gwasanaethau mewn ffordd wahanol a gwell, a sicrhau mwy o werth am arian i'r trethdalwyr, dylai cyfleoedd godi o'r her hon hefyd.

Caiff rhagolwg ariannol tymor canolig y Cyngor ei lunio yng nghyd-destun yr economi genedlaethol, cynlluniau gwariant cyhoeddus a deddfwriaeth a rheoliadau cenedlaethol. Mae wedi'i lunio yng nghyd-destun economi genedlaethol anodd ac ar adeg pan fo mesurau llymder sylweddol ar waith. Mae tua 71% o gyllideb refeniw net y Cyngor yn dod o Lywodraeth Cymru, ac felly mae'n dibynnu ar yr economi gyfan ac ar allu Llywodraeth y DU i godi trethi i ariannu gwasanaethau cyhoeddus. Mae'r dirywiad economaidd yn rhoi mwy o bwysau ar gyllid y Cyngor ei hun a hefyd ar y gymuned ehangach. Felly, bydd rhaid i'r rhagolygon ariannol tymor canolig fod yn hyblyg er mwyn ymateb i unrhyw gyfleoedd neu fygythiadau a fydd yn codi o'r amgylchedd allanol hwn. Bydd y ffordd y mae economi'r DU yn tyfu dros y blynyddoedd nesaf yn effeithio ar y cyllid grant sydd ar gael. Mae'r cynnydd yn yr incwm sy'n dod i law drwy'r Dreth Gyngor, er yn sylweddol, yn rhan lai o'r arian sydd ei angen i dalu'r costau cynyddol.

Mae amcanestyniadau'r boblogaeth yn dangos y bydd pobl yn byw yn hirach yn genedlaethol ac yng Ngheredigion, a bydd hyn yn effeithio ar bob gwasanaeth ac yn arbennig o ran y categori 65 oed a throsodd. Mae'r rhagolygon poblogaeth diweddaraf yn rhagweld gostyngiad ar gyfer Ceredigion sydd wedi cael effaith andwyol ar faint o arian a ddyrannwyd trwy'r Grant Cynnal Refeniw ar gyfer 2021/22.

Felly, yn unol â'i strategaeth ariannol, bydd y Cyngor yn parhau i reoli'r bwlch disgwyliedig rhwng yr adnoddau tebygol a gofynion y gyllideb er mwyn cael cyllideb gytbwys a chyflawni amcanion y Cyngor ar yr un pryd. Gellir cyflawni hyn drwy ganolbwyntio'n bennaf ar nodi arbedion cyn pennu'r gyllideb i sicrhau bod modd eu gwireddu mewn pryd ar gyfer dechrau'r flwyddyn ariannol berthnasol.

COVID-19

Rhagwelir y bydd COVID-19 yn parhau i effeithio ar gyllid y Cyngor yn ystod 2021/22. Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnwys rhywfaint o gyllid yn eu cyllideb i dalu rhai o gostau COVID-19 ac wedi nodi y byddant yn darparu cyllid i Gynghorau yn 2021/22 – er nad yw'r manylion terfynol yn hysbys eto. Tybir y bydd yn rhaid i'r Cyngor ariannu oddeutu £1m i dalu am unrhyw ddiffyg yng nghyllid COVID-19 yn 2021/22. Bydd cyllideb yn cael ei chynnwys o dan y Grŵp Arweinyddiaeth wedi'i hariannu o gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi.

Perfformiad Ariannol - Refeniw

Y sefyllfa derfynol yw bod tanwariant o £113k ar Wasanaethau ac, ar y cyd â £376k dros ben wrth gasglu Treth y Cyngor, mae hyn wedi arwain at gynnydd o £489k yn y Balansau Cyffredinol, a fydd yn codi i £6.052m. Mae'r ffigwr hwn yn cyfateb i 3.9% o Gyllideb 2021/22 ac yn agos at ganol y targed o rhwng 3% a 5%. Mae perfformiad 2020/21 yn dangos fod sefyllfa ariannol gyffredinol y Cyngor yn parhau i fod yn gadarnhaol a bod mantolen y Cyngor yn gadarn, er gwaethaf COVID-19. Mae'r Cyngor wedi parhau â'i hanes o gyflwyno cyllideb gytbwys a ddarperir drwy strwythur Corfforaethol effeithiol a gefnogir gan y gwasanaeth Cyllid a Chaffael.

Mae'r Cronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd yn cael eu hadolygu'n rheolaidd ac yn cael eu gosod yn ôl y blaenoriaethau, yr ymrwymiadau a'r anghenion posib sy'n codi. Edrychwyd ar hyn ymhellach fel rhan o'r broses Alldro ac mae dadansoddiad llawn o'r Cronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd i'w weld yn nodyn 1.8. At ei gilydd, ar ddiwedd y flwyddyn, mae'r Cronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd wedi cynyddu i £38.5m (sef 25% o Gyllideb 2021/22).

Mae rheoli deinameg ariannol COVID-19 wedi bod yn her ac yn ddwys o ran adnoddau felly mae blwyddyn ariannol 2020/21 wedi bod yn flwyddyn unigryw, na welwyd mo'i thebyg, i'r rhan fwyaf o'r Gwasanaethau. Gwelir yr effaith drwy gostau cynyddol, colli incwm refeniw a chyfuniad o ragor o adnoddau ac ailgyfeirio staff i gefnogi a gweithredu meysydd gweithgarwch newydd. Tua diwedd y flwyddyn ariannol cafwyd llawer mwy o eglurder gan Lywodraeth Cymru o ran ymestyn y meysydd sy'n gymwys am gyllid Caledi, cyhoeddiadau ychwanegol o ran ariannu a bod hawliadau grant yn cael eu hystyried yn gynt ac mewn modd mwy cadarnhaol. Gwerthfawrogwyd a chroesawyd y gydnabyddiaeth hon yn fawr ac mae wedi cyfrannu'n sylweddol at y sefyllfa ariannol well.

<u>PERFFORMIAD Y GYLLIDEB NAD YW'N GYSYLLTIEDIG Â COVID-19</u>

Mae'n bwysig nodi na fu effaith ariannol COVID-19 yn ddu a gwyn. Er bod effeithiau penodol clir y cyfeirir atynt yn yr adran ar COVID-19 yn yr adroddiad hwn, ceir yn ogystal effeithiau mwy cynnil ac anuniongyrchol ledled y rhan fwyaf o wasanaethau. Mae'r rhain, ynghyd â nifer o gyhoeddiadau ariannu ychwanegol a ddaeth yn ystod misoedd Chwefror a Mawrth, wedi helpu i gyfrannu at y sefyllfa derfynol sy'n gadarnhaol ar y cyfan. Mae hyn wedi creu blwyddyn unigryw yn ariannol ac nid yw sefyllfa derfynol y gwasanaethau unigol, gan mwyaf, yn adlewyrchu blwyddyn 'normal' neu 'nodweddiadol'.

Yr unig faes lle gorwariwyd oedd ym model Gydol Oed y Pyrth, lle mae'r sefyllfa derfynol net yn dangos gorwariant o £573k. O fewn y sefyllfa hon mae nifer o amrywiadau oherwydd cymhlethdod ac amrywiaeth y cyllidebau sylfaenol, a'r gwaith parhaus o ddatblygu'r model newydd. Yn y pen draw, defnyddiwyd y tanwariant ym Mhorth Gofal (£950k) a Phorth Cymorth Cynnar (£351k), drwy gronfa wrth gefn wedi'i chlustnodi, i wrthbwyso'r sefyllfa ym Mhorth Cynnal gan fod y tri gwasanaeth yn cydblethu.

Er gwaethaf COVID-19, mae cyllidebau dirprwyedig Ysgolion wedi gorffen y flwyddyn mewn sefyllfa gadarnhaol iawn. Ar y cyfan, mae Balansau Ysgolion wedi cynyddu o £2.68m i £6.35m ac nid oes diffyg gan yr un ysgol. Mae'n bwysig nodi fod y sefyllfa hon wedi codi'n bennaf am fod ffrydiau arian ychwanegol wedi dod i law, yn bennaf yn hwyr yn y flwyddyn ariannol (e.e. arian Atgyweirio a Chynnal a Chadw - £978k, arian amrywiol i'r Rhaglen Dysgu Carlam - £1.006m) ac arian grant

ychwanegol a oedd yn ddarostyngedig i delerau ac amodau penodol Llywodraeth Cymru. Yn ogystal, daeth mwy o feysydd yn gymwys i gael cyllid Caledi Llywodraeth Cymru ac roedd arbedion yn ymwneud â COVID-19 a gadwyd gan yr Ysgolion (e.e. ffioedd arholiadau, costau Cyfleustodau a Thrafnidiaeth). Bydd angen i Gyrff Llywodraethu ddefnyddio'r adnoddau untro sydd ar gael iddynt yn eu Balansau mewn ffordd ddoeth a darbodus fel rhan o’r gwaith o gyflawni eu bwriadau Addysgol ac i barhau i adfer yn dilyn yr amharu a fu ar Ysgolion yn sgil COVID-19. Mae'r Cyngor yn parhau i gefnogi pob Ysgol yn hyn o beth.

Un o ganlyniadau allweddol yr adolygiad diwedd blwyddyn yw creu pedair cronfa wrth gefn a glustnodir, un ar gyfer pob un o'r pedair blaenoriaeth Gorfforaethol. Mae hyn yn dangos yr ymrwymiad ariannol a'r buddsoddiad clir a roddir ar waith i gyflawni'r Blaenoriaethau Corfforaethol:

Enw’r Gronfa newydd	31/03/21 Balans £’000	Prif Ymrwymiadau
Buddsoddi yn Nyfodol y Bobl *	5,438	Arian cyfatebol Ysgolion yr 21ain Ganrif
Hybu'r Economi	4,510	Tyfu Canolbarth Cymru / Strategaeth Economaidd
Galluogi Cydnerthedd Unigolion a Theuluoedd	500	Model Gydol Oed y Pyrth
Hyrwyddo Cydnerthedd Amgylcheddol a Chymunedol *	4,450	Arian cyfatebol Amddiffyn yr Arfordir, Clefyd Coed Ynn, mentrau'r Strategaeth Garbon

** Mae’n cynnwys elfennau o’r cronfeydd Cyfalaf Corfforaethol a Datblygu Addysg.*

Mae'r ddalen nesaf yn dangos yr alldro cyllideb reoladwy ar gyfer pob Gwasanaeth:

Swyddog Arweiniol Corfforaethol /Gwasanaeth	2020/21 Cyllideb ddiweddaraf £'000	2020/21 Gwirioneddol £'000	Tan/ (Gor) wariant £'000	Sylw
Gwasanaethau Democrataidd	3,945	3,957	(12)	Dim mater o bwys i'w adrodd.
Cyllid a Chaffael	20,881	20,858	23	Mae llai o angen benthyg sy'n golygu costau llog is, arbedion staffio, arbedion cost Yswiriant, rhagor o gyllid COVID-19 ynghyd â llai o fynd ar y gyllideb Diswyddo. Drwy hyn llwyddwyd i roi arian naill ochr ar gyfer etholiad Mai 2022 (£200k), i'r gronfa wrth gefn (gan gynnwys COVID-19) (£750k), i'r gronfa Cyfalaf Corfforaethol wrth gefn (£350k) ac i greu'r gronfa newydd Cydnerthedd Unigolion a Theuluoedd (£500k).
Cyswllt â Chwsmeriaid	5,588	5,445	143	Dim mater o bwys i'w adrodd.
Cyfreithiol a Llywodraethu	1,532	1,476	56	Dim mater o bwys i'w adrodd.
Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd	2,205	2,178	27	Y prif achos o bryder yw'r gwaith sy'n mynd rhagddo i adfer Tir a Halogwyd.
Pobl a Threfniadaeth	2,071	2,007	64	Dim mater o bwys i'w adrodd.
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	16,334	16,305	29	Mae cyllid ychwanegol gan Lywodraeth Cymru wedi cyfrannu'n sylweddol at danwariant ar Briffyrdd a'r gwaith cynnal a chadw cysylltiedig (£726k) a llai o gostau Goleuadau Stryd (£153k) a Thrafnidiaeth (£184k), ynghyd â chyfuniad o lai o gostau a grant ychwanegol gan Lywodraeth Cymru ar gyfer Gwastraff (£316k). Yn sgil hyn llwyddwyd i neilltuo cronfa wrth gefn o £1.45m i gefnogi mentrau Amgylcheddol a Chydnerthedd Cymunedol gan gynnwys Clefyd Coed Ynn a buddsoddiadau at y dyfodol sy'n ymwneud â'r Strategaeth Garbon.
Economi ac Adfywio	3,269	3,276	(7)	Mae tanwariant o wahanol feysydd ledled y gwasanaeth wedi'i ddefnyddio i gynyddu'r gronfa wrth gefn newydd 'Hybu'r Economi' gan £400k arall.
<u>Model Gydol Oed y Pyrth</u>				Mae'r prif feysydd o orwariant yn ymwneud â Thaliadau Uniongyrchol (£959k) a Gwelyau i Bobl Hŷn yn y Sector Annibynnol (£813k) sydd ill dau o dan Borth Cynnal, wedi'i gydbwyso â thanwariant ym Mhorth Gofal [£950k – yn bennaf Gofal Cartref (£420k), Tai (£150k) a Digartrefedd (£212k)] a Phorth Cymorth Cynnar [£351k – yn bennaf Canolfannau Lles (£130k) a Gwasanaethau Ymyrraeth Gynnar (£157k)].
Porth Cynnal	21,377	21,950	(573)	
Porth Gofal	10,236	10,236	-	
Porth Cymorth Cynnar	3,158	3,158	-	
	34,771	35,344	(573)	
<u>Ysgolion a Diwylliant</u>				Tanwariant o fewn Gwella Ysgolion (£353k), Anghenion Dysgu Ychwanegol (£531k) ac Arlwyo Corfforaethol (£289k) sy'n deillio'n bennaf o gyfuniad o arbedion Staff, incwm uwch o Godi Tâl rhwng Awdurdodau, arbedion Offer a Thrafnidiaeth ynghyd â chyllid grant ychwanegol. Mae
Ysgolion a Diwylliant (Awdurdod	6,799	6,786	13	

Addysg Lleol)				hyn wedi galluogi £1.25m i gael ei roi naill ochr ar gyfer prosiectau cyfalaf at y dyfodol sy'n gysylltiedig ag Ysgolion. Mae cynnydd - o £3.7m - ym Malansau Ysgolion hefyd.
Cyllidebau Dirprwyedig Ysgolion	42,074	42,075	(1)	
	48,873	48,861	12	
Ardollau, Premiwm Treth y Cyngor a Chronfeydd wrth gefn	4,806	4,475	331	Dim mater o bwys i'w adrodd. £186k wedi'i drosglwyddo i gronfa Premiwm Treth y Cyngor (ar ôl caniatáu ar gyfer addaliadau Treth y Cyngor i dai sy'n trosglwyddo i Ardrethi Annomestig).
Grŵp Arweiniol	6,958	6,938	20	Gweler adran COVID-19 isod.
Cyfanswm y Gyllideb Reoladwy	**151,233**	**151,120**	**113**	
Gwarged Treth y Cyngor			376	
Yr Alldro Terfynol			**489**	

	Budget	**Actuals**
Ariannwyd drwy:	**£'000**	**£'000**
Crynswth y Cyllid Allanol	107,646	107,646
Trethi Lleol	43,587	43,963
Y Gronfa Gyffredinol	0	(489)
	151,233	**151,120**

PERFFORMIAD CYLLIDEB COVID-19

Drwy gydol y flwyddyn bu'n rhaid i'r gwasanaeth Cyllid a Chaffael fynd i'r afael â nifer o sefyllfaoedd ariannol deinamig. Bu'r rhain yn cynnwys nid yn unig effaith gyfnewidiol COVID-19 ond hefyd y cyhoeddiadau ariannu a wnaed tuag at ddiwedd y flwyddyn ariannol - cyhoeddwyd dros £5m o gyllid rhwng dechrau Chwefror a diwedd mis Mawrth. Penderfynodd y Grŵp Rheoli Aur yn gynnar iawn y byddai cost COVID-19 yn cael ei hysgwyddo ar y cyd yn gorfforaethol ar draws y Cyngor, felly mae'r rhan fwyaf o elfennau y cyfeirir atynt yn yr adran hon wedi'u cyfrif o dan bennawd Cyllideb y Grŵp Arweiniol.

Mae'r adran ddilynol yn crynhoi'r sefyllfa parthed y prif agweddau sy'n benodol i COVID-19:

a) Costau Cynyddol COVID-19 a Chronfa Galedi Frys Llywodraeth Cymru

Yn ogystal â bod yn gronfa gyffredinol, mae Cronfa Galedi Frys Llywodraeth Cymru i Awdurdodau Lleol hefyd yn cynnwys rhannau penodol gan gynnwys Gofal Cymdeithasol i Oedolion, Prydau Ysgol am Ddim, Corffdai Dros Dro a Digartrefedd. Yn ystod 2020/21, cyflwynwyd hawliadau caledi misol gwerth cyfanswm o £8.4m i Lywodraeth Cymru, gan dderbyn £8.1m o grant sef cyfradd hawlio o 96% (mae hyn yn cynnwys amcangyfrif £0.7m ar gyfer eitemau sy'n weddill ac sydd gyda Llywodraeth Cymru o hyd). Mae hyn,

ynghyd â chostau eraill nad oedd yn gymwys, yn golygu bod cost net o £553k i'r Cyngor am y flwyddyn.

Yn ogystal, mae Llywodraeth Cymru wedi darparu £354k i helpu gyda chostau uwch cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor, lle mae'r gwariant gros wedi codi i £6.3m o gymharu â £5.7m yn 2019/20. (Sylwer bod y gyllideb hon i'w gweld o dan Gyllid a Chaffael).

b) Incwm a Gollwyd yn y Gwasanaethau

Mae'r effaith yn parhau ar nifer fawr o ffrydiau incwm ar draws y Cyngor a'r prif wasanaethau yr effeithir arnynt yw Meysydd Parcio, Arlwyo mewn Ysgolion a Hamdden. Yn dilyn yr hawliadau chwarterol, mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyfanswm o £4.8m ar gyfer Incwm a Gollwyd. Ar y cyfan, mae'r cyllid hwn wedi gwneud yn iawn am yr incwm a gollwyd yn y Gwasanaethau.

c) Manteision Ariannol

Er bod y rhan fwyaf o effeithiau ariannol sy'n gysylltiedig â COVID-19 yn negyddol, ceir rhai meysydd lle gwelwyd arbedion clir. Ymdriniwyd â'r prif benawdau cyllidebol hyn yn gorfforaethol, gan ganoli'r arbedion drwy symudiadau o fewn y gyllideb.

Pennawd Cyllidebol	Arbedion £'000
Costau Teithio Swyddogion/ Aelodau	681
Costau cyfleustodau ar gyfer adeiladau sydd ar gau yn rhannol / ar gau yn llwyr	226
Office 365	45
Casglu arian parod / Costau postio / Taliadau Banc / Uniflow	21
Trafnidiaeth o'r Cartref i'r Ysgol	454
Costau Tanwydd	149
	1,576

Yn ogystal, mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid wedi'i glustnodi o £1.2m i gydnabod effaith COVID-19 ar y cynlluniau cyflawni arbedion a hefyd ar y siwrne Trawsnewid Digidol. Derbyniwyd ffioedd hefyd mewn perthynas â gweithredu a rheoli gwahanol gynlluniau grant gwerth cyfanswm o £0.5m.

d) Casglu Treth y Cyngor

Y gyfradd gasglu derfynol ar gyfer 2020/21 oedd 96.7%, o gymharu â 97.4% ar gyfer 2019/20. Yn ogystal â chyfradd is yn y flwyddyn, gwelir effaith ôl-ddyledion na chasglwyd ym malansau'r blynyddoedd blaenorol. Felly, er y bu Gwarged Treth y Cyngor yn ystod y flwyddyn (yn bennaf oherwydd cynnydd yn nifer yr anheddau a oedd yn fwy na'r hyn a dybiwyd), mae'r Cyngor wedi gorfod neilltuo rhagor i ddarparu ar gyfer dyledion drwg. Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid o £575k i gynorthwyo gyda hyn.

e) Offer Amddiffynnol Personol (PPE)

Rhoddodd Llywodraeth Cymru symiau sylweddol o Offer Amddiffynnol Personol (PPE) i'r Cyngor a ddefnyddiwyd gan y Cyngor a Phartïon Trydydd Eraill.

Y sefyllfa derfynol mewn perthynas ag effaith benodol a sylweddol COVID-19 yw bod y Cyngor, at ei gilydd, wedi gallu rheoli'r sefyllfa ariannol o fewn yr adnoddau sydd ar gael. Mae hyn yn bennaf oherwydd cymeradwywyd mwy o hawliadau grantiau a chyhoeddodd Llywodraeth Cymru arian ychwanegol a groesawyd yn fawr, yn enwedig tua diwedd y flwyddyn. Fel rhan o'r sefyllfa Alldro, ac yn sgil ymdrin â'r arbedion yn gorfforaethol ac effaith y cyllid ychwanegol a gafwyd, llwyddwyd i gyfrannu i gronfa wrth gefn Hybu'r Economi, i'r gronfa Gyllid wrth gefn (Cyffredinol), ac i'r gronfa wrth gefn/ *Contingency* (gan gynnwys COVID-19). Bydd y gronfa olaf yna yn cynnig rhagor o wytnwch wrth inni symud ymlaen, o gofio ein bod yn parhau i fod mewn cyfnod ansicr.

CYNLLUNIAU ERAILL LLYWODRAETH CYMRU SY'N YMWNEUD Â COVID-19

Mae yna ystod o gynlluniau cenedlaethol sydd wedi gorfod cael eu gweithredu ar lefel leol. Hyd yn hyn fe'u cyflawnwyd yn bennaf drwy adleoli staff presennol a thrwy flaenoriaethu'r ffrydiau gwaith hyn dros weithgarwch arall. Cyllidwyd y cynlluniau hyn yn llawn gan Lywodraeth Cymru, gweler nodyn 1.12 am ragor o fanylion.

CRYNODEB

Bu 2020/21 yn flwyddyn gwbl unigryw na welwyd mo'i thebyg o'r blaen. Mae perfformiad y gyllideb ar gyfer 2020/21 wedi bod yn gadarnhaol iawn ar y cyfan, er gwaethaf yr heriau a gafwyd yn ystod y flwyddyn a'r pryderon gwirioneddol yn ystod rhan gyntaf y flwyddyn pan nad oedd eglurder i ddechrau ynglŷn â chyllid. Er bod sefyllfa ariannu COVID-19 wedi bod yn heriol ar adegau, mae Llywodraeth Cymru wedi clywed llais Llywodraeth Leol yn bennaf o safbwynt ariannol, a daeth cyllid sylweddol oddi wrth Lywodraeth Cymru a chafwyd deialog adeiladol gyda swyddogion Llywodraeth Cymru.

Mae model Gydol Oed y Pyrth dal wrthi'n datblygu a thrawsnewid sy'n golygu bod y meysydd cyllideb Gofal Cymdeithasol dwys yn dal yn debygol o gynnig heriau i'r gyllideb yn y tymor byr. Er hynny, mae'r sefyllfa Alldro wedi galluogi rhagor o fuddsoddi yn y pedair Blaenoriaeth Gorfforaethol, sy'n gam sylweddol ymlaen o ran medru cyflawni'r rhain. Yn ogystal, mae'r Ysgolion yn gyffredinol mewn sefyllfa ariannol gadarn a gwydn.

Serch hynny, bydd y Cyngor yn wynebu heriau ariannol parhaus at y dyfodol, yn enwedig os na fydd y setliadau Llywodraeth Leol a wneir gan Lywodraeth Cymru yn gwella'n sylweddol ar y sefyllfa yn 2021/22 neu os cwtogir ar gyllid COVID-19 Llywodraeth Cymru yn rhy fuan. Er hynny, serch y pandemig, mae'r Cyngor wedi llwyddo i ddod drwyddi ac mae'n parhau i fod yn gadarn yn ariannol.

Perfformiad Ariannol - Cyfalaf

	2020/21	2019/20
	£'000	£'000
Cyllideb Gymeradwy	19,121	18,583
Cyllideb Wariadwy	17,737	16,429
Gwariant Gwirioneddol	13,814	13,679
	3,923	**2,750**

Cyllideb Gymeradwy – yw cyfanswm cyllideb y Rhaglen Gyfalaf a gymeradwywyd gan y Cabinet/y Cyngor sy'n cynnwys llinell ar gyfer grantiau cyffredinol nad yw'n Gyllideb Wariadwy. Dyma fecanwaith ar gyfer ychwanegu cynlluniau grant cymeradwy ychwanegol yn ystod y flwyddyn.

Cyllideb Wariadwy – yw cyfanswm y cynlluniau cymeradwy o fewn y Rhaglen Gyfalaf nad yw'n cynnwys y llinell ar gyfer grantiau cyffredinol.

Gwariant Cyfalaf:	**2020/21**
	£'000
Ysgolion a Diwylliant	2,607
Porth Cymorth Cynnar	289
Economi ac Adfywid	1,399
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	6,858
Porth Gofal	1,837
Cyswllt Cwsmeriaid	139
Cyllid a Chaffael	80
Covid19	628
Ymrwymiadau a gariwyd ymlaen	(23)
	13,814

Cyllid Gwariant Cyfalaf:	**2020/21**	**2019/20**
	£'000	**£'000**
Cyllid Cyfalaf Cyffredinol	1,754	2,729
Benthyca â Chymorth	126	2,873
Cronfeydd Wrth Gefn Datblygu Addysg yng Ngheredigion	94	0
Derbyniadau Cyfalaf	0	244
Refeniw/Cyfraniadau Wrth Gefn - gan gynnwys Cyfalaf Corfforaethol Wrth Gefn	3	540
Arian i'w ad-dalu i LIC (Troi Tai'n Gartrefi a HILS)	185	173
Grantiau	11,652	7,120
	13,814	**13,679**

Cyfleusterau Benthyca

Bydd y Cyngor yn derbyn mwyafrif ei fenthyciadau tymor hir o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus. Mae'r Bwrdd Benthyciadau Corff Cyhoeddus yn gorff statudol sy'n gweithredu o fewn Swyddfa Rheoli Dyledion y Deyrnas Unedig, sef un o asiantaethau gweithredol Trysorlys Ei Mawrhydi. Ei swyddogaeth yw benthyca arian o'r Gronfa Benthyciadau Cenedlaethol i awdurdodau lleol a chyrff rhagnodedig eraill, a chasglu'r ad-daliadau. Yn ychwanegol at hyn, gall y Cyngor dderbyn benthyciadau o'r farchnad, naill ai'n uniongyrchol oddi wrth fanciau a chymdeithasau adeiladu neu drwy frocer. Ar gyfer anghenion benthyca tymor byr, gall y Cyngor gael fenthyg arian dros dro drwy'r banc neu'r farchnad ariannol. Rhoddir gwybodaeth bellach yn Nodyn 1.24.

Mae'r Cyngor yn tanfenthyg oherwydd ei fod yn defnyddio benthyciadau mewnol yn lle benthyciadau allanol. Yn ymarferol, mae'r angen llawn am fenthyciadau yn ffigur uwch nag union ddyled benthyciadau allanol y Cyngor. Ni wnaiff y Cyngor fenthyg mwy na'r hyn y bydd arno ei angen, nac ychwaith fenthyca ymlaen llaw, er mwyn gwneud elw o fuddsoddi'r symiau ychwanegol a fenthycir yn unig. Byddai angen i unrhyw benderfyniad i fenthyca ymlaen llaw cyn i'r angen godi fod yn unol â'r Amcangyfrifon o'r Anghenion Cyllid Cyfalaf cymeradwy (un o'r Dangosyddion Darbodus) ac fe gaiff ei ystyried yn ofalus er mwyn sicrhau gwerth am arian, y gall y Cyngor sicrhau diogelwch y cyllid hwnnw ac y gall fforddio'r 'costau cario' tymor byr.

Prin yw'r cyfleoedd i aildrefnu dyledion gyda'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) ei hun yn yr hinsawdd sydd ohoni. Mae hefyd yn annhebygol y bydd y Cyngor yn gallu ad-dalu unrhyw ddyledion pellach cyn pryd, oni fyddai hynny'n rhan o drefniadau i aildrefnu dyledion. Fodd bynnag, petai cyfleoedd yn codi i ailstrwythuro byddai'r rheiny'n cael eu hystyried yn ofalus.

Buddion Ymddeoliad

Rhaid i'r Cyngor nodi'r gost o dalu pensiynau ymddeol pan fydd yn ymrwymo i'r costau, nid pan fydd y taliadau pensiwn yn cael eu talu. Mae'r Datganiadau yn adlewyrchu rhwymedigaeth net y Gronfa Bensiynau'n llawn. Mae'r Fantolen yn cynnwys atebolrwydd net o £160,825 mil yn 2020/21 (£154,386 mil yn 2019/20). Rhoddir gwybodaeth bellach yn Nodyn 1.37. Bu i actwari'r Gronfa Bensiwn gyfrif y gost dybiedig o ddarparu buddion ymddeoliad drwy gymharu gwerth marchnad gyfredol cyfran y Cyngor o asedau'r gronfa bensiwn â gwerth cyfredol y rhwymedigaeth. Bydd y ffigur hwn yn amrywio bob blwyddyn gan ddibynnu ar ragdybiaethau'r actiwari ynghylch sut y mae'r cronfeydd a fuddsoddwyd wedi perfformio a'r cyfraddau disgownt a ddefnyddir o dan y safon gyfrifyddu. Bydd Awdurdod Gweinyddu'r Gronfa Bensiwn yn parhau i reoli'r rhwymedigaeth yma ar ein rhan.

DATGANIADAU CYFRIFYDDU

Paratowyd y Datganiad Cyfrifon i ddarparu gywbodaeth ar sefyllfa ariannol y Cyngor i etholwyr, trethdalwyr lleol, aelodau'r cyngor ac unrhyw bartïon eraill. Mae'r ddogfen yn rhoi crynodeb o sefyllfa ariannol gyffredinol ar 31 Mawrth 2021 ac yn cynnwys nifer o ddatganiadau cyfrifyddu, sy'n dangos ystod a graddfa gwasanaethau a gweithgareddau'r Cyngor, a hynny mewn termau ariannol. Mae gwahanol adrannau'r Cyngor wedi cydweithredu drwy gadw cofnodion ariannol digonol, rheoli eu cyllidebau a darparu dogfennau priodol. Paratowyd y ddogfen hon i ateb gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (ac fel y nodwyd ymhellach yn Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014) ac mae'n adlewyrchu'n llawn gofynion Cod Ymarfer Cyfrifyddu ar gyfer Awdurdodau yn y Deyrnas Unedig 2020/21 ar gyfer datganiadau cyfrifyddu.

DATGANIADAU ARIANNOL CRAIDD

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys nifer o Ddatganiadau Cyfrifyddu ac mae'r nodiadau a ganlyn yn esbonio'u pwrpas.

Dadansoddiad o Wariant ac Ariannu

Mae'r Dadansoddiad o Wariant ac Ariannu'n dangos sut mae'r gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio a'i ariannu gan Gynghorau gydag adnoddau (grantiau'r llywodraeth, treth y cyngor a threthi busnes), o'i gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddir neu a enillir gan Gynghorau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae hefyd yn dangos sut mae'r gwariant hwn yn cael ei ddyrannu i wahanol Wasanaethau'r Cyngor, er mwyn iddyn nhw allu gwneud penderfyniadau. Mae'r incwm a'r gwariant sy'n gysylltiedig ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn cael eu cyflwyno'n llawnach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant

Mae'r datganiad yn dangos cost cyfrifyddu yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm sydd i'w ariannu o drethi. Mae cynghorau yn codi treth y cyngor er mwyn talu am wariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i gost cyfrifyddu. Dangosir y sefyllfa drethi yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r datganiad hwn yn dangos symudiadau yn ystod y flwyddyn parthed y gwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor, ac a ddadansoddir fel 'cronfeydd defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny y gellir eu defnyddio i gyllido gwariant neu ostwng treth y cyngor) a 'chronfeydd wrth gefn aneddfnyddiadwy'. Mae'r Gorged neu'r Diffyg ar y llinell Darparu Gwasanaethau yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau'r Cyngor, dangosir mwy o fanylion yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n ofynnol eu nodi ym Malans y Gronfa Gyffredinol at ddibenion y dreth gyngor. Mae'r Cynnydd/Lleihad cyn Trosglwyddiadau i'r llinell Cronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd yn dangos Balans y Gronfa Gyffredinol statudol a'r Balans Cyfrif Refeniw Tai cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd neu ohonynt a wnaethpwyd gan y Cyngor.

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth ar ddyddiad y Fantolen, yr asedau a'r ymrwymiadau a gydnabyddir gan y Cyngor. Caiff asedau net y Cyngor (asedau llai ymrwymiadau) eu cyfateb gan yr arian wrth gefn a gedwir gan y Cyngor. Adroddir ar gronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Y categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yw cronfeydd defnyddiadwy h.y. y cronfeydd hynny y gall y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal lefel ddarbodus o arian wrth gefn ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Wrth Gefn Derbynebau Cyfalaf Defnyddiadwy a ellir ond eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf neu i ad-dalu dyled). Yr ail gategori o gronfeydd wrth gefn yw cronfeydd wrth gefn anefnyddiadwy, h.y. y rhai nad yw'r Cyngor yn medru eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys cronfeydd sydd yn dal enillion a cholledion na wireddwyd (er enghraifft y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisio), lle byddai symiau ond ar gael er mwyn darparu gwasanaethau os gwerthir yr asedau; a bod cronfeydd wrth gefn sydd â gwahaniaeth amseru fel y dangosir yn y llinell Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn 'Addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cyllido o dan reoliadau'.

Datganiad Llif Arian

Mae'r Datganiad Llif Ariannol yn dangos y newidiadau mewn arian parod ac eitemau cyfwerth ag arian parod yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r Cyngor yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian ac eitemau cyfwerth ag arian parod drwy ddosbarthu llif arian fel gweithgareddau gweithredu, buddsoddi a chyllido gweithgareddau. Mae maint y llif arian net sydd yn deillio o weithgareddau gweithredol yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Cyngor sydd yn cael eu cyllido drwy drethi ac incwm grant neu gan y rhai sydd yn derbyn gwasanaethau

a ddarparir gan y Cyngor. Mae gweithgareddau buddsoddi yn cynrychioli'r graddau y mae llif arian allan wedi eu gwneud o adnoddau a fwriedir i gyfrannu i gyflwyno gwasanaethau gan y Cyngor yn y dyfodol. Mae llif ariannol sydd yn deillio o weithgareddau ariannol yn ddefnyddiol wrth ddarogan hawliadau ar lif ariannol yn y dyfodol drwy ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) i'r Cyngor.

RHAGOR O WYBODAETH

Mae gan bawb sydd â diddordeb hawl statudol i weld y Cyfrifon, yn ystod arolygiad cyhoeddus, cyn cwblhau'r archwiliad blynyddol. Mae'r Cyngor a'i Swyddogion wedi ymrwymo i roi gwybodaeth lawn ar faterion ariannol y Cyngor. Os oes arnoch angen rhagor o wybodaeth neu esboniad ynglŷn â'r Cyfrifon, cysylltwch â:

Cyllid a Chaffael
E-bost: **df.technicians@ceredigion.gov.uk**

DATGANIAD O'R CYFRIFOLDEBAU O RAN Y DATGANIAD CYFRIFON

CYFRIFOLDEBAU'R CYNGOR

Mae'n ofynnol bod y Cyngor:

- yn gwneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol yn briodol ac yn sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn y Cyngor hwn, y swyddog hwnnw yw'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael.

- yn rheoli ei faterion er mwyn sicrhau defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o'i adnoddau a diogelu ei asedau.

- cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

CYFRIFOLDEBAU'R SWYDDOG ARWEINIOL CORFFORAETHOL – CYLLID A CHAFFAEL

Mae'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor yn unol â'r arferion priodol fel y'u nodir yn CIPFA/LASAAC *Cod Arferion ar Gyfrifyddu mewn Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* ('y Cod').

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon hwn, mae'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael:

- wedi dewis polisïau cyfrifyddu addas a'u defnyddio mewn modd cyson;
- wedi gwneud penderfyniadau ac amcangyfrifon a oedd yn rhesymol ac yn ddarbodus;
- wedi cydymffurfio â'r Cod Ymarfer.

Mae'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael hefyd:

- wedi cadw cofnodion cyfrifyddu priodol a chyfredol;
- wedi cymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

Rwyf yn ardystio bod Datganiad y Cyfrifon yn cyflwyno darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol y Cyngor ar y dyddiad cyfrifyddu a'i incwm a'i wariant dros y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021.

Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael 25 Tachwedd 2021

ADRODDIAD ARCHWILYDD ANNIBYNNOL ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU I AELODAU CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad ar yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Barn ar y datganiadau ariannol
Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion yn cynnwys Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod, a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisïau cyfrifyddu arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan God Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21.

Yn fy marn i mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ceredigion ar 31 Mawrth 2021 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan God Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21.

Sail y farn
Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Cyrff y Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Mae disgrifiad pellach o'm cyfrifoldebau o dan y safonau hynny i'w weld yn yr adran o fy adroddiad ar gyfrifoldebau'r archwilydd wrth archwilio datganiadau ariannol. Rwyf yn annibynnol o'r cyngor yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio a gefais yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol
Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.
Yn seiliedig ar y gwaith a gyflawnais, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau nac amodau a allai, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth perthnasol ar allu'r Cyngor Sir Ceredigion i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r adeg pan awdurdodir cyhoeddiad y datganiadau ariannol.
Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau y swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â busnes gweithredol yn adrannau perthnasol yr adroddiad hwn.

Gwybodaeth arall
Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol heblaw'r datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilydd arnynt. Mae'r Swyddog Ariannol Cyfrifol yn gyfrifol am yr wybodaeth arall a gynhwysir yn yr

adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, oni nodir fel arall yn glir yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o sicrwydd ynghylch hynny. Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn anghyson yn berthnasol â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu ei bod yn ymddangos fel arall ei bod wedi ei chamddatgan yn berthnasol. Os byddaf yn nodi anghysondebau perthnasol o'r fath neu gamddatganiadau perthnasol amlwg, mae'n ofynnol imi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os byddaf, ar sail y gwaith a gyflawnais, yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi ei chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol imi roi gwybod am y ffaith honno.

Nid oes gennyf unrhyw beth i adrodd amdano i'r perwyl hwn.

Adroddiad ar ofynion eraill

Barn am faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi ei baratoi yn unol â Chod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21;
- Mae'r wybodaeth yn y Datganiad Llywodraethu ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu wedi ei baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth am y Cyngor a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu priodol;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ceredigion yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon a nodir ar dudalennau 19, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am

baratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi darlun gwir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiadau o gyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad o gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r cyngor i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n briodol, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir bod hynny'n amhriodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol
Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Sicrwydd rhesymol yw lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (DU) yn canfod camddatganiad perthnasol bob amser pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi trwy dwyll neu wall a chânt eu hystyried yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yw achosion o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau. Rwy'n cynllunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau a amlinellir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn cysylltiad ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Holi'r rheolwyr, a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennau ategol sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau Cyngor Sir Ceredigion mewn cysylltiad â:
  - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o beidio â chydymffurfio;
  - canfod ac ymateb i risgiau o dwyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig;
  - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau.
- Ystyried, gan weithredu fel tîm archwilio, sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion twyll posibl. Yn rhan o'r drafodaeth hon, nodais y posibilrwydd o dwyll yn y meysydd canlynol: cydnabod refeniw, postio cylchgronau anarferol ac rhagfarn mewn amcangyfrifon cyfrifyddu.
- Cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod y cyngor yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoliadol eraill y mae cyngor yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Sir Ceredigion.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau ar gyfer ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu datgeliadau y datganiad ariannol a phrofi dogfennau ategol er mwyn asesu cydymffurfedd â'r cyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;

- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Archwilio a chynghorwyr cyfreithiol ynghylch cyfreithiad a honiadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu a'r Cyngor
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrth-wneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion mewn cyfnodolion ac addasiadau eraill; asesu a yw'r barnau wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o duedd bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodiadau arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i fusnes arferol.

Rwyf hefyd wedi cyfleu cyfreithiau a rheoliadau perthnasol a nodwyd a risgiau o dwyll posibl i bob tîm archwilio, gan barhau i fod yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Mae'r anhawster cynhenid i ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Cyngor Sir Ceredigion, a natur, amseru a graddau'r gweithdrefnau archwilio a gyflawnir yn effeithio ar y graddau y gall fy ngweithdrefnau ganfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o fy adroddiad archwilydd.

Tystysgrif cwblhau archwiliad
Tystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ceredigion yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
29 Tachwedd 2021

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Cyhoeddi datganiadau ariannol yn electronig
Cyfrifoldeb Cyngor Sir Ceredigion yw cynnal gwefan Cyngor Sir Ceredigion a sicrhau ei chywirdeb; nid yw'r gwaith a wneir gan archwilwyr yn cynnwys ystyried y materion hyn ac, yn unol â hynny, nid yw'r archwilwyr yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am unrhyw newidiadau y gellid bod wedi'u gwneud i'r datganiadau ariannol ers iddynt gael eu cyflwyno ar y wefan yn gyntaf.

DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLIDO 2020/2021

	Alldro	Trosglwyddiadau (i)/o'r Cronfeydd a Glustnodwyd (Nodyn 1.8)	Gwariant Net a godir ar y Gronfa Gyffredinol	Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Sail Cyllido (Nodyn 1.1 & 1.7)	Gwariant Net yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Ysgolion a Diwylliant	48,861	(4,962)	**43,899**	7,697	**51,596**
Porth Cymorth Cynnar	3,158	(351)	**2,807**	1,643	**4,450**
Cyllid a Chaffael	20,858	(1,664)	**19,194**	(6,787)	**12,407**
Gwasanaethau Democrataidd	3,957	0	**3,957**	477	**4,434**
Pobl a Threfniadaeth	2,007	0	**2,007**	256	**2,263**
Porth Cynnal	21,950	1,301	**23,251**	619	**23,870**
Porth Gofal	10,236	(1,067)	**9,169**	1,627	**10,796**
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd	2,178	0	**2,178**	193	**2,371**
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	16,305	(2,663)	**13,642**	4,671	**18,313**
Economi ac Adfywid	3,276	(400)	**2,876**	1,687	**4,563**
Cyswllt Cwsmeriaid	5,445	0	**5,445**	789	**6,234**
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	1,476	0	**1,476**	130	**1,606**
Grŵp Arweiniol	6,938	(6,416)	**522**	89	**611**
Ardollau, Premium Treth y Cyngor a Chronfeydd	4,475	(186)	**4,289**	(4,289)	**0**
COST NET GWASANAETHAU	**151,120**	**(16,408)**	**134,712**	**8,802**	**143,514**
Incwm a Gwariant Arall	**(151,609)**	**0**	**(151,609)**	**2,164**	**(149,445)**
(Gorged) neu Ddiffyg	**(489)**	**(16,408)**	**(16,897)**	**10,966**	**(5,931)**
Balans Agoriadol Gronfa Gyffrinedol	**(5,563)**	**(22,125)**	**(27,688)**		
(Gorged) neu Ddiffyg	**(489)**	**(16,408)**	**(16,897)**		
Balans Terfynol Gronfa Gyffrinedol	**(6,052)**	**(38,533)**	**(44,585)**		

DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLIDO 2019/2020

	Alldro	Trosglwyddiadau (i)/o'r Cronfeydd a Glustnodwyd (Nodyn 1.8)	Gwariant Net a godir ar y Gronfa Gyffredinol	Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Sail Cyllido (Nodyn 1.1 & 1.7)	Gwariant Net yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Ysgolion	48,540	(102)	**48,438**	5,790	**54,228**
Dysgu Gydol Oes a Diwylliant	2,254	26	**2,280**	1,679	**3,959**
Cyllid a Chaffael	18,444	(384)	**18,060**	(4,728)	**13,332**
Gwasanaethau Democrataidd	3,826	30	**3,856**	634	**4,490**
Pobl a Threfniadaeth	1,921	0	**1,921**	233	**2,154**
Gwasanaethau Plant	6,759	34	**6,793**	654	**7,447**
Gwasanaethau Oedolion	27,238	(222)	**27,016**	3,678	**30,694**
Polisi a Pherfformiad	1,748	0	**1,748**	333	**2,081**
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	16,228	109	**16,337**	4,244	**20,581**
Economi ac Adfywid	3,341	61	**3,402**	2,728	**6,130**
Cyswllt Cwsmeriaid	5,051	0	**5,051**	715	**5,766**
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	1,314	18	**1,332**	91	**1,423**
Grŵp Arweiniol	3,108	(3,100)	**8**	(61)	**(53)**
Ardollau, Premium Treth y Cyngor a Chronfeydd	4,512	28	**4,540**	(4,540)	**0**
COST NET GWASANAETHAU	**144,284**	**(3,502)**	**140,782**	**11,450**	**152,232**
Incwm a Gwariant Arall	**(144,278)**	**0**	**(144,278)**	**2,102**	**(142,176)**
(Gorged) neu Ddiffyg	**6**	**(3,502)**	**(3,496)**	**13,552**	**10,056**
Balans Agoriadol Gronfa Gyffrinedol	**(5,569)**	**(18,623)**	**(24,192)**		
(Gorged) neu Ddiffyg	**6**	**(3,502)**	**(3,496)**		
Balans Terfynol Gronfa Gyffrinedol	**(5,563)**	**(22,125)**	**(27,688)**		

DATGANIAD CYNHWYSFAWR O INCWM A GWARIANT (IaG)

		2020/2021		
		Gwar Gros	**Incwm Gros**	**Gwar Net**
	Nodyn	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Ysgolion a Diwylliant		74,084	22,488	51,596
Porth Cymorth Cynnar		9,753	5,303	4,450
Cyllid a Chaffael		28,781	16,374	12,407
Gwasanaethau Democrataidd		4,482	48	4,434
Pobl a Threfniadaeth		3,346	1,083	2,263
Porth Cynnal		36,508	12,638	23,870
Porth Gofal		20,902	10,106	10,796
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd		4,066	1,695	2,371
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol		26,595	8,282	18,313
Economi ac Adfywid		8,011	3,448	4,563
Cyswllt Cwsmeriaid		6,899	665	6,234
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu		1,675	69	1,606
Grŵp Arweiniol		12,282	11,671	611
COST GWASANAETHAU		**237,384**	**93,870**	**143,514**
Gwariant gweithredol arall	1.9	13,338	0	13,338
Incwm a gwariant cyllido a buddsoddi	1.10	10,090	826	9,264
Incwm trethi a grantiau amhenodol	1.11	0	172,047	(172,047)
(GORGED) NEU DDIFFYG DARPARU GWASANAETHAU		**260,812**	**266,743**	**(5,931)**
(Gorged) neu ddiffyg ar ailbrisio Asedau Sefydlog	1.27			1,077
Ail-fesur yr atebolrwydd (ased) o ran y buddiannau net a ddiffiniwyd	1.37			(6,276)
INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR ARALL				**(5,199)**
CYFANSWM INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR				**(11,130)**

Roedd Dysgu Gydol Oes a Diwylliant, Gwasanaethau Oedolion a Gwasanaethau Plant yn rhan o strwythur y Cyngor ar gyfer 2019/20. Ond, ar gyfer 2020/21 disodlwyd y Gwasanaethau hyn gan Borth Cymorth Cynnar, Porth Gofal a Phorth Cynnal. O ganlyniad, nid oes modd cymharu'n union rhwng y Datganiadau Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant ar gyfer 2020/21 a 2019/20.

DATGANIAD CYNHWYSFAWR O INCWM A GWARIANT (IaG)

		2019/2020		
		Gwar Gros	**Incwm Gros**	**Gwar Net**
	Nodyn	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Ysgolion		73,677	19,449	54,228
Dysgu Gydol Oes a Diwylliant		7,037	3,078	3,959
Cyllid a Chaffael		30,337	17,005	13,332
Gwasanaethau Democrataidd		4,770	280	4,490
Pobl a Threfniadaeth		3,225	1,071	2,154
Gwasanaethau Plant		10,503	3,056	7,447
Gwasanaethau Oedolion		51,006	20,312	30,694
Polisi a Pherfformiad		2,916	835	2,081
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol		27,313	6,732	20,581
Economi ac Adfywid		9,041	2,911	6,130
Cyswllt Cwsmeriaid		6,612	846	5,766
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu		1,497	74	1,423
Grŵp Arweiniol		1,016	1,069	(53)
COST GWASANAETHAU		**228,950**	**76,718**	**152,232**
Gwariant gweithredol arall	1.9	12,517	0	12,517
Incwm a gwariant cyllido a buddsoddi	1.10	8,457	1,123	7,334
Incwm trethi a grantiau amhenodol	1.11	0	162,027	(162,027)
(GORGED) NEU DDIFFYG DARPARU GWASANAETHAU		**249,924**	**239,868**	**10,056**
(Gorged) neu ddiffyg ar ailbrisio Asedau Sefydlog	1.27			(40,493)
Ail-fesur yr atebolrwydd (ased) o ran y buddiannau net a ddiffiniwyd	1.37			23,809
INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR ARALL				**(16,684)**
CYFANSWM INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR				**(6,628)**

DATGANIAD SYMUDIAD MEWN CRONFEYDD WRTH GEFN

2020/21	Nodyn	Balans Cronfa Gyffredinol	Cronfeydd a Glustnodwyd	CYFANSWM	Cronfeydd Derbynebion Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso	Cyfanswm Cronfeydd Defnyddiadwy	Cronfeydd Anefnyddiadwy	Cyfanswm Cronfeydd y Cyngor
		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 31/03/20		**(5,563)**	**(22,125)**	**(27,688)**	**(5,990)**	**(954)**	**(34,632)**	**(107,221)**	**(141,853)**
(Gorged) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau		(5,931)	0	**(5,931)**	0	0	**(5,931)**	0	**(5,931)**
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		0	0	**0**	0	0	**0**	(5,199)	**(5,199)**
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		**(5,931)**	**0**	**(5,931)**	**0**	**0**	**(5,931)**	**(5,199)**	**(11,130)**
Addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cyllido o dan y rheoliadau	**1.7**	(10,966)	0	**(10,966)**	**(341)**	(849)	**(12,156)**	12,156	**0**
(Cynnydd)/Gostyngiad cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd		**(16,897)**	**0**	**(16,897)**	**(341)**	**(849)**	**(18,087)**	**6,957**	**(11,130)**
Trosglwyddiadau i/(o) Gronfeydd wrth Gefn	**1.8**	16,408	(16,408)	**0**	0	0	**0**	0	**0**
(Cynnydd)/Gostyngiad		**(489)**	**(16,408)**	**(16,897)**	**(341)**	**(849)**	**(18,087)**	**6,957**	**(11,130)**
Balans ar 31/03/21		**(6,052)**	**(38,533)**	**(44,585)**	**(6,331)**	**(1,803)**	**(52,719)**	**(100,264)**	**(152,983)**

2019/20	Nodyn	Balans Cronfa Gyffredinol	Cronfeydd a Glustnodwyd	CYFANSWM	Cronfeydd Derbynebion Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso	Cyfanswm Cronfeydd Defnyddiadwy	Cronfeydd Anefnyddiadw y	Cyfanswm Cronfeydd y Cyngor
		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 31/03/19		**(5,569)**	**(18,623)**	**(24,192)**	**(5,881)**	**(1,157)**	**(31,230)**	**(103,995)**	**(135,225)**
(Gorged) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau		10,056	0	**10,056**	0	0	**10,056**	0	**10,056**
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		0	0	**0**	0	0	**0**	(16,684)	**(16,684)**
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		**10,056**	**0**	**10,056**	**0**	**0**	**10,056**	**(16,684)**	**(6,628)**
Addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cyllido o dan y rheoliadau	**1.7**	(13,552)	0	**(13,552)**	(109)	203	**(13,458)**	13,458	**0**
(Cynnydd)/Gostyngiad cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd		**(3,496)**	**0**	**(3,496)**	**(109)**	**203**	**(3,402)**	**(3,226)**	**(6,628)**
Trosglwyddiadau i/(o) Gronfeydd wrth Gefn	**1.8**	3,502	(3,502)	**0**	0	0	**0**	0	**0**
(Cynnydd)/Gostyngiad		**6**	**(3,502)**	**(3,496)**	**(109)**	**203**	**(3,402)**	**(3,226)**	**(6,628)**
Balans ar 31/03/20		**(5,563)**	**(22,125)**	**(27,688)**	**(5,990)**	**(954)**	**(34,632)**	**(107,221)**	**(141,853)**

MANTOLEN

	Nodyn	£'000	31/03/21 £'000	31/03/20 £'000
ASEDAU				
Eiddo, Offer a Chyfarpar	1.13	378,894		381,055
Eiddo ar gyfer Buddsoddi	1.14	16,912		17,570
Asedau Treftadaeth	1.15	3,220		3,131
Dyledwyr Tymor Hir	1.17	3,526		2,722
ASEDAU TYMOR HIR			**402,552**	**404,478**
Buddsoddiadau Tymor Byr	1.19	4,003		6,032
Asedau ar gyfer eu Gwerthu		120		740
Stocrestrau	1.18	1,473		545
Dyledwyr Tymor Byr	1.21	30,685		22,036
Arian Parod a Chyfatebol	1.22	22,695		15,735
ASEDAU PRESENNOL			**58,976**	**45,088**
CYFANSWM ASEDAU			**461,528**	**449,566**
RHWYMEDIGAETHAU				
Benthyg Tymor Byr	1.24	(1,084)		(6,264)
Credydwyr Tymor Byr	1.23	(22,667)		(22,884)
Darpariaethau Tymor Byr		(24)		(24)
Cyfrif Cyfraniadau Stocrestr	1.18	(1,066)		0
RHWYMEDIGAETHAU PRESENNOL			**(24,841)**	**(29,172)**
Credydwyr Tymor Hir		(817)		(374)
Benthyg Tymor Hir	1.24	(115,872)		(116,877)
Rhwymedigaethau Tymor Hir Eraill	1.25	(166,649)		(160,488)
Derbynebion Grantiau Cyfalaf Ymlaen Llaw		(366)		(802)
RHWYMEDIGAETHAU TYMOR HIR			**(283,704)**	**(278,541)**
CYFANSWM RHWYMEDIGAETHAU			**(308,545)**	**(307,713)**
ASEDAU NET			**152,983**	**141,853**
Cronfeydd wrth Gefn Defnyddiadwy	1.26	(52,719)		(34,632)
Cronfeydd wrth Gefn Anefnyddiadwy	1.27	(100,264)		(107,221)
CYFANSWM CRONFEYDD WRTH GEFN			**(152,983)**	**(141,853)**

DATGANIAD LLIF ARIAN

	Nodyn		2020/21 £'000	2019/20 £'000
GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU				
Gorged/(Diffyg) net Darparu Gwasanaethau			**5,931**	**(10,056)**
Trafodion anariannol				
Dibrisiant a Lleihad			12,256	10,007
Grantiau Cyfalaf			(10,975)	(8,778)
Addasiadau Cronfa Bensiwn			12,715	13,842
			19,927	5,015
Addasiadau i eitemau a nodir ar wahân o ran Llif Arian				
(Enill)/Colled o werthu Asedau Sefydlog			23	192
Eitemau cronnus				
(Cynnydd)/gostyngiad mewn Stocrestrau			138	(43)
(Cynnydd)/gostyngiad mewn Dyledwyr			(8,864)	(3,766)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn Credydwyr			558	830
Mewnlif/(All-lif) Arian Net o Weithgareddau Gweithredu	1.28		**11,782**	**2,228**
GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI				
All-lif Arian				
Prynu asedau sefydlog		(9,851)		(10,142)
Taliadau arian cyfalaf arall		(536)		(588)
			(10,387)	(10,730)
Mewnlif Arian				
Gwerthu asedau sefydlog		254		937
Grantiau cyfalaf a dderbyniwyd		8,583		7,993
Enillion buddsoddiadau hirdymor		9		0
Enillion buddsoddiadau byrdymor		1,997		2,993
Derbyniadau arian cyfalaf eraill		1,082		680
			11,925	12,603
Llif Arian Net o Weithgareddau Buddsoddi			**1,538**	**1,873**
GWEITHGAREDDAU ARIANNU				
All-lif Arian				
Ad-dalu benthyciadau byrdymor a hirdymor		(6,162)		(1,508)
Taliadau ar gyfer gostwng rhwymedigaethau dyledus yn ymwneud a phrydlesau ariannol ac ar fantolenni contractau Mentrau Cyllid Preifat		(278)		(412)
			(6,440)	(1,920)
Mewnlif Arian				
Benthyciadau newydd a godwyd			80	3,800
Llif Arian Net o Weithgareddau Ariannu			**(6,360)**	**1,880**
CYNNYDD/(GOSTYNGIAD) MEWN ARIAN AC EITEMAU SYDD YN CYFATEB I ARIAN			**6,960**	**5,981**
Arian ac Eitemau sydd yn Cyfateb i Arian ar ddechrau'r flwyddyn			**15,735**	**9,754**
Arian ac Eitemau sydd yn Cyfateb i Arian ar ddiwedd y flwyddyn	1.22		**22,695**	**15,735**

NODIADAU I'R DATGANIAD CYFRIFON

1.1 NODYN I'R DADANSODDIAD O WARIANT AC ARIANNU

2020/21	Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf (Nodyn A) £'000	Newid Net o ran Addasu Pensiynau (Nodyn B) £'000	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn C) £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
Ysgolion a Diwylliant	5,786	2,228	(317)	7,697
Porth Cymorth Cynnar	802	739	102	1,643
Cyllid a Chaffael	143	379	(7,309)	(6,787)
Gwasanaethau Democrataidd	21	486	(30)	477
Pobl a Threfniadaeth	0	250	6	256
Porth Cynnal	4	662	(47)	619
Porth Gofal	355	1,278	(6)	1,627
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd	8	412	(227)	193
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	3,482	1,103	86	4,671
Economi ac Adfywid	153	648	886	1,687
Cyswllt Cwsmeriaid	137	592	60	789
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	0	116	14	130
Grŵp Arweiniol	27	203	(141)	89
Ardollau, Premium Treth y Cyngor a Chronfeydd	0	0	(4,289)	(4,289)
COST GWASANAETHAU	**10,918**	**9,096**	**(11,212)**	**8,802**
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	(10,978)	3,619	9,143	1,784
Y gwahaniaeth rhwng y gwarged neu'r diffyg yn y Gronfa Gyffredinol gyda'r Cronfeydd a Glustnodwyd â'r gwarged neu'r diffyg yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwyswyr ar Ddarparu Gwasanaethau	**(60)**	**12,715**	**(2,069)**	**10,586**

NODYN A – Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf
Mae'r golofn hon yn addasu ar gyfer dibrisiant, amhariad, enillion a cholledion yn sgil ailwerthuso, enillion a cholledion gwaredu asedau, grantiau cyfalaf a gwariant cyfalaf a ariannir gyda refeniw.

NODYN B - Newid Net o ran Addasu Pensiynau
Mae'r golofn hon yn dangos yr addasiadau sy'n ofynnol i gydymffurfio â Buddiannau Gweithwyr IAS19, sef yn benodol, disodli cyfraniadau pensiwn gweithwyr a wneir gan y Cyngor fel y caniateir yn statudol gyda'r costau gwasanaeth blaenorol a'r costau gwasanaeth presennol, fel y'u cyfrifir gan yr actiwari, gyda'r llog net ar yr atebolrwydd buddiannau a ddiffiniwyd yn cael ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

NODYN C - Gwahaniaethau Eraill
Mae'r golofn hon yn cynnwys gwahaniaethau eraill rhwng symiau sydd wedi'u debydu/credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr â'r symiau sydd wedi'u talu/derbyn sydd i'w cydnabod yn statudol. Mae'r rhain yn cynnwys addasiadau i ail-alinio gwariant ac incwm yn unol â'r cod, ac addasiadau mewn perthynas â'r croniad o Absenoldebau Cronedig.

2019/20	Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf (Nodyn A)	Newid Net o ran Addasu Pensiynau (Nodyn B)	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn C)	Cyfanswm Addasiadau
	£'000	£'000	£'000	£'000
Ysgolion	3,226	2,206	358	5,790
Dysgu Gydol Oes a Diwylliant	1,117	522	40	1,679
Cyllid a Chaffael	243	2,634	(7,605)	(4,728)
Gwasanaethau Democrataidd	4	463	167	634
Pobl a Threfniadaeth	0	235	(2)	233
Gwasanaethau Plant	43	622	(11)	654
Gwasanaethau Oedolion	2,280	1,581	(183)	3,678
Polisi a Pherfformiad	8	285	40	333
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	3,140	1,162	(58)	4,244
Economi ac Adfywid	1,203	637	888	2,728
Cyswllt Cwsmeriaid	142	583	(10)	715
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	0	108	(17)	91
Grŵp Arweiniol	47	96	(204)	(61)
Arollau, Premium Treth y Cyngor a Chronfeydd	(489)	0	(4,051)	(4,540)
COST GWASANAETHAU	**10,964**	**11,134**	**(10,648)**	**11,450**
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	(9,579)	2,708	8,973	2,102
Y gwahaniaeth rhwng y gwarged neu'r diffyg yn y Gronfa Gyffredinol gyda'r Cronfeydd a Glustnodwyd â'r gwarged neu'r diffyg yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwyswyr ar Ddarparu Gwasanaethau	**1,385**	**13,842**	**(1,675)**	**13,552**

1.2 POLISÏAU CYFRIFYDDU

i. Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor ar gyfer blwyddyn ariannol 2020/21 a'i sefyllfa ar ddiwedd blwyddyn 31ain o Fawrth 2021. Mae'n ofynnol i'r Cyngor baratoi Datganiad Cyfrifon blynyddol yn ôl y Cyfrifon a Rheoliadau Archwilio (Cymru) 2014, a'r Rheoliadau hynny sydd yn gofyn i'r cyfrifon gael eu paratoi yn unol ag arferion cyfrifyddu priodol. Mae'r arferion hyn yn bennaf yn cynnwys *Cod Ymarfer Cyfrifyddu Awdurdodau Lleol y Deyrnas Unedig 2020/21*, a gefnogir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Mae'r cytundeb cyfrifyddu a fabwysiadwyd yn y Datganiad Cyfrifon yn bennaf gost hanesyddol, a gymhwyswyd drwy ailbrisio categorïau penodol o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol.

ii. Croniadau o Incwm a Gwariant

Caiff gweithgaredd ei chyfrifyddu yn y flwyddyn y mae'n digwydd, nid pan fo taliadau ariannol yn cael eu gwneud neu eu derbyn. Yn arbennig:

- Cydnabyddir refeniw o werthu nwyddau pan fydd y Cyngor yn trosglwyddo'r risgiau a buddiannau sylweddol perchnogaeth i'r prynwr ac mae'n debygol fod buddiannau economaidd neu bosibilrwydd y gwasanaeth sydd yn gysylltiedig â'r trafodion yn llifo i'r Cyngor.
- Cydnabyddir refeniw o ddarparu gwasanaethau pan gall y Cyngor fesur canran cwblhau'r trafodion yn ddibynadwy a'i bod yn debygol fod buddiannau neu wasanaeth posibl sydd yn gysylltieidg a'r weithred yn llifo i'r Cyngor.
- Cofnodir cyflenwadau fel gwariant lle defnyddir hwy – lle mae bwlch rhwng y dyddiad y derbynnir cyflenwadau a'u defnyddio, cânt eu cario fel stocrestr ar y Fantolen.
- Cofnodir treuliau yng nghyswllt gwasanaethau a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaethau a ddarparwyd gan weithwyr) fel gwariant pan dderbynnir gwasanaethau yn hytrach na thaliadau.
- Mae llog a dderbynnir ar fuddsoddiadau ac sydd yn daladwy ar fenthyciadau yn cael ei gyfrifyddu fel incwm a gwariant ar sail graddfa llog effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na llifiadau arian sefydlog neu a benderfynwyd gan gontract.
- Lle cydnabuwyd refeniw a gwariant ond na dderbyniwyd ac na thalwyd arian parod, bydd dyledwr neu gredydwr am y swm perthnasol yn cael ei gofnodi yn y Fantolen. Lle nad yw dyledion yn cael eu setlo, mae balans y dyledwyr yn cael eu cynnwys a chodir tâl ar refeniw ar gyfer yr incwm na fydd efallai yn cael ei gasglu.

Yr unig eithriad i hyn yw rhai taliadau cyson lle codir nifer y taliadau bob blwyddyn yn erbyn y cyfrifon refeniw. Mae'r polisi hwn yn cael ei gymhwyso yn gyson bob blwyddyn ac nid yw'n cael effaith sylweddol ar Gyfrifon y flwyddyn.

iii. Arian ac eitemau Cyfwerth ag Arian

Cynrychiolir arian gan arian mewn llaw ac adneuon gan sefydliadau ariannol sydd yn ad-daladwy heb gosb ar rybudd o nid mwy na 24 awr. Eitemau cyfwerth ag arian yw buddsoddiadau sydd yn aeddfedu o fewn tri mis neu lai o ddyddiad eu cael ac y medrir eu newid yn hawdd i symiau y gwyddys amdanynt o arian gyda risg ansylweddol o newid mewn gwerth. Dangosir arian ac eitemau cyfwerth ag arian yn net o orddrafftiau banc.

iv. Eitemau Eithriedig

Pan fo eitemau o incwm a gwariant yn sylweddol, caiff eu natur a'u swm ei ddatgelu ar wahân, naill ai ar wyneb y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant neu yn y nodiadau i'r cyfrifon, yn ddibynnol ar ba mor arwyddocaol yw'r eitemau i ddeall perfformiad ariannol y Cyngor. Bydd trafodion sy'n ymwneud â COVID19 yn cael eu cynnwys yn nodiadau'r cyfrifon.

v. Addasiadau'r Cyfnod Blaenorol, Newidiadau mewn Polisïau Cyfrifyddu ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau

Gall addasiadau'r cyfnod blaenorol ddeillio o ganlyniad i newid mewn polisïau cyfrifyddu neu gywiro camgymeriad sylweddol. Cyfrifir newidiadau mewn

amcangyfrifon cyfrifyddu yn y dyfodol, h.y. yn y blynyddoedd cyfredol ac yn y dyfodol a effeithir gan y newid ac nid yw'n golygu addasiad cyfnod blaenorol.

Caiff newidiadau i bolisïau cyfrifyddu eu gwneud ond pan fo hynny'n ofynnol gan arferion cyfrifyddu priodol neu fod y newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol ynglŷn ag effaith y trafodion, digwyddiadau ac amodau eraill parthed sefyllfa ariannol y Cyngor neu berfformiad ariannol. Lle gwneir newid, caiff ei gymhwyso yn adolygol (oni nodir fel arall) drwy gymhwyso balansau agoriadol a symiau cymharol cyn y cyfnod blaenorol fel petai'r polisi newydd wedi ei gymhwyso.

Caiff camgymeriadau sylweddol a ddarganfyddir mewn ffigurau cyfnod blaenorol eu hunioni yn adolygol drwy newid balansau agoriadol a symiau cymharol am y cyfnod blaenorol.

vi. Taliadau i Refeniw am Asedau Anghyfredol
Caiff gwasanaethau a gwasanaethau cefnogi eu debydu â'r symiau er mwyn cofnodi cost dal asedau yn ystod y flwyddyn:

- dibrisio a briodolir i'r asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol
- ailbrisio a cholledion diffygion ar asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol lle nad oes enillion cronedig yn y Gronfa Ailbrisio y gellir dileu colledion yn ei erbyn

Nid yw'n ofynnol i'r Cyngor godi treth y cyngor er mwyn talu am ddibrisio, ailbrisio a cholledion neu amorteiddiadau. Fodd bynnag, mae angen gwneud darpariaeth flynyddol o'r refeniw er mwyn cyfrannu tuag at leihau benthyciad cyfan i gyfateb i swm a amcangyfrifir ar sail ddarbodus a benderfynir gan y Cyngor yn unol â chanllawiau statudol. Caiff dibrisio, ailbrisio a cholledion neu amorteiddiadau felly eu disodli gan leiafswm y ddarpariaeth refeniw yn y Balans Cronfa Gyffredinol, drwy gymhwyso trafodion gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf (a gynhwysir yn y Cronfeydd Anefnyddiadwy) yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

vii. Buddiannau Gweithwyr

Buddiannau sydd yn Daladwy yn ystod Cyflogaeth
Buddiannau gweithwyr tymor byr yw'r buddiannau hynny sydd i gael eu setlo o fewn 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys y cyfryw fuddiannau megis cyflogau misol, cyflogau wythnosol, gwyliau gyda thâl a chyfnodau o salwch gyda thâl ar gyfer gweithwyr a gyflogir ar hyn o bryd ac a gydnabyddir fel treuliau i wasanaethau yn y flwyddyn y mae gweithwyr yn cynnal gwasanaeth i'r Cyngor. Gwneir croniad ar gyfer cost teilyngdod gwyliau a gwyliau hyblyg nad yw gweithwyr wedi eu cymryd cyn diwedd y flwyddyn ac y gall gweithwyr eu cario ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Gwneir y croniad hwn ar raddfeydd cyflogau wythnosol a misol sydd yn gymwys yn y flwyddyn cyfrifyddu. Mae'r croniad hwn yn cael ei godi yn erbyn y Gorged neu Ddiffyg ar y Darparu Gwasanaethau, ond yna caiff ei roi drwy'r Symudiad yn y Datganiad Cronfeydd wrth Gefn fel bo buddiannau gwyliau yn cael eu codi ar refeniw yn y flwyddyn ariannol pan fydd yr absenoldeb gwyliau yn enilledig.

Buddiannau Terfynu Swydd
Buddiannau terfynu swydd yw'r symiau sydd yn daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan y Cyngor i derfynu cyflogaeth gweithiwr cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddiad gwirfoddol. Codir y cyfryw symiau ar sail croniadau i'r Gorged neu Ddiffyg ar y Darparu Gwasanaethau pan fo'r Cyngor wedi ymrwymo yn eglur i derfynu cyflogaeth swyddog, neu grŵp o swyddogion, neu wneud cynnig i annog diswyddiadau gwirfoddol.

Buddiannau Ôl Gyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Bensiynau Athrawon Capita ar ran Adran Addysg ar gyfer Llywodraeth San Steffan.
- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Sir Caerfyrddin (ac y cyfeirir ato fel Cronfa Bensiwn Dyfed).

Mae’r ddau gynllun yn darparu buddiannau pendant i aelodau (swm crynswth ar ymddeol a phensiwn), ac maent wedi eu hennill wrth weithio i’r Cyngor. Fodd bynnag, golyga trefniadau cynllun yr athrawon nad oes modd i’r Cyngor gael gwybod am atebolrwydd y buddion hyn. Felly, rhoddir cyfrif am y cynllun fel pe bai’n gynllun cyfraniadau diffiniedig - ni chydnabyddir atebolrwydd dros daliadau at y dyfodol yn y Fantolen. Codir ar linell Addysg a Phlant yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant gyda chyfraniadau’r cyflogwr yn daladwy i Gynllun Pensiynau Athrawon yn ystod y flwyddyn.

<u>Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol</u>

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cael ei gyfrif amdano fel cynllun buddion diffiniedig:

- Mae rhwymedigaethau a chostau gwasanaeth Cronfa Bensiwn Dyfed y gellir eu priodoli i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y fantolen ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau. Y nod o dan y dull hwn yw codi treuliau ar gyfer buddion pob cyfranogwr o dan y gronfa fel y byddent yn cronni, gan ystyried cynnydd mewn digolledu a fformiwla dyrannu buddion y gronfa yn y dyfodol. Felly mae'r cyfanswm pensiwn y mae pob cyfranogwr yn disgwyl ei hawlio adeg ymddeol wedi'i rannu'n unedau, pob un wedi'i chysylltu â blwyddyn o wasanaeth wedi'i chredydu yn y gorffennol neu'r dyfodol.
- Yr ymrwymiad budd yw cyfanswm gwerth presennol buddion unigolion y gellir eu priodoli at ddibenion prisio ar y dyddiad mesur, a'r gost gwasanaeth yw cyfanswm gwerth presennol buddion yr unigolion y gellir eu priodoli i wasanaeth yn ystod y flwyddyn.
- Caiff rhwymedigaethau eu disgowntio hyd at eu gwerth yn ôl prisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgowntio o 2.4%.
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Dyfed y gellir eu priodoli i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y fantolen yn ôl eu gwerth teg:
  - gwarantau heb eu dyfynnu - pris bidio cyfredol
  - gwarantau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol
  - gwarantau cyfun - pris bidio cyfredol
  - eiddo - gwerth y farchnad
- Caiff y newid yng nghost pensiynau net ei ddadansoddi yn ôl y cydrannau canlynol:
  - Cost y gwasanaeth gan gynnwys:
    - cost gyfredol y gwasanaeth - y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i'r blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd y flwyddyn hon - wedi'i dyrannu yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant i wasanaethau y bu'r gweithwyr yn gweithio iddynt
    - cost flaenorol y gwasanaeth - y cynnydd yn y rhwymedigaethau sy'n codi o benderfyniadau'r flwyddyn gyfredol y mae eu heffaith yn cyfeirio at flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd blaenorol - wedi'i debydu i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y

Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant fel rhan o'r Gwasanaeth Cyllid

- Ailfesuriadau gan gynnwys:
  - yr enillion disgwyliedig ar asedau - ac eithrio symiau wedi'u cynnwys yn y llog net ar y rhwymedigaeth budd diffiniedig net (ased) - wedi'u debydu i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall
  - enillion a cholledion actiwaraidd - newidiadau yn y rhwymedigaeth pensiynau net sy'n codi oherwydd nid yw pethau wedi digwydd yn unol â'r rhagdybiaethau a wnaed yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu oherwydd bod yr actiwariaid wedi diweddaru eu rhagdybiaethau - wedi'u debydu i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall
  - cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Dyfed - arian a dalwyd fel cyfraniadau'r cyflogwr at y gronfa bensiwn i setlo rhwymedigaethau; ni chyfrifir y rhain fel treuliau.

Yng nghyswllt buddiannau ymddeoliad, mae darpariaethau statudol yn ei gwneud hi'n ofynnol i godi ar Falans y Gronfa Gyffredinol y symiau sydd yn daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu yn uniongyrchol i bensiynwyr yn ystod y flwyddyn, nid y maint yr amcangyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn, mae hyn yn golygu bod dyraniadau i'r Gronfa Bensiwn ac ohoni er mwyn symud y debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddiannau ymddeoliad a rhoi yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian a delir i'r gronfa bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw gyfryw symiau taladwy ond nas talwyd ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sydd yn deillio ar y Gronfa Bensiynau wrth Gefn felly yn mesur effaith llesol y Gronfa Gyffredinol o'r gofyniad i gyfrif am fuddiannau ymddeoliad ar sail llif arian yn hytrach na buddiannau a enillir gan weithwyr.

<u>Buddion Dewisol</u>
Mae gan y Cyngor bwerau cyfyngedig i roi buddion ymddeoliad dewisol os yw staff yn ymddeol yn gynnar. Caiff pob rhwymedigaeth y tybir ei bod yn codi o ganlyniad i ddyfarniad a roddir i unrhyw aelod staff (gan gynnwys athrawon) ei gronni yn ystod y flwyddyn y penderfynwyd rhoi'r dyfarniad a rhoddir cyfrif amdano gan ddefnyddio'r un polisïau ag a ddefnyddir o ran y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

viii. Digwyddiadau Ar Ôl Dyddiad y Fantolen

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol ac anffafriol, sydd yn digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad pan fydd y Datganiad Cyfrifon yn cael ei awdurdodi i'w gyhoeddi. Gellir nodi dau fath o ddigwyddiad:

- y rhai hynny sydd yn rhoi tystiolaeth o amodau a oedd yn bresennol ar ddiwedd y cyfnod adrodd – addasir y Datganiad Cyfrifon er mwyn adlewyrchu'r cyfryw ddigwyddiadau.
- y rhai hynny sydd yn ddangosol o amodau a oedd yn deillio ar ôl y cyfnod adrodd - nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r cyfryw ddigwyddiadau, ond lle byddai gan gategori o ddigwyddiadau effaith sylweddol, datgelir yn y nodiadau natur y digwyddiadau a'u heffaith ariannol amcangyfrifiedig.

Nid yw digwyddiadau sydd yn digwydd ar ôl dyddiad yr awdurdodi ar gyfer cyhoeddi yn cael ei adlewyrchu yn y Datganiad Cyfrifon.

ix. Mesur Gwerth Teg

Mae'r Cyngor yn mesur rhai o'i asedau anariannol megis asedau dros ben ac eiddo buddsoddi yn unol â'u gwerth teg ar bob dyddiad adrodd. Gwerth teg yw'r pris a

fyddai'n cael ei sicrhau wrth werthu ased mewn trafodiad cyson rhwng cyfranogwyr y farchnad ar y dyddiad mesur. Mae'r mesur gwerth teg yn cymryd bod y trafodiad i werthu'r ased yn cael ei gynnal naill ai:

- yn y brif farchnad ar gyfer yr ased
- yn absenoldeb prif farchnad, yn y farchnad fwyaf fanteisiol i'r ased (defnydd uchaf a gorau)

Mae'r Cyngor yn defnyddio technegau prisio sy'n briodol ar gyfer yr amgylchiadau ac y mae data digonol ar gael ar eu cyfer, gan fanteisio i'r eithaf ar y defnydd o fewnbynnau sylwadwy perthnasol, a lleihau'r defnydd o fewnbynnau ansylwadwy gymaint ag y bo modd.

Caiff mewnbynnau i'r technegau prisio mewn perthynas ag asedau neu rwymedigaethau y mesurir neu y datgelir gwerth teg yn y cyfrifon, eu categoreiddio o fewn yr hierarchaeth gwerth teg, fel a ganlyn:

- Lefel 1 – prisiau a ddyfynnwyd (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu rwymedigaethau yr un fath y mae modd i'r Cyngor fanteisio arnynt ar y dyddiad mesur
- Lefel 2 – mewnbynnau ac eithrio prisiau a ddyfynnwyd sy'n cael eu cynnwys yn Lefel 1, y maent yn sylwadwy ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol
- Lefel 3 – mewnbynnau ansylwadwy ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth

x. Offerynnau Ariannol

Rhwymedigaethau Ariannol
Caiff rhwymedigaethau ariannol eu cydnabod yn y Fantolen pan fo’r Cyngor yn barti i ddarpariaethau cytundebol offeryn ariannol a mesurir hwy i gychwyn yn ôl eu gwerth teg a’u cario yn ôl eu cost amorteiddiedig. Bydd y ffioedd blynyddol ar y llinell Gwariant ac Incwm Cyllido a Buddsoddi ar gyfer llog sydd yn daladwy yn seiliedig ar faint fydd gwerth y rhwymedigaeth, wedi ei luosogi â chyfradd y llog ar y pryd ar gyfer yr offeryn dan sylw. Y raddfa llog effeithiol yw’r raddfa sydd yn disgowntio taliadau arian parod amcangyfrifiedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn i’r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol.

Ar gyfer y mwyafrif o fenthyciadau sydd gan y Cyngor, golyga hyn mai’r prifswm sy’n ddyledus ac sydd yn daladwy (a’r llog cronnus) a’r llog a godir ar y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant yw’r swm sydd yn daladwy am y flwyddyn yn unol â’r cytundeb benthyg.

Caiff unrhyw enillion neu ddyledion sy’n deillio o dalu benthyciadau yn ôl yn gynnar eu credydu neu’u debydu i’r Gwariant ac Incwm Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Cynhwysfawr Gwariant ac Incwm yn y flwyddyn y caiff y benthyciad ei dalu neu’i ail-brynu. Fodd bynnag, mewn achosion lle ail-brynir benthyciadau fel rhan o ailstrwythuro’r portffolio benthyciadau, sy’n golygu diwygio neu gyfnewid yr offerynnau cyfredol, caiff y premiwm neu’r disgownt naill ai ei dynnu allan o gost amorteiddiedig y benthyciad newydd neu ddiwygiedig neu ei ychwanegu ati. Caiff y gostyngiad i’r Datganiad Cynhwysfawr Gwariant ac Incwm ei estyn dros oes y benthyciad drwy addasu’r gyfradd llog sydd ar waith.

Mewn achosion lle y codir premiymau neu ostyngiadau yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant, mae rheoliadau’n caniatáu i’r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei ledu dros y blynyddoedd sydd i ddod. Pan geir premiymau neu ostyngiadau sy’n cwrdd yn ffurfiol ag ymarfer ailstrwythuro dyled, fe’u cyfrifir fel addasiad i’r swm sydd i’w gario o’r benthyciad neu fenthyciadau amnewid. Os nad

ydyn nhw'n cwrdd â'r telerau hyn, cânt eu gwasgaru dros y cyfnod hiraf sy'n weddill ar y benthyciad amnewid, neu gyfnod y benthyciad amnewid (premiymau) neu'r cyfnod sydd dros ben ar y benthyciad a amnewidiwyd hyd at uchafswm o ddeng mlynedd (gostyngiadau). Rheolir y camau i gysoni'r symiau a godwyd ar y Datganiad Cynhwysfawr Gwariant ac Incwm â'r ffioedd net sy'n ofynnol yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol drwy drosglwyddo arian i'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol neu ohono yn y Datganiad o Symudiadau ar Gronfeydd Wrth Gefn.
Mae'r modd y caiff gwerth teg ei gyfrif yn seiliedig ar y gyfradd fenthyca gymeradwy newydd ar gyfer yr union offeryn ariannol oddi wrth fenthycwyr tebyg. Deliwyd yn yr un modd ag asedau ac unrhyw rwymedigaethau.

Asedau Ariannol
Dosberthir asedau ariannol yn seiliedig ar ddull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae tri phrif ddosbarth o asedau ariannol sy'n cael eu mesur:

- Cost wedi'i hamorteiddio
- Gwerth teg drwy elw neu golled; a
- Gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall

Model busnes y Cyngor yw cynnal buddsoddiadau i gasglu llifau arian parod cytundebol. Felly dosberthir asedau ariannol fel cost wedi'i hamorteiddio, ac eithrio'r rhai nad yw eu taliadau cytundebol yn talu prif swm a llog yn unig (h.y. lle nad yw'r llifau arian parod ar ffurf offeryn dyled sylfaenol).

Asedau ariannol wedi'u Mesur ar gost wedi'i hamorteiddio
Caiff asedau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio eu cydnabod ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn barti i ddarpariaethau cytundebol offeryn ariannol a mesurir hwy yn ôl gwerth teg. Mesurir hwy wedyn yn ôl eu cost amorteiddiedig. Seilir credydau blynyddol i'r llinell Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant am y llog sydd yn dderbyniadwy ar faint fydd gwerth yr ased, wedi ei luosogi â chyfradd y llog ar y pryd ar gyfer yr offeryn dan sylw. O ran mwyafrif yr offerynnau ariannol a ddelir gan y Cyngor, golyga hyn taw'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm sy'n weddill ac sydd i'w dderbyn (a llog cronedig), a'r llog a delir i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant yw'r swm a dderbynnir ar gyfer y flwyddyn yn y cytundeb benthyca.

Mae'r Cyngor yn cydnabod colledion credyd disgwyliedig ar ei asedau ariannol a ddelir ar gost wedi'i hamorteiddio. Mewn achosion lle nodir asedau fel rhai diffygiol yng ngoleuni sefyllfa sy'n codi o ddigwyddiad yn y gorffennol lle na chaiff taliadau eu gwneud o dan y contract, caiff yr ased ei ddibrisio a chodir taliad yn erbyn y llinell Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant.

Caiff unrhyw enillion a cholledion yn sgil gwaredu'r ased eu credydu neu eu debydu i'r llinell Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

xi. Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth
Os telir drwy gyfrif, drwy randaliadau, neu ar ffurf ôl-daliadau, cydnabyddir grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau trydydd parti (gan gynnwys rhoddion) fel dyladwy i'r Cyngor pan fo sicrwydd rhesymol bod:

- y Cyngor yn cydymffurfio a'r amodau sydd ynghlwm i'r taliadau, a'r
- grantiau neu'r cyfraniadau yn cael eu derbyn.

Ni chaiff symiau a gydnabyddir fel rhai sydd yn daladwy i'r Cyngor eu credydu i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant hyd y bodlonir amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad. Amodau yw'r gofynion sydd yn nodi y bydd buddiannau economaidd yn y dyfodol neu wasanaeth posibl a ymgorfforir yn yr ased a geir drwy ddefnyddio grant neu gyfraniad, i fod er lles y derbynnydd fel y nodir, neu fuddiannau economaidd yn y dyfodol neu wasanaeth bosibl i'w ddychwelyd i'r sawl sydd yn ei drosglwyddo.

Caiff arian a roddir ymlaen llaw ar ffurf grantiau a chyfraniadau a nas bodlonwyd yr amodau, eu cario yn y Fantolen fel credydwyr. Pan fodlonir amodau, credydir y grant neu'r cyfraniad i'r llinell gwasanaeth perthnasol (grantiau a chyfraniadau refeniw a briodolir) neu Drethiant ac Incwm Grant heb fod yn benodol (grantiau refeniw heb eu clustnodi a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant.

Lle credydir grantiau cyfalaf i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant, maent yn cael eu rifyrsio o'r Balans Cronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Lle bo grant heb ei ddefnyddio eto i gyllido gwariant cyfalaf, caiff ei roi yn y gronfa Grantiau Cyfalaf heb eu cymhwyso. Lle cafodd ei gymhwyso rhoddir yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf. Caiff symiau yn y gronfa Grantiau Cyfalaf heb eu cymhwyso eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf unwaith y cymhwyswyd hwy i gyllido gwariant cyfalaf.

xii. Asedau Treftadaeth

Mae'r Cyngor yn dal Asedau Treftadaeth yn bennaf i warchod eitemau oedd yn gyffredin yn yr ardal neu'n unigryw iddi, neu sy'n perthyn i ddigwyddiad hanesyddol arwyddocaol, neu berson sydd â chysylltiadau lleol. Fe'u cedwir mewn lleoliadau amrywiol ar draws y sir, ond mae'r rhan fwyaf i'w gweld ym mhrif Amgueddfa'r Coliseum yn Aberystwyth. Fe'u cedwir fel arfer yn unol â pholisïau cyfrifyddu Eiddo, Peiriannau ac Offer y Cyngor, ond caiff rhai rheolau eu llacio mewn perthynas ag asedau penodol am y rhesymau a ddisgrifir isod.

<u>Gwaith Celf</u>

Mae gan y Cyngor tua 190 o ddarnau o waith celf cyfoes a hanesyddol, sydd wedi'u gwasgaru ar draws amgueddfeydd, swyddfeydd y cyngor a chanolfannau hamdden yng Ngheredigion. Nid yw'r rhan fwyaf ohonynt o unrhyw werth sylweddol, ac maent ymhell islaw'r gwerth de minimis o £10,000 fyddai'n eu gwneud yn gymwys i'w cynnwys ar gofrestr asedau'r Cyngor. Fodd bynnag, nodwyd bod pedwar o'r eitemau hyn yn benodol yn werth mwy na hyn o bosib, a chawsant eu prisio gan Brisiwr Allanol cymwys yn 2011, a'u cynnwys yn y Fantolen. Roedd y prisiadau hyn ar gyfer dibenion yswiriant ar werth y farchnad ac nid yw cyflwr yr eitemau wedi newid ers y prisiad hwn. Tybir bod gan y rhain oes amhenodol ac felly ystyrir na fyddai dibrisiant yn briodol.

<u>Regalia Dinesig</u>

Mae gan y Cyngor bedair cadwyn swyddogol ar gyfer swyddi'r Cadeirydd, yr Is-gadeirydd a'u cymheiriaid. Dim ond Cadwyn y Cadeirydd a ystyrir fel un sy'n werth mwy na'r lefel de minimis, yn seiliedig ar werth marchnad y metelau a ddefnyddiwyd i'w chreu. Felly mae wedi'i phrisio ac wedi'i chynnwys yn y Fantolen am y swm hwnnw. Ni fydd unrhyw dibrisiant am fod ganddi oes amhenodol, ond bydd yn cael ei hail-brisio o bryd i'w gilydd, yn seiliedig ar bris marchnad y metelau gwerthfawr.

<u>Safleoedd ac Adeiladau Hanesyddol</u>

Mae'r Cyngor yn berchen ar nifer o safleoedd ac adeiladau hanesyddol ar draws Ceredigion ac yn gyfrifol am eu cadw a'u harddangos, gan gynnwys dau gastell. Am

nad oes unrhyw ffordd ddibynadwy o brisio eitemau o’r fath, oherwydd diffyg marchnad gyfoes, maent yn cael eu cynnwys yn y fantolen fel cost hanesyddol.

Arddangosion Amrywiol
Mae prif amgueddfa’r Cyngor yn Y Coliseum, Aberystwyth yn arddangos nifer fawr o eitemau. Fodd bynnag, oherwydd bod yr amcangyfrif o werth pob eitem unigol yn isel, ac oherwydd prinder marchnad gyfoes ar gyfer nifer o’r eitemau, mae’r Cyngor o’r farn y byddai costau prisio’r rhain yn uwch o lawer na gwerth proses o’r fath i ddefnyddwyr y cyfrifon, ac felly ni chynhaliwyd ymarfer o’r fath.
Yn ogystal, ceir 13 o eitemau mawr a/neu werthfawr yn yr amgueddfa, sydd wedi’u prisio at ddibenion yswiriant. Er bod y gwerthoedd unigol yn is na’r lefel de minimis o £10,000, mae cyfanswm eu gwerth yn sylweddol, felly maent wedi’u hychwanegu at y gofrestr a’r fantolen fel un eitem. Byddant yn cael eu trin yn yr un modd â’r gwaith celf ac ni fyddant yn cael eu dibrisio. Bydd unrhyw bryniant newydd sylweddol gan y Cyngor yn cael ei ychwanegu yn ôl cost, nes cynhelir y prisiad nesaf.

Safleoedd ac Adeiladau Amgueddfeydd
Mae prif Amgueddfa’r Cyngor yn y Coliseum yn Aberystwyth wedi’i hymestyn i eiddo gwag cyfagos. Mae gwariant ar y prosiect yn cael ei gyfalafu a’i ychwanegu at werth yr amgueddfa. Yn ogystal â’r prif amgueddfa yn Aberystwyth, mae gan y Cyngor nifer o amgueddfeydd llai ar draws y sir. Ystyriwyd a ddylid dal unrhyw rai o’r rhain fel Asedau Treftadaeth yn hytrach nag Eiddo, Peiriannau ac Offer. Penderfynwyd bod dwy ohonynt (gan gynnwys y Coliseum) yn cael eu dal am eu harwyddocâd hanesyddol eu hunain, yn ogystal â chael eu defnyddio i arddangos neu gadw eitemau hanesyddol. Maent felly wedi’u trosglwyddo i’r categori Asedau Treftadaeth ar y Fantolen, gan barhau ar eu prisiant blaenorol (Cost Amnewid Hanesyddol neu Ddibrisiant). Byddant yn cael eu dibrisio os ystyrir bod hynny’n briodol, gan ystyried amgylchiadau unigol yr adeilad dan sylw.

Asedau Treftadaeth Cyffredinol
Os bydd unrhyw dystiolaeth o amhariad, yna bydd y symiau i’w cario ar y fantolen yn cael eu hadolygu, er y disgwylir y bydd achosion o’r fath yn brin. Bydd unrhyw amhariad o’r fath yn cael ei drin mewn modd tebyg i amhariad asedau Eiddo, Peiriannau ac Offer. Os bydd unrhyw eitemau’n cael eu gwaredu, bydd angen cyfrif amdanynt yn yr un modd ag Eiddo, Peiriannau ac Offer, ond bydd yr enillion am eitemau a waredwyd yn cael eu nodi ar wahân yn y nodiadau. Ni chafwyd gwared ar unrhyw eitemau yn y cyfnod dan ystyriaeth ar gyfer y set hon o gyfrifon, ac ni ddisgwylir y bydd hynny’n beth cyffredin am fod y casgliad yn un gweddol sefydlog ei natur.

xiii. Stocrestrau
Caiff stocrestrau eu cynnwys yn y Fantolen yn ôl yr isaf o’r gost a'r gwerth sylweddoladwy net.

xiv. Eiddo Buddsoddi
Eiddo buddsoddi yw’r eiddo hynny a ddefnyddir yn unig i gael rhenti a/neu adbrisio cyfalaf. Nid yw’r diffiniad yn gywir os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso cyflwyno gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os cedwir ef ar gyfer ei werthu.

Caiff eiddo cyfalaf eu mesur yn gyntaf ar gost ac wedi hynny ar werth teg, yn seiliedig ar y swm y byddai ased yn cael ei gyfnewid rhwng partïon gwybodus. Ni ddibrisir eiddo ond ail-brisir hwy yn flynyddol yn unol ag amodau’r farchnad ar ddiwedd y flwyddyn. Caiff enillion a cholledion adbrisio eu rhoi yn llinell Cyllido a

Buddsoddi Incwm a Gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant. Mae’r un peth yn wir am enillion a cholledion wrth werthu.

Caiff rhenti a dderbynnir yng nghyswllt eiddo buddsoddi eu credydu i’r llinell Incwm Cyllido a Buddsoddi a bydd enilliad i’r Balans Cronfa Gyffredinol. Fodd bynnag, ni chaniateir enillion a cholledion adbrisio a gwaredu drwy drefniadau statudol i gael effaith ar y Balans Cronfa Gyffredinol. Caiff yr enillion a’r colledion felly eu rifyrsio allan o’r Balans Cronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn a’i bostio i’r Cyfrif Addasu Cyfalaf a (ar gyfer unrhyw werthiant mwy na £10,000) y Gronfa Derbynebion Cyfalaf.

xv. Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd ac Asedau a Reolir ar y Cyd
Gweithrediadau a reolir ar y cyd yw gweithgareddau y mae'r Cyngor yn ymgymryd â nhw mewn cydweithrediad â mentrwyr eraill sy'n cynnwys defnyddio asedau ac adnoddau'r mentrwyr yn hytrach na sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor yn cydnabod ar ei Fantolen yr asedau y mae'n eu rheoli a'r rhwymedigaethau sy'n codi ac mae'n debydu ac yn credydu'r Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant gyda'r gwariant sy'n codi a chyfran yr incwm y mae'n ei ennill o weithgareddau'r gweithrediad.

Mae asedau a reolir ar y cyd yn eitemau o beiriannau, eiddo neu offer sy'n cael eu rheoli ar y cyd gan y Cyngor a mentrwyr eraill, gyda'r asedau'n cael eu defnyddio i sicrhau buddion i'r mentrwyr. Nid yw'r fenter ar y cyd yn cynnwys sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor dim ond yn rhoi cyfrif am ei gyfran ei hun o'r asedau a reolir ar y cyd, y rhwymedigaethau a'r treuliau sy'n codi ar ei ran ei hun neu ar y cyd ag eraill mewn perthynas â'i fudd yn y fenter ar y cyd, a'r incwm y mae'n ei ennill yn y fenter.

xvi. Prydlesau
Dosberthir prydlesau fel prydlesau cyllid lle bo telerau’r brydles yn trosglwyddo yn sylweddol pob risg a budd o ganlyniad i berchen yr eiddo, offer neu gyfarpar o’r prydleswr i’r prydlesai. Dosberthir pob prydles arall fel prydlesau gweithredol.

Lle bo prydles yn cynnwys tir ac adeiladau, ystyrir yr elfennau tir ac adeiladau ar wahân er mwyn eu dosbarthu.

Bydd trefniadau heb statws cyfreithiol prydles ond sydd yn cyfleu’r hawl i ddefnyddio ased am daliad yn cael eu cyfrifyddu o dan y polisi hwn lle bo cyflawni’r trefniant yn ddibynnol ar ddefnyddio asedau penodol.

Y Cyngor fel Deiliad Prydles
Prydlesau Ariannol
Mae eiddo, peiriannau ac offer a ddelir o dan brydlesau cyllid yn cael eu cydnabod ar y Fantolen ar ddechrau'r brydles ar ei werth teg, a fesurwyd ar ddechrau’r brydles (neu werth presennol y taliadau prydles lleiaf os ydynt yn is). Mae'r ased sy’n cael ei gydnabod yn cael ei gyfateb gan atebolrwydd am y rhwymedigaeth i dalu y deiliad prydles. Mae costau uniongyrchol cychwynnol y Cyngor yn cael eu hychwanegu at swm yr ased i’w gario. Mae premiymau a delir ar ddechrau prydles yn cael eu cymhwyso i ddibrisiant rhwymedigaeth y brydles. Mae rhenti wrth gefn yn cael eu codi fel treuliau yn y cyfnodau y maent wedi digwydd.

Mae taliadau prydles yn cael eu dosrannu rhwng:
- Tâl am gaffael diddordeb yn yr eiddo, offer neu gyfarpar – wedi’i gymhwyso i ddibrisio rhwymedigaeth y brydles.
- Tâl cyllid (i’w ddebydu i’r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Cyfrifir am yr Eiddo, Offer a Chyfarpar sy'n cael eu cydnabod o dan brydlesau cyllid drwy ddefnyddio'r polisïau sy'n berthnasol yn gyffredinol i asedau o'r fath, yn amodol ar ddibrisiant yn cael ei godi dros gyfnod y brydles, os yw hyn yn fyrrach nag oes ddefnyddiol amcangyfrifedig yr ased (lle nad yw perchnogaeth yr ased yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd cyfnod y brydles).

Nid oes gofyn i'r Cyngor godi treth y cyngor i dalu am ddibrisiant neu ailbrisiant a cholledion oherwydd diffygion yn codi o asedau ar brydles. Yn lle hynny, gwneir cyfraniad blynyddol darbodus o'r cyfrifon refeniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Felly caiff dibrisiant ac ailbrisiant a cholledion oherwydd diffygion eu disodli gan gyfraniad refeniw ym Malans y Gronfa Gyffredinol drwy wneud trafodiad addasu o ran y Cyfrif Addasu Cyfalaf (sy'n gynwysedig yn y Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio) yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn am y gwahaniaeth rhwng y ddau.

Prydlesau Gweithredu
Mae rhenti a delir o dan brydlesau gweithredu yn cael eu talu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel traul o'r gwasanaethau sy'n elwa o ddefnydd yr eiddo, y peiriannau neu'r offer sydd ar brydles. Gwneir taliadau ar linell syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyd-fynd â'r patrwm o daliadau (e.e. ceir cyfnod di-rent ar ddechrau'r brydles).

Y Cyngor fel Prydlesydd
Prydlesau Cyllid
Pan fydd y Cyngor yn rhoi prydles gyllid dros eiddo neu beiriant neu offer, mae'r ased perthnasol yn cael ei symud o'r Fantolen fel gwarediad. Ar ddechrau'r brydles, bydd swm yr ased i'w gario yn y Fantolen (boed yn Eiddo, Peiriannau ac Offer neu Asedau a Ddelir i'w Gwerthu) yn cael ei ddileu yn y llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r colledion o waredu. Mae enillion, sy'n cynrychioli buddsoddiad net y Cyngor yn y brydles, yn cael eu credydu hefyd i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r colledion a wneir o waredu (h.y. eu netio yn erbyn llyfrwerth yr ased ar yr adeg y cafodd ei waredu), gan gael eu cydweddu ag ased prydles (dyledwr tymor hir) yn y Fantolen. Mae rhenti prydlesau sy'n dderbyniadwy yn cael eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael diddordeb yn yr eiddo – wedi'i gymhwyso i ddibrisio'r dyledwr prydles (ynghyd ag unrhyw bremiymau a ddaw i law), a
- incwm cyllid (i'w gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Ni chaniateir gan y statud i'r enillion a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth waredu, gynyddu Balans y Gronfa Gyffredinol ac mae'n ofynnol iddynt gael eu trin fel derbyniad cyfalaf. Lle mae premiwm wedi cael ei dderbyn, caiff hwn ei drosglwyddo o Falans y Gronfa Gyffredinol i Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fydd y swm sy'n ddyledus mewn perthynas â'r ased prydles yn cael ei setlo drwy dalu rhenti yn y blynyddoedd ariannol yn y dyfodol, mae hwn yn cael ei drosglwyddo o Falans y Gronfa Gyffredinol i Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fydd y rhenti yn cael eu derbyn yn y dyfodol, bydd yr elfen ar gyfer y derbyniad cyfalaf ar gyfer cael gwared ar yr ased yn cael ei ddefnyddio i ddibrisio'r dyledwr prydles. Ar y pwynt hwn, mae'r derbyniadau cyfalaf gohiriedig yn cael eu trosglwyddo i Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf.

O ddileu dyled y gwarediadau, ni chodir hynny ar dreth y cyngor, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer cost asedau sefydlog dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllid cyfalaf. Caiff symiau eu neilltuo, felly, i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf (sy'n cynnwys y Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio) o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Prydlesau Gweithredol
Pan fydd y Cyngor yn caniatáu prydles weithredol dros eiddo neu beiriant neu offer, bydd yr ased yn cael ei gadw yn y Fantolen. Mae incwm rhent yn cael ei gredydu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff credydau eu gwneud ar linell syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyd-fynd â'r patrwm o daliadau (e.e. telir premiwm ar ddechrau'r brydles). Ychwanegir costau uniongyrchol cychwynnol am drafod a threfnu'r brydles at faint fydd gwerth yr ased perthnasol a'i godi fel traul dros gyfnod y brydles ar yr un sail ag incwm rhent.

xvii. Contractau Hirdymor
Caiff symiau sy'n ddyledus o dan gontractau hirdymor eu codi ar refeniw pan ddônt yn daladwy o dan delerau'r contract.

xviii. Darpariaeth Isafswm Refeniw
Mae Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP) y Cyngor yn dilyn egwyddorion y canllawiau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cynulliad Cymru dan adran 21(A) Deddf Llywodraeth Leol 2003 trwy ddefnyddio un o'r dewisiadau a amlinellwyd yn y canllawiau, wedi'i gyfuno gyda chyflwyno dewis pellach y mae egwyddor darpariaeth ddoeth yn cynnig sail iddo.

Mae prif gyfran yr MRP yn parhau i fod yn gysylltiedig gyda'r rhwymedigaeth dyled hanesyddol a oedd yn bodoli cyn 2008 neu ar ôl 2008, lle y mae'n ymwneud â Benthyca â Chymorth a ariannir gan Lywodraeth Cynulliad Cymru. Darparir ar gyfer y rhwymedigaeth MRP ar Ofyniad Cyllido Cyfalaf y Cyngor sy'n ymwneud gyda dyled cyn 2008 a Benthyca â Chymorth ar ôl 2008 a ariannwyd trwy system Grant Cynnal Refeniw (RSG) trwy randaliadau blynyddol cyfartal dros gyfnod o 50 o flynyddoedd (h.y. dull gweithredu llinell syth 2%) gan gychwyn ar 1af Ebrill 2015. Dewiswyd y cyfnod hwn er mwyn cyfateb ag oes gyfartalog Asedau'r Cyngor nad ydynt yn cael eu cyllido'n benodol gan Fenthyca Digymorth ar ôl 1af Ebrill 2008. Mae gwariant a gyllidwyd gan Fenthyca Digymorth o'r fath wedi bod yn destun MRP dan ddewis 3, a chodir y tâl hwnnw dros gyfnod sy'n rhesymol o gymesur â'r amcangyfrif o oes fuddiol sy'n berthnasol i natur y gwariant, drwy ddefnyddio'r dull blwydd-daliadau. Er enghraifft, bydd gwariant cyfalaf ar adeilad newydd, neu ar adnewyddu neu wella adeilad, yn gysylltiedig â'r amcangyfrif o oes fuddiol yr adeilad hwnnw.

Pennir y cyfnodau oes amcangyfrifedig yn unol â Chod Ymarfer Cyfrifo Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Cyn belled nad yw'r gwariant yn ymwneud â chreu ased, a'i fod o fath sy'n amodol ar gyfnodau oes amcangyfrifedig a gyfeirir atynt yn y cyfarwyddyd, bydd y Cyngor yn mabwysiadu'r cyfnodau hyn yn gyffredinol. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn cadw'r hawl i bennu cyfnodau oes buddiol a Darpariaeth Isafswm Refeniw darbodus mewn amgylchiadau eithriadol pan na fyddai argymhellion y cyfarwyddyd yn briodol.

Mae'r Cyngor yn parhau â'r egwyddor o beidio â chodi Darpariaeth Isafswm Refeniw ar unrhyw fenthyciad (darbodus) digymorth dros dro. Ar hyn o bryd, dim ond cyllid ar gyfer Gwelliannau Tai ac Eiddo Gwag sydd i'w ad-dalu i Lywodraeth Cymru, sy'n cael ei drin yn y fath ffordd.

Gan nad yw rhai mathau o wariant cyfalaf y Cyngor yn gallu cael eu perthnasu i asedau unigol, asesir oesau asedau ar sail sy'n adlewyrchu'r cyfnod buddiol y rhagwelir y bydd yn deillio o'r gwariant. Hefyd, pa bynnag fath o wariant sydd dan sylw, caiff ei grwpio gyda'i gilydd mewn modd sy'n adlewyrchu prif elfen y gwariant a chaiff ei wahanu dim ond mewn achosion lle mae dwy brif elfen neu fwy ag oesau buddiol economaidd sy'n sylweddol wahanol.

Yn ôl y Cod, mae'r asedau a ddelir o dan gynlluniau Menter Cyllid Preifat a phrydlesau cyllid yn amodol ar y Ddarpariaeth Isafswm Refeniw yn yr un modd ag asedau a gafwyd gan ddefnyddio ffurfiau eraill o fenthyca. O dan reoliadau a chanllawiau statudol, gall y taliadau hyn gyfateb i ad-dalu'r rhwymedigaeth. Cafodd y cynnydd yn y Ddarpariaeth Isafswm Refeniw yn sgil ychwanegu asedau'r prydlesau cyllid, felly, eu talu ar yr un gyfradd â dibrisiant y rhwymedigaeth gyfatebol ar y fantolen fel na fydd effaith gyffredinol ar Falansau Cronfa Gyffredinol y Cyngor. Yn 2017/18 torrwyd cysylltiad â'r Ddarpariaeth Isafswm Refeniw oedd yn ddyledus ar gyfer asedau Menter Cyllid Preifat Ysgol Gyfun Penweddig, a oedd, yn hanesyddol, wedi'u trin yn debyg i asedau prydlesu cyllid ac yn lle hynny bydd yn cael ei ddibrisio yn ystod gweddill oes adeiladau Ysgol Gyfun Penweddig.

xix. Gwasanaethau Cymorth a Gorbenion

Mae'r Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei baratoi fesul Gwasanaeth, yn unol ag adroddiadau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn. Fel y cyfryw, nid yw'r costau a ailgodir am wasanaethau cymorth a gorbenion yn cael eu cynnwys yn y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

xx. Eiddo, Peiriannau ac Offer

Mae asedau y mae iddynt sylwedd ffisegol ac a gedwir i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, neu at ddibenion gweinyddol ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol, yn cael eu hystyried fel Eiddo, Peiriannau ac Offer.

Mae Ysgolion Gwirfoddol a Reolir yn cael eu cynnwys ar y Fantolen, tra bod Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyir yn cael eu heithrio.

Os bydd gan unrhyw ran sylweddol o adeilad hyd oes sy'n sylweddol fyrrach na'r prif strwythur, a bod gwerth y rhan honno'n fwy na £10,000, yna fe'i hystyrir fel cydran i'w nodi ar wahân ar gofrestr asedau'r Cyngor. Caiff unrhyw gydrannau o'r fath a nodir o fewn y gwariant cyfalaf newydd eu prisio ar wahân pan gânt eu hychwanegu at y gofrestr asedau i ddechrau (neu pan gaiff yr ased ei drosglwyddo o Asedau sy'n cael eu Hadeiladu gydag adeiladau newydd).

Cydnabyddiaeth – Caiff gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Peiriannau ac Offer ei gyfalafu ar sail croniadau, â'i fod yn bosib y bydd y buddiannau economaidd i'r dyfodol neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â nhw yn llifo i'r Cyngord ac y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Defnyddiwyd rheol de-minimis ar gyfer cyfalaf – yn gyffredinol, ni chaiff gwariant cyfalaf â gwerth llai na £10,000 ei gynnwys o fewn gwariant cyfalaf. Mae gwariant sy'n cynnal, ond nad yw'n ychwanegu at botensial asedau i gyflenwi buddiannau economaidd i'r dyfodol neu botensial gwasanaeth (e.e. trwsio a chynnal a chadw) yn cael ei ychwanegu at asedau sefydlog yn y Fantolen, ond yn cael ei godi fel traul fel y mae'n digwydd. Mae'r cofnod wedyn yn cael ei wrthdroi allan i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf i sicrhau nad oes unrhyw effaith ar Lefelau Treth y Cyngor.

Mesur – Caiff asedau eu mesur yn y lle cyntaf ar gost, yn cynnwys:

a) y pris pwrcasu

b) unrhyw gostau a briodolir i ddod ag ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol iddo fedru gweithredu yn y dull a fwriadwyd gan y rheolwyr
c) amcangyfrif cychwynnol o gostau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y lleolir ef arno

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthyca a achosir tra bod asedau'n cael eu hadeiladu.

Tybir bod cost asedau a gaffaelir heblaw drwy bryniant i fod eu gwerth teg, oni bai nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, pan y caffaelir ased drwy gyfnewid, cost y caffaeliad yw swm yr ased i'w gario a roddir i fyny gan y Cyngor.

Yna mae'r asedau'n cael eu cario i'r Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- Cerbydau, Peiriannau Trwm, Celfi a chyfarpar – Cost Dibrisiant Hanesyddol
- Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd, Asedau Cymunedol a rhai Asedau Treftadaeth – Cost Hanesyddol
- Asedau sydd ar werth– Ffigwr isaf y swm a gariwyd a gwerth teg llai costau gwerthu
- Pob ased arall – Gwerth Teg, a bennir Gwerth yr Ased ar y Farchnad

Pan nad oes tystiolaeth seiliedig ar y farchnad o werth teg oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir cost amnewidiol dibrisiedig fel amcangyfrif o werth teg.

Pan fo gan asedau, nad ydynt yn eiddo, oes ddefnyddiol fer neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel procsi ar gyfer gwerth teg.

Mae'r asedau a gaiff eu cynnwys ar y Fantolen yn ôl eu gwerth teg gan mwyaf yn cynnwys Tir ac Adeiladau Eraill. Rhannwyd y categori hwn yn bum is-gategori. Mae pob is-categori cyfan yn cael ei ailbrisio bob pum mlynedd. Dyma'r amserlen gyfredol o ran ailbrisio asedau:

2021/22	Adeiladau Gwasanaethau Cymdeithasol
2022/23	Asedau Tir Amrywiol a Meysydd Parcio
2023/24	Adeiladau Cyhoeddus (Canolfannau Hamdden, Cyfleusterau Cyhoeddus, Theatrau a Phyllau Nofio), Asedau Treftadaeth (pan gânt eu cadw ar werth teg)
2024/25	Adeiladau Addysgiadol (Ysgolion Cynradd, Uwchradd a Phob Oed, Clybiau Ieuenctid ac Unedau Cyfeirio)
2025/26	Swyddfeydd ac Adeiladau Gweithredol

Caiff Asedau sy'n weddill eu hystyried i'w hailbrisio yn seiliedig ar bryd y bydd pum mlynedd ers y prisiad diwethaf, felly bydd yn ddibynnol ar pa un o'r categorïau y bu iddynt trosglwyddo'r gwarged oddi wrtho.

Efallai y bydd ailbrisiadau eraill yn cael eu cyflawni rhwng yr ymchwiliadau a drefnwyd os bydd y Priswyr yn barnu bod gwerth yr ased berthnasol neu'r asedau perthnasol wedi newid yn sylweddol.

Mae cynnydd mewn ailbrisio'n cydweddu â chredydau i'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn i gydnabod enillion heb eu gwireddu. Yn eithriadol, gellir credydu enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fônt yn codi o wyrdroad colled a godwyd yn flaenorol i wasanaeth.

Pan ddynodir lleihad mewn gwerth, cyfrifir amdanynt trwy:

- Pan fo balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, dibrisir swm yr ased i'w gario yn erbyn y balans hwnnw (i fyny hyd at y swm o enillion cronnus)
- Pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn neu falans annigonol, dibrisir swm yr ased i'w gario yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn yn cynnwys enillion ailbrisiant a gydnabyddir ers 1 Ebrill 2007 yn unig, dyddiad ei gweithredu'n ffurfiol. Mae'r enillion a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi eu cyfnerthu yn y Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Diffygion – Mae gwerth asedau'n cael eu hasesu ar ddiwedd pob blwyddyn am arwydd o amhariad ar werth. Pan fo arwyddion, ac amcangyfrifir bod gwahaniaethau posib yn berthnasol, yna amcangyfrifir swm adferadwy'r ased a, lle bo hwn yn llai na swm yr ased i'w gario, cydnabyddir colled amhariad ar gyfer y diffyg.

Pan ddynodir colledion amhariad, cyfrifir amdanynt trwy:

- Pan fo balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, dibrisir swm yr ased i'w gario yn erbyn y balans hwnnw (i fyny hyd at y swm o enillion cronnus)
- Pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn neu falans annigonol, dibrisir swm yr ased i'w gario yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo colled amhariad yn cael ei gwyrdroi'n dilyn hyn, credydir y gwyrdroad i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, i fyny hyd at swm y golled wreiddiol, wedi ei addasu ar gyfer Dibrisiant y byddid wedi ei godi pe na fyddai'r golled wedi ei chydnabod.

Dibrisiant
Darperir ar gyfer dibrisiant yr holl asedau Eiddo, Peiriannau ac Offer trwy ddyraniad systematig o'u symiau dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau heb oes ddefnyddiol benodadwy gyfyngedig (h.y. tir rhydd-ddaliad, Asedau Treftadaeth ac Asedau Cymunedol) ac asedau nad ydynt eto ar gael i'w defnyddio (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiant ar y seiliau canlynol:

- Adeiladau – Dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo fel yr amcangyfrifir gan y prisiwr.
- Cerbydau, peiriannau ac offer – Dyraniad llinell syth o'r gost hanesyddol dros oes ddisgwyliedig yr ased. Rhoddir gwerth gweddilliol o 10% o bris pwrcasu cychwynnol i'r cerbydau er mwyn adlewyrchu eu gwerth ailwerthu posibl.
- Seilwaith – Dyraniad llinell syth o'r gost hanesyddol dros oes ddisgwyliedig yr ased sy'n weddill.

Caiff asedau sefydlog sy'n cael eu caffael neu'u gwerthu'u hychwanegu at y gofrestr asedau fel y maent ar y dyddiad prynu neu werthu yn y flwyddyn gyfrifyddu berthnasol ac felly cânt eu dibrisio yn y modd arferol ar gyfer y flwyddyn o'r dyddiad hwnnw os ydynt mewn categori y gellir ei ddibrisio fel arfer.

Pan fydd gan eitem sy'n ased Eiddo, Peiriannau ac Offer gydrannau mawr sy'n costio symiau sylweddol (dros £10,000), ac sydd â hyd oes sy'n sylweddol wahanol

i'r prif ased, mae'r cydrannau'n cael eu dibrisio ar wahân yn unol â'u hyd oes amcangyfrifol gwahanol.

Mae enillion ailbrisiant hefyd yn cael eu dibrisio, gyda swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng gwerth presennol dibrisiant a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi ei godi yn seiliedig ar eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Gwaredu – Pan ddaw'n debygol y bydd swm yr ased i'w gario yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na pharhau i'w ddefnyddio, caiff ei ailddosbarthu fel Ased a Ddelir i'w Gwerthu. Er mwyn i'r trosglwyddiad o'r categori hyn ddigwydd, mae'n rhaid i'r ased fodloni'r meini prawf canlynol:

- Rhaid iddo fod ar gael i'w werthu yn ei gyflwr presennol ac yn amodol ar delerau gwerthu arferol.
- Rhaid i'r penderfyniad i wneud y gwerthiant fod wedi cael ei wneud ar y lefel reoli briodol.
- Rhaid mynd ati i farchnata'r ased am bris priodol.
- Rhaid disgwyl i'r gwerthiant gael ei gwblhau o fewn blwyddyn.

Mae'r ased yn cael ei ailbrisio yn union cyn ei ailddosbarthu ac yna ei gario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg wedi tynnu'r costau gwerthu. Pan fo gostyngiad dilynol i werth teg wedi tynnu'r costau gwerthu, mae'r golled yn cael ei chofnodi ar y llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabuwyd yn flaenorol yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, y cydnabyddir enillion mewn gwerth teg. Ni chodir dibrisiant ar Asedau a Ddelir i'w Gwerthu.

Os nad yw asedau bellach yn cwrdd â'r meini prawf i'w dosbarthu fel Asedau a Ddelir i'w Gwerthu, yna cânt eu hailddosbarthu'n ôl i asedau nad ydynt yn rhai cyfredol a'u prisio ar yr isaf o'u swm cario cyn iddynt gael eu dosbarthu fel rhai a ddelir i'w gwerthu; wedi'u haddasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddiad neu ailbrisiadau a fyddai wedi cael eu cydnabod petaent heb gael eu dosbarthu fel rhai a Ddelir i'w Gwerthu, a'u swm adferadwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio â gwerthu.

Mae asedau nad ydynt mwyach yn cael eu defnyddio sy'n methu â bodloni'r holl feini prawf uchod neu y maent i'w gadael neu eu sgrapio fel arfer yn cael eu hailddosbarthu fel Gorged Asedau, oni bai nad yw'r Cyngor yn mynd ati i farchnata'r eiddo oherwydd ei fod yn aros i brisiau yn y farchnad godi, ac os felly efallai y gellid categoreiddio'r ased fel Eiddo Buddsoddi. Mae Gorged Asedau yn cael eu dibrisio yn y ffordd arferol, fodd bynnag, mae'r dibrisiant yn cael ei godi i gostau sydd heb gael eu dosbarthu ac nid gyfrif y gwasanaeth gwreiddiol gan nad yw'r ased mwyach yn cael ei ddefnyddio.

Pan gaiff ased ei waredu neu'i ddadgomisiynu, caiff swm yr ased i'w gario ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriannau ac Offer neu Asedau a Ddelir i'w Gwerthu) ei symud i linell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r colledion o waredu. Caiff yr enillion a wneir o waredu eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enillion neu'r colledion o waredu (h.y. wedi eu netio yn erbyn llyfrwerth yr ased ar yr adeg y cafodd ei waredu). Caiff unrhyw enillion/gynnydd yn sgil ailbrisio eu trosglwyddo o'r Graonfa Ailbrisio Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Caiff symiau mwy na £10 mil eu hystyried yn dderbyniadau cyfalaf. Bydd angen credydu balans y derbyniadau i gronfa wrth gefn y Derbyniadau Cyfalaf, ac yna ni fydd modd eu defnyddio ond ar gyfer buddsoddiadau cyfalaf newydd neu eu neilltuo i

leihau angen sylfaenol y Cyngor i fenthyca (gofyniad cyllid cyfalaf). Caiff derbyniadau eu neilltuo i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

O ddileu dyled y gwarediadau, ni chodir hynny ar Dreth y Cyngor, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer cost asedau sefydlog dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllid cyfalaf. Caiff symiau eu neilltuo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

xxi. Menter Cyllid Preifat a Chontractau Tebyg

Mae Menter Cyllid Preifat a chontractau tebyg yn gytundebau i dderbyn gwasanaethau, lle mae'r cyfrifoldebau ar gyfer gwneud yr eiddo, y peiriannau a'r offer ar gael, sydd eu hangen i ddarparu'r gwasanaethau, yn trosglwyddo i gontractwr y Menter Cyllid Preifat. Gan fod y Cyngor yn cael ei ystyried i reoli'r gwasanaethau a ddarperir o dan ei gynlluniau Menter Cyllid Preifat, a gan y bydd perchnogaeth yr eiddo, y peiriannau a'r offer yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd y contractau am ddim tâl ychwanegol, mae'r Cyngor yn cario'r asedau a ddefnyddir o dan y contractau ar ei Mantolen fel rhan o'r Eiddo, Peiriannau a'r Offer.

Cafodd cydnabyddiaeth wreiddiol yr asedau hyn ar werth teg (yn seiliedig ar y gost o brynu'r eiddo, y peiriannau a'r offer) ei gydbwyso gan y gydnabyddiaeth o rwymedigaeth am symiau a oedd yn ddyledus i weithredwr y cynllun i dalu am y buddsoddiad cyfalaf. Ar gyfer cynllun Menter Cyllid Preifat Ysgol Gyfun Penweddig, dibrisiwyd y rhwymedigaeth gan gyfraniad cyfalaf cychwynnol o £12,027,000.

Mae asedau tymor hir a gydnabyddir ar y Fantolen yn cael eu hailbrisio a'u dibrisio yn yr un modd ag eiddo, peiriannau ac offer sy'n eiddo i'r Cyngor.

Mae'r symiau sy'n daladwy i weithredwyr y Menter Cyllid Preifat yn cael eu dadansoddi bob blwyddyn i bum elfen:

- gwerth teg y gwasanaethau a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn – wedi'i ddebydu i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- cost cyllid – tâl llog o 4.5% ar rwymedigaeth y Fantolen sy'n ddyledus, wedi'i ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- rhent amodol – cynnydd yn y swm sydd i'w dalu am yr eiddo sy'n codi yn ystod y contract, wedi'i ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwriant Cynhwysfawr.
- talu tuag at rwymedigaeth – wedi'i gymhwyso at ddibrisio rhwymedigaeth y Fantolen tuag at weithredwr y Fenter Cyllid Preifat (mae'r proffil ar gyfer dibrisio yn cael ei gyfrifo gan ddefnyddio'r un egwyddorion ag ar gyfer prydles gyllid).
- Costau adnewyddu dros oes– caiff cyfran o'r symiau sy'n daladwy ei dynodi fel Gwelliant i'r diffyg sy'n cyfateb yn ased Ysgol Penweddig o dan Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar pan gaiff y gwaith sy'n ofynnol ei gwblhau yn y diwedd. Ni fydd yn cael effaith net ar y Fantolen

xxii. Darpariaethau, Rhwymedigaethau Wrth Gefn ac Asedau Wrth Gefn

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol i'r Awdurdod sydd yn ôl pob tebyg angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth, ac y gellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o faint y rhwymedigaeth. Efallai na fydd darpariaethau a

gynhwysir yn y cyfrifon yn gallu cael eu gorfodi'n gyfreithiol ac efallai gallant ond gael eu casglu o set o ffeithiau mewn sefyllfa arbennig, felly nid yw eu cynnwys yn y cyfrifon yn golygu bod atebolrwydd wedi cael ei dderbyn.

Codir darpariaethau fel traul ar y llinell gwasanaeth briodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw’r Cyngor yn ymwybodol o’r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad y Fantolen o’r gwariant sydd ei angen i setlo’r rhwymedigaeth, gan gymryd i ystyriaeth y risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan fydd taliadau'n cael eu gwneud yn y pen draw, maent yn cael eu codi i’r ddarpariaeth a’u cario yn y Fantolen. Caiff setliadau tybiedig eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol – lle mae'n mynd yn llai na thebygol y bydd angen trosglwyddo buddion economaidd bellach (neu bydd setliad is na'r disgwyl yn cael ei wneud), mae’r ddarpariaeth yn cael ei gwrthdroi a’i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol. Mae rheoliadau yn darparu’r pŵer i wneud cofnod addasu ar gyfer darpariaethau penodol yng Nghost Net y Gwasanaethau a'r Fantolen.

Lle disgwylir i beth o’r taliad neu'r taliad cyfan sy'n ofynnol i setlo darpariaeth gael ei adennill o barti arall (e.e. o hawliad yswiriant), mae hyn ond yn cael ei gydnabod fel incwm ar gyfer y gwasanaeth perthnasol os yw hi bron yn sicr y bydd ad-daliad yn cael ei dderbyn os bydd y Cyngor yn setlo’r rhwymedigaeth.

Rhwymedigaethau Amodol
Mae rhwymedigaeth amodol yn codi pan fo digwyddiad wedi digwydd sy’n rhoi rhwymedigaeth bosibl i’r Cyngor, y mae ei bodolaeth ond yn cael ei gadarnhau gan y digwyddiad neu fel arall gan ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth y Cyngor. Mae rhwymedigaethau amodol hefyd yn codi mewn amgylchiadau lle fel arall byddai darpariaeth yn cael ei wneud ond naill ai nid yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau neu ni ellir mesur swm y rhwymedigaeth mewn modd dibynadwy.

Nid yw rhwymedigaethau amodol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen, ond yn cael eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon. Maent yn cynnwys sefyllfaoedd pan fydd achosion cyfreithiol a hawliadau eraill sy'n ymdrin ag ystod o faterion yn yr arfaeth. Maent yn ymwneud â materion cyfreithiol a ffeithiol anodd a chymhleth sy'n amodol ar lawer o ansicrwydd a chymhlethdodau, gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i ffeithiau ac amgylchiadau pob achos penodol. Oherwydd yr ansicrwydd cynhenid mewn materion o'r fath, mae'n aml yn anodd rhagweld y canlyniad terfynol.

Asedau Amodol
Mae ased amodol yn codi pan fo digwyddiad wedi digwydd sy’n rhoi ased posibl i’r Cyngor y mae ei bodolaeth ond yn cael ei gadarnhau gan y digwyddiad neu fel arall gan ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth y Cyngor.

Nid yw asedau amodol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen, ond yn cael eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon lle mae’n debygol y bydd mewnlif o fuddion economaidd neu botensial gwasanaeth.

xxiii. Cronfeydd Wrth Gefn
Bydd y Cyngor yn neilltuo symiau penodol o arian mewn cronfeydd wrth gefn at ddibenion polisïau’r dyfodol neu ar gyfer digwyddiadau na ellir eu rhagweld. Caiff Cronfeydd Wrth Gefn eu creu drwy neilltuo symiau o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan ariennir gwariant o gronfa

wrth gefn, caiff yr arian ei godi i'r gwasanaeth priodol ar gyfer y flwyddyn honno yn erbyn Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth y Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yna, caiff yr arian wrth gefn ei neilltuo yn ôl i Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn i sicrhau nad oes tâl net yn erbyn treth y cyngor am y gwariant hwn.

Cedwir rhai cronfeydd wrth gefn i reoli'r broses gyfrifyddu ar gyfer asedau sefydlog diriaethol, offerynnau ariannol, buddion ymddeoliad a chyflogai ac nad ydynt yn cynrychioli adnoddau defnyddiadwy i'r Cyngor – eglurir y cronfeydd wrth gefn hyn yn y polisïau perthnasol.

xxiv. Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf o dan Statud
Cafodd gwariant a wnaed yn ystod y flwyddyn y gellir ei gyfalafu o dan ddarpariaethau statudol ond nad yw'n arwain at greu ased tymor hir ei godi fel gwariant i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn. Lle y mae'r Cyngor wedi penderfynu talu cost y gwariant o'r adnoddau cyfalaf cyfredol neu drwy fenthyca; yna, mae trosglwyddiad yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd o Falans y Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn gwrthdroi'r symiau a godwyd i sicrhau nad oes unrhyw effaith ar lefel treth y cyngor.

xxv. Treth Ar Werth (TAW)
Cafodd y Cyfrifon eu paratoi gan hepgor TAW, i'r graddau y mae modd ei hadennill.

1.3 SAFONAU CYFRIFYDDU SYDD WEDI'U CYHOEDDI OND NAD YDYNT WEDI'U MABWYSIADU ETO

Mae'r Cod Ymarfer yn mynnu bod y Cyngor yn datgelu gwybodaeth yn ymwneud ag effaith newidiadau o ran cyfrifyddu, a fydd yn ofynnol gan safonau newydd sydd wedi'u cyhoeddi, ond nad ydynt wedi'u mabwysiadu eto. Y newidiadau a gyflwynir yn y Cod ar gyfer 2021/22 yw:

- Diffiniad o Fusnes: Diwygiadau i Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 3 - Cyfuniadau Busnes
- Diwygio Meincnod Cyfradd Llog: Diwygiadau i Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 9, Gwasanaethau Archwilio Mewnol 39 a Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 7
- Diwygio Meincnod Cyfradd Llog – Cyfnod 2: Diwygiadau i Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 9, Gwasanaethau Archwilio Mewnol 39, Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 7, Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 4 a Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 16.

Ni ragwelir y bydd y newidiadau hyn yn cael effaith sylweddol ar y cyfrifon.

1.4 BARN GRITIGOL MEWN CYMHWYSO POLISÏAU CYFRIFYDDU

Wrth gymhwyso'r polisïau cyfrifo a nodir, mae'n rhaid i'r Cyngor wneud rhai penderfyniadau am drafodion cymhleth neu'r rheiny sy'n ymwneud ag ansicrwydd am ddigwyddiadau yn y dyfodol. Y penderfyniadau hanfodol a wnaed yn y Datganiad o Gyfrifon yw:

Lefelau ariannu yn y dyfodol
Mae yna lefel uchel o ansicrwydd ynghylch lefelau ariannu yn y dyfodol ar gyfer llywodraeth leol. Bydd yr effaith ar y Cyngor yn cael ei fonitro'n agos fel a phan fydd y sefyllfa yn dod yn gliriach.

Ysgolion Gwirfoddol a Reolir ac Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyir
Ni chaiff adeiladau Ysgolion Gwirfoddol a Reolir ac Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyir eu cynnwys yn y Fantolen o hyd, oherwydd y cadarnhawyd nad ydynt yn asedau'r Cyngor.

Brexit
Daethpwyd i Gytundeb Masnach a Chydweithrediad y DU/UE ar 24 Rhagfyr 2020 a gadarnhawyd gan Senedd y DU cyn trefniadau newydd gyda'r UE. Mae gadael yr UE gyda chytundeb wedi lleihau'r risg a’r ansicrwydd i Geredigion, er bod y Cytundeb Masnach a Chydweithrediad yn dal i achosi peth aflonyddwch. Mae'r Cyngor yn monitro effaith.

COVID-19
Effaith pandemig COVID-19 ar ddarparu gwasanaethau a gweithgarwch ymateb yn y dyfodol, yn ogystal ag ansicrwydd cefnogaeth ariannol barhaus gan Lywodraeth Cymru trwy'r gronfa Caledi i Awdurdodau Lleol.

Cyd-bwyllgorau Corfforedig
Newidiadau posibl i drefniadau llywodraethu yn y dyfodol yn sgil cyflwyno Cyd-bwyllgorau Corfforedig

1.5 RHAGDYBIAETHAU A WNEIR AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU MAWR ERAILL O ANSICRWYDD AMCANGYFRIF

Mae’r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau amcangyfrifiedig sydd wedi eu seilio ar ragdybiaethau a wnaed gan y Cyngor ynghylch y dyfodol neu sydd fel arall yn ansicr. Gwneir amcangyfrifon gan gymryd i ystyriaeth brofiad hanesyddol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, oherwydd na ellir pennu balansau gyda sicrwydd, gallai’r canlyniadau gwirioneddol fod yn sylweddol wahanol i’r rhagdybiaethau ac amcangyfrifon. Yr eitemau ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2021 lle ceir risg o addasiad mewn blynyddoedd ariannol dilynol yw:

Rhwymedigaeth Pensiynau
Mae amcangyfrif o’r rhwymedigaeth net i dalu pensiynau’n dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth sy’n ymwneud â’r gyfradd disgownt a ddefnyddir, cyfradd ddisgwyliedig chwyddiant prisiau, cyfradd ddisgwyliedig codiadau cyflog a phensiynau, cyfraddau marwolaeth a chyfradd cymudo pensiynau. Cyngor Sir Caerfyrddin yw’r Awdurdod Pensiynau arweiniol ac mae’n defnyddio cwmni o actiwariaid i sicrhau bod y Cyngor yn cael cyngor arbenigol ynghylch y rhagdybiaethau i’w defnyddio.

Prisiadau Eiddo
Daeth yr adrodd am brisiadau ar 31ain Mawrth 2020 yn unol â chanllawiau Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig oherwydd brigiad o achosion COVID-19 i'r casgliad yr adroddwyd y datganiad o gyfrifon gydag “ansicrwydd prisio o bwys”

Er bod rhaglenni brechu ar waith a bod cyfyngiadau yn cael eu llacio ar adeg ysgrifennu hyn, mae amrywiolion COVID-19 yn dal i gael eu darganfod sy'n dal i beri peth pryder. Fodd bynnag, wrth i gyfyngiadau gael eu llacio ac wrth i fasnach fanwerthu cyffredinol ailddechrau, mae'r farchnad yn dangos arwyddion o welliant. Er bod y farchnad yn parhau i fod yn wan mae trafodiadau yn y farchnad sy'n rhoi tystiolaeth i allu seilio barn ar werth.

O ganlyniad, ni adroddir bod y prisiad ar gyfer 2020/21 yn destun “ansicrwydd prisio o bwys” oherwydd COVID-19.

Lwfans Amhariad
Mae'n anodd amcangyfrif gyda sicrwydd lefel y lwfans amhariad sy'n ofynnol ar gyfer y gwahanol fathau o ddyled.

1.6 GWARIANT AC INCWM WEDI’I DDADANSODDI YN ÔL EI NATUR

Mae gwariant ac incwm y Cyngor wedi’i ddadansoddi fel a ganlyn:

	2020/21 £'000	2019/20 £'000
Gwariant Rheoladwy		
Gweithwyr	100,418	97,440
Eiddo	8,912	8,182
Cludiant	8,772	10,618
Cyflenwadau a Gwasanaethau	116,808	108,270
Cyfanswm Gwariant	**234,910**	**224,510**
Incwm Rheoladwy		
Grantiau	67,211	47,822
Incwm Arall	31,370	34,244
Gwasanaethau Contract/Ysgolion	1,617	1,662
Cyfanswm Incwm	**100,198**	**83,728**
Cyllideb cyn Cronfeydd Wrth Gefn	**134,712**	**140,782**
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	309	2,019
Addasiadau IAS19 *Buddiannau Gweithwyr*	12,715	13,842
Absenoldebau Cronedig	172	507
Dibrisiad, amorteiddio a diffygion	12,256	10,007
Colledion/(Enillion) o waredu asedau	(414)	(505)
Taliadau gwariant cyfalaf yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	(96)	(540)
Addasiadau cyfrif cyfalaf eraill	(3,000)	(3,001)
Praeseptau	9,462	8,972
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(172,047)	(162,027)
(Gorged) neu Ddiffyg Darparu Gwasanaethau	**(5,931)**	**10,056**

1.7 ADDASIADAU RHWNG SAIL GYFRIFYDDU A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU

Mae’r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir yn y Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a gydnabyddir gan y Cyngor yn y flwyddyn yn unol ag arferion cyfrifyddu cywir i’r adnoddau y manylir arnynt gan ddarpariaethau statudol fel eu bod ar gael i’r Awdurdod i gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw i’r dyfodol.

2020/2021	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy			
	Balans Gronfa Gyffredinol £'000	Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy £'000	Grantiau Cyfalaf heb Gymhwyso £'000	Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio £'000
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf:				
Gwyrdroi eitemau a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Taliadau am ddibrisiant ac amhariad asedau nad ydynt yn gyfredol	11,759	0	0	(11,759)
Colledion/enillion Ailbrisio Eiddo, Peiriannau ac Offer	(214)	0	0	214
Symudiad yng ngwerth teg Eiddo Buddsoddi	710	0	0	(710)
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a ddefnyddiwyd	(9,734)	0	0	9,734
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	310	0	0	(310)
Symiau asedau nad ydynt yn gyfredol a ddilëir ar waredu neu werthiant fel rhan o enilliad/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	277	0	0	(277)
Ychwanegu eitemau sydd heb eu debydu na'u credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	(3,016)	0	0	3,016
Taliadau gwariant cyfalaf yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	(97)	0	0	97
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso:				
Grantiau a chyfraniadau cyfalaf heb eu cymhwyso a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(1,241)	0	1,241	0
Cymhwyso grantiau i gyllid cyfalaf wedi'u trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	0	0	(392)	392
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Derbyniadau Cyfalaf:				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(339)	339	0	0
Defnyddio'r Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	0	0	0
Cyfraniad o'r Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf tuag at gostau gweinyddol gwaredu asedau nad ydynt yn gyfredol	(2)	2	0	0
Trosglwyddo o'r Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd ar adeg derbyn yr arian	0	0	0	0
Addasiadau'n ymwneud â'r Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig wrth Gefn:				
Trosglwyddo o enillion gwerthiant gohiriedig wedi eu credydu fel rhan o'r elw/colled yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(349)	0	0	349
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:				
Swm lle mae'r costau ariannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau ariannu priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	15	0	0	(15)

Addasiadau yn ymwneud â'r Gronfa Bensiwn:				
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol wedi eu debydu/credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	21,216	0	0	(21,216)
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	(8,501)	0	0	8,501
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig:				
Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	172	0	0	(172)
Cyfanswm Addasiadau	**10,966**	**341**	**849**	**(12,156)**

2019/2020

	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy			
	Balans Gronfa Gyffredinol £'000	**Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy £'000**	**Grantiau Cyfalaf heb Gymhwyso £'000**	**Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio £'000**
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf:				
Gwyrdroi eitemau a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Taliadau am ddibrisiant ac amhariad asedau nad ydynt yn gyfredol	10,940	0	0	(10,940)
Colledion Ailbrisio Eiddo, Peiriannau ac Offer	(414)	0	0	414
Symudiad yng ngwerth teg Eiddo Buddsoddi	(520)	0	0	520
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a ddefnyddiwyd	(8,374)	0	0	8,374
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	2,019	0	0	(2,019)
Symiau asedau nad ydynt yn gyfredol a ddilëir ar waredu neu werthiant fel rhan o enilliad/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	1,128	0	0	(1,128)
Ychwanegu eitemau sydd heb eu debydu na'u credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	(3,029)	0	0	3,029
Taliadau gwariant cyfalaf yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	(540)	0	0	540
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso:				
Grantiau a chyfraniadau cyfalaf heb eu cymhwyso a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(401)	0	401	0
Cymhwyso grantiau i gyllid cyfalaf wedi'u trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	0	0	(604)	604

Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Derbyniadau Cyfalaf:				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(1,099)	1,099	0	0
Defnyddio'r Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	(982)	0	982
Cyfraniad o'r Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf tuag at gostau gweinyddol gwaredu asedau nad ydynt yn gyfredol	8	(8)	0	0
Trosglwyddo o'r Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd ar adeg derbyn yr arian	0	0	0	0
Addasiadau'n ymwneud â'r Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig wrth Gefn:				
Trosglwyddo o enillion gwerthiant gohiriedig wedi eu credydu fel rhan o'r elw/colled yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(543)	0	0	543
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:				
Swm lle mae'r costau ariannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau ariannu priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	28	0	0	(28)
Addasiadau yn ymwneud â'r Gronfa Bensiwn:				
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol wedi eu debydu/credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	22,888	0	0	(22,888)
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	(9,046)	0	0	9,046
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig:				
Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	507	0	0	(507)
Cyfanswm Addasiadau	**13,552**	**109**	**(203)**	**(13,458)**

1.8 CRONFEYDD NEILLTUEDIG A BALANSAU YSGOLION DIRPRWYEDIG

Isod, ceir crynodeb o'r cronfeydd neilltuedig y mae'r Cyngor wedi'u sefydlu:

	31/03/20 Balans £'000	Trosgl-wyddo i'r £'000	Trosgl-wyddo o'r £'000	31/03/21 Balans £'000
Cyllideb Ddirprwyedig yr Ysgolion - Cynradd	1,521	1,514	0	3,035
Cyllideb Ddirprwyedig yr Ysgolion - Uwchradd	640	1,233	0	1,873
Cyllideb Ddirprwyedig yr Ysgolion - Ysgolion Pob Oed	519	922	0	1,441
Yswiriant- Cyflenwi Athrawon	149	148	0	297
Ysgolion	407	0	(11)	396
Ysgolion	**3,236**	**3,817**	**(11)**	**7,042**
Cyfalaf Corfforaethol	2,362	863	0	3,225
Addysg- Menter Cyllid Preifat Penweddig	1,459	0	(536)	923
Corfforaethol - Trefniadau ar y cyd	8	0	0	8
Cydraddoli Cyllid / Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	700	0	0	700
Dileu Swyddi Corfforaethol	1,062	0	0	1,062
Yswiriant	501	387	0	888
Cyllid- Cyffredinol	0	250	0	250
Cyllid a Chaffael	**6,092**	**1,500**	**(536)**	**7,056**
Gwasanaethau Democrataidd	112	0	0	112
Cronfa wrth gefn etholiad y Cyngor Sir	0	200	0	200
Gwasanaethau Democrataidd	**112**	**200**	**0**	**312**
Pobl a Threfniadaeth	**58**	**0**	**0**	**58**
Porth Cymorth Cynnar	2	0	0	2
Porth Gofal	222	117	0	339
Model Gydol Oes y Pyrth	**224**	**117**	**0**	**341**
Polisi a Pherfformiad	**102**	**0**	**0**	**102**
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	80	1,213	0	1,293
Cynnal a chadw dros y gaeaf / Atgyweirio ar ôl stormydd	277	0	0	277
Diogelu'r Amgylchedd ac Amddifyn rhag Llifogydd	177	0	0	177
Gorfodi Parcio Sifil	93	0	0	93
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	**627**	**1,213**	**0**	**1,840**
Cynllun Datblygu Lleol	248	0	0	248
Economi ac Adfywio	177	0	0	177
Canolfan Bwyd Cymru (Horeb)	217	0	0	217
Y Fargen Dwf	250	0	0	250
Rhaglen Gwella Gwaith Trin Carthion	543	0	0	543
Perfformiad ac Economi	**1,435**	**0**	**0**	**1,435**
Cyswllt Cwsmeriaid	**134**	**0**	**0**	**134**
Cyfreithiol a Llywodraethu	**125**	**0**	**0**	**125**
Hapddigwyddiad (gan gynnwys Covid 19)	1,500	2,873	0	4,373
Premiwm Treth y Cyngor	462	186	0	648
Eisteddfod Genedlaethol	170	0	0	170
Buddsoddi yn nyfodol Pobl	4,781	750	(94)	5,437
Hybu'r Economi	67	4,443	0	4,510
Galluogi Gwydnwch Unigol a Theuluol	0	1,801	(1,301)	500
Hyrwyddo Gwydnwch Amgylcheddol a Chymunedol	3,000	1,450	0	4,450
Grŵp Arweiniol	**9,980**	**11,503**	**(1,395)**	**20,088**
CYFANSWM CRONFEYDD NEILLTUEDIG	**22,125**	**18,350**	**(1,942)**	**38,533**

Aildrefnwyd y cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi yn ystod y flwyddyn i adlewyrchu model Pyrth Gydol Oed. Dangosir symudiad y flwyddyn flaenorol mewn Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi (2019/20) isod cyn yr aildrefnu.

	31/03/19 Balans £'000	Trosgl-wyddo i'r £'000	Trosgl-wyddo o'r £'000	31/03/20 Balans £'000
Cyllideb Ddirprwyedig yr Ysgolion - Cynradd	1,349	357	(185)	1,521
Cyllideb Ddirprwyedig yr Ysgolion - Uwchradd	215	425	0	640
Cyllideb Ddirprwyedig yr Ysgolion - Ysgolion Pob Oed	256	263	0	519
Yswiriant- Cyflenwi Athrawon	119	30	0	149
Ysgolion	514	0	(107)	407
Ysgolion	**2,453**	**1,075**	**(292)**	**3,236**
Dysgu Gydol Oes a Diwylliant	**28**	**0**	**(26)**	**2**
Cyfalaf Corfforaethol	2,139	2,113	0	4,252
Newid Cerbydau Cyfalaf Corfforaethol	1,600	0	(490)	1,110
Addysg- Menter Cyllid Preifat Penweddig	2,140	0	(681)	1,459
Datblygu Addysg yng Ngheredigion	4,781	0	0	4,781
Corfforaethol - Trefniadau ar y cyd	8	0	0	8
Cydraddoli Cyllid / Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	228	472	0	700
Dileu Swyddi Corfforaethol	1,506	0	(444)	1,062
Yswiriant	381	120	0	501
Cyllid- Cyffredinol	221	0	(221)	0
Cyllid a Chaffael	**13,004**	**2,705**	**(1,836)**	**13,873**
Gwasanaethau Democrataidd	**112**	**0**	**0**	**112**
Pobl a Threfniadaeth	**58**	**0**	**0**	**58**
Gwasanaethau Plant	**34**	**0**	**(34)**	**0**
Gwasanaethau Oedolion	**0**	**222**	**0**	**222**
Polisi a Pherfformiad	**102**	**0**	**0**	**102**
Technegol	251	0	(171)	80
Cynnal a chadw dros y gaeaf / Atgyweirio ar ôl stormydd	277	0	0	277
Diogelu'r Amgylchedd ac Amddifyn rhag Llifogydd	177	0	0	177
Gorfodi Parcio Sifil	31	62	0	93
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	**736**	**62**	**(171)**	**627**
Adeiladau ac Ynni Adnewyddadwy	67	0	0	67
Cynllun Datblygu Lleol	285	0	(37)	248
Economi ac Adfywio	190	0	(13)	177
Canolfan Bwyd Cymru (Horeb)	217	0	0	217
Rhaglen Gwella Gwaith Trin Carthion	554	0	(11)	543
Perfformiad ac Economi	**1,313**	**0**	**(61)**	**1,252**
Cyswllt Cwsmeriaid	**134**	**0**	**0**	**134**
Cyfreithiol a Llywodraethu	**143**	**0**	**(18)**	**125**
Hapddigwyddiad (gan gynnwys Covid 19)	56	1,444	0	1,500
Premiwm Treth y Cyngor	0	462	0	462
Y Fargen Twf	250	0	0	250
Eisteddfod Genedlaethol	200	0	(30)	170
Grŵp Arweiniol	**506**	**1,906**	**(30)**	**2,382**
CYFANSWM CRONFEYDD NEILLTUEDIG	**18,623**	**5,970**	**(2,468)**	**22,125**

Cynyddodd y balans o ran Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn gan £16,408mil yn 2020/21 a £3,502mil yn 2019/20.

NODIADAU YNGHYLCH Y CRONFEYDD WRTH GEFN A GLUSTNODWYD

Cyllidebau Dirprwyedig Ysgolion
Mae'r cronfeydd wrth gefn hyn wedi'u clustnodi ac maent yn cynnwys y balansau unigol sydd gan bob ysgol gynradd, ysgol uwchradd ac ysgol gydol oed yng Ngheredigion.

Cyfalaf Corfforaethol
Mae'r gronfa wrth gefn hon yn bodoli i ddarparu cyllid ar gyfer y Rhaglen Gyfalaf a bydd yn cael ei defnyddio i wneud cyfraniad refeniw i Raglenni Cyfalaf y presennol, yn ogystal â rhai'r dyfodol.

Hapddigwyddiadau (gan gynnwys COVID-19)
Mae'r gronfa wrth gefn hon yn cynnwys arian sydd wedi ei roi o'r neilltu i gyfrannu at liniaru a rheoli peryglon ariannol COVID-19, yn ogystal â darparu cyllid un-tro neu gyllid graddedig sy'n ymwneud ag eitemau yr ymdrinnir â nhw yn gorfforaethol.

Buddsoddi yn Nyfodol y Bobl
Mae'r gronfa wrth gefn hon wedi'i chreu i gynorthwyo yn y broses o gyflawni un o Flaenoriaethau Corfforaethol penodol y Cyngor. Mae'n cynnwys arian cyfatebol ar gyfer Rhaglen Gyfalaf Ysgolion yr 21ain Ganrif.

Hybu'r Economi
Mae'r gronfa wrth gefn hon wedi'i chreu i gynorthwyo yn y broses o gyflawni un o Flaenoriaethau Corfforaethol y Cyngor. Mae'n cynnwys arian cyfatebol ar gyfer Strategaeth Economaidd y Cyngor.

Hyrwyddo Cydnerthedd Amgylcheddol a Chymunedol
Mae'r gronfa wrth gefn hon wedi'i chreu i gynorthwyo yn y broses o gyflawni un o Flaenoriaethau Corfforaethol penodol y Cyngor. Mae'n cynnwys arian cyfatebol ar gyfer rhaglenni Cyfalaf Diogelu'r Arfordir.

Cronfeydd Wrth Gefn Eraill
Mae'r cronfeydd wrth gefn eraill i gyd yn cael eu cadw gan y gwasanaethau priodol at y Diben neu'r Gwasanaeth penodol a enwir. Maent wedi'u sefydlu yn sgil arbedion neu danwariant a gafwyd yn ystod blynyddoedd ariannol blaenorol ac maent yn bodoli i fodloni gwariant un-tro nad yw'n mynd i ddigwydd eto neu i gynorthwyo gwasanaethau i reoli eu cyllidebau mewn unrhyw flwyddyn ariannol benodol a hynny ar sail un-tro.

1.9 GWARIANT GWEITHREDOL ARALL

	2020/21	2019/20
	£'000	£'000
Praesept y Cynghorau Cymuned	1,141	1,105
Praesept Awdurdod Heddlu Dyfed Powys	8,321	7,867
Ardollau	4,289	4,050
Colledion/(Enillion) o waredu asedau nad ydynt yn gyfredol	(413)	(505)
Cyfanswm	**13,338**	**12,517**

1.10 GWARIANT AC INCWM ARIANNU A BUDDSODDI

	2020/21 £'000	2019/20 £'000
Llog taladwy a thaliadau eraill	5,749	6,063
Cost llog pensiynau ac enillion a ddisgwylir ar asedau pensiynau	3,602	2,691
Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(62)	(280)
(Gwarged)/diffyg ar y Gweithrediadau Masnachol	89	78
Incwm a Gwariant parthed Eiddo Buddsoddi	(824)	(698)
Newidiadau i werth teg Eiddo Buddsoddi	710	(520)
Cyfanswm	**9,264**	**7,334**

1.11 TRETH AC INCWM GRANT AMHENODOL

	2020/21 £'000	2019/20 £'000
Incwm Treth y Cyngor	53,426	51,158
Ardrethi Annomestig	23,800	24,526
Grantiau'r Llywodraeth heb eu clustnodi (RSG)	83,846	77,565
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf	10,975	8,778
Cyfanswm	**172,047**	**162,027**

Y Dreth Gyngor

Mae incwm y Dreth Gyngor yn dod o’r taliadau a godir yn ôl gwerth eiddo preswyl sydd wedi’u rhannu i ddeg band prisio ar sail eu gwerth amcangyfrifedig ar 1af Ebrill 2003. Cawsant eu prisio at y diben penodol hwn. Caiff y taliadau eu cyfrifo drwy gymryd swm yr incwm sydd ei angen ar Gyngor Sir Ceredigion, Cynghorau Tref a Chymuned ac Awdurdod Heddlu Dyfed Powys ar gyfer y flwyddyn i ddod a rhannu’r swm hwnnw â sylfaen y Dreth Gyngor.

Sylfaen y Dreth Gyngor yw cyfanswm yr eiddo ym mhob band wedi’i addasu gan gyfran i drosi’r nifer yn swm sy’n gyfwerth â Band D a’i addasu ar gyfer gostyngiadau – 31,936.27 yn 2020/21 (31,648.30 yn 2019/20).

Sylfaen Treth Gyngor Cyngor Sir Ceredigion 2020/21

Sylfaen y Dreth (ar sail cyfradd gasglu o 98.5%)

Band	Sylfaen y Dreth
A*	1.78
A	1,018.00
B	3,114.05
C	5,695.70
D	6,389.45
E	9,422.54
F	4,684.85
G	1,406.09
H	159.57
I	44.24
Cyfanswm Sylfaen y Dreth	**31,936.27**

Dadansoddiad o enillion net Treth y Cyngor:

	2020/21	2019/20
	£'000	**£'000**
Treth y Cyngor a gasglwyd	53,570	51,198
LIC Cyllid caledi: Casglu Treth y Cyngor	576	0
Tynnu i ffwrdd:		
(Cynydd)/Gostwng darpariaeth am beidio â thalu	(720)	(40)
Enillion net Treth y Cyngor	**53,426**	**51,158**

Gellir dadansoddi'r enillion net fel a ganlyn:

	2020/21	2019/20
	£'000	**£'000**
Cyngor Sir Ceredigion	43,963	42,186
Praesept Awdurdod Heddlu Dyfed Powys	8,322	7,867
Praesept ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned	1,141	1,105
	53,426	**51,158**

Ardrethi Annomestig Cenedlaethol

Caiff yr Ardrethi Annomestig Cenedlaethol eu gweithredu ar sail genedlaethol. Mae Llywodraeth Cymru'n pennu swm yr ardreth, sef 53.5c yn 2020/21 (52.6c yn 2019/20), ac mae busnesau lleol yn talu ardrethi a gyfrifir drwy luosi'u gwerth ardrethol â'r swm hwnnw. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gasglu'r ardrethi sy'n ddyledus gan y trethdalwyr yn ei ardal, ond mae'n talu'r enillion i gronfa'r Ardrethi Annomestig Cenedlaethol a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru'n ailddosbarthu'r symiau sy'n daladwy i'r Awdurdodau Lleol ar sail swm penodol y pen o'r boblogaeth dros 18 oed.

Ar 31 Mawrth 2021 y gwerth ardrethol oedd £56,199,119 (£55,746,669 ar 31 Mawrth 2020).

1.12 INCWM GRANTIAU

Grantiau Refeniw – A gredydir i'r Gwasanaethau:

	2020/21	2019/20
	£'000	£'000
LIC - grantiau COVID	15,502	0
LIC - Cyllid Ôl-16	3,768	3,461
LIC/ERW - Grant Gwella Addysg	2,582	2,530
LIC/ERW - Grant Datblygu Disgyblion	1,287	1,192
LIC - Grant Cefnogi Pobl	2,953	2,932
LIC - Grant Pwysau Cynaladwyedd	1,025	0
LIC - Rheoli Gwastraff Cynaliadwy	574	557
LIC - Grant Dechrau'n Deg	1,076	1,082
LIC - Grant Tocynnau Teithio Rhatach	625	600
LIC - Teuluoedd yn Gyntaf	322	662
LIC - Grant Bws	680	927
LIC - Prosiect HELIX CDG - Canolfan Bwyd Cymru	485	460
LIC - Cynnig Gofal Plant	7,512	5,787
LIC - Grant Pensiynau Athrawon	0	850
LIC - Cyllid brys i wella lefelau gwasanaethau bysiau	1,163	0
Gofal Cymdeithasol Cymru - Rhaglen Datblygu Gweithlu	986	972
AGPh - Cymhorthdal y Budd-dal Tai	15,237	16,004
AGPh - Grantiau Gweinyddu Budd-dal Tai	216	188
Grantiau a Chyfraniadau Eraill y Llywodraeth	11,339	9,618
Cyfanswm Grantial Llywodraeth mewn Cost Net o Wasanaethau	**67,332**	**47,822**

Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau – A Gredydir i'r Dreth ac Incwm Grant Amhennodd

	2020/21	2019/20
	£'000	£'000
LIC - Grant Cyfalaf Cyffredinol	2,853	2,718
LIC - Gwelliannau'r Priffyrdd	785	717
LIC - Cronfa'r Rhwydwaith Trafnidiaeth Lleol	739	500
LIC - Dyfodol Economaidd	570	563
LIC - Ysgolion - Gwaith Cyfalaf Ychwanegol	1,144	1,001
LIC - Grant Offer TG Addysg	560	1,083
LIC - Storm Callum	550	0
Grantiau Eraill	3,774	2,196
	10,975	**8,778**

Cyllid yn sgil COVID19
Mae gwerth y ffrydiau cyllido ychwanegol yn sgil COVID19 yn cael eu crynhoi yn y tablau canlynol:

Prifathro yn ôl Natur

2020/21	Gwariant £000	Incwm Llywodraeth Cymru £000	Incwm y GIG £000
Hawliadau Caledi	8,168	8,168	0
Incwm a gollwyd	0	4,782	0
Parseli i bobl a oedd yn cysgodi	448	448	0
Cost ychwanegol cymorth Treth y Cyngor	354	354	0
Trawsnewid Digidol / Strategaethau Arbedion / Ffioedd Gweinyddu	15	1,750	0
Cyfanswm Grantiau COVID 19 y Llywodraeth a Chost Net y Gwasanaethau	**8,985**	**15,502**	**0**
Grant Treth y Cyngor - Incwm Treth y Cyngor	0	575	0
Profi Olrhain Diogelu - Incwm arall	1,017	0	772
Ysbytai Maes - Grantiau Cyfalaf a chyfraniadau	628	0	628
Cyfanswm	**10,630**	**16,077**	**1,400**

Asiantaethau yn ôl eu Natur

2020/21	Gwariant £000	Incwm Llywodraeth Cymru £000
Grantiau i Fusnesau	49,184	49,184
Cynllun rhyddhad ardrethi - Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch 2021	9,096	9,096
Cynllun Taliadau’r Gweithlu Gofal Cymdeithasol (Tranche 1 £500 yr un)	872	872
Grant Hunanynysu	42	42
Cynllun ychwanegu at y Tâl Salwch Statudol - Gofal Cymdeithasol	22	22
Cynllun Digolledu ar ôl Llifogydd (COVID 19)	9	9
Cyfanswm	**59,225**	**59,225**

1.13 EIDDO, PEIRIANNAU A CHYFARPAR

Symudiadau yn 2020/21:	Tir ac Adeiladau £'000	Cerbydau, Peiriannau, Celfi a Chyfarpar £'000	Asedau Seilwaith £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau sy'n weddill £'000	Asedau caiff eu hadeiladu ar hyn o bryd (AUC) £'000	Cyfanswm Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar £'000
Cost neu Brisiad							
Ar 31 Mawrth 2020	238,936	23,677	155,395	1,380	2,417	516	422,321
Ychwanegiadau	910	2,014	5,576	89	1	1,666	10,256
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrisio yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn	(715)	0	0	0	(10)	0	(725)
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrisio yn y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	(2,859)	0	0	0	(364)	0	(3,223)
Dadgydnabod–gwaredu	0	(56)	(171)	0	(4)	0	(231)
Dadgydnabod–eraill	0	0	0	0	0	0	0
Ail-ddosbarthwyd asedau (i)/o cadwyd i'r gwerthu	0	0	0	0	973	0	973
Ail-ddosbarthwyd asedau o AUC	857	0	0	0	0	(857)	0
Symudiadau eraill	2	(994)	0	0	993	0	1
Ar 31 Mawrth 2021	**237,131**	**24,641**	**160,800**	**1,469**	**4,006**	**1,325**	**429,372**
Croniad o ran y Dibrisio a Diffygion							
Ar 31 Mawrth 2020	(4,127)	(12,955)	(24,147)	0	(37)	0	(41,266)
Tâl dibrisio	(7,222)	(1,724)	(2,760)	0	(50)	0	(11,756)
Dibrisiad yn erbyn y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisio	0	0	0	0	0	0	0
Dibrisiad wedi ei osod yn erbyn Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	1,774	0	0	0	41	0	1,815
(Colledion) diffygion/gwyrdroadau yn y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisio	(349)	0	(2)	0	0	0	(351)
(Colledion) diffygion/gwyrdroadau o ran y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	1,081	(26)	(49)	0	0	0	1,006
Dadgydnabod–gwaredu	0	56	18	0	0	0	74
Dadgydnabod–eraill	0	0	0	0	0	0	0
Symudiadau eraill	0	853	0	0	(853)	0	0
Ar 31 Mawrth 2021	**(8,843)**	**(13,796)**	**(26,940)**	**0**	**(899)**	**0**	**(50,478)**
Gwerth ar Bapur Net							
Ar 31 Mawrth 2021	**228,288**	**10,845**	**133,860**	**1,469**	**3,107**	**1,325**	**378,894**
Ar 31 Mawrth 2020	**234,809**	**10,722**	**131,248**	**1,380**	**2,380**	**516**	**381,055**

Symudiadau yn 2019/20:

	Tir ac Adeiladau £'000	Cerbydau, Peiriannau, Celfi a Chyfarpar £'000	Asedau Seilwaith £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau sy'n weddill £'000	Asedau caiff eu hadeiladu ar hyn o bryd (AUC) £'000	Cyfanswm Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar £'000
Cost neu Brisiad							
Ar 31 Mawrth 2019	218,197	20,218	150,892	1,174	1,483	674	392,638
Ychwanegiadau	1,703	3,972	4,503	185	1	516	10,880
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrisio yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn	42,426	0	0	21	(593)	0	41,854
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrisio yn y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	(21,031)	0	0	0	(1,196)	0	(22,227)
Dadgydnabod–gwaredu	(657)	(782)	0	0	(242)	0	(1,681)
Dadgydnabod–eraill	0	0	0	0	0	0	0
Ail-ddosbarthwyd asedau (i)/o cadwyd i'r gwerthu	0	0	0	0	1,130	0	1,130
Ail-ddosbarthwyd asedau o AUC	674	0	0	0	0	(674)	0
Symudiadau eraill	(2,376)	269	0	0	1,834	0	(273)
Ar 31 Mawrth 2020	**238,936**	**23,677**	**155,395**	**1,380**	**2,417**	**516**	**422,321**
Croniad o ran y Dibrisio a Diffygion							
Ar 31 Mawrth 2019	(18,977)	(12,158)	(21,407)	0	(45)	0	(52,587)
Tâl dibrisio	(6,465)	(1,499)	(2,724)	0	(53)	0	(10,741)
Dibrisiad yn erbyn y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisio	0	0	0	0	0	0	0
Dibrisiad wedi ei osod yn erbyn Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	19,475	0	0	0	250	0	19,725
(Colledion) diffygion/gwyrdroadau yn y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisio	(610)	0	0	0	0	0	(610)
(Colledion) diffygion/gwyrdroadau o ran y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	2,073	(1)	(16)	0	0	0	2,056
Dadgydnabod–gwaredu	177	694	0	0	17	0	888
Dadgydnabod–eraill	0	0	0	0	0	0	0
Symudiadau eraill	200	9	0	0	(206)	0	3
Ar 31 Mawrth 2020	**(4,127)**	**(12,955)**	**(24,147)**	**0**	**(37)**	**0**	**(41,266)**
Gwerth ar Bapur Net							
Ar 31 Mawrth 2020	**234,809**	**10,722**	**131,248**	**1,380**	**2,380**	**516**	**381,055**
Ar 31 Mawrth 2019	**199,220**	**8,060**	**129,485**	**1,174**	**1,438**	**674**	**340,051**

Dibrisio

Defnyddiwyd yr oes ddefnyddiol a chyfraddau dibrisio canlynol wrth gyfrif y dibrisiad:

Tir ac Adeiladau eraill – 1-99 mlynedd
Cerbydau, Peiriannau, Celfi a Chyfarpar – 1-20 mlynedd
Seilwaith – 10-99 mlynedd

Caiff asedau o dan Brydlesau Cyllid eu dibrisio ar sail llinell syth dros oes y brydles gyfredol nad yw wedi dod i ben.

Ailbrisio

Mae’r Cyngor yn cynnal rhaglen dreigl sy’n sicrhau y caiff holl Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar y bydd angen eu mesur ar werth teg yn cael eu hailbrisio o leiaf bob pum mlynedd ac ystyrir Eiddo Buddsoddi a Ffermydd y Sir yn flynyddol. Caiff yr holl waith pridio ei wneud yn fewnol gan briswyr y Cyngor sy’n Aelodau o Sefydliad Brenhinol Syrfewyr Siartredig. Yr asedau a ailbrisiwyd gan y Cyngor yn 2020/21 oedd Swyddfeydd ac Adeiladau Gweithredol, Eiddo Buddsoddi a Ffermydd y Sir. Gwneir prisiadau ar dir ac adeiladau yn unol â’r methodolegau ac y mae’r sail ar gyfer yr amcangyfrif wedi ei nodi yn safonau proffesiynol Sefydliad Brenhinol Syrfewyr Siartredig, y cyfeiriwyd ato fel y ‘Llyfr Coch’. Mae prisiadau cerbydau, peiriannau a chyfarpar yn seiliedig ar brisiau cyfredol lle y mae marchnad ail law weithredol neu’r prisiau catalog diweddaraf wedi eu haddasu yn unol â chyflwr yr ased.

Nodir isod y rhagdybiaethau penodol a ddefnyddir wrth amcangyfrif gwerth teg:

- Mae cost hanesyddol yn rhesymol i’w ystyried ar gyfer gwerth teg
- Mae oes ased cerbydau, peiriannau a chyfarpar yn seiliedig ar y cyfnodau prydles a ddefnyddir gan y Cyngor ar gyfer cerbydau neu gyfarpar o fath penodol
- Mae gwerth gweddillion ar gyfer asedau cerbydau, peiriannau a chyfarpar yn 10% o’r gost gychwynnol ar gyfer y cerbydau ac nid oes gwerth gweddilliol i unrhyw gyfarpar arall.

Mae’r datganiad canlynol yn nodi’r datblygiadau o ran rhaglen dreigl y Cyngor ar gyfer ailbrisio Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar:

	Tir ac Adeiladau	**Cerbydau, Peiriannau, Celfi ac Offer**	**Asedau Dros Ben**
	£'000	**£'000**	**£'000**
Ar gost hanesyddol:	120	24,641	1,106
Prisiad ar werth teg ar:			
31 Mawrth 2021	18,798	0	2,900
31 Mawrth 2020	188,351	0	0
31 Mawrth 2019	13,952	0	0
31 Mawrth 2018	8,994	0	0
31 Mawrth 2017	6,916	0	0
CYFANSWM	**237,131**	**24,641**	**4,006**

1.14 EIDDO BUDDSODDI

Nid oes unrhyw gyfyngiadau ar allu'r Cyngor i wireddu gwerth ei eiddo buddsoddi ac nid oes cyfyngiadau ychwaith ar hawl y Cyngor i dderbyn yr incwm a derbyniadau wedi i'r eiddo gael ei waredu. Nid oes gan y Cyngor unrhyw oblygiadau contract i brynu, adeiladu na datblygu eiddo buddsoddi, nac ychwaith i'w hatgyweirio, cynnal a'u cadw na'u gwella.

Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r symudiadau yng ngwerth teg eiddo buddsoddi ar draws y flwyddyn:

	2020/21 £'000	2019/20 £'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	17,570	16,829
Ychwanegiadau:		
Gwariant dilynol	52	0
Gwaredu	0	(50)
Enillion/(colledion) net o fuddsoddiadau gwerth	(710)	520
Trosglwyddiadau (i)/o Eiddo, Peiriannau a	0	271
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	**16,912**	**17,570**

1.15 ASEDAU TREFTADAETH

Cost neu Brisiad	**Tir ac Adeiladau Hanesyddol**	**Amguedd-feydd**	**Gwaith Celf**	**Regalia Dinesig**	**Eitemau ar ddangos mewn Amguedd·**	**Cyfanswm Asedau**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
1af Ebrill 2019	**1,154**	**2,596**	**95**	**65**	**54**	**3,964**
Ychwanegiadau	0	7	0	0	0	**7**
Ailbrisiadau	0	(840)	0	0	0	**(840)**
31ain Mawrth 2020	**1,154**	**1,763**	**95**	**65**	**54**	**3,131**
Cost neu Brisiad						
1af Ebrill 2020	**1,154**	**1,763**	**95**	**65**	**54**	**3,131**
Ychwanegiadau	7	82	0	0	0	**89**
31ain Mawrth 2021	**1,161**	**1,845**	**95**	**65**	**54**	**3,220**

Mae rhagor o wybodaeth ar Asedau Treftadaeth y Cyngor ar gael yn yr adran Polisïau Cyfrifydda o'r Datganiad Cyfrifon (Nodyn 1.2 – Rhan xii).

1.16 MESUR GWERTH TEG ASEDAU ANARIANNOL

Hierarchaeth Gwerth Teg

Categori / Is-Gategori	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	Gwerth Teg ar 31/03/2021
Asedau a Ddelir i'w Gwerthu	0	120	0	120
Ystad Gorfforaethol	0	10,787	0	10,787
Eiddo Gwag	0	763	0	763
Eiddo Buddsoddi	0	3,550	0	3,550
Adeiladau ar Brydles	0	152	0	152
Adeiladau Eraill	0	1,660	0	1,660
Dros Ben	0	3,037	70	3,107
	0	**20,069**	**70**	**20,139**

Categori / Is-Gategori	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	Gwerth Teg ar 31/03/2020
Asedau a Ddelir i'w Gwerthu	0	740	0	740
Ystad Gorfforaethol	0	11,263	0	11,263
Eiddo Gwag	0	808	0	808
Eiddo Buddsoddi	0	2,855	624	3,479
Adeiladau ar Brydles	0	50	107	157
Adeiladau Eraill	0	1,585	63	1,648
Dros Ben	0	2,249	130	2,379
	0	**19,550**	**924**	**20,474**

Trosglwyddiadau rhwng Hierarchaeth Lefelau Gwerth Teg

Nid oedd unrhyw drosglwyddiadau rhwng Lefelau 1 a 2 yn ystod 2020/21.

Technegau Prisio a ddefnyddiwyd er mwyn Pennu Gwerthoedd Teg lefel 2 a 3 ar gyfer Eiddo Buddsoddi

Mewnbynnau Sylwadwy Sylweddol – Lefel 2

Seiliwyd gwerth teg yr asedau hyn ar ddull gweithredu'r farchnad gan ddefnyddio'r amodau presennol yn y farchnad a phrisiau gwerthu a welwyd yn ddiweddar, ynghyd â gwybodaeth berthnasol arall ar gyfer asedau tebyg yn ardal y Cyngor lleol. Mae amodau'r farchnad yn golygu bod eiddo tebyg yn cael eu prynu mewn ffordd weithredol a'u gwerthu, ac mae lefel y mewnbynnau sylwadwy yn sylweddol, gan arwain at gategoreiddio'r eiddo ar Lefel 2 yn yr hierarchaeth gwerth teg.

Mewnbynnau Ansylwadwy Sylweddol – Lefel 3

Seiliwyd gwerth teg yr asedau hyn ar yr incwm wedi'i gyfalafu a gafwyd gan ddefnyddio data'r Cyngor, ond hefyd, yn ôl yr angen, gan ddefnyddio dull gweithredu y farchnad sy'n defnyddio'r amodau yn y farchnad ar hyn o bryd trwy werthu/gosod asedau tebyg yn ardal y Cyngor lleol yn ddiweddar.

Defnydd Uchaf a Gorau o'r Eiddo Buddsoddi

Wrth amcangyfrif gwerth teg eiddo buddsoddi y Cyngor, y defnydd uchaf a gorau o'r eiddo yw eu defnydd presennol.

Technegau Prisio
Ni fu unrhyw newid yn y technegau prisio a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn ar gyfer eiddo buddsoddi.

Cysoni Mesuriadau Gwerth Teg wedi'u Categoreiddio yn Lefel 3 yr Hierarchaeth Gwerth Teg

	2020/21 £'000	2019/20 £'000
Balans Agoriadol	924	17,944
Trosglwyddiadau I Lefel 3	0	144
Trosglwyddiadau allan o Lefel 3	(874)	(16,835)
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrisio sy'n cael eu cydnabod yn y Gwarged/Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	20	(287)
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrisio sy'n cael eu cydnabod yn y Gronfa Ailbrisio Wtrh Gefn	0	(295)
Ychwanegiadau	0	1
Gwaredu	0	(285)
Symudiadau eraill	0	544
Tâl dibrisio	0	(6)
Colledion Amharu/(Gwrthdroi) a gydnabyddir yn y Gwarged/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	0	(1)
Balans Terfynol	**70**	**924**

Balans Terfynol
Caiff enillion neu golledion yn deillio o newidiadau i werth teg yr eiddo buddsoddi eu cydnabod yn y Gwarged neu'r Diffyg ar linell Darparu Gwasanaethau – Ariannu ac Incwm a Gwariant Buddsoddi.

Gwybodaeth Feintiol am Fesur Gwerthoedd Teg Eiddo Buddsoddi gan ddefnyddio Mewnbynnau Ansylwadwy Sylweddol – Lefel 3

Is-Gategori	Ar 31/03/2021 £'000	Techneg brisio a ddefnyddiwyd I fesur gwerth teg
Masnachol	70	Prisiad wedi'I seilio ar rhent y farchnad sy'n pasio neu amodau y cytunwyd ar gyfer yr eiddo
	70	

Proses Brisio ar gyfer Eiddo Buddsoddi
Mesurir gwerth teg eiddo buddsoddi'r Cyngor bob blwyddyn ar bob dyddiad adrodd. Cynhelir pob prisiad yn fewnol yn unol â'r fethodoleg a'r sail er mwyn amcangyfrif a nodir yn safonau proffesiynol Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig. Mae priswyr y Cyngor yn cydweithio'n agos gyda swyddogion cyllid sy'n adrodd yn rheolaidd ynghylch yr holl faterion sy'n ymwneud â phrisio.

1.17 DYLEDWYR TYMOR HIR

	2020/21	2019/20
	£'000	£'000
Gofal Cymdeithasol i Oedolion	467	665
Tai	2,834	1,963
Eraill	225	94
	3,526	**2,722**

1.18 STOCRESTRAU

	2020/21	2019/20
	£'000	£'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	545	502
Pryniannau a rhoddion	3,022	1,031
Dosbarthwyd	(2,094)	(988)
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	**1,473**	**545**

Cyfrif Cyfraniadau Stocrestr

Yn ystod y flwyddyn derbyniodd y Cyngor swm sylweddol o Gyfarpar Diogelu Personol (PPE) oddi wrth Lywodraeth Cymru i'w ddefnyddio yn fewnol ac mewn gwasanaethau gofal cymdeithasol a gomisiynir. Dyma brif symiau'r Cyfrif Cyfraniadau Stocrestr.

	2020/21	2019/20
	£'000	£'000
Y Balans ar 1 Ebrill	0	0
Derbyniwyd	2,676	0
Defnyddiwyd	(1,610)	0
Y Balans sy'n weddill ar ddiwedd blwyddyn	**1,066**	**0**

1.19 OFFERYNNAU ARIANNOL

Nodir y categorïau canlynol o offerynnau ariannol yn y Fantolen:

	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/21	**31/03/20**	**31/03/21**	**31/03/20**
Buddsoddiadau	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Benthyciadau ac arian derbyniadwy	0	0	4,003	6,032
Cyfanswm y Buddsoddiadau	**0**	**0**	**4,003**	**6,032**

	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/21	**31/03/20**	**31/03/21**	**31/03/20**
Dyledwyr	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Benthyciadau ac arian derbyniadwy	3,526	2,722	0	0
Asedau ariannol ar gost amorteiddiedig	0	0	27,308	18,599
Cyfanswm y Dyledwyr	**3,526**	**2,722**	**27,308**	**18,599**

	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/21	**31/03/20**	**31/03/21**	**31/03/20**
Benthyciadau	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Rhwymedigaethau ariannol ar gost amorteiddiedig	115,872	116,877	1,084	6,264
Cyfanswm y Benthyciadau	**115,872**	**116,877**	**1,084**	**6,264**

	Hir Dymor	
	31/03/21	**31/03/20**
Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	**£'000**	**£'000**
Brydlesau cyllid a PFI	5,824	6,102
Cyfanswm y Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	**5,824**	**6,102**

	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/21	**31/03/20**	**31/03/21**	**31/03/20**
Credydwyr	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Rhwymedigaethau ariannol ar gost amorteiddiedig	817	374	22,173	21,762
Cyfanswm y Credydwyr	**817**	**374**	**22,173**	**21,762**

Incwm, Costau, Enillion a Cholledion

Mae'r enillion a cholledion a gydnabyddir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr parthed offerynnau ariannol fel a ganlyn:

	2020/21			2019/2020		
	Rhwymedigaethau ariannol ar gost amorteiddiedig	Asedau Ariannol: Benthyciadau ac Arian Derbyniadwy	Cyfanswm	Rhwymedigaethau ariannol ar gost amorteiddiedig	Asedau Ariannol: Benthyciadau ac Arian Derbyniadwy	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Treuliau Llog	5,441		5,441	5,792	0	5,792
Cost ffi	14		14	15	0	15
Cyfanswm y gwariant yn Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	**5,455**	**0**	**5,455**	**5,807**	**0**	**5,807**
Incwm Llog	0	(53)	(53)	0	(282)	(282)
Incwm llog a gronnwyd ar asedau ariannol diffygiol	0	(9)	(9)	0	0	0
Cyfanswm yr incwm yn Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	**0**	**(62)**	**(62)**	**0**	**(282)**	**(282)**
(Enillion)/colledion net am y flwyddyn	**5,455**	**(62)**	**5,393**	**5,807**	**(282)**	**5,525**

Gwerthoedd teg Asedau a rhwymedigaethau ariannol na fesurir yn ôl eu Gwerth Teg

Cyfrifir y gwerthoedd teg fel a ganlyn:

Rhwymedigaethau Ariannol	31 Mawrth 2021 Swm Cario £'000	31 Mawrth 2021 Gwerth Teg £'000	31 Mawrth 2020 Swm Cario £'000	31 Mawrth 2020 Gwerth Teg £'000
Rhwymedigaethau Ariannol (Pob un - Cyfraddau Ad-dalu Cyn Pryd)	116,956	183,983	123,141	212,320
Rhwymedigaethau Ariannol (Pob un - Cyfradd Benthyciadau Newydd)	116,956	159,052	123,141	157,366
Rhwymedigaethau Ariannol (Benthyciadau PWLB yn unig - Cyfradd Ad-dalu Cyn Pryd)	110,077	172,083	116,239	198,189
Rhwymedigaethau Ariannol (Benthyciadau PWLB yn unig - Cyfradd Benthyciadau Newydd)	110,077	149,727	116,239	148,347

Prisio benthyciadau PWLB: Ar gyfer benthyciadau gan PWLB, darparwyd amcangyfrifon gwerth teg gan ddefnyddio cyfraddau disgownt adbrynu a benthyca newydd (cyfradd sicrwydd).

Prisio benthyciadau nad ydynt yn fenthyciadau PWLB: Ar gyfer benthyciadau nad ydynt yn rhai PWLB, darparwyd amcanbrisau gwerth teg drwy ddefnyddio cyfraddau adbrynu disgownt PWLB a Chyfraddau sicrwydd newydd PWLB.

Mae'r sail brisio a fabwysiadwyd yn defnyddio **Mewnbynnau Lefel 2 –** h.y. mewnbynnau yn hytrach na phrisiau a ddyfynnwyd y maent yn sylwadwy ar gyfer yr AtebolIrwydd Ariannol.

Mae’r gwerth teg yn uwch na’r swm cario oherwydd bod portffolio’r Cyngor yn cynnwys benthyciadau lle y mae’r gyfradd llog sy’n daladwy’n uwch na’r cyfraddau sydd ar gael ar gyfer benthyciadau tebyg ar ddyddiad y Fantolen.

Benthyciadau PWLB:
Mae'r ymrwymiad i dalu llog sy'n uwch na'r cyfraddau yn y farchnad ar hyn o bryd yn cynyddu'r swm y byddai'n rhaid i'r Cyngor ei dalu os byddai PWLB yn gofyn i'r Cyngor ad-dalu'r benthyciadau'n gynnar (cyfradd Ad-dalu Cyn Pryd), neu os byddai'n cytuno i hynny. Mae gan y Cyngor allu parhaus i fenthyca arian am gyfraddau gostyngol gan PWLB, yn hytrach nag o'r marchnadoedd. Mesur atodol o'r llog ychwanegol y bydd y Cyngor yn ei dalu o ganlyniad i'w ymrwymiadau PWLB ar gyfer benthyciadau cyfradd sefydlog yw cymharu amodau'r benthyciadau hyn gyda'r cyfraddau benthyca newydd sydd ar gael gan PWLB (cyfradd benthyciadau Newydd).

Defnyddiwyd y tybiaethau canlynol yn y cyfrifiadau gwerth teg:

- Caiff llog ei gyfrifo gan ddefnyddio'r confensiwn mwyaf cyffredin yn y farchnad, ACT/365.
- Ni thelir/dderbynnir llog ar ddyddiad cychwyn offeryn, ond fe’i telir/derbynnir ar y dyddiad aeddfedu.
- Cafwyd prisiau gostyngol y farchnad ar 31 Mawrth 2021, gan ddefnyddio prisiau bidio lle bo’n berthnasol.

Tybiaethau eraill a wneir am werthoedd teg asedau ariannol a rhwymedigaethau ariannol:

- Cymrir mai gwerth teg elfennau i'w talu a'u cael (Credydwyr a Dyledwyr Tymor Byr) yw'r swm a anfonebwyd neu a nodwyd mewn bil.
- Cyfrifwyd gwerth teg benthyciadau a symiau i'w derbyn ac nid ydynt yn wahanol iawn i'r gwerth cludo.

1.20 YMRWYMIADAU CYFALAF

Ar 31 Mawrth 2021, mae'r awdurdod wedi ymrwymo i nifer o gontractau ar gyfer adeiladu neu wella eiddo, peiriannau ac offer yn 2021/22 ac yn y blynyddoedd i ddod, sydd wedi'u cyllidebu i'r gost £6,650mil (£2,453k ar 31 Mawrth 2020).

2020/21	**£'000**
Arwynebu Ffordd Sirol Cyfnod 3	576
Darpariaeth Gofal Plant -Ysgol Henry Richard	686
Estyn ac ailwampio Ysgol Uwchradd Aberteifi	4,830
Cyfleuster Meithrin yn Ysgol Gynradd Gymunedol Llwyn yr Eos	548
Ysgol Gymunedol Cenarth - Estyn ac Ailwampio'r Meithrin	10
Total	**6,650**

2019/20	**£'000**
Llwybr a rennir rhwng IBERS a Phenrhyncoch	316
Lleihau Maint Dosbarthiadau Babanod - Ysgol Pontrhydfendigaid	613
Storm Callum - B4333 Dan-yr-Allt, Adpar	288
Adnewyddu Pontydd a Phriffyrdd	296
Cerbydau Newydd	320
Amddiffyn yr Arfordir yn Aberaeron	135
Rhaglen Goleuadau Stryd	485
	2,453

1.21 DYLEDWYR

	31/03/21 £'000	**31/03/20 £'000**
Cyrff Llywodraeth Ganol	16,633	9,640
Awdurdodau Lleol Eraill	3,076	2,644
Cyrff GIG	3,169	2,712
Corfforaethau cyhoeddus a chronfeydd masnachu	0	10
Endidau ac Unigolion eraill	11,247	9,287
Lwfans lleihad yn y gwerth	(3,440)	(2,257)
Cyfanswm	**30,685**	**22,036**

Mae dyled Cyrff Llywodraeth Ganolog wedi cynyddu'n sylweddol ar 31/03/21 mewn perthynas â Llywodraeth Cymru o ganlyniad i hawliadau am gyllid sy'n gysylltiedig â COVID-19 a oedd yn ddyledus ar ddiwedd y flwyddyn.

1.22 ARIAN AC EITEMAU CYFWERTH AG ARIAN

Mae balans yr arian ac eitemau cyfwerth ag arian yn cynnwys yr elfennau canlynol:

	31/03/21 £'000	**31/03/20 £'000**
Arian a gedwir gan y Cyngor	33	33
Cyfrif cyfredol banciau	(2,538)	(791)
Adneuon tymor byr gyda banciau/cymdeithasau adeiladu/sefydliadau ariannol eraill	25,200	16,493
Cyfanswm yr arian ac eitemau cyfwerth ag arian	**22,695**	**15,735**

1.23 CREDYDWYR

	31/03/21	31/03/20
	£'000	£'000
Cyrff Llywodraeth Ganol	3,745	3,845
Awdurdodau Lleol Eraill	1,636	1,120
Cyrff GIG	672	198
Corfforaethau cyhoeddus a chronfeydd masnachu	0	20
Endidau ac unigolion eraill	16,614	17,701
Cyfanswm	**22,667**	**22,884**

1.24 BENTHYCA

Mae'r rhan fwyaf o fenthyciadau tymor hir y Cyngor yn deillio'n bennaf oddi wrth y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB). Caiff y benthyciadau eu dadansoddi yn ôl aeddfedrwydd ac mae'r cyfraddau llog yn amrywio rhwng 1.73% a 9.875%.

Dadansoddiad o'r benthyciadau yn ôl aeddfedrwydd:

	31/03/21 PWLB £'000	31/03/21 ARALL £'000	31/03/21 CYFANSWM £'000	31/03/20 PWLB £'000	31/03/20 ARALL £'000	31/03/20 CYFANSWM £'000
Aeddfedu o fewn blwyddyn	**1,084**	**0**	**1,084**	**3,272**	**0**	**3,272**
Benthyca Hirdymor						
Aeddfedu mewn 1 – 2 flynedd	7,818	0	7,818	1,084	0	1,084
Aeddfedu mewn 2 – 5 mlynedd	6,589	0	6,589	13,182	0	13,182
Aeddfedu mewn 5 – 10 mlynedd	10,747	636	11,383	9,405	556	9,961
Aeddfedu mewn 10 – 15 blynedd	16,780	250	17,030	19,202	250	19,452
Aeddfedu mewn15 – 20 mlynedd	19,522	0	19,522	19,489	0	19,489
Aeddfedu mewn 20 – 25 blynedd	8,470	0	8,470	8,585	0	8,585
Aeddfedu mewn 25 – 30 blynedd	9,800	0	9,800	7,864	0	7,864
Aeddfedu mewn 30 – 35 blynedd	10,500	0	10,500	7,500	0	7,500
Aeddfedu mewn 35 – 40 blynedd	19,000	0	19,000	20,000	0	20,000
Aeddfedu mewn 40 – 45 blynedd	0	0	0	4,000	0	4,000
45+ blynedd	0	5,760	5,760	0	5,760	5,760
Cyfanswm y benthyciadau hirdymor	**109,226**	**6,646**	**115,872**	**110,311**	**6,566**	**116,877**

Ailstrwythuro Benthyciadau

Ni ailstrwythurwyd benthyciadau yn 2020/21.

Grantiau Llywodraeth Cymru i'w had-dalu yn y dyfodol

Yn ystod 2020/21 derbyniodd y Cyngor fenthyciad o £80k oddi wrth Lywodraeth Cymru ar gyfer cynllun penodol. Ynghyd â benthyciadau a dderbyniwyd mewn blynyddoedd blaenorol, bellach mae balans o £886k ar draws dau gynllun a fydd angen ei ad-dalu yn y dyfodol. Er mai grantiau yw'r enw ar y symiau hyn, rydym wedi'u trin fel benthyciadau ar y Fantolen oherwydd y bydd angen eu had-dalu mewn 5-15 blynedd.

1.25 RHWYMEDIGAETHAU HIRDYMOR ERAILL

	31/03/21	31/03/20
	£'000	£'000
Rhwymedigaethau Ysgol Gyfun Penweddig PFI	3,959	4,263
Rhwymedigaethau Pensiwn	160,825	154,386
Rhwymedigaethau Prydlesau Cyllid	579	679
Addasiad ddibrisio MRP	1,286	1,160
Cyfanswm	**166,649**	**160,488**

1.26 CRONFEYDD WRTH GEFN Y GELLIR EU DEFNYDDIO

Nodir symudiadau yng nghronfeydd wrth gefn y Cyngor y gellir eu defnyddio yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn ar dudalen 28 a Nodyn 1.8.

1.27 CRONFEYDD WRTH GEFN NA ELLIR EU DEFNYDDIO

	31/03/21	31/03/20
	£'000	£'000
Cronfa Wrth Gefn Ailbrisio	103,149	107,952
Cyfrif Addasu Cyfalaf	157,781	153,658
Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	637	652
Cronfa Wrth Gefn Bensiynau	(160,825)	(154,386)
Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd	3,022	2,673
Cyfrif Absenoldebau Cronedig	(3,500)	(3,328)
Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu defnyddio	**100,264**	**107,221**

Mae'r canlynol yn ddadansoddiad o'r Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio sydd fwyaf arwyddocaol:

Cronfa Wrth Gefn Ailbrisio

Mae'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn yn cynnwys enillion a wnaed gan y Cyngor o ganlyniad i gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar. Bydd y balans yn lleihau pan fydd asedau ag enillion a gronnwyd yn cael:

- eu hailbrisio'n llai neu'n ddiffygiol ac y mae'r enillion wedi eu colli
- eu defnyddio wrth ddarparu gwasanaethau a chaiff yr enillion eu defnyddio drwy ddibrisiad, neu
- eu gwaredu a chaiff yr enillion eu cyflawni

Bydd y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn ond yn cynnwys enillion ailbrisio a wireddwyd ers 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y'i rhoddwyd ar waith yn ffurfiol. Cafodd enillion a wnaed cyn y dyddiad hwnnw eu cyfuno â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

	2020/21	2019/20
	£'000	**£'000**
Balans ar 1 Ebrill	107,952	69,913
Asedau a ail-brisiwyd ar i fyny	2,449	46,355
Asedau a ail-brisiwyd ar i lawr a cholledion diffygiol na chafodd eu hawlio ar y (Gwarged)/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	(3,525)	(5,863)
(Gwarged) neu Ddiffyg ar ailbrisio asedau tymor hir na chafodd eu nodi ar y (Gwarged)/Ddiffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	(1,076)	40,492
Gwahaniaeth rhwng dibrisio gwerth teg a dibrisio cost hanesyddol	(3,721)	(2,280)
Enillion a gronnwyd ar asedau a werthwyd neu a ddiystyriwyd	(6)	(173)
Swm a osodwyd yn erbyn y Cyfrif Addasu Cyfalaf	(3,727)	(2,453)
Balans ar 31 Mawrth	**103,149**	**107,952**

Cyfrif Addasu Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn cymathu'r gwahaniaethau amseru rhwng y trefniadau gwahanol ar gyfer cyfrif y defnydd a wneir o asedau nad ydynt yn rhai cyfredol a'r trefniadau ar gyfer ariannu'r gwaith o brynu, adeiladu neu wella'r asedau hynny o dan ddarpariaethau statudol. Bydd debyd yn y cyfrif parthed y gost o brynu, adeiladu neu wella fel dibrisiad a chaiff colledion oherwydd diffygion neu amorteiddio eu nodi yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant (gan gysoni trosglwyddiadau o'r Gronfa Ailbrisio wrth gefn er mwyn trosi ffigyrau gwerth teg i sail cost hanesyddol). Rhoddir credyd i'r cyfrif drwy gynnwys y symiau a osodwyd i'r naill ochr gan y Cyngor er mwyn ariannu costau prynu, adeiladu a gwella.

Mae'r cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion a gronnwyd ar Eiddo Buddsoddi ac enillion ailbrisio a gronnwyd ar Eiddo, Cyfarpar a Pheiriannau cyn 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn i gadw enillion o'r fath.

Bydd Nodyn 1.7 yn darparu manylion ffynhonnell y trosglwyddiadau i'r Cyfrif oni bai am y rheiny a oedd yn cynnwys y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn.

	2020/21	2019/20
	£'000	**£'000**
Balans ar 1 Ebrill	153,658	150,828
Gwyrdroi eitemau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf ar ddebyd neu gredyd i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant:	0	0
Ffioedd parthed dibrisio a diffygion asedau nad ydynt yn rhai cyfredol	(11,759)	(10,940)
Ailbrisio colledion ar Eiddo, Peiriannau ac Offer	214	414
Gwariant refeniw a ariannwyd o gyfalaf dan statud	(310)	(2,019)
Nifer yr asedau nad ydynt yn rhai cyfredol caiff eu diystyru ar ôl gwaredu neu werthu gan eu nodi fel rhan o'r enillion/colledion ar waredu yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant	(277)	(1,128)
	(12,132)	(13,673)
Cymhwyso symiau a ddiddymwyd o'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn	3,727	2,454
Swm net a ddiddymwyd o gost Asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	(8,405)	(11,219)
Cyllid cyfalaf a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn:		
Defnyddio Derbynion Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	982
Grantiau a chyfraniadau cyfalaf wedi eu credydu i'r Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant sy'n briodol i ariannu cyfalaf	9,734	8,374
Cymhwyso grantiau i gyllid cyfalaf o'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	392	604
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf a hawliwyd yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	3,016	3,029
Gwariant Cyfalaf a nodwyd yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	96	540
	13,238	13,529
Symudiadau yng ngwerth marchnad Eiddo Buddsoddi a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant	(710)	520
Balans ar 31 Mawrth	**157,781**	**153,658**

Cronfa Wrth Gefn Bensiynau

Mae'r Gronfa Bensiynau'n delio â'r gwahaniaethau amseru o ganlyniad i drefniadau gwahanol ar gyfer cyfrifo manteision pensiynau ar ôl gwaith ac ar gyfer ariannu manteision yn unol â'r darpariaethau statudol. Mae'r Cyngor yn rhoi cyfrif am fanteision ôl gyflogaeth yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant fel y manteision y bydd gweithwyr yn eu hennill wrth gasglu blynyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddaru'r rhwymedigaethau a nodir er mwyn adlewyrchu chwyddiant, addasiadau sy'n newid a dychweliadau ar fuddsoddi parthed unrhyw adnoddau a osodwyd yn erbyn y costau. Fodd bynnag yn unol â threfniadau statudol bydd angen i'r manteision yma gael eu hariannu gan fod y Cyngor yn sicrhau cyfraniadau cyflogwyr i'r gronfa bensiwn neu mi ddylai yn y diwedd dalu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Mae'r balans debyd ar y Gronfa Bensiwn felly'n dangos diffyg sylweddol yn y manteision a enillwyd gan gyn weithwyr a gweithwyr cyfredol yn ogystal â'r adnoddau y mae'r Cyngor wedi ei roi i'r neilltu ar eu

cyfer. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y caiff arian ei osod i'r neilltu erbyn y bydd yn rhaid talu'r pensiwn.

	31/03/21	31/03/20
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	(154,386)	(116,735)
Cildroi eitemau IAS19	(21,216)	(22,888)
Ailfesuriadau	6,276	(23,809)
Costau Pensiwn taladwy	8,501	9,046
Balans ar 31 Mawrth	**(160,825)**	**(154,386)**

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd

Yn y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf a ohiriwyd ceir yr enillion o'r broses o waredu asedau nad ydynt yn rhai cyfalaf ac nad ydynt wedi eu setlo eto. O dan drefniadau statudol, nid yw'r Cyngor yn ymdrin â'r enillion yma fel rhai y gellir eu defnyddio ar gyfer ariannu gwariant cyfalaf newydd hyd nes y bydd derbyniadau arian wedi eu derbyn. Pan dderbynnir y gwir arian caiff y symiau eu trosglwyddo i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

	31/03/21	31/03/20
	£'000	£'000
Cynllun Perchnogaeth Cartrefi Cost Isel	375	375
LIC Benthyciadau Troi Tai'n Gartrefi	391	266
Benthyciadau Cyfalaf Tai Eraill a Ohiriwyd	417	440
Caniatadu Cynllunio a Ohiriwyd	1,487	1,244
Benthyciadau Atgyweirio Brys	287	279
Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd Eraill	65	69
Balans ar 31 Mawrth	**3,022**	**2,673**

Cyfrif Absenoldebau Cronedig

Bydd y Cyfrif Absenoldebau Cronedig yn delio â'r gwahaniaethau y byddai'n codi fel arall yn y Balans ar y Gronfa Gyffredinol o ganlyniad i gronni absenoldebau a enillwyd ond na hawliwyd yn y flwyddyn, e.e. gwyliau blynyddol a gariwyd ymlaen ar 31 Mawrth. Bydd yn ofynnol yn ôl y trefniadau statudol i effaith Balans y Gronfa Gyffredinol gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i'r Cyfrif neu oddi yno.

	2020/21	2019/20
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	(3,328)	(2,821)
Setliad neu ganslo croniadau a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	3,328	2,821
Symiau a gronnwyd ar ddiwedd y flwyddyn gyfredol	(3,500)	(3,328)
Gwahaniaeth rhwng tâl swyddogion a nodir ar y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant ar sail gronedig a'r tâl a godir yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(172)	(507)
Balans ar 31 Mawrth	**(3,500)**	**(3,328)**

1.28 DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU

Mae'r llif arian ar gyfer gweithgareddau gweithredu'n cynnwys yr eitemau canlynol:

	2020/21	2019/20
	£'000	£'000
Llog a dalwyd	(5,735)	(7,104)
Llog a dderbyniwyd	58	302

1.29 LWFANSAU'R AELODAU

Talodd y Cyngor y symiau a ganlyn i aelodau'r cyngor yn ystod y flwyddyn. Cyhoeddir manylion y taliadau unigol yn y wasg leol, yn unol â gofynion Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Lwfansau i Aelodau Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol) (Cymru) 2002.

	2020/21	2019/20
	£'000	£'000
Cyflogau	818	795
Treuliau	0	28
Cyfanswm	**818**	**823**

1.30 TALIADAU SWYDDOGION

- Y lluosrif rhwng yr enillion cyfwerth ag amser llawn canolrifol ac uchafswm cyflog y Prif Weithredwr yw **1:5.5** (2019/20: 1:5.5)
- Enillion cyfwerth ag amser llawn y Prif Weithredwr ar gyfartaledd yw **£117,866** (2019/20: £114,711)
- Yr enillion cyfwerth ag amser llawn canolrifol holl weithwyr y Cyngor yw **£21,322** (2019/20 £20,751)

Mae'r cyflog a delir i uwch gyflogeion y Cyngor (ac eithrio unrhyw ffioedd etholiad a delir) fel a ganlyn:

Enillion Uwch-swyddogion – Cyflog rhwng £60,000 a £150,000

2020/21

Gwybodaeth am Ddeiliad y Swydd (Teitl y Swydd)	**Cyflog (yn cynnwys Ffioedd a Lwfansau) £**	**Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwyr £**	**Cyfanswm Taliadau Cydnabyddiaeth gan Gynnwys Cyfraniadau Pensiwn £**
Prif Weithredwr	117,866	18,623	**136,489**
Cyfarwyddwr Corfforaethol	104,086	16,446	**120,532**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael (A151)	82,223	12,991	**95,214**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Ysgolion	82,223	12,991	**95,214**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Polisi a Pherfformiad (1)	77,641	12,267	**89,908**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyswllt Cwsmeriaid	77,192	12,196	**89,388**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Economi ac Adfwyio	77,192	12,196	**89,388**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal (2)	77,191	12,196	**89,387**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democrataidd	75,515	11,931	**87,446**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	75,515	11,931	**87,446**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	75,515	11,931	**87,446**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cymorth Cynnar	75,515	11,931	**87,446**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Gofal (3) (4)	75,095	11,865	**86,960**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth - Ebrill 20 i Rhagfyr 20 (5)	52,982	8,371	**61,353**
Cyfarwyddwr Corfforaethol - Ebrill 20 i Fai 20 (5)	17,927	2,741	**20,668**
Cyfarwyddwr Corfforaethol Dros Dro - Rhagfyr ymlaen (5)	29,031	4,587	**33,618**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol Dros Dro: Pobl a Threfniadaeth - Ionawr 21 ymlaen (6)	18,040	2,850	**20,890**

Ni thalwyd unrhyw fuddion mewn nwyddau neu iawndal am golli cyflogaeth i uwch swyddogion yn ystod 2020/21. Talwyd unrhyw gostau teithio o ran milltiroedd ar gyfradd Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi.

1) Mae'r taliad cydnabyddiaeth yn cynnwys £449 honorariwm am ddyletswyddau ychwanegol oherwydd ymadawiad Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol a Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal ar 31ain Mawrth 2020.
2) Taliad cydnabyddiaeth yw taliad cydnabyddiaeth y Swyddog Arweiniol Corfforaethol dros dro: Porth Cynnal hyd at 30ain Mehefin 2020 oherwydd ymadawiad Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Swyddog

Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal ar 31ain Mawrth 2020. Cafodd swydd y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal ei llenwi ar 1af Gorffennaf 2020 gan y Swyddog Arweiniol Corfforaethol dros dro: Porth Cynnal.

3) Mae'r taliad cydnabyddiaeth yn cynnwys £1,258 honorariwm am ddyletswyddau ychwanegol oherwydd ymadawiad Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol a Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal ar 31ain Mawrth 2020.
4) Fel rhan o ailstrwythuro'r gwasanaeth gofal cymdeithasol sy'n mynd ymlaen, cafodd swydd Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Ceredigion ei ailenwi yn Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Gofal ar 26ain Tachwedd 2020.
5) Ymddeolodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol ar 31ain Mai 2020. Yn dilyn hynny, cafodd swydd Cyfarwyddwr Corfforaethol Dros Dro ei chreu a'i llenwi ar 14eg Rhagfyr 2020 gan y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth.
6) Yn dilyn penodi'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth yn Gyfarwyddwr Corfforaethol Dros Dro ar 14eg Rhagfyr 2020, cafodd swydd y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Dros Dro: Pobl a Threfniadaeth ei chreu a'i llenwi ar 1af Ionawr 2021.

Enillion Uwch-swyddogion – Cyflog rhwng £60,000 a £150,000

2019/20

Gwybodaeth am Ddeiliad y Swydd (Teitl y Swydd)	**Cyflog (yn cynnwys Ffioedd a Lwfansau) £**	**Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwyr £**	**Cyfanswm Taliadau Cydnabyddiaeth gan Gynnwys Cyfraniadau Pensiwn**
Prif Weithredwr	114,829	18,119	**132,948**
Cyfarwyddwr Corfforaethol	101,418	16,001	**117,419**
Cyfarwyddwr Corfforaethol	101,418	16,001	**117,419**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael (A151)	78,508	12,382	**90,890**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Ysgolion	78,390	12,382	**90,772**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Polisi a Pherfformiad (1)	76,338	12,039	**88,377**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Economi ac Adfwyio	75,245	11,866	**87,111**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyswllt Cwsmeriaid	75,126	11,866	**86,992**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democrataidd	71,861	11,351	**83,212**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	71,861	11,351	**83,212**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	71,861	11,351	**83,212**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth	71,861	11,351	**83,212**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal - Medi '19 i Fawrth '20 (2)	51,426	7,223	**58,649**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Dysgu Gydol Oes a Diwylliant - Ebrill '19 i Tachwedd '19 (3)	45,312	7,158	**52,470**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Ceredigion - Medi '19 i Fawrth '20 (4) (5)	43,687	6,900	**50,587**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Oedolion - Ebrill '19 i Awst '19 (2)	32,663	5,159	**37,822**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal (yn gweithredu) - Tachwedd '19 i Fawrth '20 (6)	27,310	4,313	**31,623**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cymorth Cynnar - Tachwedd '19 i Fawrth '20 (3)	26,549	4,193	**30,742**
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Plant - Ebrill '19 i Mehefin '19 (7)	18,892	2,967	**21,859**

Ni thalwyd unrhyw fuddion mewn nwyddau neu iawndal am golli cyflogaeth i uwch swyddogion yn ystod 2019/20. Talwyd unrhyw gostau teithio o ran milltiroedd ar gyfradd Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi.

1. Mae'r tâl yn cynnwys honorariwm o £1,093 ar gyfer dyletswyddau ychwanegol am fod Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol a Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal ar absenoldeb salwch am gyfnod.
2. Gan fod y gwasanaeth gofal cymdeithasol wedi'i ailstrwythuro yn ystod 2019/20, ar 1 Medi 2019 crëwyd swydd newydd Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal yn lle swydd y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Oedolion.
3. Gan fod y gwasanaeth gofal cymdeithasol wedi'i ailstrwythuro yn ystod 2019/20, ar 18 Tachwedd 2019 crëwyd swydd newydd Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cymorth Cynnar yn lle swydd Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Dysgu Gydol Oes a Diwylliant.
4. Gan fod y gwasanaeth gofal cymdeithasol wedi'i ailstrwythuro yn ystod 2019/20, crëwyd swydd Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Ceredigion. Dechreuodd y swyddog yn ei swydd ar 1 Medi 2019.
5. Mae'r tâl yn cynnwys honorariwm o £2,721 ar gyfer dyletswyddau ychwanegol am fod Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol a Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal ar absenoldeb salwch am gyfnod.
6. Mae'r tâl hwn ar gyfer Swyddog Arweiniol Corfforaethol dros dro: Porth Cynnal o 11 Tachwedd 2019 ymlaen am fod Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol a Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal ar absenoldeb salwch am gyfnod.
7. Bu i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Plant ymddeol ar 30 Mehefin 2019. Cafodd y swydd ei dileu ar ôl hynny.

Nid yw'r symiau hyn yn cynnwys unrhyw gyfraniadau pensiwn a wnaed gan y cyflogwr. Fodd bynnag, maent yn cynnwys y symiau a dalwyd i'r cyflogai, neu i'w derbyn ganddo, o ran unrhyw iawndal am golli swydd (1 cyflogai yn 2020/21 ac 1 cyflogai yn 2019/20).

Band Tâl	**2020/21 Nifer y Cyflogeion**	**2020/21 Nifer sy'n cynnwys Taliadau Terfyniad**	**2019/20 Nifer y Cyflogeion**	**2019/20 Nifer sy'n cynnwys Taliadau Terfyniad**
£60,000 - £64,999	7	0	7	0
£65,000 - £69,999	6	0	6	0
£70,000 - £74,999	4	0	0	0
£75,000 - £79,999	0	0	2	0
£80,000 - £84,999	2	0	1	0
£85,000 - £89,999	2	1	2	1
£90,000 - £94,999	1	0	1	0
£95,000 - £99,999	1	0	0	0
£100,000 - £104,999	0	0	0	0
CYFANSWM	**23**	**1**	**19**	**1**

Bu i'r Cyngor derfynu contractau nifer o weithwyr yn 2020/21, a chododd rhwymedigaethau o £181 mil yn sgil hynny (£953 mil yn 2019/20). Mae'r taliadau canlynol yn cynnwys costau diswyddo statudol a gwirfoddol, cyfraniadau pensiwn mewn perthynas â blynyddoedd a ychwanegwyd, straen pensiwn a thaliadau ex gratia eraill.

Band cost pecyn gadael	Nifer y diswyddiadau gorfodol		Nifer ymadawiadau eraill y cytunwyd		Cyfanswm nifer y pecynnau gadael		Cyfanswm cost pecynnau gadael ym mhob band	
	2020/21 nifer	2019/20 nifer	2020/21 nifer	2019/20 nifer	2020/21 nifer	2019/20 nifer	2020/21 £'000	2019/20 £'000
£0 - £20,000	30	15	9	38	39	53	64	333
£20,001 - £40,000	0	1	2	5	2	6	75	155
£40,001 - £60,000	0	0	1	2	1	2	50	97
£60,001 - £80,000	0	0	0	1	0	1	0	63
£80,001 - £100,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£100,001 - £150,000	0	1	0	0	0	1	0	106
£150,001 - £200,000	0	1	0	0	0	1	0	187
Cyfanswm	**30**	**18**	**12**	**46**	**42**	**64**	**189**	**941**
Adio: Symiau y darparwyd ar eu cyfer yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant heb eu cynnwys mewn bandiau							(8)	12
Cyfanswm cost yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant							**181**	**953**

1.31 COSTAU ARCHWILIO ALLANOL

Mae'r ffioedd a ganlyn am waith archwilio ac arolygu allanol am y flwyddyn ariannol 2020/21 yn daladwy gan y Cyngor:

	Ffi Arfaethedig 2020/21 £'000	Ffi Wirioneddol 2019/20 £'000
Gwaith Archwilio Ariannol	154	154
Gwaith Archwilio Perfformiad	100	100
Gwaith Ardystio Grant	24	24
Gwaith Archwilio Ariannol Arall:		
Awdurdod Harbwr Ceredigion	2	2
	280	**280**

1.32 TRAFODION PARTÏON PERTHNASOL

Mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu trafodion sylweddol â phartïon perthnasol - cyrff neu unigolion a chanddynt botensial i reoli'r Cyngor, neu ddylanwadu arno, neu i gael eu rheoli gan y Cyngor, neu'u dylanwadu ganddo. Mae'r trafodion hyn yn caniatáu i'r darllenwr asesu i ba raddau y gallai'r Cyngor fod wedi'i gyfyngu o ran ei allu i weithredu'n annibynnol neu i ba raddau y mae'n meddu ar y gallu i gyfyngu ar ryddid parti arall i fargeinio â'r Cyngor.

Llywodraeth Ganol

Bydd gan y Llywodraeth Ganol reolaeth effeithiol ar weithgareddau cyffredinol y Cyngor – mae'n gyfrifol am ddarparu fframwaith statudol y bydd y Cyngor yn gweithredu oddi mewn iddo, gan ddarparu'r mwyafrif o'i arian drwy grantiau gan nodi hefyd amodau nifer o'r trafodion rhwng y Cyngor a phartïon eraill (e.e. biliau treth y cyngor, budd-daliadau tai).

Mae cyfanswm y grantiau refeniw unigol a dderbyniwyd oddi wrth adrannau'r llywodraeth wedi eu cynnwys yn yr incwm gros o dan y Gwarged neu Ddiffyg yn y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn £67,211 mil ar gyfer 2020/21.

Swyddogion ac Aelodau
Mae gan y Cyngor drefniadau mewn grym sy'n gofyn i swyddogion ac aelodau nodi a datgelu trafodion gyda thrydydd partïon cysylltiedig. Nid oedd unrhyw drafodion perthnasol gyda aelodau neu swyddogion yn ystod y flwyddyn. Bydd gan aelodau'r Cyngor reolaeth uniongyrchol dros bolisïau gweithredu ac ariannol y Cyngor. Nodir yn Nodyn 1.29 cyfanswm lwfansau aelodau a dalwyd yn 2020/21.

Cyrff Cyhoeddus Eraill
Yn ystod y flwyddyn, bu i drafodion eraill gyda phartïon perthnasol godi fel a ganlyn:

	Derbyniadau £'000	**Taliadau £'000**
Llywodraeth Ganolog		
Cyfran o Ardrethi Annomestig Cenedlaethol o'r Gronfa Genedlaethol	23,800	0
Grant Cymorth Refeniw	83,846	0
Grantiau Cyfalaf		
Llywodraeth Cymru	10,901	0
Awdurdod Tân Canolbarth a Gorllewin Cymru	0	4,277
Heddlu Dyfed Powys	0	8,321
Cynghorau Tref a Chymuned yn ardal Ceredigion	0	1,141

1.33 CYLLID A GWARIANT CYFALAF
Nodir yn y tabl isod y gwariant cyfalaf yn ystod y flwyddyn (gan gynnwys gwerth yr asedau a gafwyd o dan brydlesau cyllid a chontractau PFI), yn ogystal â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle y bydd angen ariannu gwariant cyfalaf yn y blynyddoedd i ddod drwy godi tâl ar refeniw fel y caiff asedau eu defnyddio gan y Cyngor, bydd y gwariant yma'n golygu cynnydd yn y Gofyniad am Arian Cyfalaf (CFR), sef mesur y gwariant cyfalaf yn hanesyddol gan y Cyngor nad yw hyd yma wedi ei ariannu. Caiff y Gofyniad am Arian Cyfalaf ei ddadansoddi yn ail ran y nodyn yma.

	2020/21	2019/20
	£m	**£m**
Gofyniad Cyllid Cyfalaf Agoriadol	141.0	141.7
Buddsoddiad cyfalaf:		
Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar	10.1	10.7
Eiddo Buddsoddi	0.1	0.0
Arall	0.1	0.0
Gwariant Refeniw a ariannwyd o Gyfalaf Statudol	0.3	2.0
Ffynonellau cyllid:		
Derbyniadau Cyfalaf	0.0	(0.9)
Grantiau'r Llywodraeth a chyfraniadau eraill	(10.1)	(9.0)
Symiau a neilltuwyd o Refeniw:		
Cyfraniadau Refeniw Uniongyrchol - Cronfa Gyffredinol	(0.1)	(0.5)
MRP	(3.0)	(3.0)
Gofyniad Cyllid Cyfalaf Terfynol	**138.4**	**141.0**
Egluro'r symudiadau yn ystod y flwyddyn:		
Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthyca (â chymorth)	(2.3)	0.3
Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthyca (heb gymorth)	0.0	(0.7)
Asedau a gafwyd o dan PFI	(0.2)	(0.2)
Asedau a gafwyd o dan brydlesau cyllid	(0.1)	(0.1)
Cynnydd/(gostyngiad) o ran y Gofyniad Cyllid Cyfalaf	**(2.6)**	**(0.7)**

1.34 PRYDLESAU

Y Cyngor fel Deiliad Prydles:

Prydlesau Cyllid

Mae gan y Cyngor adeiladau amrywiol, llungopiwyr, argraffwyr, cyfrifiaduron a chyfarpar eraill amrywiol o dan amodau prydlesau cyllid. Fe'i nodwyd ar y Fantolen ar y gwerthoedd a nodwyd:

	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2020
	£'000	**£'000**
Cerbydau, peiriannau, celfi a chyfarpar	233	319
Seilwaith	995	1,022

Mae'r Cyngor yn ymrwymedig i wneud y taliadau canlynol o dan y cytundebau yma:

	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2020
	£'000	**£'000**
Rhwymedigaethau Prydlesau Cyllid (NPV ar leiafswm taliadau):		
- Cyfredol	126	130
- Nid yw'n gyfredol	579	679
Costau Cyllid sy'n daladwy mewn blynyddoedd i ddo	(64)	(74)
Lleiafswm taliadau prydles	**641**	**735**

Bydd y lleiafswm taliadau prydles yn daladwy dros y cyfnodau canlynol:

	Lleiafswm Taliadau Prydles		Rhwymedigaethau Prydles Cyllid	
	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2020	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2020
	£'000	£'000	£'000	£'000
Nid yn hwy na blwyddyn	131	138	126	130
Yn hwy na blwyddyn ond nid yn hwy na phum mlynedd	178	256	194	279
Hwy na phum mlynedd	332	341	385	400
Lleiafswm taliadau prydles	**641**	**735**	**705**	**809**

Prydlesau Gweithredu

Mae'r Cyngor wedi prynu faniau, bysiau mini, llungopiwyr, cyfrifiaduron a chyfarpar amrywiol eraill o dan amodau prydlesau gweithredu. Mae'r Cyngor yn ymrwymedig i'r taliadau canlynol o dan y cytundebau yma:

	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2020
	£'000	£'000
Nid yn hwy na blwyddyn	120	147
Yn hwy na blwyddyn ond nid yn hwy na phum mlynedd	92	122
Hwy na phum mlynedd	0	0
Lleiafswm taliadau prydles	**212**	**269**

Y Cyngor fel Prydlesydd:

Prydlesau Gweithredu

Mae'r Cyngor wedi rhoi ar brydles ei eiddo Stad Corfforaethol o dan amodau prydles gweithredu.

Mae'r lleiafswm taliadau prydles yn y dyfodol sy'n dderbyniadwy o dan brydlesau na ellir eu canslo mewn blynyddoedd i ddod fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2020
	£'000	£'000
Nid yn hwy na blwyddyn	757	815
Yn hwy na blwyddyn ond nid yn hwy na phum mlynedd	2,409	2,523
Hwy na phum mlynedd	28,943	29,325
Lleiafswm taliadau prydles	**32,109**	**32,663**

1.35 MENTRAU CYLLID PREIFAT A CHONTRACTAU TEBYG

Cynllun Menter Cyllid Preifat Ysgol Gyfun Penweddig

2020/21 oedd y unfed ar hugain flwyddyn o'r cytundeb Menter Cyllid Preifat o 30 mlynedd ar gyfer adeiladu, cynnal a chadw a gweithredu Ysgol Gyfun Penweddig yn Aberystwyth. Mae'r cytundeb contract Menter Cyllid Preifat yn cwmpasu'r manylebau gweithredu canlynol:

- Rheoli Cyfleusterau – sicrhau bod y safle a'r adeiladu ar gael yn ystod diwrnodau ysgol, diwrnodau swyddfa ac at ddefnydd cymunedol ar amser a chyfnodau y cytunwyd arnynt;
- Cynnal a chadw adeiladau a gwaith peirianyddol – cynnal adeiladau ysgolion, cyfleusterau a chyfarpar mewn cyflwr gwaith da;
- Cynnal a chadw tir – sicrhau y cedwir tir yr ysgol mewn cyflwr diogel, pleserus, ymarferol a gweithredol;
- Cynnal a Chadw Rhwydwaith TG – cynnal prif seilwaith TGCh yr ysgol a'r system ffôn;
- Glanhau – darparu gwasanaeth glanhau a fydd yn sicrhau bod yr ysgol yn gweithredu mewn amgylchedd glân; a
- Gwasanaeth Arlwyo – darparu prydau o safonau maethlon uchel wedi eu darparu yn unol ag anghenion yr ysgol.

Bydd y cytundeb yn nodi'r safonau minimwm ar gyfer y gwasanaethau i'w darparu gan y contractwr, gyda didyniadau o'r ffi sy'n daladwy os na fydd y cyfleusterau ar gael neu os bydd y perfformiad yn is na'r safonau minimwm. Bu i'r contractwr gytuno i fod yn gyfrifol am adeiladu'r ysgol a'i chynnal a'i chadw i gyflwr minimwm derbyniol gan gaffael a chynnal y peiriannau a'r cyfarpar angenrheidiol sydd ei angen i redeg yr ysgol. Caiff yr adeilad ac unrhyw beiriannau a chyfarpar a osodwyd ynddi ar ddiwedd y contract eu trosglwyddo i'r Cyngor am ddim ar ddiwedd y contract. Mae gan y Cyngor hawl o dan gytundeb Cynllun Menter Cyllid Preifat i derfynu'r cytundeb os bydd y Darparwr yn methu â'u goblygiadau fel y nodwyd yn y cytundeb. Bydd y Cyngor, os terfynir y contract yn y fath fodd yn atebol i dalu iawndal i'r Darparwr yn unol â Rhan II Atodlen 3 Cytundeb Menter Cyllid Preifat.

Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar
Nodir yr ased ar Fantolen y Cyngor. Caiff symudiadau yn eu gwerth yn ystod y flwyddyn eu nodi yn y dadansoddiad ar symudiadau Balans Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar yn Nodyn 1.13. Mae'r gwerth caiff ei ddwyn ymlaen ar gyfer Ysgol Gyfun Penweddig yn £18,834 mil.

Taliadau
Cytunir gan y Cyngor i wneud taliad bob blwyddyn a gaiff ei gynyddu bob blwyddyn gan chwyddiant a gellir ei leihau os bydd y contractwr yn methu â sicrhau bod deunyddiau ar gael a chyflawni safonau perfformiad mewn unrhyw un flwyddyn sydd fel arall yn sefydlog. Mae'r taliadau sy'n weddill o dan y contract Menter Cyllid Preifat ar 31 Mawrth 2021 (gan eithrio unrhyw amcangyfrif o chwyddiant, sicrhau bod eitemau ar gael/didyniadau perfformiad) fel a ganlyn:

Taliadau i'w gwneud:	Tâl am Gwasanaethau £'000	Ad-dalu Gwariant Cyfalaf £'000	Llog £'000	Cyfanswm £'000
o fewn blwyddyn	1,066	304	405	1,775
o fewn 2 i 5 mlynedd	2,954	1,922	1,205	6,081
o fewn 6 i 10 mlynedd	3,524	2,037	454	6,015
	7,544	**4,263**	**2,064**	**13,871**

Er y disgrifir y taliadau a wneir i'r contractwr fel taliadau unedol, maent wedi eu cyfrif er mwyn digolledu'r contractwr am werth teg y gwasanaethau a ddarperir ganddynt, y gwariant cyfalaf a'r llog sy'n daladwy tra bydd y gwariant cyfalaf yn parhau i gael ei

ad-dalu. Mae'r rhwymedigaeth sy'n weddill i'r contract am wariant cyfalaf arno fel a ganlyn:

Gwerth y Rhwymedigaethau ar Ddyddiad y Fantolen

	2020/21 £'000	2019/20 £'000
Balans ar 1 Ebrill	4,568	5,079
Ad-dalu'r prif swm	(305)	(511)
Balans ar 31 Mawrth	**4,263**	**4,568**
Tymor Hir	3,959	4,263

1.36 CYNLLUNIAU PENSIWN Y RHODDWYD CYFRIF AMDANYNT FEL CYNLLUNIAU CYFRANIADAU DIFFINIEDIG

Mae'r Athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o Gynllun Pensiwn yr Athrawon, a weinyddir gan Capita. Mae'r Cynllun yn cynnig buddion penodol I athrawon pan fyddant yn ymddeol, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu at y costau drwy gyfrannu ar sail canran o gyflog pensiynadwy'r aelodau. Yn dechnegol, Cynllun Buddion Diffiniedig yw hwn. Serch hynny, nid oes cronfa wedi'i sefydlu ar gyfer y Cynllun, a defnyddir cronfa dybiannol fel sail ar gyfer cyfrifo'r gyfradd y bydd yr awdurdodau lleol yn ei gyfrannu fel cyflogwr. Nid yw'r Cyngor yn medru rhoi cyfrif dibynadwy o'i gyfran o'r sefyllfa ariannol waelodol na pherfformiad y Cynllun. At ddibenion y Datganiad Cyfrifon, rhoddir cyfrif am y cynllun hwn fel pe bai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2020/21 talodd y Cyngor £5.7m (£4.8m yn 2019/20) i'r Adran Addysg a Sgiliau mewn perthynas â chostau pensiwn athrawon, sy'n cynrychioli 23.68% o bensiwn taladwy athrawon ar gyfer 2020/21 (16.48% o bensiwn taladwy athrawon o'r 1af Ebrill 2019 hyd 31ain Awst 2019 a 23.68% o'r 1af Medi 2019 hyd 31ain Mawrth 2020). Yn ogystal, mae'r Cyngor yn gyfrifol am yr holl daliadau pensiwn sy'n gysylltiedig â'r blynyddoedd ychwanegol y mae wedi'u dyfarnu, ynghyd ag unrhyw gynnydd perthnasol. Yn 2020/21, talwyd £202,382 (£185,956 yn 2019/20) i'r Gronfa Pensiwn yr Athrawon, naill ai'n uniongyrchol i neu thrwy Gyngor Sir Caerfyrddin (mewn perthynas â chyfran y Cyngor o gostau hen Gyngor Sir Dyfed o ran ymddeoliad cynnar athrawon). Mae'r Cyngor hefyd wedi gwneud taliadau o £380,094 yn 2020/21 (£369,321 yn 2019/20) yn uniongyrchol i athrawon sydd wedi ymddeol yn gynnar ers 1 Ebrill 1996. Gwerth cyfalafol y taliadau uchod yw £3.64 miliwn a £6.84 miliwn, yn y drefn honno.

1.37 CYNLLUNIAU BUDDION A CHYFRANIADAU DIFFINIEDIG

Cyfranogiad yn y Cynllun Pensiwn

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn gwneud cyfraniadau tuag at gost buddion ôl-gyflogaeth. Er na fydd y buddion hyn yn daladwy tan fod gweithwyr yn ymddeol, mae ymrwymiad gan y Cyngor i wneud y taliadau (ar gyfer y buddion hynny) a'u datgelu pan fydd gweithwyr yn ennill yr hyn y mae ganddynt hawl iddo yn y dyfodol.

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yn y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, wedi'i weinyddu gan Gyngor Sir Caerfyrddin. Mae'n gynllun cyflog terfynol â buddion diffiniedig a ariennir, sy'n golygu bod y Cyngor a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i'r gronfa, wedi'u cyfrifo ar lefel a ddylai gydbwyso'r rhwymedigaethau pensiwn â'r asedau buddsoddi. Amcangyfrif cyfraniadau cyflogwr o £8,405 mil ar gyfer 2021/22 gan fod yn seiliedig ar y cyfraddau cyfrannu a nodwyd fesul Prisiad Actwaraidd 2019.

Trafodion sy'n Gysylltiedig â Buddion Ymddeoliad

Mae'r Cyngor yn cydnabod cost buddion ymddeoliad wrth adrodd cost y Gwasanaethau pan fydd y gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan fyddant yn cael eu talu ar ffurf pensiynau. Fodd bynnag, mae'r swm y mae gofyn i'r Cyngor ei godi ar Dreth y Cyngor yn seiliedig ar yr arian sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn. Felly caiff gwir gost y buddion ôl-gyflogaeth/ymddeoliad ei wrthdroi yn y Datganiad o Symudiadau ar Falans y Gronfa Gyffredinol. Gwnaed y trafodion a ganlyn yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant a Balans y Gronfa Gyffredinol drwy'r Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn:

	2020/21	**2019/20**
	£'000	**£'000**
Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant:		
Cost y Gwasanaethau:		
– cost gyfredol y gwasanaeth	17,516	17,811
– cost blaenorol y gwasanaeth	82	1,236
– (elw)/colled o setliadau/cwtogiadau	16	1,150
Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi:		
– cost llog net	3,602	2,691
Cyfanswm y Buddion Ôl-gyflogaeth a godir o'r Gwarged neu'r Diffyg yn y Gwasanaethau	**21,216**	**22,888**
Buddion Ôl-gyflogaeth eraill a godir yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant:		
Ailfesur y rhwymedigaeth budd diffiniedig net gan gynnwys:		
– Enillion ar asedau'r cynllun (ac eithrio'r swm sydd wedi'i gynnwys yn y costau llog net)	(91,229)	44,416
– Enillion a cholledion actiwaraidd sy'n codi ar newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig	0	(14,610)
– Enillion a cholledion actiwaraidd sy'n codi ar newidiadau mewn rhagdybiaethau ariannol	95,823	(9,446)
- Profiad (elw)/colled	(10,870)	3,449
	(6,276)	23,809
Cyfanswm y Buddion Ôl-gyflogaeth a godir yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant	**14,940**	**46,697**
Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn:		
– gwrthdroi'r taliadau net a wnaed i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau ar gyfer buddion ol-gyflogaeth yn unol â'r Cod	(21,216)	(22,888)
Gwir swm a godwyd yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol ar gyfer pensiynau yn ystod y flwyddyn:		
– cyfraniadau cyflogwr taladwy at y cynllun	8,501	9,046

Asedau a Rhwymedigaethau Pensiynau a Gofnodwyd ar y Fantolen
Mae'r swm a gofnodwyd ar y Fantolen yn sgil rhwymedigaeth y Cyngor o ran ei gynlluniau buddion diffiniedig fel a ganlyn:

	2020/21	2019/20
	£'000	£'000
Gwerth presennol yr ymrwymiad budd diffiniedig	635,391	530,752
Gwerth teg o asedau'r cynllun	(474,566)	(376,366)
Rhwymedigaeth net sy'n codi o'r ymrwymiad budd diffiniedig	**160,825**	**154,386**

Cysoni Symudiadau yng Ngwerth Teg Asedau'r Cynllun

	Holl Fuddion Gronfa		Buddion heb Gronfa	
	2020/21	2019/20	2020/21	2019/20
	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	376,366	413,167	0	0
Incwm llog	9,011	9,891	0	0
Ailfesur elw(colled):				
– Enillion ar asedau'r cynllun, ac eithrio'r swm sydd wedi'i gynnwys yn y costau llog net	91,229	(44,416)	0	0
Cyfraniadau gan y cyflogwr	8,501	9,046	384	395
Cyfraniadau gan weithwyr i'r cynllun	3,210	3,056	0	0
Buddion a dalwyd	(13,548)	(14,184)	(384)	(395)
Arall	(203)	(194)	0	0
Gwerth teg terfynol asedau'r cynllun	**474,566**	**376,366**	**0**	**0**

Cysoni Gwerth Presennol Rhwymedigaethau'r Cynllun (Rhwymedigaeth Buddion Diffiniedig)

	Holl Rhwymedigaethau Gronfa		Rhwymedigaethau heb Gronfa	
	2020/21	2019/20	2020/21	2019/20
	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans agoriadol ar 1 Ebrill	530,752	529,902	5,017	6,889
Cost gwasanaeth cyfredol	17,313	17,617	0	0
Cost llog	12,613	12,582	117	160
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	3,210	3,056	0	0
Ailfesur (enillion) a cholledion:				
– Profiad (enillion)/colledion	(10,870)	3,449	(118)	(1,419)
– (Enillion)/colledion actiwaraidd sy'n codi o newidiadau mewn rhagdybiaethau ariannol	95,823	(9,446)	510	(73)
– (Enillion)/colledion actwaraidd sy'n codi o newidadau mewn tybiaethau demograffig	0	(14,610)	0	(145)
Cost blaenorol y gwasanaeth	82	1,236	0	0
Colledion/(enillion) ar gwtogiad	16	1,150	0	0
Buddion a dalwyd	(13,548)	(14,184)	(384)	(395)
Balans terfynol 31 Mawrth	**635,391**	**530,752**	**5,142**	**5,017**

Roedd asedau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cynnwys:

		Gwerth teg asedau'r cynllun	
	Dyfynnwyd (Ie/Na)	**2020/21 £'000**	**2019/20 £'000**
Ecwitiau:			
DU	I	101,035	87,769
Byd-eang	I	123,387	0
Cronfeydd Cyfun Tramor	N	0	89,462
Unol Daleithiau	I	51,443	42,266
Canada	I	2,088	1,694
Japan	I	15,993	12,608
Ymylon y Môr Tawel	N	4,888	3,877
Marchnadoedd Datblygol	N	40,528	27,625
Ewropeaidd heb DU	I	12,196	10,237
Is-gyfanswm ecwitiau		**351,558**	**275,538**
Bondiau:			
Llywodraeth y DU wedi'u mynegeio	I	12,339	14,829
Corfforaethol y DU	N	0	37,975
Dosbarth Arall 1	I	42,711	0
Is-gyfanswm bondiau		**55,050**	**52,804**
Eiddo:			
Cronfeydd eiddo	N	52,440	46,142
Is-gyfanswm eiddo		**52,440**	**46,142**
Dewisiadau eraill:			
Dosbarth 1	I	9,966	0
Is-gyfanswm Dewisiadau eraill		**9,966**	**0**
Arian parod:			
Cyfrifon arian parod	I	5,552	1,882
Is-gyfanswm arian parod		**5,552**	**1,882**
Cyfanswm asedau		**474,566**	**376,366**

Ymraniad yr asedau ar draws y categorïau buddsoddi

	2020/21	**2019/20**
Ecwitiau	74.08%	73.21%
Bondiau	11.60%	14.03%
Eiddo	11.05%	12.26%
Dewisiadau eraill	2.10%	0.00%
Arian parod	1.17%	0.50%

Sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Rhwymedigaethau

Mae rhwymedigaethau wedi cael eu hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu uned credyd. Mae amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy yn y dyfodol yn dibynnu ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, lefelau cyflog, ac ati. Amcangyfrifwyd Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan Mercer Limited, cwmni annibynnol o actiwariaid, ac mae'r amcangyfrifon ar gyfer y Gronfa yn

seiliedig ar y prisiad actiwaraidd diwethaf o'r cynllun fel ar 31 Mawrth 2019. Y rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddiwyd gan yr actiwari oedd:

	31 Mawrth 21	**31 Mawrth 20**
Gwybodaeth ynghylch hyd fel ar ddiwedd y cyfnod cyfrifyddu:		
Rhagamcanu hyd rhwymedigaethau Macaulay	18 flynyddoedd	18 flynyddoedd
Proffil hyd a ddefnyddir i bennu rhagdybiaethau	Aeddfed lawn	Aeddfed lawn
Rhagdybiaethau ariannol:		
- Cyfradd chwyddiant y Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI)/ailbrisiad buddion CARE	2.70%	2.10%
- Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau	4.20%	3.60%
- Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau mewn taliad/gohiriad	2.80%	2.20%
- Cyfradd disgownt	2.10%	2.40%
Rhagdybiaethau marwolaeth ôl-ymddeol (iechyd arferol):		
- Aelodau sydd heb ymddeol	S3PA CMI_2018_[1.75%] (100% dynion, 91% menywod)	S3PA CMI_2018_[1.75%] (100% dynion, 91% menywod)
- Aelodau wedi ymddeol	S3PA CMI_2018_[1.75%] (94% dynion, 92% menywod)	S3PA CMI_2018_[1.75%] (94% dynion, 92% menywod)
Hirhoedledd o gwryw (benyw):		
- pensiynwr yn y dyfodol 65 oed mewn 20 mlynedd	24.7 (27.2) o flynyddoedd	24.5 (27.1) o flynyddoedd
- pensiynwr 65 oed ar hyn o bryd	23.1 (25) o flynyddoedd	23 (24.9) o flynyddoedd

Mae rhagamcanu rhwymedigaethau budd diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraidd a amlinellir yn y tabl isod. Mae'r dadansoddiadau sensitifrwydd isod wedi cael eu pennu yn seiliedig ar newidiadau rhesymol posibl o'r rhagdybiaethau sy'n digwydd ar ddiwedd y cyfnod adrodd ac yn cymryd ar gyfer pob newid bod y rhagdybiaeth wedi dadansoddi newidiadau tra bo'r holl ragdybiaethau eraill yn parhau'n gyson. Mae'r rhagdybiaethau mewn hirhoedledd, er enghraifft, yn cymryd bod disgwyliad oes yn cynyddu neu'n lleihau i ddynion a menywod. Yn ymarferol, nid yw hyn yn debygol o ddigwydd, a gall newidiadau mewn rhai o'r rhagdybiaethau fod yn rhyng-gysylltiedig. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad o sensitifrwydd wedi dilyn polisïau cyfrifyddu ar gyfer y cynllun, h.y. ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu uned credyd. Nid oedd y dulliau a'r mathau o ragdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r dadansoddiad sensitifrwydd isod yn newid o'r rhai a ddefnyddiwyd yn y cyfnod blaenorol.

Dadansoddiad sensitifrwydd fel ar 31 Mawrth 2021

Eitem i'w datgelu	Canolog	Sensitifrwydd 1 + 0.1% y flwyddyn cyfradd disgownt	Sensitifrwydd 2 + 0.1% y flwyddyn chwyddiant	Sensitifrwydd 3 + 0.1% y flwyddyn twf tâl	Sensitifrwydd 4 blwyddyn o gynnydd mewn disgwyliad oes
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rhwymedigaethau	635,391	624,160	646,825	636,800	654,398
Asedau	(474,566)	(474,566)	(474,566)	(474,566)	(474,566)
Diffyg/(Gwarged)	**160,825**	**149,594**	**172,259**	**162,234**	**179,832**
Cost Gwasanaeth Ddisgwyliedig ar gyfer y flwyddyn nesaf	21,861	21,306	22,440	21,861	22,557
Cost Llog Net Ddisgwyliedig ar gyfer y flwyddyn nesaf	3,289	3,199	3,533	3,323	3,692

Eitem i'w Datgelu	Sensitifrwydd 5 Newid o +/- 0.1% yn nychweliadau Buddsoddi 2019/20 +1%	-1%
	£'000	£'000
Rhwymedigaethau	635,391	635,391
Asedau	(479,302)	(469,830)
Diffyg (Gwarged)	**156,089**	**165,561**
Cost Gwasanaeth Ddisgwyliedig ar gyfer y flwyddyn nesaf	21,861	21,861
Cost Llog Net Ddisgwyliedig ar gyfer y flwyddyn nesaf	3,190	3,389

Risgiau sy'n gysylltiedig â'r Gronfa Bensiwn
Y prif risgiau i'r Cyngor yn deillio o'r cynllun yw'r rhagdybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (h.y. tynnu symiau mawr o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, arenillion bondiau a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Mae'r rhain yn cael eu lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi i'r Gronfa Gyffredinol y symiau sy'n ofynnol gan statud fel y disgrifir yn y nodyn polisïau cyfrifyddu.

1.38 DATGELU NATUR A MAINT Y RISGIAU SY'N DEILLIO O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae gweithgarwch Rheoli Trysorlys y Cyngor yn golygu ei fod yn agored I amrywiaeth o risgiau ariannol:

- Risg credyd – y posibilrwydd y gallai partïon eraill fethu â thalu symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor.
- Risg Hylifedd ac Ail-gyllido – y posibilrwydd na fydd y Cyngor yn meddu ar gyllid i gyflawni ei rwymedigaethau i wneud taliadau.
- Risg y farchnad – posibilrwydd y gallai colledion ariannol ddod i ran y Cyngor o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau megis cyfraddau llog a symudiadau ar y farchnad stoc.

Mae pandemig COVID-19 yn cynnig ansicrwydd ychwanegol o ran y risgiau ariannol a ddisgrifir, yn enwedig risg credyd. Fodd bynnag, mae Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor yn lleihau effaith y risgiau hyn fel y disgrifir yn y nodyn hwn.

Mae tîm Trysorlys canolog yn cyflawni'r gwaith o Reoli'r Trysorlys gyda chymorth cynghorydd allanol – Link Asset Services. Diffinnir Rheoli'r Trysorlys fel a ganlyn: *'Rheoli buddsoddiadau a llifau arian yr awdurdod, ei drafodion bancio, marchnadoedd ariannol a marchnadoedd cyfalaf; rheoli'n effeithiol y risgiau sydd ynghlwm wrth y gweithgareddau hynny a cheisio sicrhau'r perfformiad gorau posibl yn unol â'r risgiau hynny'.*

Mae Deddf Llywodraeth Leol 2003 yn ei gwneud hi'n ofynnol i'r Cyngor lunio Strategaeth Rheoli'r Trysorlys, a gaiff ei gymeradwyo'n flynyddol gan y Cyngor llawn. Mae Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor yn nodi polisïau'r Cyngor o ran rheoli ei fuddsoddiadau a'i ddyledion ac o ran blaenoriaeth i ddiogelwch a hylifedd y buddsoddiadau hynny.

Risg Credyd

Mae risg credyd yn deillio o adneuon gyda banciau a sefydliadau ariannol, ac o fod yn agored i gwsmeriaid y Cyngor. Ni wneir adneuon gyda banciau a sefydliadau ariannol os nad oes ganddynt statws credyd.

Caiff statws credyd ei fonitro gan wasanaeth monitro ar-lein ynghyd â rhestrau graddfeydd credyd wythnosol a ddarperir gan Link Asset Services. Mae hwn yn defnyddio sgoriau credyd o'r 3 asiantaeth sgorio credyd (Fitch, Moody's a Standard & Poor's) ac maent hefyd yn cyfnewid data ynglŷn ag unrhyw ddiffyg lle mae hyn yn bodoli yn y marchnadoedd. Hysbysir y Cyngor yn electronig bob tro y bydd statws credyd un o'r sefydliadau sydd ar y rhestr gymeradwy'n newid. Os caiff un o'r gwrthbartïon neu gynllun buddsoddi ei israddio a bod hynny'n golygu nad yw'n bodloni meini prawf sylfaenol y Cyngor o ran credyd, bydd y Cyngor yn rhoi'r gorau ar unwaith i ddefnyddio'r gwrthbarti hwnnw neu'r cynllun buddsoddi hwnnw.

Isod, nodir y meini prawf credyd o ran asedau ariannol y Cyngor ar 31ain Mawrth 2021:

Categori'r Asedau Ariannol	Meini Prawf	Buddsoddiad unigol mwyaf ar 31/03/2021	Cyfanswm y Buddsoddiadau ar 31/03/2021
Adneuon sydd gyda Swyddfa	Dim sgôr gredyd	£1.5m	£5.0m

Rheoli Dyledion Llywodraeth y DU			
Adneuon mewn Banciau / Cymdeithasau Adeiladu	Isafswm sgôr: Hirdymor A- Byrdymor F1	£12.2m	£24.2m

Mae gan y Cyngor restr fuddsoddi a gymeradwyir gan y Cyngor Llawn fel rhan o'r strategaeth flynyddol i Reoli'r Trysorlys. Mae'r rhestr yn cynnwys:

- y categorïau buddsoddi a ganiateir a phwy sydd wedi ei awdurdodi i fuddsoddi ym mhob categori (e.e. swyddogion mewnol, rheolwyr cronfeydd allanol);
- y meini prawf sylfaenol sy'n ofynnol o ran credyd ar gyfer pob math o fuddsoddiad;
- gwerth uchaf yr arian y gellir ei fuddsoddi gyda phob gwrthbarti unigol;
- gwerth uchaf yr arian y gellir ei fuddsoddi ym mhob categori buddsoddi;
- y cyfnod hiraf a ganiateir ar gyfer pob math o fuddsoddiad;
- y terfyn uchaf ar gyfer buddsoddiadau hirach na 364 o ddiwrnodau.

Caiff y rhestr ei hadolygu a'i diweddaru'n rheolaidd yn unol â'r statws credyd diweddaraf a chyflwr y farchnad.

Mae'r dadansoddiad canlynol yn crynhoi'r risg credyd mwyaf posibl i'r Cyngor, yn seiliedig ar brofiad o ddiffygdalu a methu casglu yn ystod y deuddeg mlynedd ariannol ddiwethaf, a addaswyd i adlewyrchu amodau'r farchnad bresennol.

	Swm ar 31/03/21	Profiad hanesyddol o ddiffygdalu	Profiad hanesyddol wedi'i addasu ar gyfer amodau'r farchnad ar 31/03/21	Amcan o'r amlygiad mwyaf posibl i ddiffygdalu a methiant i gasglu buddsoddiadau	Amcan o'r amlygiad mwyaf ar 31/03/21
	£'000	%	%	£'000	£'000
	A	B	C	A x C	
Adneuon â Banciau a sefydliadau ariannol	29,201	1.7%	1.7%	496	496

Yn ystod y flwyddyn ariannol bu'r Cyngor yn gweithredu o fewn cyfyngiadau'r trysorlys a'r Dangosyddion Darbodus a nodwyd yn yr adroddiad blynyddol ar Strategaeth Rheoli'r Trysorlys.

Er nad yw dylanwad economaidd COVID-19 wedi cyrraedd ei derfyn eto, mae'r sector gwasanaethau ariannol yn wynebu cryn ansicrwydd a llawer o heriau. Mae'r Cyngor yn parhau i fonitro'n ofalus statws credyd y sefydliadau sydd ar ei restr gymeradwy o bartïon gontract. Bydd unrhyw barti i gontract a gaiff ei israddio, gan olygu nad yw mwyach yn bodloni meini prawf gofynnol y Cyngor o ran credyd, yn cael ei dynnu ar unwaith oddi ar y rhestr gymeradwy o bartïon contract.

Risg Hylifedd ac Ail-gyllido

Oherwydd bod y Cyngor yn gallu benthyg oddi wrth y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB), nid oes risg sylweddol na fydd yn gallu codi arian i gyflawni'r ymrwymiadau sydd ganddo o dan yr offerynnau ariannol. Yn hytrach, mae risg yn codi oherwydd bod y Cyngor yn gorfod adnewyddu cyfran helaeth o'i fenthyciadau ar adeg pan fo'r cyfraddau llog yn anffafriol. I'r perwyl hwn, mae'n allweddol ystyried proffil aeddfedrwydd dyledion wrth ymgymryd â benthyciadau newydd neu ailstrwythuro'r benthyciadau presennol.

Dyma ddadansoddiad o aeddfedrwydd dyledion allanol y Cyngor ar 31ain Mawrth 2021:

	£'000
Llai na blwyddyn	1,084
Rhwng blwyddyn a dwy flynedd	7,818
Rhwng dwy a phum mlynedd	6,589
Rhwng pump a deng mlynedd	11,383
Deng mlynedd a mwy	90,082
	116,956

Bydd yr holl ddyledion masnachol a dyledion eraill yn daladwy ymhen llai na blwyddyn. Bondiau wedi'u dal fel Credydwyr Hir Dymor heb eu cynnwys yn y tabl uchaf ar ddadansoddiad aeddfedrwydd.

Risg y Farchnad

Risg Cyfradd Llog

Mae'r Cyngor yn agored i risg o ran ei amlygiad i symudiadau yng nghyfraddau llog ei fenthyciadau a'i fuddsoddiadau. Mae newidiadau i'r gyfradd llog yn cael effaith gymhleth ar y Cyngor. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y gyfradd llog yn peri'r effeithiau canlynol:

- Benthyciadau ar gyfraddau newidiol – bydd y treuliau llog a godir ar y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant yn codi.
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg y rhwymedigaethau'n disgyn.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau newidiol – bydd yr incwm llog a gredydir i'r Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant yn codi.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg yr asedau'n disgyn.

Caiff benthyciadau eu cario ar gost amorteiddiedig, ac felly ni fyddai'r enillion a'r colledion enwol ar fenthyciadau ar gyfradd sefydlog yn effeithio ar y Cyfrif Incwm a Gwariant. Fodd bynnag, caiff newidiadau yn y llog sy'n daladwy ac yn dderbyniadwy ar fenthyciadau ar gyfradd newidiol eu codi ar y Cyfrif Incwm a Gwariant a byddant yn effeithio ar Fantolen y Gronfa Gyffredinol.

Mae gan y Cyngor nifer gyfyngedig o strategaethau i reoli'r risg o ran cyfraddau llog o ystyried yr hinsawdd bresennol lle mae'r cyfraddau llog yn isel. Y brif strategaeth yw rheoli'r gofynion o ran llif arian a'r balans craidd, gwneud buddsoddiadau mwy hirdymor pan fo'r cronfeydd dros ben yn caniatáu hynny, a mynd ati ar yr un pryd i gydnabod y gofynion cyllido yn rhaglen gyfalaf tair blynedd y Cyngor a chyflawni benthyciadau newydd hirdymor tra mae'r cyfraddau llog yn dal i fod ar eu hisaf erioed.

Yn 2020/21 roedd portffolio buddsoddi'r Cyngor (ac eithrio'r llog a gronnwyd) yn £22.5 miliwn ar ddechrau'r flwyddyn ac yn £29.2 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Dechreuodd portffolio dyled y Cyngor (ac eithrio'r llog a gronnwyd) ar £122.8 miliwn ac roedd yn £116.7 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae asesiad o safle diweddaraf y gyfradd llog a'r rhagolygon at y dyfodol yn bwydo i'r broses o bennu'r gyllideb flynyddol. Fe'i defnyddir hefyd i fonitro a rhagfynegi alldro'r gyllideb yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn caniatáu i unrhyw newidiadau anffafriol gael eu hystyried. Daw rhagolygon ynghylch y cyfraddau llog i law gan ragolygwyr annibynnol drwy gynghorwyr trysorlys allanol y Cyngor. Mae hyn nid yn unig yn dylanwadu ar strategaethau benthyca ond hefyd ar amserlenni buddsoddi a'r cydbwysedd cyffredinol rhwng y portfolios buddsoddi a benthyca.

Ar 31/03/2021, pe bai'r cyfraddau llog 1% yn uwch a phob newidyn arall yn gyson, byddai'r effaith ariannol fel a ganlyn:

	£'000
Cynnydd o ran y Llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau cyfradd newidiol	94
Cyfanswm yr effaith ar y Cyfrif Incwm a Gwariant	**94**
Effaith Gwerth Teg	**£'000**
Gostyngiad yng ngwerth teg y benthyciadau cyfradd sefydlog	21,148

Nid oes gan y Cyngor unrhyw rwymedigaethau benthyca ar gyfradd newidiol.

Byddai effaith cwymp o 1% yn y cyfraddau llog fel yr uchod, ond gyda'r symudiadau wedi'u gwrthdroi.

Mae enillion buddsoddiad ar gyfer 2020/21 wedi bod yn isel iawn oherwydd cyfraddau llog isel yn hanesyddol o ganlyniad parhaus i'r COVID-19 (2020/21: £46 mil 2019/20: £262 mil).

Risg o ran Prisiau

Nid yw'r Cyngor yn defnyddio rheolwr cronfa allanol bellach; felly mae'r buddsoddiadau a wneir ar hyn o bryd yn seiliedig ar gyfraddau llog sefydlog. Nid yw'r Cyngor felly yn agored ar hyn o bryd i golledion sy'n codi yn sgil newidiadau ym mhrisiau eitemau a gaiff eu masnachu e.e. cyfranddaliadau, giltiau, tystysgrifau adneuo.

Risg y Cyfnewidfeydd Tramor

Mewn amgylchiadau arferol ni fyddai unrhyw asedau neu rwymedigaethau ariannol gan y Cyngor mewn arian tramor ac felly ni fyddai'n agored i golled sy'n codi o symudiadau mewn cyfraddau cyfnewid. Fodd bynnag, o ganlyniad i broses Gweinyddu Heritable Bank o Wlad yr Iâ a chytundeb Compównd LBI, roedd swm a enwir mewn Ewros (sy'n cyfateb i tua £9k) yn cael ei ddal mewn ysgrow hyd nes y byddai canlyniad taliad(au) pellach gan Weinyddwyr Heritable Bank. Daeth yr achos hwn i ben yn ystod 2020/21 a chafwyd difidend terfynol £9,926.44 ar ddiwedd mis Gorffennaf 2020.

1.39 RHWYMEDIGAETHAU AMODOL

Municipal Mutual Insurance

Municipal Mutual Insurance (MMI) oedd yswirwyr y Cyngor cyn 1996 a bu iddynt roi'r gorau i gyflawni busnes yswiriant ar 30 Medi 1992. I sicrhau ei fod yn terfynu'n

drefnus, cyflwynwyd Cynllun Trefniant (Cynllun) a ddaeth i rym ar 21 Ionawr 1994. Rhoddodd cyfarwyddwyr MMI y Cynllun ar waith ar 13 Tachwedd 2012, ar ôl iddi ddod i'r amlwg na fyddai modd terfynu'r busnes yn ddiddyled. Penodwyd Ernst & Young yn weinyddwyr ar gyfer y Cynllun a phennodd gyfradd lefi gychwynnol o 15%, swm o £30 mil, a dalwyd gan y Cyngor yn 2013/14. Yn 2015/16, hysbyswyd y Cyngor o'r ffaith bod cyfradd yr ardoll yn cael ei chodi i 25%, felly talwyd swm pellach o £20 mil. O dan y Cynllun, mae'n ofynnol i gredydwyr yswiriant mwyaf MMI (Credydwyr y Cynllun) dderbyn taliadau rhannol o'r hawliadau (yn y gorffennol a'r dyfodol). Yr uchafswm y gellir ei adfachu oherwydd unrhyw lefi yn y dyfodol y1 £174,014, ar yr amod nad yw Ceredigion yn gwneud unrhyw hawliadau eraill yn erbyn y Cynllun. Ni ddisgwylir iddo wneud hynny.

Achos Cyfreithiol am Drethi Dŵr
Trosglwyddodd y Cyngor ei stoc tai i Dai Ceredigion yn 2009, a chyn hynny, casglwyd y trethi dŵr ar ran Dŵr Cymru gan denantiaid fel rhan o'u rhent. Yn gyfnewid am y gwasanaeth hwn, roedd y Cyngor yn cael comisiwn. Cwestiynwyd y trefniant hwn yn achos *Kim Jones v Bwrdeistref Southwark Llundain [2016] EWHC 457*. Barnodd y llys bod y diffynnydd yn gweithredu fel cyflenwr dŵr ac nid fel asiant y cyflenwr dŵr wrth gasglu trethi dŵr fel rhan o'r rhent. Mae gan y dyfarniad hwn oblygiadau ariannol posibl o ran y ffi asiantaeth ac mewn achosion pan gymrwyd camau yn erbyn ôl-ddyledion rhent y byddai modd barnu eu bod yn cynnwys trethi dŵr.

1.40 CYD-BWYLLGORAU

Bwrdd Tyfu Canolbarth Cymru
Mae'r Cyngor a Chyngor Sir Powys yn aelodau o Fwrdd Tyfu Canolbarth Cymru a sefydlwyd yn 2020/21. Mae'r Bwrdd yn rhoi arweinyddiaeth, atebolrwydd ac yn gwneud penderfyniadau strategol ar gyfer Bargen Twf Canolbarth Cymru. Mae datganiad blynyddol ar wahân wedi'i lunio ar gyfer y Bwrdd ar gyfer 2020/21. Yr unig ffigurau sy'n ymwneud â Thyfu Canolbarth Cymru sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad hwn o Gyfrifon yw cyfraniad y Cyngor i'r Bwrdd, sef £44,049 ar gyfer 2020/21.

Ein Rhanbarth ar Waith (ERW)
Gadawodd y Cyngor Gonsortiwm ERW ar 31ain Mawrth 2021.

1.41 DIGWYDDIADAU AR ÔL Y FANTOLEN AC AWDURDODI'R CYFRIFON I'W CYHOEDDI

Does dim digwyddiadau ôl fantolen ar gyfer 2020/21.

Awdurdodir y Datganiad Cyfrifon i'w gyhoeddi gan Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael ar 25 Tachwedd 2021.

DATGANIAD LLYWODRAETHAU BLYNYDDOL

1 CRYNODEB GWEITHREDOL

Mae Cyngor Sir Ceredigion ('y Cyngor') yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gyflawni yn unol â'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu, bod cyfrif priodol amdano a'i fod yn cael ei ddefnyddio'n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol.

Mae'r Cyngor hefyd wedi ymrwymo i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol ei ddinasyddion. Caiff yr ymrwymiad hwnnw ei egluro yn Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022 y Cyngor ac mae'n disgrifio sut y bydd y Cyngor yn mynd i'r afael â'r heriau sydd o'i flaen ac yn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd. Gweledigaeth y Cyngor ar gyfer y cyfnod hwn yw bod y Cyngor *'yn darparu gwasanaethau cyhoeddus dwyieithog cynaliadwy sy'n rhoi gwerth am arian er mwyn cynnal economi gryf, amgylchedd iach a hyrwyddo lles ein pobl a'n cymunedau'* a bwriedir gwireddu'r weledigaeth drwy gyflawni'r Blaenoriaethau Corfforaethol, sef:

1. Hybu'r Economi;
2. Buddsoddi yn Nyfodol y Bobl;
3. Galluogi Cydnerthedd Unigolion a Theuluoedd; a
4. Hyrwyddo Cydnerthedd Amgylcheddol a Chymunedol.

I fod yn llwyddiannus, rhaid bod gan y Cyngor sylfaen gref o drefniadau llywodraethu da a rheolaeth ariannol gadarn. Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol y Cyngor yn sicrhau ein bod yn gwneud y pethau iawn, yn y ffordd iawn, yn unol â'n gwerthoedd. Caiff y Cod Lleol ei ategu gan Fframwaith Sicrwydd Llywodraethu sy'n egluro'r sicrwydd y bydd y Cyngor yn ceisio ei gael, a'r modd y gwneir hynny.

Mae copi o God Llywodraethu Corfforaethol Lleol a Datganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor ar gael ar wefan y Cyngor yn https://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/cynghorwyr-a-phwyllgorau/datganiad-llywodraethu-blynyddol/

Dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009, mae dyletswydd ar y Cyngor hefyd i drefnu ei fod yn sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y caiff ei swyddogaethau eu cyflawni, gan ystyried cyfuniad o ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd. Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, rhaid i'r Cyngor sicrhau bod trefniadau priodol ar waith ar gyfer llywodraethu ei fusnes a hwyluso camau i gyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol, sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risgiau. Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau 2021 hefyd wedi cael Cydsyniad Brenhinol ac mae rhai o'i hadrannau eisoes mewn grym. Mae'r Cyngor wedi dechrau cydymffurfio â'r adrannau hynny o'r Ddeddf yn barod.

Cafodd Fframwaith Llywodraethu ei ddatblygu yn 2010 ac mae wedi'i ddiwygio yn unol â fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government 2016.* Caiff y fframwaith ei ddefnyddio i adolygu'r trefniadau llywodraethu bob blwyddyn.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 hefyd yn cyflwyno trefniadau llywodraethu newydd ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Mae'n ofynnol i gyrff cyhoeddus ymgymryd â datblygu cynaliadwy. Mae'r Ddeddf yn rhoi dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus i bennu a chyhoeddi amcanion llesiant y bwriedir iddynt gyfrannu cymaint ag sy'n bosibl at y saith nod llesiant cenedlaethol. Mae disgwyl hefyd iddynt gymryd pob cam rhesymol tuag at gyflawni eu hamcanion.

Yn dilyn yr adolygiad ac yn unol â gofynion y Fframwaith, cafodd Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol ei gymeradwyo'n wreiddiol gan y Cyngor ar 29 Mehefin 2017 a chafodd fersiwn wedi'i ddiweddaru ei gymeradwyo gan y Cyngor ar 19 Mawrth 2020.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yn dod â holl drefniadau'r Cyngor ar gyfer llywodraethu ac atebolrwydd ynghyd mewn un ddogfen. Mae'r Cod yn seiliedig ar y canllawiau arfer gorau a nodir yn fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government*.

Disgwylir y bydd Cod 2021/22 yn cael ei adolygu ymhellach er mwyn ystyried newidiadau parhaus i drefniadau llywodraethu oherwydd y pandemig coronafeirws.

Mae Fframwaith Llywodraethu'r Cyngor yn seiliedig ar y fframwaith rhyngwladol *International Framework: Good Governance in the Public Sector* (CIPFA/IFAC, 2014) a'r saith egwyddor a ganlyn:

A: Ymddwyn gydag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith

B: Sicrhau ei fod yn agored a'i fod yn ymgysylltu mewn modd cynhwysfawr â rhanddeiliaid

C: Diffinio canlyniadau yn nhermau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

D: Penderfynu ar yr ymyriadau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau arfaethedig gystal ag y bo modd

E: Datblygu capasiti'r sefydliad, gan gynnwys gallu ei arweinwyr a'r unigolion oddi mewn iddo

F: Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a thrwy reoli arian cyhoeddus yn gadarn

G: Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol

Bob blwyddyn, mae'n ofynnol i'r Cyngor lunio Datganiad Llywodraethu Blynyddol (y ddogfen hon) sy'n esbonio sut y mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'r saith egwyddor graidd a'r is-egwyddorion sydd yn ei Fframwaith Llywodraethu a'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol, a sut y mae'n bodloni gofyniad Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn yn rhoi sicrwydd ynghylch cydymffurfio ar gyfer y flwyddyn sy'n dod i ben ar 31 Mawrth 2021 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Mae Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr yn cydnabod pwysigrwydd cael sylfaen gref o drefniadau llywodraethu da a rheolaeth ariannol gadarn. Maent yn addo ymrwymo i fynd i'r afael â'r materion a gaiff eu hamlygu yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn, a gwella trefniadau llywodraethu'r Cyngor ymhellach.

Mae'r Arweinydd a'r Prif Weithredwr yn cadarnhau eu bod wedi cael eu hysbysu ynghylch goblygiadau'r adolygiad gan yr uwch-reolwyr a'r Pwyllgor Archwilio, ac maent yn fodlon y bydd y camau a amlinellir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn yn mynd i'r afael â'r meysydd ar gyfer gwella.

Llofnodwyd ar ran **Cyngor Sir Ceredigion**

Arweinydd y Cyngor	**Prif Weithredwr**
Dyddiad: 25 Tachwedd 2021	Dyddiad: 25 Tachwedd 2021

2 Asesiad o effeithiolrwydd prif elfennau'r Fframwaith Llywodraethu

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddangos bod ganddo'r trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i berfformio'n effeithiol.

Mae Arweinydd y Cyngor yn darparu cyfeiriad strategol clir ac mae'r Cyfansoddiad yn diffinio rolau'r Cynghorwyr a'r Swyddogion yn glir. Mae Timau Archwilio Mewnol ac Allanol, y Pwyllgor Moeseg a Safonau a'r Pwyllgor Archwilio wedi ymrwymo i sicrhau bod y trefniadau llywodraethu yn effeithiol ac yn gadarn.

Mae'r Cyngor wedi cynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei drefniadau llywodraethu yn erbyn fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government (2016)*. Roedd yr adolygiad yn cynnwys gweithdy ar gyfer Aelodau/Swyddogion, lle cafodd dogfen Fframwaith Llywodraethu'r Cyngor ei dadansoddi a'i hadolygu, ac roedd yr Aelodau canlynol yn bresennol ynddo: Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio, Aelod Lleyg y Pwyllgor Archwilio a

Chadeirydd y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu. Yn ogystal, cymerodd y Swyddog Monitro; y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol; y Swyddog Llywodraethu; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Gwasanaethau Democrataidd; y Swyddog Perfformiad a Gwelliant Corfforaethol a'r Rheolwr Corfforaethol – Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd ran hefyd. Yn dilyn y gweithdy, cafodd y sawl a oedd yn bresennol gyfle pellach i ystyried dogfen Fframwaith Llywodraethu'r Cyngor a chafodd y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Pobl a Threfniadaeth; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Economi ac Adfywio; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael; a'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyswllt Cwsmeriaid gyfle i ystyried y ddogfen Fframwaith Llywodraethu.

Yn ystod y gweithdy, cafodd pob ymddygiad ei gyflwyno a'i sgorio ar sail system sgorio, fel a ganlyn:

1/2	Annerbyniol – angen gweithredu'n syth
3/4	Yn llai na boddhaol – angen gweithredu ar frys (cyn pen 3-6 mis)
5/6	Boddhaol – angen gweithredu (cyn diwedd y flwyddyn, 9-12 mis)
7/8	Derbyniol – gallai fod angen mân addasiadau
9/10	Da – ystyrir bod y Llywodraethu, yn gyffredinol, yn dda a'i fod yn bodloni arfer gorau – nid oes angen unrhyw gamau gweithredu pellach

Cafodd y Fframwaith Llywodraethu ei ddosbarthu hefyd i swyddogion eraill sydd â chyfrifoldebau llywodraethu/rheoli yn y Cyngor. Disgwylir y bydd fframwaith yr adolygiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ym mis Chwefror 2021.

Mae effeithiolrwydd y Fframwaith Llywodraethu yn seiliedig ar dystiolaeth a sicrwydd sy'n deillio o:

- Archwiliadau ac arolygiadau mewnol ac allanol;
- Rheolaeth ariannol;
- Rheoli risgiau a pherfformiad;
- Safonau moesegol a chyfreithiol;
- Y Cyfarwyddwyr Corfforaethol ac uwch-reolwyr eraill, gan gynnwys y Swyddog Adran 151 a'r Swyddog Monitro;
- Y Pwyllgor Archwilio; a'r
- Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu.

Yn ogystal, mae'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol yn cynnal adolygiad annibynnol o'r Fframwaith Llywodraethu ac o'r dull sgorio a'r dystiolaeth yn flynyddol. Ni chafodd yr adolygiad o Fframwaith 2019/20 ei gynnal yn brydlon oherwydd y pandemig ond cafodd ei gwblhau ym mis Rhagfyr 2020. Rhoddodd lefel 'uchel' o sicrwydd bod system gryf ar waith ar gyfer craffu a sicrhau cadernid. Adroddir

ynghylch hynny yn Adroddiad Cynnydd Chwarter 3 i'r Pwyllgor Archwilio ym mis Chwefror 2021. Mae'r adolygiad o Fframwaith 2020/21 yn dal i fynd rhagddo.

Mae'r Cyngor wedi llunio Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n amlinellu'r systemau a'r prosesau, y diwylliannau a'r gwerthoedd a ddefnyddir i gyfarwyddo a rheoli'r awdurdod, ac sy'n amlinellu'r gweithgareddau a ddefnyddir ganddo i fod yn atebol i'r gymuned, ymgysylltu â hi a'i harwain. Mae'r Cod yn galluogi'r awdurdod i fonitro'r modd y caiff ei amcanion strategol eu cyflawni, ac ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol costeffeithiol.

Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan bwysig o'r Cod hwnnw, a bwriedir iddi reoli risg at lefel resymol. Ni all ddileu pob risg y bydd yr awdurdod yn methu â chyflawni ei bolisïau, ei nodau a'i amcanion, ac felly dim ond sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd y gall ei roi. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaus y bwriedir iddi adnabod a blaenoriaethu'r risgiau sy'n ymwneud â chyflawni polisïau, nodau ac amcanion y Cyngor; gwerthuso'r tebygolrwydd y bydd y risgiau hynny'n digwydd a'u heffaith os byddant yn digwydd; a rheoli'r risgiau mewn ffordd effeithlon, effeithiol a darbodus.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol ar gael ar wefan y Cyngor yn https://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/cynghorwyr-a-phwyllgorau/datganiad-llywodraethu-blynyddol/.

3 Cyflawniadau ym maes Llywodraethu Corfforaethol yn ystod 2020-21

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yn amlinellu ymrwymiad yr awdurdod lleol i egwyddorion llywodraethu da. Yn y paragraffau canlynol, amlinellir y cyflawniadau ym maes Llywodraethu Corfforaethol yn ystod 2020-21.

A. Ymddwyn gydag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith:

- Parhaodd y Cyfansoddiad i fod yn destun rhagor o waith monitro ac adolygu yn ystod 2020-21 a chyhoeddwyd fersiwn diwygiedig ar wefan y Cyngor ym mis Mawrth 2020. Mae Gweithgor Trawsbleidiol ar y Cyfansoddiad, sy'n gytbwys o safbwynt gwleidyddol, wedi'i sefydlu i ysgogi newidiadau pellach er mwyn adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol fel y bo angen;
- Cafodd copi drafft o Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2019-20 ei gyflwyno i'r Cyngor ar 16 Hydref 2020 ac roedd yn cynnwys adolygiad o'r Amcanion Llesiant. Rhaid i bob aelod o staff gwblhau modiwl hyfforddiant e-ddysgu gorfodol ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 er mwyn sicrhau eu bod yn ymwybodol o'r gofynion;
- Rhoddodd y Swyddog Monitro wybod i'r Prif Swyddogion am yr angen i ddatgan cysylltiadau personol agos â Swyddogion neu Aelodau eraill, ac roedd hynny'n cynnwys cynghori'r Prif Swyddogion mewn cyfarfodydd o'r Grŵp Arwain;

- Mae’r Swyddog Monitro yn diweddaru’r Cod Ymddygiad ar gyfer Swyddogion;
- Cafodd yr Aelodau a’r aelodau annibynnol cyfetholedig eu hatgoffa gan y Swyddog Monitro am y rheidrwydd sydd arnynt i ddatgan buddiant yng nghyswllt grantiau estynedig i fusnesau oherwydd cyfnodau clo COVID-19;
- Mae’r ffurflenni gollyngiadau ar gyfer Aelodau wedi’u diweddaru er mwyn sicrhau eu bod yn parhau’n berthnasol;
- Cafodd y Swyddogion eu hatgoffa gan y Swyddog Monitro am y gofynion ynghylch datgan lletygarwch a buddiannau;
- Cwblhaodd yr Aelodau fodiwl hyfforddiant ynghylch adnoddau dynol, a chaiff hyfforddiant ynghylch safonau ac ymddygiad ei ddarparu i reolwyr ar gyfer staff;
- Mae’r Amcanion Llesiant ar gyfer 2020-2021 wedi cael eu hadolygu i sicrhau eu bod yn bodloni gofynion Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022;
- Mae datganiadau blynyddol o fuddiannau gan y Prif Swyddogion yn parhau’n ofynnol a cheir rheidrwydd parhaus i ddatgan buddiannau, sy’n cynnwys rheidrwydd ar yr Aelodau (gan gynnwys yr aelodau annibynnol/lleyg o’r Pwyllgor Moeseg a Safonau a’r Pwyllgor Archwilio);
- Ceir trafodaethau rheolaidd parhaus ag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a rheoleiddwyr eraill sy’n cynnwys Estyn, Arolygiaeth Gofal Cymru, Swyddfa’r Comisiynydd Gwybodaeth a Swyddfa’r Comisiynydd Pwerau Ymchwilio;
- Cafodd Adroddiad Blynyddol gan y Pwyllgor Archwilio ei gyflwyno i’r Cyngor ar 10 Rhagfyr 2020 a’i gymeradwyo;
- Cafodd Strwythur Llywodraethu ar gyfer COVID-19 ei gyflwyno, a oedd yn cynnwys pwerau dirprwyedig dros dro ar gyfer Prif Weithredwr a Grŵp Arwain y Cyngor drwy ddefnyddio Penderfyniadau Brys, ac ar gyfer penderfyniadau’n ymwneud ag ymateb y Cyngor i COVID-19), yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor. Mae Cofnodion o Benderfyniadau Brys, ar gyfer penderfyniadau brys a wnaed gan y Grŵp Arwain ar gyfer COVID-19 (‘y Grŵp Rheoli Aur’), wedi’u cyhoeddi ar wefan y Cyngor. Caiff Penderfyniad Brys yr Arweinydd ei adolygu bob tri mis;
- Mae’r Cyngor yn paratoi i gydymffurfio â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 o safbwynt y Pwyllgor Archwilio (bydd ei gylch gorchwyl, ei faes gwaith a’i gyfansoddiad yn cael eu hadolygu).

  Mae’r newidiadau yn cynnwys:
  - newid yr enw i ‘Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio’;
  - sicrhau bod 2/3 o’r aelodau yn Gynghorwyr a bod 1/3 o’r aelodau yn lleygwyr (fel y diffinnir yn y Ddeddf);
  - dyletswydd y Pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a’i Is-gadeirydd ei hun;
  - rhaid bod y Cadeirydd yn lleygwr;
  - rhaid nad yw’r Is-gadeirydd yn aelod o weithrediaeth yr awdurdod lleol; ac

- yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd, dim ond aelodau anweithredol all gadeirio cyfarfodydd;

- Mae'r Siarter Archwilio Mewnol yn cael ei diweddaru ar hyn o bryd (cafodd y fersiwn diwethaf ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio ar 17 Gorffennaf 2019);
- Mae'r Fenter Twyll Genedlaethol ar waith, sef ymarfer cenedlaethol paru data er mwyn canfod twyll;
- Cafodd adroddiad blynyddol y Tîm Archwilio Mewnol ar atal twyll ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar ddiwedd y flwyddyn er mwyn codi ymwybyddiaeth o'r gweithdrefnau sydd ar waith;
- Mae'r Llawlyfr i Weithwyr yn cael ei adolygu, mae ar gael i staff ac mae'n cynnwys y Cod Ymddygiad ar gyfer Gweithwyr Llywodraeth Leol;
- Mae hyfforddiant ynghylch caffael yn cael ei gyflwyno i staff;
- Mae'r Cyngor wedi datblygu Polisi Caethwasiaeth Fodern (a anfonir at gontractwyr y Cyngor), Datganiad Blynyddol Atal Caethwasiaeth 2019-2020 a Chod Ymarfer ar Gyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi;
- Mae 'cynllun y ffordd ymlaen' wedi'i lunio sy'n amlinellu'r gwasanaethau a ddarperir ac na ddarperir gan y Cyngor, a chynlluniau'r Cyngor, ac sy'n cael ei adolygu'n rheolaidd ar gyfer Ceredigion. Mae'n rhoi trosolwg o'r gwasanaethau a ddarperir yn sgil y pandemig COVID-19, canllawiau cyfredol a nifer yr achosion yng Ngheredigion;
- Bydd Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn effeithio ar gyrff corfforaethol, gan gynnwys y Cyngor, ac mae paratoadau ar y gweill i gydymffurfio â hi.

B. Sicrhau ei fod yn agored a'i fod yn ymgysylltu mewn modd cynhwysfawr â rhanddeiliaid:

- Mae'r holl adroddiadau blynyddol statudol ar gael ar wefan y Cyngor, ac mae llu o feysydd gwasanaeth i'w gweld ar-lein i ddangos ymrwymiad i fod yn agored;
- Caiff cyfarfodydd y Cyngor eu gweddarlledu ar hyn o bryd oherwydd y pandemig ond maent i gyd yn agored i'r cyhoedd ac mae'r papurau yn cael eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor (ac eithrio adroddiadau esempt);
- Adroddir ynghylch casgliadau Asesiadau Effaith Integredig i'r Cyngor, y Cabinet a'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu, ac aeth naw o Asesiadau Effaith Integredig gerbron y Cabinet yn ystod 2020-2021 (hyd at fis Chwefror 2021).
- Mae'r Amcanion Llesiant ar gyfer 2020-2021 wedi'u pennu er mwyn cyflawni Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022;
- Mae'r Polisi a'r Weithdrefn Gwyno ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol wedi'u hadolygu;
- Cafodd ymgyngoriadau eu cwblhau yn 2020-2021 i sicrhau bod y Cyngor yn cael mewnbwn gan ddefnyddwyr gwasanaeth, ac maent ar gael ar wefan y Cyngor,

e.e. ymgynghoriad ar y Cyfnod Prawf Gwerthu Bwyd a Diod ar Bromenâd Aberystwyth – Holiadur Adborth gan y Cyhoedd / Masnachwyr, ac ymgynghoriad ar ddatblygu Strategaeth Economaidd newydd Ceredigion 2020-2035;

- Oherwydd y coronafeirws, mae'r Cyngor wedi ymgynghori o bell drwy gynadleddau fideo ac arolygon electronig;
- Mae Polisi Ymgysylltu Drafft newydd wedi'i baratoi er mwyn ystyried y fethodoleg ymgysylltu ddiweddaraf, gan gynnwys dulliau ymgysylltu digidol;
- Mae Protocol Ymgysylltu â'r Cyhoedd – Trosolwg a Chraffu (2018) wedi'i ddefnyddio o hyd ar sawl achlysur;
- Mae'r Cyngor wedi gweithio mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol a gwasanaethau cyhoeddus ledled y canolbarth a'r gorllewin, ac mae'r adolygiad ffurfiol o bartneriaethau sy'n perthyn i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi'i gwblhau. Mae'r strwythur newydd ar gyfer partneriaethau wedi bod ar waith ers mis Mehefin 2018 a chaiff ei adolygu'n rheolaidd;
- Cafodd canllawiau ynghylch brandio corfforaethol eu cyhoeddi (ym mis Mai 2019).

C. Diffinio canlyniadau yn nhermau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy:

- Cafodd copi drafft o Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2019-20 ei gyflwyno i'r Cyngor ar 16 Hydref 2020 ac roedd yn cynnwys adolygiad o'r Amcanion Llesiant. Rhaid i bob aelod o staff gwblhau modiwl hyfforddiant e-ddysgu gorfodol ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 er mwyn sicrhau eu bod yn ymwybodol ohoni;
- Cafodd yr Adroddiad Gwella Blynyddol yn dilyn yr archwiliad diweddaraf o Gynllun Gwella'r Cyngor (2019-2020) ei gyhoeddi ym mis Tachwedd 2020. Roedd yr adroddiad yn cynnwys casgliadau cadarnhaol ynghylch perfformiad y Cyngor, ei drefniadau ariannol a'i drefniadau llywodraethu, a nododd fod y Cyngor wedi cyflawni ei ddyletswyddau ac wedi gweithredu'n unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru yn ddigonol i gyflawni ei ddyletswyddau;
- Roedd pecyn e-ddysgu ar reoli risgiau wedi'i ddatblygu ar gyfer pob aelod o staff. Cafodd yr hyfforddiant ei gynnal yn 2019 a threfnwyd bod yr uwch-reolwyr yn mynychu gweithdy gydag yswirwyr;
- Cafodd Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024 ei gyhoeddi;
- Mae adroddiad monitro blynyddol 2019-2020 ynghylch y Cynllun Cydraddoldeb Strategol wrthi'n cael ei gyflwyno i'w gymeradwyo. Pan fydd wedi'i gymeradwyo, bydd yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor;
- Rhaid i bob aelod o staff gwblhau modiwl hyfforddiant e-ddysgu gorfodol ynghylch ymwybyddiaeth o'r Gymraeg;

- Cafodd Adroddiad Blynyddol Cwynion a Chanmoliaeth 2019/20 ei gymeradwyo gan y Cyngor ar 10 Rhagfyr 2020;
- Mae'r Archwilydd Penodedig yn ystyried trefniadau'r Cyngor i sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd;
- Mae Offeryn Asesiad Effaith Integredig a Chanllawiau ar gael, a chânt eu defnyddio i gynorthwyo prosesau gwneud penderfyniadau.

D. Penderfynu ar yr ymyriadau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau arfaethedig gystal ag y bo modd:

- Mae trefniadau Rheoli Perfformiad corfforaethol ar waith i sicrhau bod y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni;
- Mae Offeryn Asesiad Effaith Integredig a Chanllawiau ar gael a chaiff templedi adrodd safonol eu defnyddio yn ystod prosesau gwneud penderfyniadau;
- Mae Panel Rheoli Prosiectau Corfforaethol wedi'i sefydlu er mwyn ffurfioli'r gwaith o ddatblygu a rheoli prosiectau, ac mae'n cwrdd bob pythefnos;
- Cafodd adroddiad ei ddarparu i'r Cabinet ar 24 Medi 2019 ynghylch Adolygiad o'r Fframwaith Rheoli Risgiau Corfforaethol (gan gynnwys y Polisi Rheoli Risgiau). Cafodd y Polisi a'r Fframwaith eu cymeradwyo a chafodd rhaglen o hyfforddiant i Aelodau, uwch-reolwyr a rheolwyr ei chyflwyno. Sicrhawyd bod y Strategaeth a'r Polisi Rheoli Risgiau newydd, a ategir gan y Fframwaith Rheoli Risgiau, ar gael i bob aelod o staff. Mae'r dogfennau wedi'u diwygio i adlewyrchu risgiau ychwanegol a chynnwys gwybodaeth gefndir er mwyn gwneud penderfyniadau gwybodus;
- Mae adolygiad o brosiectau cydweithredol ar y gweill. Mae'r adolygiad yn cynnwys adran ar asesu risgiau ar draws prosiectau cydweithredol, a bydd newidiadau deddfwriaethol yn cael eu hystyried, e.e. Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021;
- Mae Strategaeth Cyfathrebu Corfforaethol 2019-22 yn hybu gwaith ymgysylltu â rhanddeiliaid;
- Cafodd Strategaeth a Chynllun Archwilio Mewnol 2020/2021 eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020 er mwyn cael sicrwydd ynghylch rheolaeth fewnol yn ystod y flwyddyn.

E. Datblygu capasiti'r sefydliad, gan gynnwys gallu ei arweinwyr a'r unigolion oddi mewn iddo:

- Cafodd arolwg ynghylch hunanasesu ei gwblhau gan y swyddogaeth graffu;
- Mae'r gwaith o ad-drefnu strwythur y Grŵp Arwain a'r Uwch-swyddogion yn barhaus dros nifer o flynyddoedd wedi diffinio'r rolau hyn a'r modd y maent yn integreiddio â'i gilydd;

- Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn egluro'r swyddogaethau a'r cyfrifoldebau:
- Mae Cynllun Dirprwyo yn bodoli ac mae'n nodi cyfrifoldebau Aelodau a Swyddogion yn glir;
- Mae disgrifiadau swydd yn diffinio'n glir y rolau a'r cyfrifoldebau y mae'n ofynnol eu cyflawni mewn swyddi;
- Mae adolygiadau perfformiad yn cysylltu ag amcanion corfforaethol a strategol, a chawsant eu cynnal ar gyfer chwarter olaf 2020-21;
- Mae Cerinet (mewnrwyd y Cyngor) wedi'i adolygu yn barhaus a'i wella o safbwynt effeithiolrwydd;
- Mae amryw bolisïau adnoddau dynol ar gael i staff ac Aelodau, sy'n cynnwys gwybodaeth a chyfleusterau ynglŷn â llesiant;
- Caiff rhaglen sefydlu ei darparu ar gyfer Aelodau newydd. Caiff hyfforddiant parhaus ei drefnu ar gyfer materion penodol er mwyn gwella dealltwriaeth o bynciau;
- Mae Cynllun y Gweithlu 2017-2022 yn cynnwys camau gweithredu i sicrhau datblygiad staff ym maes themâu allweddol;
- Mae nifer o gyrsiau hyfforddiant i staff ar gael drwy fodiwlau e-ddysgu.

F. Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a thrwy reoli arian cyhoeddus yn gadarn:

- Cafodd y Strategaeth a'r Polisi Rheoli Risgiau Corfforaethol a'r Fframwaith Rheoli Risgiau eu cymeradwyo gan y Cyngor ar 24 Medi 2019, ac mae'r Cyngor yn parhau i lunio strategaethau a chynlluniau gan ystyried y risgiau a achosir gan y pandemig COVID-19;
- Caiff y Gofrestr Risgiau Gorfforaethol ei chyflwyno'n rheolaidd i'r Grŵp Arwain at ddibenion monitro, ac mae'n eitem sefydlog ar agenda'r Pwyllgor Archwilio;
- Mae'r risgiau corfforaethol cyfredol a thymor hwy a nodwyd, sydd wedi'u hachosi gan y pandemig, wedi'u crynhoi ac wedi'u hychwanegu at y Gofrestr Risgiau Gorfforaethol fel RO18, a byddant yn cael eu monitro'n rheolaidd gan y Grŵp Arwain a'r Pwyllgor Archwilio;
- Cyhoeddodd y Cyngor Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella ym mis Hydref 2019 (cafodd Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2019-2020 ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020);
- Mae'r Amcanion Llesiant ar gyfer 2020-2021 wedi cael eu hadolygu er mwyn sicrhau eu bod yn bodloni Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022;
- Caiff gwaith asesu risgiau ei gyflawni yng nghyswllt y Cynllun Archwilio Mewnol blynyddol, ac mae'r Cynllun yn ystyried nodau ac amcanion y Cyngor a'i bolisïau a'i weithdrefnau corfforaethol. Mae'n cynnwys adolygu'r trefniadau corfforaethol ar gyfer rheoli risgiau, a rhoi prawf ar y trefniadau lliniaru sydd ar waith ar gyfer

sampl o risgiau a nodwyd yn y Gofrestr Risgiau Gorfforaethol (cafodd Cynllun Archwilio Mewnol 2020-2021 ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020);

- Caiff gwaith monitro ariannol ei gyflawni'n rheolaidd ym mhob rhan o'r Cyngor dan drefniant cyfrifyddol sydd wedi'i ddatganoli, a chaiff adroddiadau ffurfiol eu cyflwyno i'r Cabinet;
- Caiff Adroddiadau Cynnydd Archwilio Mewnol Chwarterol eu cyflwyno'n rheolaidd i'r Pwyllgor Archwilio at ddibenion monitro (e.e. cafodd Adroddiad Cynnydd Archwilio Mewnol ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2020 a 30 Medi 2020 ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020);
- Caiff crynodeb o'r gwaith a gyflawnir ynghyd â barn archwilio am sicrwydd eu darparu bob blwyddyn yn yr Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol ar ddiwedd y flwyddyn;
- Caiff rheolaeth fewnol, risg a phrosesau llywodraethu eu monitro'n unol â'r Siarter Archwilio Mewnol (sy'n cael ei diweddaru ar hyn o bryd – cafodd y fersiwn diwethaf ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio ar 17/7/19) ac yn unol â'r Strategaeth a'r Cynllun Archwilio Mewnol Blynyddol.
- Mae'r Tîm Archwilio Mewnol yn cyflwyno Adroddiad Atal Twyll i'r Pwyllgor Archwilio bob blwyddyn (cafodd Adroddiad Atal Twyll 2019-2020 ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020);
- Cafodd y Tîm Archwilio Mewnol ei ad-drefnu ym mis Tachwedd 2020 ac mae adnoddau dynol y gwasanaeth wedi bod yn gyflawn ers 1 Rhagfyr 2020;
- Mae tri aelod o'r Tîm Archwilio Mewnol wrthi ar hyn o bryd yn astudio ar gyfer cymhwyster hyfforddiant proffesiynol y Sefydliad Archwilwyr Mewnol;
- Bydd cylch gorchwyl, maes gwaith a chyfansoddiad y Pwyllgor Archwilio yn cael eu hadolygu yng ngoleuni Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

  Mae'r newidiadau yn cynnwys:
  - newid yr enw i 'Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio';
  - sicrhau bod 2/3 o'r aelodau yn Gynghorwyr a bod 1/3 o'r aelodau yn lleygwyr (fel y diffinnir yn y Ddeddf);
  - dyletswydd y Pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a'i Is-gadeirydd ei hun;
  - rhaid bod y Cadeirydd yn lleygwr;
  - rhaid nad yw'r Is-gadeirydd yn aelod o weithrediaeth yr awdurdod lleol; ac
  - yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd, dim ond aelodau anweithredol all gadeirio cyfarfodydd;
- Bydd aelodau lleyg yn cael eu recriwtio yn ystod 2020/21, gan ystyried gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a'r adeg y bydd cyfnod yr aelod lleyg presennol yn ei swydd yn dod i ben;
- Cafodd y disgrifiad swydd, y fanyleb person a'r meini prawf eu cymeradwyo gan y Cyngor ar 10 Rhagfyr 2020;

- Mae’r Pwyllgor Archwilio yn ystyried adroddiadau’r Cabinet ynghylch rheoli cyfalaf;
- Mae trefniadau craffu ar waith sy’n cael eu cefnogi ac sy’n rhoi cyfleoedd i herio penderfyniadau ac adolygu’r modd y caiff gwasanaethau eu darparu;
- Caiff arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio eu gweithredu i sicrhau atebolrwydd effeithiol;
- Cafodd y Strategaeth TGCh a Gwasanaethau Digidol ar gyfer 2018-22 ei chymeradwyo, ar y cyd â pholisïau eraill, canllawiau a hyfforddiant gorfodol i sicrhau diogelwch data;
- Caiff adroddiadau blynyddol eu cyhoeddi, sy’n cynnwys:
- Copi drafft o Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2019-20 a gyflwynwyd i’r Cyngor ar 16 Hydref 2020 ac a oedd yn cynnwys adolygiad o’r Amcanion Llesiant; a
- Datganiad Ariannol Blynyddol sy’n cynnwys y Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

G. Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol:

- Mae cyfarfodydd y Cyngor yn dal i gael eu gweddarlledu;
- Caiff cyrsiau hyfforddiant sector cyhoeddus Modern.Gov a system hyfforddiant newydd eu defnyddio.
- Mae’r Cyngor yn paratoi i weithredu’r newidiadau a gyflwynir gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, sy’n cynnwys yr angen i’r Cyngor ymgynghori ynghylch strategaeth cyfranogiad y cyhoedd a chyhoeddi strategaeth o’r fath er mwyn cynyddu cyfranogiad y cyhoedd mewn democratiaeth leol a gwella tryloywder;
- Mae’r Cyngor yn cydymffurfio â Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020, sy’n darparu ar gyfer mynediad o bell i gyfarfodydd a mynediad gan y cyhoedd/gofynion ynghylch cyhoeddi dogfennau;
- Mae ‘cynllun y ffordd ymlaen’ y Cyngor yn darparu’r wybodaeth ddiweddaraf ar gyfer dinasyddion ynghylch y gwasanaethau a ddarperir oherwydd y pandemig COVID-19, er mwyn sicrhau eglurder i drigolion y sir;
- Mae Datganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor yn dangos sut y mae’n cydymffurfio â saith egwyddor graidd y Fframwaith Llywodraethu a’r is-egwyddorion sydd yn y Fframwaith ac yn y Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol, gan gynnwys sut y mae’n rhoi trefniadau priodol ar waith ar gyfer llywodraethu ei fusnes, yn hwyluso’r broses o gyflawni ei swyddogaethau’n effeithiol, ac yn gwneud trefniadau ar gyfer rheoli risgiau (cafodd y Fframwaith Llywodraethu ei ddatblygu yn 2010 ac mae wedi’i adolygu yn unol â fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government 2016*). Cydymffurfir hefyd â

Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015;

- Cafodd y fframwaith ar gyfer llywodraethu corfforaethol ei asesu er mwyn sicrhau ei fod yn cydymffurfio â'r gofynion, e.e. cafodd ei ddiweddaru er mwyn adlewyrchu'r newidiadau a oedd yn angenrheidiol oherwydd y pandemig COVID-19. Cafwyd penderfyniad gan y Cyngor ynghylch cymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, e.e. cafodd ei ddiweddaru a'i gymeradwyo gan y Cyngor ar 10 Medi 2020 (gyda'r cyfrifon);
- Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol y Cyngor yn dangos sut y mae ganddo'r trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i berfformio'n effeithiol. Mae'r Cod Llywodraethu Lleol yn ddatganiad cyhoeddus sy'n egluro'r modd y bydd y Cyngor yn cyflawni'r ymrwymiad hwnnw;
- Caiff y swyddogaeth Archwilio Mewnol ei harwain gan Reolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol sydd â chymhwyster CIPFA ac sydd â chryn brofiad o weithio ym maes llywodraeth leol. Caiff y rheolwr gymorth gan dîm sydd â'r wybodaeth a'r sgiliau priodol. Mae tri aelod o staff wrthi ar hyn o bryd yn astudio ar gyfer cymhwyster y Sefydliad Archwilwyr Mewnol ac mae dau aelod o staff wrthi'n datblygu sgiliau archwilio ym maes TGCh;
- Gall y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol gysylltu'n rhydd ac yn ddirwystr â Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio ac mae'r ddau yn cwrdd yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn (mae'r cyfarfodydd hynny wedi parhau i ddigwydd o bell yn ystod y pandemig COVID-19);
- Caiff y Siarter Archwilio Mewnol ei hadolygu'n rheolaidd a'i chymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio (mae'r Siarter Archwilio Mewnol yn cael ei diweddaru ar hyn o bryd – cafodd y fersiwn diwethaf ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio ar 17/7/19);
- Ceir perthynas waith dda â rheoleiddwyr allanol, a gweithredir ar sail argymhellion ynghylch camau cywiro;
- Mae'r Cyngor yn cyhoeddi Datganiad Llywodraethu Blynyddol bob blwyddyn.

4 Barn am lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei rhoi

Mae'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol yn paratoi Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol ar ddiwedd y flwyddyn, a gyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio yn ei gyfarfod ym mis Mehefin fel rheol. Fodd bynnag, oherwydd y pandemig, nid oedd hynny'n bosibl ar gyfer 2019/20 a chafodd yr adroddiad ei gyflwyno'n hwyrach na'r disgwyl. Mae'r adroddiad yn amlinellu canlyniadau unigol a chyfunol yr adolygiadau archwilio a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn, ac mae'n rhoi'r farn archwilio gyffredinol am sicrwydd yn seiliedig ar y gwaith archwilio hwnnw. Mae'r sicrwydd a ddarperir hefyd yn rhoi sylw i gynnydd o ran gweithredu gwelliannau, ystyriaeth i'r gofrestr risgiau, a'r sicrwydd a ddarperir mewn adroddiadau a gyhoeddwyd gan reoleiddwyr allanol. Caiff manylion

ynghylch cwmpas y gwaith archwilio, a'r angen i ailflaenoriaethu'n gyson er mwyn sicrhau bod gwaith digonol yn cael ei gyflawni ar gyfer rhoi sicrwydd, eu nodi yn yr adroddiad.

Cafodd cyfarfod y Pwyllgor Archwilio ar 1 Ebrill 2020 ei ohirio oherwydd y pandemig, ac arweiniodd hynny at oedi o safbwynt cymeradwyo'r adroddiadau blynyddol Archwilio Mewnol. Cafodd yr adroddiadau hynny eu cyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020, ond cafodd Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio eu hysbysu'n rheolaidd gan y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol ynghylch sefyllfa'r gwasanaeth yn ystod y cyfnod hwnnw.

Mae'r Adroddiad Blynyddol ar ddiwedd y flwyddyn yn cynnwys canlyniadau hunanasesiad blynyddol y gwasanaeth archwilio mewnol, sy'n seiliedig ar dempled Nodyn Cymhwyso CIPFA i Lywodraeth Leol. Roedd y templed yn destun adolygiad allanol gan gymheiriaid yn ystod 2016-17, a'r bwriad yw ailadrodd asesiad allanol bob pum mlynedd fel sy'n ofynnol gan Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Mae'r cynlluniau gwella sy'n deillio o'r asesiadau hyn yn cael eu cynnwys yn yr Adroddiadau Cynnydd chwarterol a gyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio, a chânt eu hadolygu'n flynyddol yn yr Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol.

Mae'r Cynlluniau Gwella yn nodi'r gwelliannau a wnaed ac y bwriedir eu gwneud yn sgil yr argymhellion sy'n codi o'r asesiadau, ynghyd â chanlyniadau Rhaglen Gwella Sicrwydd Ansawdd y gwasanaeth yn unol â gofynion Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, er mwyn sicrhau bod y Pwyllgor Archwilio yn medru monitro cynnydd y gwasanaeth.

Mae Adroddiad Cynnydd Archwilio Mewnol 1/4/2020-30/9/2020 (a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio ar 12 Tachwedd 2020) ac Adroddiad Cynnydd Chwarter 3 (y disgwylir iddo gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 24 Chwefror 2021) yn cynnwys y camau gweithredu a gymerwyd hyd yma er mwyn cyflawni'r gwelliannau arfaethedig a nodwyd.

Mae'r Pwyllgor Archwilio wedi bod yn monitro'r camau gweithredu parhaus hynny fel yr argymhellodd Archwilio Cymru yn ei archwiliad yn 2019-20 dan Safon Archwilio Ryngwladol 260, oherwydd yr absenoldebau tymor hir a byr a brofodd yr Adran yn flaenorol. Fodd bynnag, mae'n braf nodi bod strwythur staffio'r gwasanaeth wedi bod yn gyflawn ers 1 Rhagfyr 2020.

Ar 12 Tachwedd 2020 hefyd, cyflwynodd y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol y Strategaeth a'r Cynllun Archwilio Mewnol ar gyfer 2020/21 i'r Pwyllgor Archwilio. Diben y Strategaeth a'r Cynllun yw sicrhau bod gwaith yn cael ei gyflawni ar lefel ddigon eang i ategu'r farn flynyddol am effeithiolrwydd y systemau llywodraethu, gwaith rheoli risgiau, a rheolaeth fewnol ar draws y Cyngor. Roedd y Strategaeth a'r Cynllun Archwilio Mewnol ar gyfer 2020/21 yn crynhoi'r meysydd gwaith yr oedd yr Adran Archwilio Mewnol yn bwriadu canolbwyntio arnynt yn ystod y flwyddyn, gan ystyried y sefyllfa oherwydd y pandemig.

Mae'r gwasanaeth wedi cael ei ddarparu ar sail fwy adweithiol eleni, oherwydd yr amryw risgiau a gyflwynwyd yn sgil newidiadau angenrheidiol i arferion gweithio'r Cyngor, er enghraifft grantiau untro'n cael eu rhoi, grwpiau'n cael eu sefydlu i dargedu meysydd penodol lle'r oedd newid yn digwydd, mwy o staff yn gweithio gartref, ac ati. Mae gwaith archwilio mewnol wedi'i asesu yn barhaus ac mae anghenion a blaenoriaethau cyfnewidiol y Cyngor wedi cael eu hystyried yn rheolaidd. Mae'r holl gamau gweithredu a gymerwyd wedi bod yn gyson â'r nodyn cyfarwyddyd a gyhoeddwyd gan y Bwrdd Cynghori ar Safonau Archwilio Mewnol. At hynny, mae rhagor o adnoddau wedi'u neilltuo i ddatblygu'r system mapio sicrwydd er mwyn ategu ymhellach y sicrwydd a ddarperir ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol yn disgwyl y bydd yn dod i'r casgliad, yn ei Hadroddiad Blynyddol ar gyfer 2020/21 a gyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio ym mis Mai, yn seiliedig:

- ar y gwaith archwilio a gyflawnwyd a'r sicrwydd a gafwyd o adolygiadau mewnol ac allanol, gan gynnwys gwaith mapio sicrwydd, a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2021, ac
- ar dderbyn y camau gweithredu a gymerwyd gan y rheolwyr (yn enwedig y rheini y bernir eu bod yn sylfaenol ac yn sylweddol),

bod gan y Cyngor fframwaith llywodraethu, trefniadau rheoli risg a rheolaeth fewnol foddhaol ar waith i reoli'r modd y caiff amcanion y sefydliad eu cyflawni yn ystod y flwyddyn.

Fodd bynnag, oherwydd effaith barhaus y pandemig, dylid nodi na chafodd unrhyw ysgolion eu hadolygu yn ystod y flwyddyn.

Bydd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn destun adolygiad gan Archwilio Cymru er mwyn sicrhau ei fod yn gyson â'r wybodaeth sydd ganddo ac â deddfwriaeth. Yn ogystal, mae'r Adran Archwilio Mewnol yn cynnal adolygiad annibynnol blynyddol o'r Fframwaith Llywodraethu Blynyddol ac o'r dull sgorio a'r dystiolaeth, fel y nodir ym Mhwynt 2 uchod.

Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyswllt Cwsmeriaid y Cyngor yw Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth yr awdurdod, ac mae'n gyfrifol hefyd am Ddiogelu Data a Diogelwch TGCh.

Yn draddodiadol roedd Fforwm yr Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth yn cynnwys arbenigwyr yn eu meysydd, e.e. arbenigwyr ym maes Cyfleusterau, Diogelu Data, Diogelwch TG, ynghyd â'r Penaethiaid TG, Gwasanaethau Cyfreithiol ac Adnoddau Dynol a rhai cynrychiolwyr adrannau. Mae'r Fforwm yn cwrdd bob chwarter i drafod materion sy'n ymwneud â risg gwybodaeth a rheoli gwybodaeth.

Mae rolau allweddol a threfniadau craffu presennol y Tîm Asedau Gwybodaeth fel a ganlyn:

- Swyddog Diogelwch TG sy'n cynghori ynghylch diogelwch data, a chynghorwyr ac ymgynghorwyr allanol a ddefnyddir o bryd i'w gilydd i roi prawf ar drefniadau diogelwch yr awdurdod a chynghori yn eu cylch.
- Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion sy'n cynghori ynghylch cydymffurfio â'r gyfraith ac sy'n sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau ar waith ac y glynir wrthynt.
- Mae'r Grŵp Corfforaethol Diogelu Data (a elwir yn fewnol yn Grŵp Corfforaethol Diogelu Data / Rhyddid Gwybodaeth / Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol) yn cwrdd bob chwarter, a chaiff ei gadeirio gan y Pennaeth Gwasanaeth – Polisi (yr Is-gadeirydd yw'r Pennaeth Gwasanaeth – TGCh a Gwasanaethau Cwsmeriaid).
- Cyflwynir Adroddiadau Blynyddol yn ôl yr angen i Bwyllgor Archwilio'r Cyngor.

Yn ogystal:

- Y Swyddog Diogelwch TG yw Is-gadeirydd Fforwm Diogelwch Sector Cyhoeddus Cenedlaethol Cymru (Cymru WARP) sy'n cwrdd bob chwarter.
- Y Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion yw Cadeirydd Cymdeithas Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion Cymru ac mae'n trefnu digwyddiadau ar draws Cymru.
- Mae'r Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion yn aelod o Banel Sicrhau Ansawdd Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru ar gyfer Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Yn dilyn yr adolygiad o'r Fframwaith Llywodraethu, bernir bod y trefniadau llywodraethu cyffredinol yn dderbyniol neu'n dda ar y sail bod cyfartaledd y sgorau a roddwyd yn 7/8 – 9/10.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n amlinellu ymrwymiad y Cyngor i egwyddorion craidd fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government,* yn rhoi arweiniad i'r holl Aelodau a'r holl Swyddogion ar yr agenda lywodraethu.

Bydd adolygu'r Cod Llywodraethu Lleol yn rheolaidd yn rhoi lefel uchel o sicrwydd bod y trefniadau llywodraethu'n addas i'w diben.

Y pandemig coronfeirws

Oherwydd argyfwng y pandemig coronafeirws, cafodd holl swyddfeydd y Cyngor eu cau i'r cyhoedd ar 23 Mawrth 2020.

Yng ngoleuni'r argyfwng cenedlaethol a'r sefyllfa frys a gododd o ganlyniad i'r pandemig, ac er mwyn diogelu buddiannau'r Cyngor a'r cyhoedd, mewn

amgylchiadau lle bernir bod y penderfyniad yn un brys ac y byddai unrhyw oedi'n niweidio buddiannau'r Cyngor neu'r cyhoedd yn ddifrifol, rhoddodd Arweinydd y Cyngor bwerau dirprwyedig dros dro i Brif Weithredwr a Grŵp Arwain y Cyngor wneud penderfyniadau ynghylch ymateb y Cyngor i COVID-19.

Cafodd y penderfyniad ei wneud yn unol â rhan 4 Cyfansoddiad y Cyngor.

Mae'r Hysbysiad ynghylch Cofnod o Benderfyniad Brys ar gael ar wefan y Cyngor, ar dudalen y Cyngor ynglŷn â Strwythur Llywodraethu ar gyfer gwneud penderfyniadau yn ystod COVID-19 (https://www.ceredigion.gov.uk/preswyliwr/coronafeirws-covid-19/llywodraethiant/). Cafodd y penderfyniad ei adolygu, ac ar 2 Hydref 2020 cymeradwyodd yr Arweinydd benderfyniad diwygiedig. Bydd y penderfyniad yn cael ei adolygu eto.

Yn ystod y cyfnod dan sylw, mae cyfarfodydd y Grŵp Rheoli Aur wedi'u cynnal er mwyn trafod y pandemig COVID-19 a dulliau o ymdrin yn effeithiol â'r sefyllfa. Mae'r Grŵp Rheoli Aur yn dal i gwrdd sawl gwaith yr wythnos.

Cafodd fforwm y Grŵp Rheoli Aur ei sefydlu ar unwaith i hwyluso gweithrediadau a darparu proses gadarn ar gyfer gwneud penderfyniadau o'r cychwyn cyntaf, ac roedd yn cynnal cyfarfodydd rhithwir bob dydd.

Mae llythyr Archwilio Cymru i'r Cyngor ynghylch Adfer yn sgil COVID-19 – Sicrwydd Dros Dro, dyddiedig 19 Hydref 2020, yn crynhoi ei gasgliadau dros dro ar sail camau parhaus i fonitro'r broses o addasu i effaith barhaus y pandemig. Yn yr Atodiad, mae Archwilio Cymru yn cyfeirio at y bwriad, yn rhan o drefniadau addasu'r Cyngor ar gyfer gwneud penderfyniadau, i'r Lòg Penderfyniadau gael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor ac i adroddiad gael ei gyflwyno yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu. Nododd y Pwyllgor Archwilio gynnwys y llythyr hwn yn ei gyfarfod ar 12 Tachwedd 2020 a chafodd adroddiad gan y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyfreithiol a Llywodraethu/Swyddog Monitro ei gyflwyno i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu ar 20 Ionawr 2021, a oedd yn nodi cynnwys yr adroddiad a chynnwys Lòg Penderfyniadau cyfarfodydd y Grŵp Arwain COVID-19, sef y Grŵp Rheoli Aur.

Cafodd y Lòg ei gyhoeddi gyntaf ar wefan y Cyngor ar 5 Tachwedd 2020 (ar gyfer penderfyniadau a wnaed hyd at 30 Medi 2020). Mae'r penderfyniadau a wnaed rhwng 1 Hydref 2020 a 30 Tachwedd 2020 wedi'u cyhoeddi erbyn hyn hefyd.

Roedd gan y Cyngor weledigaeth glir y gallai pob unigolyn, busnes a gwasanaeth yn ddieithriad ei deall a chytuno arni er mwyn sicrhau bod Ceredigion yn llwyddo nid yn unig i leihau nifer y marwolaethau a ragwelid yn ystod penllanw cyntaf yr haint ond, yn bwysicach na hynny, nifer y marwolaethau a ragwelid yn ystod unrhyw benllanw yn y dyfodol. Mae'r weledigaeth wedi'i gweithredu mewn tri chyfnod hyd yma:

- Cyfnod 1: Bod yn barod – Cau pob gwasanaeth nad yw'n hanfodol
- Cyfnod 2: Gweithredu – Darparu gwasanaethau dan amodau cyfnod clo
- Cyfnod 3: Addasu a chydnerthedd hirdymor

Mae Cyfnod 3 yn darparu cyfnod addasu rhwng y ddau gyfnod cyntaf a phedwerydd cyfnod, sef y cyfnod adfer. Er mwyn i hynny allu digwydd, rhaid i'r cyfnod addasu ystyried tair prif elfen a fydd yn hollbwysig ar gyfer delio â COVID-19, gan sicrhau ar yr un pryd bod elfennau o'r cyfnod clo yn cael eu llacio'n ddiogel ac mewn dull strwythuredig a reolir. Y tair elfen yw:

Cyfyngu + Ynysu + Dileu

Wrth i gyfyngiadau'r cyfnod clo gael eu llacio'n raddol ac wrth i Lywodraeth Cymru ddiwygio ei chanllawiau, mae'r Cyngor wrthi'n ystyried sut a phryd y gall ailgyflwyno ei wasanaethau neu sut y byddant yn cael eu darparu mewn ffordd wahanol. Nodir hynny mewn 'cynllun y ffordd ymlaen' ar wefan y Cyngor.

Gobeithir y bydd sectorau busnes a grwpiau cymunedol hefyd yn cyfrannu at y cynllun hwn er mwyn sicrhau eglurder i holl drigolion Ceredigion.

Ar ôl rhoi'r gorau yn syth ar y dechrau i gynnal cyfarfodydd cyhoeddus, mae cyfarfodydd y Cyngor wedi'u hailgyflwyno ar lwyfan rhithwir.

Gall aelodau'r cyhoedd fynychu'r cyfarfodydd o bell drwy anfon e-bost i'r Tîm Gwasanaethau Democrataidd er mwyn cael y manylion cofrestru. Mae rhestr lawn o gyfarfodydd o bell ar gael ar wefan y Cyngor. Gellir gwylio'r cyfarfodydd hyn ar dudalen Facebook y Cyngor hefyd.

5 Y materion a nodwyd ar gyfer y llynedd (2020-2021)

Mae'r tabl canlynol yn cofnodi'r camau gweithredu a gymerwyd yn ystod 2020-21 i ddatrys y materion a nodwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2019-2020:

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
A1.1 Sicrhau bod yr Aelodau a'r Swyddogion yn ymddwyn gydag uniondeb ac yn arwain diwylliant lle maent yn gweithredu'n amlwg ac yn gyson er budd y cyhoedd, gan warchod enw da'r sefydliad drwy wneud hynny	Bydd y Swyddog Monitro yn parhau i gynghori'r Aelodau ynglŷn â'r angen i ddatgan lletygarwch/rhoddion. Bydd y Swyddog Monitro yn cynghori'r Prif Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan: • cysylltiadau personol agos â Swyddogion/Aelodau eraill. Bydd y Swyddog Monitro yn cynnal adolygiad o'r Aelodau sy'n dal swyddi cyfarwyddwyr pan gânt eu penodi i gyrff allanol. Bydd y ffurflenni gollyngiadau ar gyfer yr Aelodau yn cael eu diweddaru.	Ymgorffori ymddwyn gydag uniondeb ymhellach. Mae'r Swyddog Monitro yn anfon cyngor a nodiadau atgoffa'n rheolaidd at y staff drwy negeseuon e-bost mewnol sy'n rhoi'r newyddion diweddaraf iddynt. Mae'r Swyddog Monitro yn monitro ac yn adolygu datganiadau'r Prif Swyddogion bob blwyddyn. Mae'r ffurflenni gollyngiadau ar gyfer yr Aelodau wedi'u diweddaru.	EP	Mawrth 2021
A1.4 Arddangos, mynegi ac ymgorffori'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredu safonol drwy bolisïau a phrosesau priodol a adolygir yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn gweithredu'n effeithiol	Caiff Cofrestr o Gontractau ei chyhoeddi. Caiff Cofrestr o Benderfyniadau Dirprwyedig ei chyhoeddi. Parhau i fonitro'r nifer sy'n gwneud y modiwl e-ddysgu gorfodol ynghylch chwythu'r chwiban. Mae'n is na'r gofyn ar hyn o bryd. Caiff hyfforddiant ynghylch moeseg/llywodraethu ei gynnig.	Ymgorffori'r egwyddorion gweithredu safonol ymhellach. Ar y gweill.	EP AR	Mawrth 2021

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
B1.1 Sicrhau bod diwylliant agored ar waith, drwy ddangos, cofnodi a mynegi ymrwymiad y sefydliad i fod yn agored	Cwblhau'r adolygiad o'r Cynllun Cyhoeddi Rhyddid Gwybodaeth.	Arddangos ymrwymiad i fod yn agored. Ar y gweill.	MNH	Mawrth 2021
B3.1 Sefydlu polisi clir ar y math o faterion y bydd y sefydliad yn ymgynghori'n ystyrlon â dinasyddion unigol, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid eraill yn eu cylch, neu'n eu cynnwys ynddynt, i sicrhau bod gwasanaeth (neu ddarpariaeth arall) yn cyfrannu at gyflawni'r canlyniadau arfaethedig	Cwblhau'r adolygiad o'r Polisi Ymgysylltu â'r Gymuned gan gynnwys darpariaethau ynghylch y modd yr ymgysylltir â rhanddeiliaid yn y dyfodol.	Gwella ymgysylltu â'r gymuned. Wrthi'n cael ei adolygu.	MS	Mawrth 2021
C1.5 Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau'n effeithiol o ran pennu blaenoriaethau a gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael	Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau drwy gyhoeddi gwybodaeth am berfformiad gwasanaethau, gan gynnwys data am gostau a gwerth am arian.	Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau. Ar y gweill.	CAJ	Mawrth 2021

Nodwch: Bydd unrhyw gamau nas cwblheir yn llawn erbyn y dyddiad cwblhau yn cael eu trosglwyddo i Gynllun Gweithredu 2020-2021

6 Cynllun gweithredu y cytunwyd arno ar gyfer materion i'w hystyried yn ystod 2021-2022

Yn sgil gweithredu ac adolygu fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government (2016),* cafodd y materion a ganlyn eu nodi i'w datrys yn ystod 2021-22:

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
A1.1 Sicrhau bod yr Aelodau a'r Swyddogion yn ymddwyn gydag uniondeb ac yn arwain diwylliant lle maent yn gweithredu'n amlwg ac yn gyson er budd y cyhoedd, gan warchod enw da'r sefydliad drwy wneud hynny	• Bydd y Swyddog Monitro yn cynghori'r Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan buddiannau mewn sefydliadau sydd neu a allai fod yn gwrthdaro â buddiannau'r Cyngor, sy'n cynnwys: • Contractwyr; • Llywodraethwyr ysgol; • Clercod cynghorau tref a chymuned; ac • Aelodau cynghorau tref a chymuned. Bydd y Swyddog Monitro a'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Gwasanaethau Democrataidd yn parhau i gynnal adolygiad o'r Aelodau sy'n dal swyddi cyfarwyddwyr, swyddi ymddiriedolwyr neu aelodaeth pan gânt eu penodi i gyrff allanol a phwyllgorau. Bydd y Swyddog Monitro yn ystyried adborth yr Aelodau a gwerth ychwanegol ac yn parhau i ddiweddaru'r Cod Ymddygiad ar gyfer Swyddogion ac Aelodau.	Ymgorffori ymddwyn gydag uniondeb ymhellach.	EP/LE	Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
	• Bydd y Swyddog Monitro yn cynghori'r Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan: • swyddi cyfarwyddwyr; • cyflogaeth arall; p'un a ydynt yn gwrthdaro â buddiannau'r Cyngor ai peidio. Bydd y Swyddog Monitro yn parhau i gynghori'r Aelodau ynglŷn â'r angen i ddatgan lletygarwch/rhoddion. Bydd y Swyddog Monitro yn cynghori'r Prif Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan: • cysylltiadau personol agos â Swyddogion neu Aelodau eraill.			
A1.3 Arwain drwy esiampl a defnyddio'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredu safonol hyn fel fframwaith ar gyfer gwneud penderfyniadau a chamau gweithredu eraill	Bydd y Grŵp Arwain yn cael y wybodaeth ddiweddaraf am e-ddysgu a bydd yr Adran Adnoddau Dynol yn cyflwyno adroddiadau i'r Grŵp Arwain (rhaid i bob aelod o staff gwblhau modiwl hyfforddiant e-ddysgu gorfodol ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015). Parhau i adolygu'r Cyfansoddiad yn ôl yr angen ac er mwyn sicrhau ei fod yn adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol.	Ymgorffori'r egwyddorion gweithredu safonol ymhellach ac arwain drwy esiampl er mwyn gwneud penderfyniadau'n effeithiol. Cydymffurfio â deddfwriaeth newydd.	GE EP/HS	Mawrth 2022 Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
A1.4 Arddangos, mynegi ac ymgorffori'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredu safonol drwy bolisïau a phrosesau priodol a adolygir yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn gweithredu'n effeithiol	• Mae'r Cyngor yn paratoi i gydymffurfio â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 o safbwynt y Pwyllgor Archwilio (bydd ei gylch gorchwyl, ei faes gwaith a'i gyfansoddiad yn cael eu hadolygu). Mae'r newidiadau yn cynnwys: - newid yr enw i 'Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'; - sicrhau bod 2/3 o'r aelodau yn Gynghorwyr a bod 1/3 o'r aelodau yn lleygwyr (fel y diffinnir yn y Ddeddf); - dyletswydd y Pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a'i Is-gadeirydd ei hun; - rhaid bod y Cadeirydd yn lleygwr; - rhaid nad yw'r Is-gadeirydd yn aelod o weithrediaeth yr awdurdod lleol; ac - yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd, dim ond aelodau anweithredol all gadeirio cyfarfodydd. • Caiff Cofrestr o Benderfyniadau Dirprwyedig ei chyhoeddi. • Parheir i fonitro'r nifer sy'n gwneud y modiwl e-ddysgu gorfodol ynghylch chwythu'r chwiban. Mae'n is na'r gofyn ar hyn o bryd. • Caiff y Polisi Cwynion / Canmoliaeth ei adolygu yn ystod 2020-2021.	Cydymffurfio â deddfwriaeth newydd. Ymgorffori'r egwyddorion gweithredu safonol ymhellach a chyfathrebu drwy gyhoeddi dogfennau. Ymgorffori'r egwyddorion gweithredu safonol ymhellach ac arwain drwy esiampl. Ymgorffori'r egwyddorion gweithredu safonol ymhellach.	EP/AW/HS	Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
	• Caiff hyfforddiant ynghylch moeseg / twyll ei ddarparu.	Ymgorffori ymddwyn gydag uniondeb ymhellach.	AR	Mawrth 2022
A3.1 Sicrhau bod Aelodau a staff yn dangos ymrwymiad cadarn i reolaeth y gyfraith a'u bod hefyd yn glynu wrth y deddfau a'r rheoliadau perthnasol	• Bydd Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn effeithio ar gyrff corfforaethol, gan gynnwys y Cyngor, ac mae paratoadau ar y gweill i gydymffurfio â hi.	Cydymffurfio â deddfwriaeth er mwyn dangos ymrwymiad cadarn i reolaeth y gyfraith.	EP	Mawrth 2022
B1.1 Sicrhau bod diwylliant agored ar waith, drwy ddangos, cofnodi a mynegi ymrwymiad y sefydliad i fod yn agored	Mae'r Polisi Rhyddid Gwybodaeth a'r Polisi Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol wedi'u diweddaru. Mae adolygiad o'r Cynllun Cyhoeddi Rhyddid Gwybodaeth ar y gweill.	Dangos ymrwymiad i fod yn agored.	LE/AW/MNH	Mawrth 2022
B3.1 Sefydlu polisi clir ar y math o faterion y bydd y sefydliad yn ymgynghori'n ystyrlon â dinasyddion unigol, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid eraill yn eu cylch, neu'n eu cynnwys ynddynt, i sicrhau bod gwasanaeth (neu ddarpariaeth arall) yn cyfrannu at gyflawni'r canlyniadau arfaethedig	Oherwydd y pandemig COVID-19, mae angen ar hyn o bryd i benderfyniadau gael eu gwneud gan y Grŵp Rheoli Aur oherwydd bod argyfwng. Felly, nid yw'n bosibl ymgynghori yn y gymuned ar hyn o bryd yn achos llawer o wasanaethau, ac o ganlyniad mae'r sgôr wedi'i diwygio er mwyn adlewyrchu hynny. Mae'r Polisi Ymgysylltu â'r Gymuned yn cael ei adolygu a bydd yn cynnwys darpariaethau ynghylch y modd yr ymgysylltir â rhanddeiliaid yn y dyfodol.	Gwella ymgysylltu â'r gymuned.	AW/MS	Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
B3.4 Gweithredu systemau effeithiol ar gyfer adborth, er mwyn dangos sut y bydd eu barn yn cael ei hystyried	Mae angen gwneud rhagor o waith ar fonitro adborth a bydd y swydd newydd sy'n ymwneud â Chydraddoldebau ac Ymgysylltu yn mynd i'r afael â hynny.	Datblygu gwaith monitro adborth yn rhan o'r swydd newydd sy'n ymwneud â Chydraddoldebau ac Ymgysylltu, a gwella ymgysylltu â'r gymuned.	AW/MS	Mawrth 2022
C1.5 Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau'n effeithiol o ran pennu blaenoriaethau a gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael	Cyhoeddi gwybodaeth am berfformiad gwasanaethau gan gynnwys data am gostau a gwerth am arian.	Bodloni disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau.	AW	Mawrth 2022
D2.3 Ystyried a monitro'r risgiau sy'n wynebu pob partner wrth gydweithio gan gynnwys risgiau a rennir	Caiff newidiadau deddfwriaethol eu hystyried, e.e. Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.	Rheoli risgiau a chydymffurfio â deddfwriaeth er mwyn dangos ymrwymiad i reolaeth y gyfraith.	AW/EP	Mawrth 2022
D2.5 Sefydlu dangosyddion perfformiad lleol priodol (yn ogystal â dangosyddion perfformiad statudol perthnasol neu genedlaethol eraill) yn rhan o'r broses gynllunio er mwyn nodi sut y bydd perfformiad gwasanaethau a phrosiectau'n cael ei fesur	Mae gwaith pellach yn mynd rhagddo er mwyn cysylltu mesurau perfformiad lleol â holl amcanion lefel 1 y Cynllun Busnes.	Datblygu dangosyddion perfformiad er mwyn gwerthuso perfformiad gwasanaethau a phrosiectau'n gywir.	AW	Mawrth 2022
F3.5 Sicrhau bod Pwyllgor Archwilio	Bydd cylch gorchwyl, maes gwaith a chyfansoddiad y	Sicrhau bod y Pwyllgor Archwilio yn	EP/AR/HS	Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
neu grŵp neu swyddogaeth gyfatebol, sy'n annibynnol ar y weithrediaeth ac sy'n atebol i'r corff llywodraethu, yn darparu ffynhonnell arall o sicrwydd effeithiol ynghylch trefniadau ar gyfer rheoli risgiau a chynnal amgylchedd effeithiol o ran rheolaeth – ffynhonnell y gwrandewir ar ei hargymhellion ac y gweithredir ar sail ei hargymhellion	Pwyllgor Archwilio yn cael eu hadolygu yn sgil Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae'r newidiadau yn cynnwys: - newid yr enw i 'Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'; - sicrhau bod 2/3 o'r aelodau yn Gynghorwyr a bod 1/3 o'r aelodau yn lleygwyr (fel y diffinnir yn y Ddeddf); - dyletswydd y Pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a'i Is-gadeirydd ei hun; - rhaid bod y Cadeirydd yn lleygwr; - rhaid nad yw'r Is-gadeirydd yn aelod o weithrediaeth yr awdurdod lleol; ac - yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd, dim ond aelodau anweithredol all gadeirio cyfarfodydd. Mae adolygiad o faint y Pwyllgor Archwilio ar y gweill. Bydd aelodau lleyg yn cael eu recriwtio yn ystod 2020/21, gan ystyried gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a'r adeg y bydd cyfnod yr aelod lleyg presennol yn ei swydd yn dod i ben.	parhau i gydymffurfio â deddfwriaeth, a chael sicrwydd.		
G1.1 Ysgrifennu a chyfleu adroddiadau ar gyfer y cyhoedd a rhanddeiliaid eraill mewn arddull ddealladwy sy'n briodol i'r gynulleidfa	Mae'r Cyngor yn paratoi i weithredu'r newidiadau a gyflwynir gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, sy'n cynnwys yr angen i'r Cyngor ymgynghori ynghylch	Gwella ymgysylltu â'r gymuned a bod yn agored.	LE/AM	Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
arfaethedig, a sicrhau ei bod yn hawdd cael gafael ar yr adroddiadau a'u cwestiynu	strategaeth cyfranogiad y cyhoedd a chyhoeddi strategaeth o'r fath er mwyn cynyddu cyfranogiad y cyhoedd mewn democratiaeth leol a gwella tryloywder.			
G3.1 Sicrhau y gweithredir ar sail argymhellion ynghylch camau cywiro, a wneir gan archwilwyr allanol	Monitro cynnydd yng nghyswllt camau gweithredu/argymhellion.	Cael sicrwydd a rheoli risgiau.	EP/AW/SJ	Mawrth 2022

7 Casgliad

Yn ystod yr adolygiad blynyddol o'r fframwaith llywodraethu, cafodd y cynnydd yn erbyn fframwaith newydd CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance Framework (2016),* ei fesur a chanfuwyd bod y trefniadau llywodraethu cyffredinol yn dderbyniol neu'n dda.

Mae'r Cyngor wedi gwneud cynnydd da yn ystod y flwyddyn, gan gofnodi llwyddiant yn erbyn pob un o'r saith egwyddor graidd.

Mae datblygu Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n dod â'r holl godau a'r holl ddogfennau lleol ynghyd mewn un ddogfen yn rhoi sicrwydd bod trefniadau llywodraethu clir ar waith. Galluogodd hynny'r Cyngor i ymateb yn gyflym i'r bygythiadau a ddaeth yn sgil y pandemig coronafeirws.

Mae'r Cyngor wedi nodi nifer o fân faterion i'w datrys yn ystod 2021/22 ac mae wedi'u nodi mewn cynllun gweithredu er mwyn eu cwblhau (gweler uchod). Caiff y camau gweithredu a gymerwyd o ganlyniad uniongyrchol i'r pandemig eu cofnodi, fel y bo'n briodol.

8 Ardystio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Dros y flwyddyn nesaf, rydym yn bwriadu cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion uchod er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu ymhellach. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen am welliannau a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, drwy gydol 2021/22. Byddwn yn monitro'r modd y caiff y camau eu rhoi ar waith a'r modd y maent yn gweithredu, yn rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf. Cydnabyddir y gallai'r pandemig atal rhai o'r camau hyn, a rhoddir sylw i hynny ac adroddir yn briodol wrth y Cyngor yn ei gylch yn Natganiad Llywodraethu Blynyddol 2021/22.

Cyd-bwyllgorau Llai yng Nghymru
Ffurflen Flynyddol ar gyfer y Flwyddyn a Ddaeth i Ben ar 31 Mawrth 2021

DEWIS IAITH

Nodwch sut yr hoffech i ni gyfathrebu â chi yn ystod yr archwiliad. Noder y bydd hysbysiadau archwilio yn cael eu cyhoeddi'n ddwyieithog.

	Ie	Na
SAESNEG	☒	☐
CYMRAEG	☐	☐
DWYIEITHOG	☐	☐

Y CYFRIFON A'R BROSES ARCHWILIO

Mae Adran 12 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff llywodraeth leol yng Nghymru (gan gynnwys cydbwyllgorau) lunio eu cyfrifon bob blwyddyn hyd at 31 Mawrth a sicrhau bod Archwilydd Cyffredinol Cymru yn archwilio'r cyfrifon hynny. Mae Rheoliad 14 o Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 yn nodi bod yn rhaid i gyrff llywodraeth leol llai h.y. y rhai hynny ag incwm a gwariant sy'n llai na £2.5 miliwn baratoi eu cyfrifon yn unol â'r arferion priodol.

Nodir yr arferion priodol ar gyfer cyd-bwyllgorau llai ag incwm a gwariant islaw £2.5 miliwn yng nghyhoeddiad Un Llais Cymru/Cymdeithas Clercod Cynghorau Lleol, **Governance and accountability for local councils in Wales – A Practitioners' Guide** (y Canllaw i Ymarferwyr). Mae'r Canllaw i Ymarferwyr yn ei gwneud yn ofynnol iddynt baratoi eu cyfrifon ar ffurf Ffurflen Flynyddol. Mae'r Ffurflen Flynyddol hon yn bodloni gofynion y Canllaw i Ymarferwyr.

Mae'r cyfrifon a'r trefniadau archwilio yn dilyn y broses a nodir isod.

Bydd y Swyddog Cyllid Cyfrifol/Clerc yn paratoi datganiadau cyfrifyddu a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Bydd y tîm archwilio mewnol yn cwblhau adroddiad archwilio mewnol. Bydd y Swyddog Cyllid Cyfrifol yn ardystio'r ffurflen (o dan Ran 2 o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol) **cyn 30 Mehefin** ac yn cyflwyno'r ffurflen i'r corff.

→ Bydd y corff yn cymeradwyo'r Ffurflen Flynyddol erbyn 30 Mehefin. Mae llofnod y Cadeirydd yn y blwch o dan Ran 2 o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn tystio i hyn.

Mae'r Swyddog Cyllid Cyfrifol/Clerc yn anfon y Ffurflen Flynyddol a chopïau o'r dystiolaeth y gofynnwyd amdani at yr archwilydd allanol sy'n gweithredu ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru.

→ Bydd yr archwilydd allanol yn cwblhau'r archwiliad a:

Naill ai:

Os nad oes angen gwneud unrhyw ddiwygiadau, yn ardystio'r Ffurflen Flynyddol ac yn ei dychwelyd at y corff i'w chyhoeddi erbyn 30 Medi.

Neu:

Os oes angen gwneud diwygiadau, yn rhoi gwybod i'r corff am broblemau (gan gynnwys diwygiadau). Bydd y corff yn diwygio'r Ffurflen Flynyddol, bydd y Swyddog Cyllid Cyfrifol yn ei hailardystio a bydd y corff yn ei hailgymeradwyo cyn ei dychwelyd at yr archwilydd. Yna bydd yr archwilydd yn ardystio'r Ffurflen Flynyddol ac yn ei dychwelyd at y corff i'w chyhoeddi erbyn 30 Medi.

Darllenwch y canllawiau ar gwblhau'r Ffurflen Flynyddol hon a chwblhewch bob adran mewn pinc.

CYMERADWYO'R FFURFLEN FLYNYDDOL

Mae'n rhaid i'r Pwyllgor gymeradwyo'r Ffurflen Flynyddol CYN i'r cyfrifon a'r dogfennau ategol fod ar gael i'w harchwilio'n gyhoeddus o dan adran 30 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Os nad yw'n gallu cwblhau'r broses gymeradwyo erbyn 30 Mehefin 2021 neu gyhoeddi'r ffurflen a archwiliwyd erbyn 30 Medi, rhaid i'r Pwyllgor gyhoeddi hysbysiadau fel sy'n ofynnol yn ôl y Rheoliadau.

Yr archwilydd sy'n gweithredu ar ran yr Archwilydd Cyffredinol fydd yn cwblhau Tystysgrif Archwilio ac adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru. NI CHAIFF y Clerc/Swyddog Cyllid Cyfrifol, y Cadeirydd na'r archwilydd mewnol eu cwblhau.

Caiff ffurflenni a archwiliwyd ac a ardystiwyd eu dychwelyd i'r corff at ddibenion cyhoeddi ac arddangos y datganiadau cyfrifyddu, y Datganiad Llywodraethu Blynyddol a thystysgrif ac adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Datganiadau cyfrifyddu 2020-21 ar gyfer:

Enw'r corff: Awdurdod Harbwr Ceredigion (AHC)

	Y flwyddyn a ddaeth i ben		Nodiadau a chanllawiau i'r sawl sy'n llunio'r cyfrifon
	31 Mawrth 2020 (£)	31 Mawrth 2021 (£)	Dylech dalgrynnu'r holl ffigurau i'r £ agosaf. Peidiwch â gadael unrhyw flychau yn wag na chofnodi balansau o £0 neu ddim. Rhaid i bob ffigwr fod yn gyson â'r cofnodion ariannol sylfaenol ar gyfer y flwyddyn berthnasol.
Datganiad o incwm a gwariant/derbyniadau a thaliadau			
1. Balansau a ddygwyd ymlaen	0	0	Cyfanswm y balansau a'r cronfeydd wrth gefn ar ddechrau'r flwyddyn fel y'u cofnodwyd yn y cofnodion ariannol. Rhaid iddo fod yn gyson â Llinell 7 y flwyddyn flaenorol.
2. (+) Incwm o drethiant lleol/ardoll	72,939	39,564	Cyfanswm yr incwm a dderbyniwyd/derbyniadwy yn ystod y flwyddyn o drethiant lleol (praesept) neu ardoll/cyfraniad gan brif gyrff.
3. (+) Cyfanswm derbyniadau eraill	187,246	203,194	Cyfanswm incwm neu dderbyniadau a gofnodwyd yn y llyfr arian parod namyn y symiau a gynhwysir yn llinell 2. Mae'n cynnwys grantiau cymorth, dewisol a refeniw.
4. (-) Costau staff *Gan fod y rhan helaeth o'r costau staffio yn rhan o'r tâl cyffredinol y mae Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol (Cyngor Sir Ceredigion) yn ei godi am reoli'r harbwyr, mae'r costau hynny wedi'u cynnwys isod o dan 'Cyfanswm taliadau eraill'.*	0	0	Cyfanswm gwariant neu daliadau a wnaed i bob gweithiwr cyflogedig ac ar ei ran. Dylech gynnwys cyflogau, TWE ac Yswiriant Gwladol (cyflogeion a chyflogwyr), cyfraniadau pensiwn a threuliau cysylltiedig, e.e. costau terfynu.
5. (-) Llog ar fenthyciadau/ ad-daliadau cyfalaf	0	0	Cyfanswm gwariant neu daliadau cyfalaf a llog a wnaed yn ystod y flwyddyn ar fenthyciadau allanol (os o gwbl).
6. (-) Cyfanswm taliadau eraill	260,185	242,758	Cyfanswm gwariant neu daliadau fel y'u cofnodwyd yn y llyfr arian parod namyn costau staff (Llinell 4) a llog ar fenthyciadau/ad-daliadau cyfalaf (Llinell 5).
7. (=) Balansau a gariwyd ymlaen	0	0	Cyfanswm y balansau a'r cronfeydd wrth gefn ar ddiwedd y flwyddyn. Rhaid iddo fod yn hafal i (1+2+3) – (4+5+6).
Datganiad o falansau			
8. (+) Dyledwyr	6,759	7,202	**Cyfrifon incwm a gwariant yn unig:** Nodwch werth dyledion sy'n ddyledus i'r corff.
9. (+) Cyfanswm arian parod a buddsoddiadau	3,408	-4,977	**Pob cyfrif:** Swm yr holl gyfrifon banc cyfredol a chadw, daliadau ariannol a buddsoddiadau a ddelir ar 31 Mawrth. Rhaid i hyn fod yn gyson â balans cysoni'r llyfr arian parod yn unol â'r cysoniad banc.
10. (-) Credydwyr	10,167	2,225	**Cyfrifon incwm a gwariant yn unig:** Nodwch werth yr arian sy'n ddyledus gan y corff (heblaw costau benthyg) ar ddiwedd y flwyddyn.
11. (=)Balansau a gariwyd ymlaen	0	0	**Dylai cyfanswm y balansau fod yn gyson â llinell 7 uchod:** Nodwch gyfanswm (8+9-10).

12.	Cyfanswm asedau sefydlog ac asedau hirdymor	1,390,729	1,264,433	Gwerth cofrestr asedau a buddsoddiadau pob ased sefydlog, ynghyd ag unrhyw asedau hirdymor eraill a ddelir ar 31 Mawrth.
13.	Cyfanswm benthyciadau	0	0	Balans cyfalaf dyledus pob benthyciad o drydydd partïon ar 31 Mawrth (gan gynnwys PWLB).

Datganiad Llywodraethu Blynyddol (Rhan 1)

Rydym yn cydnabod, fel aelodau o'r Pwyllgor, ein cyfrifoldeb am sicrhau bod system rheolaeth fewnol gadarn ar waith, gan gynnwys paratoi'r datganiadau cyfrifyddu. Rydym yn cadarnhau, hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, o ran y datganiadau cyfrifyddu ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2021, ein bod wedi gwneud y canlynol:

	Cytunwyd?		Mae 'DO' yn golygu bod y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor wedi gwneud y canlynol:	Cyf y Dangosydd Perfformiad
	Do	Naddo*		
1. Rydym wedi rhoi trefniadau ar waith ar gyfer: • gwaith rheoli ariannol effeithiol yn ystod y flwyddyn; a • pharatoi a chymeradwyo'r datganiadau cyfrifyddu.	◉	○	Pennu ei gyllideb a rheoli ei arian yn briodol a pharatoi a chymeradwyo ei ddatganiadau cyfrifyddu fel a ragnodir gan y gyfraith.	6, 12
2. Cynnal system rheolaeth fewnol ddigonol, gan gynnwys mesurau a gynlluniwyd i atal a chanfod twyll a llygredd, ac adolygu ei heffeithiolrwydd.	◉	○	Gwneud trefniadau priodol a derbyn cyfrifoldeb am warchod yr arian cyhoeddus a'r adnoddau dan ei reolaeth.	6, 7
3. Rydym wedi cymryd yr holl gamau rhesymol i roi sicrwydd i ni'n hunain nad oes unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio gwirioneddol na phosibl â chyfreithiau, rheoliadau na chodau ymarfer a allai gael effaith ariannol sylweddol ar allu'r Pwyllgor i gynnal ei fusnes nac ar ei sefyllfa ariannol.	◉	○	Ond wedi gwneud pethau y mae ganddo'r pŵer cyfreithiol i'w gwneud ac wedi cydymffurfio â chodau ymarfer a safonau wrth wneud hynny.	6
4. Rydym wedi darparu cyfle priodol i etholwyr arfer eu hawliau yn unol â gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.	◉	○	Rhoi'r cyfle i bob unigolyn â diddordeb archwilio cyfrifon y corff yn unol â'r hyn a nodir yn yr hysbysiad o'r archwiliad.	6, 23
5. Rydym wedi cynnal asesiad o'r risgiau sy'n wynebu'r Pwyllgor ac wedi cymryd camau priodol i reoli'r risgiau hynny, gan gynnwys cyflwyno rheolaethau mewnol a/neu yswiriant allanol lle y bo angen.	◉	○	Ystyried y risgiau ariannol a'r risgiau eraill a wynebir ganddo wrth weithredu'r corff a delio â hwy'n briodol.	6, 9
6. Rydym wedi cynnal system archwilio mewnol ddigonol ac effeithiol ar gyfer y cofnodion cyfrifyddu a'r systemau rheoli drwy gydol y flwyddyn ac wedi cael adroddiad gan yr archwilydd mewnol.	◉	○	Trefnu i unigolyn cymwys, yn annibynnol ar y rheolaethau a'r gweithdrefnau ariannol, roi barn wrthrychol ar ba un a yw'r rhain yn diwallu anghenion y corff.	6, 8
7. Rydym wedi ystyried a oes unrhyw ymgyfreitha, rhwymedigaethau neu ymrwymiadau, digwyddiadau neu drafodion, a ddigwyddodd naill ai yn ystod y flwyddyn neu ar ôl i'r flwyddyn ddod i ben, wedi cael effaith ariannol ar y Pwyllgor a, lle y bo'n briodol, wedi eu cynnwys yn y datganiadau cyfrifyddu.	◉	○	Datgelu popeth y dylai fod wedi ei ddatgelu am ei fusnes yn ystod y flwyddyn gan gynnwys digwyddiadau a ddigwyddodd ar ôl i'r flwyddyn ddod i ben os ydynt yn berthnasol.	6
8. Rydym wedi cymryd camau priodol i fynd i'r afael â phob mater a godwyd mewn adroddiadau blaenorol gan archwilwyr mewnol ac allanol.	◉	○	Ystyried a chymryd camau priodol i fynd i'r afael â phroblemau/gwendidau a ddygwyd i'w sylw gan archwilwyr mewnol ac allanol.	6, 8, 23

* Ar ddalen ar wahân, rhowch esboniadau i'r archwilydd allanol ar gyfer pob ymateb 'naddo' a roddwyd; a disgrifiwch pa gamau gweithredu sy'n cael eu cymryd i fynd i'r afael â'r gwendidau a nodwyd.

Nodiadau datgelu ychwanegol*

Darperir yr wybodaeth ganlynol i gynorthwyo'r darllenydd i ddeall y datganiad cyfrifyddu a/neu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol
1.
2.
3.

* Dylid cynnwys yma unrhyw ddatgeliadau ychwanegol sy'n angenrheidiol yn nhyb y Cyngor i gynorthwyo'r darllenydd i ddeall y datganiad cyfrifyddu a/neu'r datganiad llywodraethu blynyddol.

Cymeradwyaeth ac ardystiad y Pwyllgor

Y Pwyllgor sy'n gyfrifol am baratoi'r datganiadau cyfrifyddu a'r datganiad llywodraethu blynyddol yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (y Ddeddf) a Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.

Ardystiad gan y Swyddog Cyllid Cyfrifol Ardystiaf fod y datganiadau cyfrifyddu yn y Ffurflen Flynyddol hon yn rhoi darlun teg o sefyllfa ariannol y Pwyllgor, a'i incwm a'i wariant, neu'n cyflwyno'r derbyniadau a'r taliadau'n briodol, yn ôl y digwydd, ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021.	**Cymeradwyaeth gan y Pwyllgor** Cadarnhaf fod y datganiadau cyfrifyddu hyn a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi eu cymeradwyo gan y Pwyllgor o dan gyfeirnod cofnod: **Cyfeirnod cofnod:**
Llofnod y Swyddog Cyllid Cyfrifol:	**Llofnod Cadeirydd y cyfarfod:**
Enw: Stephen Johnson	**Enw:**
Dyddiad:	**Dyddiad:**

Tystysgrif Archwilio ac adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru

Adroddaf mewn perthynas â'm harchwiliad o'r cyfrifon dan adran 13 o'r Ddeddf, pa un a yw unrhyw faterion a ddaw i'm sylw'n rhoi achos i bryderu na chydymffurfiwyd â deddfwriaeth berthnasol a gofynion rheoleiddiol. Cynhaliwyd fy archwiliad yn unol â chanllawiau a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o'r Ffurflen Flynyddol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 ar gyfer:

Adroddiad yr Archwilydd Cyffredinol

Barn archwilio

Ar sail fy adolygiad, yn fy marn i, nid oes unrhyw faterion wedi dod i'm sylw sy'n rhoi achos i bryderu, mewn unrhyw ffordd berthnasol, bod yr wybodaeth yr adroddir arni yn y Ffurflen Flynyddol hon:

- heb gael ei pharatoi yn unol ag arferion priodol;
- yn peidio â chydymffurfio â deddfwriaeth berthnasol a gofynion rheoleiddiol;
- yn anghyson â threfniadau llywodraethu'r Pwyllgor; ac
- nad oes gan y Pwyllgor drefniadau priodol yn eu lle i sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran y modd y mae'n defnyddio adnoddau.

Materion eraill sy'n codi ac argymhellion

Nid oes unrhyw faterion pellach nac argymhellion yr wyf yn dymuno'u dwyn i sylw'r Pwyllgor.

Enw'r archwilydd allanol:	
Llofnod yr archwilydd allanol: **Tros ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru**	**Dyddiad:**

Adroddiad archwilio mewnol Blynyddol ar gyfer:

Enw'r corff: Awdurdod Harbwr Ceredigion (AHC)

Mae archwiliad mewnol y Pwyllgor, gan weithredu'n annibynnol ac ar sail asesiad o risg, wedi cynnwys cynnal asesiad dewisol o gydymffurfiaeth â'r gweithdrefnau a'r rheolaethau perthnasol y disgwylir iddynt fod ar waith yn ystod y flwyddyn ariannol sy'n dod i ben 31 Mawrth 2021.

Cynhaliwyd yr archwiliad mewnol yn unol ag anghenion y Pwyllgor a'r gwaith a drefnwyd. Ar sail y canfyddiadau yn y meysydd a archwiliwyd, ceir crynodeb o gasgliadau'r archwiliad mewnol yn y tabl hwn. Nodir isod amcanion rheolaeth fewnol a chasgliadau'r archwiliad mewnol ar ba un a oedd yr amcanion canlynol o ran rheolaeth, ym mhob ffordd bwysig, yn cael eu bodloni drwy gydol y flwyddyn ariannol i safon sy'n ddigonol i ddiwallu anghenion y Pwyllgor.

	Cytunwyd?				Amlinelliad o'r gwaith a wnaed fel rhan o'r archwiliad mewnol (DS nid oes angen hyn os cyflwynwyd adroddiad archwilio mewnol manwl i'r corff)
	Do	Naddo*	Amh.	Heb ei gynnwys**	
1. Mae'r llyfrau cyfrifon priodol wedi'u cadw'n briodol drwy gydol y flwyddyn.	●	○	○	○	Rheolir y cyfrif drwy ledjer ariannol cyfrifiadurol Cyngor Sir Ceredigion, ac fe'i gefnogir gan bapurau gwaith manwl (taenlenni).
2. Bodlonwyd rheoliadau ariannol, ategwyd taliadau gan anfonebau, cymeradwywyd gwariant a rhoddwyd cyfrif priodol am TAW.	●	○	○	○	Gweinyddir taliadau yn unol â Rheoliadau Ariannol a chanllawiau caffael Cyngor Sir Ceredigion.
3. Asesodd y corff y risgiau sylweddol i gyflawni ei amcanion ac adolygodd ddigonolrwydd y trefniadau ar gyfer eu rheoli.	●	○	○	○	Mae'r corff yn glwm wrth drefniadau rheoli risg corfforaethol y Cyngor.
4. Deilliodd y gofyniad blynyddol am braesept/ardoll/adnoddau o broses gyllidebu ddigonol, cafodd cynnydd yn erbyn y gyllideb ei fonitro'n rheolaidd, ac roedd y cronfeydd wrth gefn yn briodol.	●	○	○	○	Mae'r gyllideb wedi ei gosod a chaiff ei monitro yn unol â gweithdrefnau cyllidebol blynyddol Cyngor Sir Ceredigion.
5. Cafodd yr incwm disgwyliedig ei dderbyn yn llawn, ar sail prisiau cywir, ei gofnodi'n briodol a'i fancio'n syth, a rhoddwyd cyfrif priodol am TAW.	●	○	○	○	Mae'r ffioedd a gesglir yn unol â'r hyn a ddyfynnir yn ffioedd a thaliadau Cyngor Sir Ceredigion ac fe'u gweithredir yn unol â gweithdrefnau incwm Cyngor Sir Ceredigion.
6. Cefnogwyd taliadau arian mân yn briodol gan dderbynebau, cymeradwywyd gwariant a rhoddwyd cyfrif priodol am TAW.	○	○	●	○	Ni chyflwynir cyfrifon imprest ar arian mân i'r Harbwrfestri.
7. Talwyd cyflogau i weithwyr a lwfansau i aelodau yn unol â chymeradwyaethau a gofnodwyd, a chymhwyswyd gofynion TWE ac Yswiriant Gwladol yn briodol.	●	○	○	○	Gweinyddir cyflogau a'u talu yn unol â threfniadau Adnoddau Dynol a Rheoliadau Ariannol Cyngor Sir Ceredigion.
8. Roedd y cofrestrau asedau a buddsoddiadau yn gyflawn, yn gywir, ac yn cael eu cynnal yn briodol.	●	○	○	○	Caiff y ddwy gofrestr eu cynnal yn unol â chanllawiau Cyngor Sir Ceredigion.

	Cytunwyd?				Amlinelliad o'r gwaith a wnaed fel rhan o'r archwiliad mewnol (DS nid oes angen hyn os cyflwynwyd adroddiad archwilio mewnol manwl i'r corff)
	Do	Naddo*	Amh.	Heb ei gynnwys**	
9. Cafodd cysoniadau cyfrifon banc cyfnodol ac ar ddiwedd y flwyddyn eu cynnal yn briodol.	◉	○	○	○	Yn unol â phwynt 4 – caiff y gyllideb ei gosod a'i monitro yn unol â gweithdrefnau ariannol blynyddol Cyngor Sir Ceredigion.
10. Cafodd datganiadau cyfrifyddu a baratowyd yn ystod y flwyddyn eu paratoi ar y sail gyfrifyddu gywir (derbyniadau a thaliadau/incwm a gwariant), roeddent yn gyson â'r llyfr arian parod, wedi'u hategu gan drywydd archwilio digonol o gofnodion sylfaenol, a, lle y bo'n briodol, cafodd dyledwyr a chredydwyr eu cofnodi'n briodol.	◉	○	○	○	Yn unol â phwynt 4 – caiff y gyllideb ei gosod a'i monitro yn unol â gweithdrefnau ariannol blynyddol Cyngor Sir Ceredigion.

Roedd rheolaethau digonol yn bodoli ar gyfer unrhyw feysydd risg a nodwyd gan y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor (rhestrwch unrhyw feysydd risg eraill isod neu ar ddalenni ar wahân os oes angen:

	Cytunwyd?				Amlinelliad o'r gwaith a wnaed fel rhan o'r archwiliad mewnol (DS nid oes angen hyn os cyflwynwyd adroddiad archwilio mewnol manwl i'r corff)
	Do	Naddo*	Amh.	Heb ei gynnwys**	
11. Pontynau harbwr wedi'u cynnwys yn rhestr yswiriant eiddo Cyngor Sir Ceredigion.	◉	○	○	○	Modiwl Eiddo a Thelerau Adnewyddu.
12. Cofrestr Risgiau Corfforaethol - R019: Newid Hinsawdd ac Erydu Arfordirol/Llifogydd (Risg Newydd).	◉	○	○	○	Risg wedi'i chynnwys i fonitro gwaith a wnaed i liniaru'r risg a nodwyd. Y Gofrestr Risgiau yn eitem safonol a Llywodraethu a'r agenda'r Pwyllgor Archwilio.
13. Mewnosoder y maes risg	○	○	○	○	Mewnosoder y testun

* Os atebwyd 'naddo', nodwch y goblygiadau a'r camau sy'n cael eu cymryd i fynd i'r afael ag unrhyw wendid rheoli a nodwyd (ychwanegwch ddalenni ar wahân os oes angen).

** Os atebwyd 'heb ei gynnwys', nodwch pryd y gwnaethpwyd y gwaith archwilio mewnol mwyaf diweddar yn y maes hwn a phryd y bwriedir ei wneud nesaf, neu os nad oes angen ei gynnwys, rhaid i'r archwilydd mewnol esbonio pam nad oes angen hynny.

Crynodeb o'r Adroddiad Archwilio wedi'i gynnwys yn yr Adroddiad Cynnydd i'r Pwyllgor Llywodraethau ac Archwilio 9/9/21.

Cadarnhau archwiliad mewnol

Rwyf/Rydym yn cadarnhau nad wyf fi/ydym ni, fel archwilydd mewnol y Pwyllgor, wedi ymgymryd â swyddogaeth reoli na gweinyddol o fewn y corff (gan gynnwys paratoi'r cyfrifon) nac fel aelod o'r corff yn ystod y blynyddoedd ariannol 2019-20 a 2020-21. Cadarnhaf hefyd na fu unrhyw achos o wrthdaro buddiannau ynghylch fy mhenodiad.

Enw'r unigolyn a gynhaliodd yr archwiliad mewnol: Mrs M Amanda Roberts, Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol
Llofnod yr unigolyn a gynhaliodd yr archwiliad mewnol: 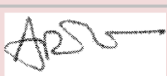
Dyddiad: 01/07/2021

Nodiadau cyfarwyddyd ar gwblhau'r Ffurflen Flynyddol

1. Rhaid i chi gymhwyso arferion priodol wrth baratoi'r Ffurflen Flynyddol hon. Nodir yr arferion priodol yn y Canllaw i Ymarferwyr.
2. Gwnewch yn siŵr bod y Ffurflen Flynyddol wedi ei chwblhau'n llawn, h.y. dim blychau coch gwag. Ceisiwch osgoi gwneud unrhyw ddiwygiadau i'r ffurflen wedi'i chwblhau. Os na allwch osgoi hyn, rhowch linell drwy'r cofnodion anghywir, sicrhewch fod y diwygiadau wedi'u tynnu at sylw'r corff gyda llythrennau cyntaf eich enw wrth eu hymyl a'ch bod wedi rhoi esboniad i'r archwilydd allanol. **Peidiwch â defnyddio hylif cywiro.** Caiff ffurflenni blynyddol anghyflawn neu rai sy'n cynnwys diwygiadau heb eu cymeradwyo a/neu eu hesbonio neu hylif cywiro eu dychwelyd heb eu harchwilio a gall olygu costau ychwanegol.
3. Defnyddiwch ail bâr o lygaid, y Cadeirydd neu aelod efallai, i adolygu eich Ffurflen Flynyddol er mwyn sicrhau ei bod yn gyflawn cyn anfon y ffurflen wreiddiol at yr archwilydd.
4. Gwnewch yn siŵr bod eich datganiadau cyfrifyddu yn gywir, bod y balans a gariwyd ymlaen o'r flwyddyn flaenorol (llinell 7 o 2020) yn cyfateb i'r balans a ddygwyd ymlaen yn y flwyddyn gyfredol (llinell 1 o 2021). Esboniwch unrhyw wahaniaethau rhwng ffigyrau 2020 ar y Ffurflen Flynyddol hon a'r symiau a gofnodwyd yn Ffurflen Flynyddol y llynedd.
5. Rhowch esboniad llawn am unrhyw amrywiannau sylweddol yn y datganiadau ariannol. Peidiwch ag anfon copi o'ch cofnodion cyfrifyddu manwl yn lle'r esboniad hwn. Mae ar yr archwilydd allanol eisiau gwybod eich bod chi'n deall y rhesymau dros yr holl amrywiannau. Cofiwch gynnwys dadansoddiad manwl i ategu eich esboniad a byddwch yn benodol ynghylch gwerthoedd elfennau unigol sy'n gyfrifol am yr amrywiannau.
6. Sicrhewch fod y copi o'r cysoniad banc y byddwch yn ei anfon at eich archwilydd gyda'r Ffurflen Flynyddol yn cynnwys eich **holl** gyfrifon banc a balansau ariannol. Os nad oes unrhyw eitemau cysoni, nodwch hyn a rhowch dystiolaeth o falansau'r banc. Dylai'r archwilydd allu gweld cyfatebiaeth rhwng eich cysoniad banc a llinell 9 yn y datganiadau cyfrifyddu. Ceir rhagor o gymorth ar gysoniadau banc yn y Canllaw i Ymarferwyr.
7. **Rhaid i chi anfon gwybodaeth at yr archwilydd allanol i ategu'r haeriadau a wneir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol.** Bydd eich archwilydd yn dweud wrthych pa wybodaeth y mae angen i chi ei darparu. Sicrhewch eich bod yn darllen yr hysbysiad archwilio yn ofalus er mwyn sicrhau eich bod yn cynnwys yr holl wybodaeth y mae'r archwilydd wedi gofyn amdani. Dylech anfon **copïau** o'r cofnodion gwreiddiol at yr archwilydd allanol ac nid y dogfennau gwreiddiol eu hunain.
8. Peidiwch ag anfon unrhyw wybodaeth at yr archwilydd nad yw wedi gofyn yn benodol amdani. Nid yw hyn o fudd.
9. Os bydd rhaid i'r archwilydd adolygu gwybodaeth nad ofynnwyd amdani, gofyn eto am wybodaeth, neu os caiff gysoniad banc neu esboniad am amrywiannau sy'n anghyflawn neu os caiff ddogfennau gwreiddiol y mae'n rhaid eu dychwelyd, bydd yr archwilydd yn mynd i gostau ychwanegol y mae ganddo hawl i godi ffioedd ychwanegol amdanynt.
10. **Dylech ateb pob gohebiaeth â'r archwilydd allanol yn brydlon.** Bydd hyn yn eich helpu i gyflawni eich rhwymedigaethau statudol a bydd yn cadw cost yr archwiliad mor isel â phosibl.
11. **Sylwer, os byddwch yn cwblhau'r ffurflen electronig, rhaid i chi argraffu'r ffurflen er mwyn iddi gael ei hardystio gan y Swyddog Cyllid Cyfrifol a'i llofnodi gan y Cadeirydd cyn ei hanfon at yr archwilydd.**

Rhestr wirio cwblhau - Bydd ateb 'Naddo' yn golygu nad ydych o bosibl wedi bodloni'r gofynion		Cwblhawyd?	
Cyflwyno gyntaf i'r archwilydd allanol		**Do**	**Naddo**
Cyfrifon	A yw'r papurau i'w hanfon at yr archwilydd allanol yn cynnwys esboniad o amrywiadau sylweddol rhwng y llynedd ac eleni?		
	A yw'r cysoniad banc ar 31 Mawrth 2021 yn gyson â Llinell 9?		
Cymeradwyo	A yw'r Swyddog Cyllid Cyfrifol wedi ardystio'r datganiadau cyfrifyddu a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol (Rheoliad 15 (1)) erbyn 30 Mehefin 2021 fan bellaf?		
	A yw'r corff wedi cymeradwyo'r datganiadau cyfrifyddu cyn 30 Mehefin 2021 ac a yw Adran 3 wedi'i llofnodi a'r dyddiad wedi'i nodi gan yr unigolyn a oedd yn cadeirio'r cyfarfod pan roddwyd y gymeradwyaeth?		
Pob adran	A yw'r holl flychau pinc yn y datganiadau cyfrifyddu a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi eu llenwi ac esboniadau wedi'u rhoi pan fo angen?		
	A yw'r holl wybodaeth y gofynnodd yr archwilydd allanol amdani wedi'i hanfon gyda'r Ffurflen Flynyddol hon? Cyfeiriwch at eich hysbysiad o archwiliad ac unrhyw atodlenni ychwanegol a ddarparwyd gan eich archwilydd allanol.		

Os caiff y cyfrifon eu diwygio ar ôl derbyn adroddiad yr Archwilydd Cyffredinol ar faterion sy'n codi		Do	Naddo
Cyfrifon	A yw'r datganiadau cyfrifyddu sydd wedi eu diwygio wedi'u cymeradwyo ac Adran 3 wedi'i llofnodi eto a'r dyddiad wedi'i nodi eto fel tystiolaeth o gymeradwyaeth y Bwrdd i'r diwygiadau cyn eu hailgyflwyno i'r archwilydd?		